

Μαλλιά, κουβάρια και ολυμπιακά πανηγύρια

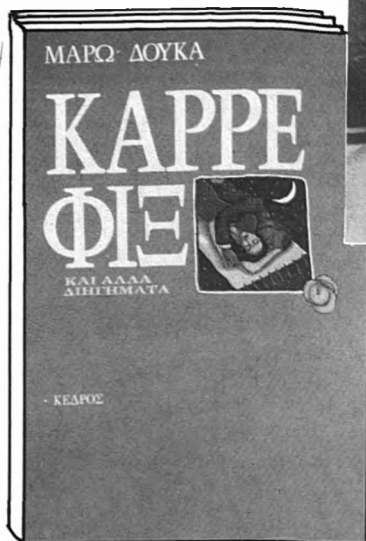
- ΕΠΙΔΡΟΜΕΣ ΚΑΙ ΧΑΦΙΕΔΕΣ • ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
- ΚΚΕ, ΠΑΣΟΚ: ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΑ
- ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ • ΕΣΣΔ: ΟΥΤΕ ΨΩΜΙ, ΟΥΤΕ ΤΣΙΓΑΡΑ
- ΣΑΝΤΑΜ ΚΑΙ ΤΥΧΟΔΙΩΚΤΙΣΜΟΙ • ΜΠΟΣΤ: ΑΠΙΣΤΕΥΤΑ ΚΑΙ ΑΛΗΘΙΝΑ

εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 – τηλ. 36.02.007

κυκλοφορούν

ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ

Καρρέ φιξ

και άλλα διηγήματα

στ' έκδοση αναθεωρημένη και συμπληρωμένη
α' έκδοση 1976

Είκοσι διηγήματα-στιγμές του ελληνικού
κόσμου της δεκαετίας που πέρασε...

ΣΩΤΗΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ντιάλιθ 'ιμ Χριστάκη

Πρόκειται για σύντομα διηγήματα, που οι ήρωές τους συνθλίβονται ανάμεσα στην ανάγκη και στην επιθυμία. Φαίνεται πως αφορούν κυρίως «περιθωριακούς» τύπους, αλλά ουσιαστικά τα αίτια και συμπτώματα, διατρέχουν ολόκληρο τον κοινωνικό ιστό.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΜΗΛΙΩΝΗΣ

Καλαμάς και Αχέροντας

Νέα έκδοση με προσθήκη ενός ακόμη διηγήματος. Το πιο τυχερό από τα βιβλία του Χρ. Μηλιώνη επαινέθηκε ομόφωνα από τους κριτικούς, τιμήθηκε με το Α' Κρατικό Βραβείο διηγήματος 1986.

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΠΝΕΥΜΑ ΑΘΑΝΑΤΟ!

ΔΕΝ ΕΥΔΟΚΙΜΗΣΕ η υποψηφιότητα της Αθήνας για τη διοργάνωση της Χρυσής Ολυμπιάδας. Δρυός πεσούσης, βέβαια παν πολιτικών κόμμα ξυλεύεται στο βωμό της ξέφραγης κοιμματικής αντιπαράθεσης, ενώ σε περίπτωση επιτυχίας θα είχαμε σίγουρα βρεθεί προ του φαινομένου της διεκδίκησης του κόντνου της νίκης από τους ίδιους φορείς.

ΣΤΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ των πολιτικών αρχηγών μετά την ψυχρολουσία στο Τόκυο εμφανίζεται όλη η αθλιότητα της πολιτικής μας ζωής, ενώ στην όλη επιχείρηση της διεκδίκησης των Αγώνων όλες οι αδυναμίες και οι αυταπάτες της κοινωνίας μας που παράγει ανεύθυνες, επιπόλαιες και ανεπαρκείς κυβερνήσεις και αντιπολιτεύσεις. Προς ζημίαν όλων.

ΕΝ ΜΕΣΩ των απεργιών και της παράλυσης της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της χώρας, προετοιμάζονταν πολυδάπανες φιέστες εορτασμού της αναμενόμενης «νίκης» για να μαστιγωθούν τα εθνικιστικά αισθήματα, ενώ παράλληλα εκατοντάδες εκατομμυρίων δραχμών ξοδεύτηκαν άσκοπα σε τελετές θεάματος φθηνού επιπέδου και πρώιμων ρωμαϊκών θριάμβων.

ΤΟ ΡΑΠΙΣΜΑ είναι βέβαια βαρύ για ό,τι έχει απομείνει από το εθνικό φιλότιμο και η ψυχολογική καθίζηση πλήρης.

ΔΙΑΛΥΟΝΤΑΙ παράλληλα και οι ψευδαισθήσεις για την ικανότητα της χώρας να κινηθεί αποτελεσματικά μέσα σε ένα διεθνές περιβάλλον που δεν διακρίνεται από συναισθηματισμούς

ΟΤΑΝ ολόκληρη η κυβέρνηση μεταφέρεται στο Τόκυο δεν σκέφτεται τις επιπτώσεις στο κύρος της σε περίπτωση αποτυχίας και δεν υπολογίζει ότι η «εθνική ομοψυχία» είναι άγουρο φρούτο στη χώρα μας το οποίο σήπεται ταχύτατα σε περίπτωση αποτυχίας, όπου βγαίνουν οι μάχαιρες εναντίον δικαίων και αδικών;

ΚΑΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ τραγικό το θέαμα των δύο μεγάλων κομ-

μάτων να προσφεύγουν στη βοήθεια του τέως και να προεορτάζουν μαζί του; Ήταν ανάγκη ο ελληνικός λαός να υποστεί ακόμα έναν εξευτελισμό με την αλόγιστη προβολή του έκπτωτου μονάρχη που μόνο διχαστικά αισθήματα αναβιώνει;

ΘΑ ΑΝΑΖΗΤΗΘΟΥΝ και πάλι οι ευθύνες στους «κακούς ξένους», προσφιλές μας καταφύγιο για όλα τα δεινά που επιπίπτουν επί της κεφαλής μας, πράγμα που πάντα μας αποπροσανατολίζει γιατί δεν βοηθά στη δική μας αυτογνωσία και τον επιμερισμό του μεγέθους των δικών μας ευθυνών πέρα από την Coca-Cola και το CNN.

ΤΟ «ΑΝΤΙ» είχε θέση κατά της υποψηφιότητας της Αθήνας με συγκεκριμένα επιχειρήματα που θα ήταν άσκοπο πλέον να επαναλάβει εν όψει των τετελεσμένων γεγονότων. Αλλά, δεν μπορεί να αγνοήσει και το ψυχολογικό αντίκτυπο στο ηθικό αυτής της χώρας από την αποτυχία. Γι' αυτό δεν αισθάνεται καμιά ανάγκη να πανηγυρίσει για τη δικαίωσή του.

ΕΧΕΙ όμως την υποχρέωση να επιστημάνει τον κατήφορο της παρακμής που συνεχίζεται και την επιστροφή στην εσωτερική οδυσσική πραγματικότητα.

ΑΥΤΗ η χώρα δεν έχει πλέον τίποτα να εορτάσει, τίποτα να πανηγυρίσει, με τίποτα να ταυτιστεί. Το «Ολυμπιακό Ιδεώδες» για το οποίο με περισσή υποκρισία όλοι κόπτονται και θρηνούν την «καταπάτησή του» από τα υπερεθνικά αναψυκτικά, ήταν ένα φτωχότατο υποκατάστατο μιας κοινωνίας ανεργάτιστης που φαίνεται να έχει χάσει κάθε διάθεση να παλαίψει, να ανταγωνιστεί, να αποδώσει, να ανυψωθεί, να επιτύχει, να βελτιωθεί, να επιμερήσει δίκαια θυσίες, βάρη, κέρδη και οφέλη. ΤΕΛΜΑ. ΑΠΟΤΕΛΜΑΤΩΣΗ.

Υ.Γ. ΑΝ ΥΠΗΡΧΕ στον τόπο μια υπεύθυνη ηγεσία θα μπορούσε να αναστρέψει την απογοήτευση σε δημιουργικό πείσμα προσπάθειας για αξιοπρέπεια και ανόρθωση, επιστρατεύοντας το κοιμώμενο ελληνικό φιλότιμο. Αν υπήρχε...

αντι

ΠΕΡΙ ΕΧΟ ΜΕΝΑ

- Περίοδος Β'
- Χρόνος 17ος
- Τεύχος 447

Παρασκευή 21 Σεπτεμβρίου 1990
δρχ. 200

**ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300
72.32.819 - 72.48.240
FAX: 72.26.107 - TELEX: 214179 ANTI

I.M.	
Υποκλοπές: Ανδρέα ανάμενε στο ακουστικό σου	11
ΙΩΑΝΝΑ ΜΑΝΔΡΟΥ	
Σενάρια επιστημονικής φαντασίας από τον Μένιο	12
ΧΡ. ΚΥΡΙΑΖΗ	
Φιμώστε τους «αυτούς»	14
Κ. ΤΣΑΛΟΓΛΟΥ	
Η οικονομία των Δαναΐδων	16
Κ. ΔΕΔΕ	
Προχειρότετες αφρόνων	19
ΛΑΜΠΡΟΥ ΣΜΑΤ'ΛΗ	
Το ασφαλιστικό και οι παγίδες του	20
ΧΡ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ	
Το μέγα θέαμα της «τρομοκρατίας»	24
Κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	
Συνέδριο καρεκλών και χειροκροτητών	30
Ν. ΚΥΡΙΑΖΙΔΗΣ	
Οι εφημερίδες πέφτουν αλλά ο αγώνας συνεχίζεται	32
ΜΠΟΣΤ	
Απίστευτα και όμως αληθινά	34

ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ	
Ο Βυζαντινός αλευροβιομήχανος	36
Α. ΜΠΙΣΤΗΣ	
Με φόντο την κρίση στον κόλπο	37
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Αν αποτύχει ο αποκλεισμός	38
ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	
Ανατολική Γερμανία	40
Ν. ΧΕΙΛΑ	
Γερμανία: τα «απορρίμματα» της Ένωσης	42
ΣΤΕΛΙΟΥ ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ	
Η ΕΣΣΔ αωρείται στο χάος	44
ΜΩΡΙΣ ΣΑΛΙΜΠΙ	
Συνέντευξη	47
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Νοτιοανατολικά της Εδέμ	54
Ν. ΡΑΠΤΗΣ	
Η κοινωνία του αυτοκινήτου	56

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ ΤΗΣ ΙΣΙΔΩΡΑΣ	10
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	50
Α. Ξύδης, Δ. Φιλίππιδης, Ν. Μητρόπουλος, Χ. Τσανάκας	
ΒΙΒΛΙΟ	59
ΤΥΠΟΣ	61
ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ	64

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΣΤΑΘΗΣ

Και τώρα, τι θα γίνουμε χωρίς Χρυσή Ολυμπιάδα;

«ΧΑΣΑΜΕ ΤΗ ΘΕΙΑ - STOP»... Και ευθύς μόλις το αγγελτήριο του θανάτου έφθασε από το Τόκιο στην Αθήνα, εγένετο σεισμός μέγας! Και ναι μεν οι αστέρες του ουρανού δεν έπεσαν στη γη και ο ουρανός «δεν απεχωρίσθη ως βιβλίον ειλισσόμενον», αλλά στην πλατεία Συντάγματος, στην Ομόνοια, στους δήμους, στην επαρχία, στην επικράτεια ολόκληρη, η «είδηση» πήρε διάσταση εθνικής συμφοράς: Και τώρα τι θα γίνουμε χωρίς Χρυσή Ολυμπιάδα;...

ΤΟ ΤΙ επακολούθησε, είναι λίγο-πολύ γνωστό: Οι σημαίες του πανηγυρισμού ξηλώθηκαν εν ριπή οφθαλμού... Οι ταμπουράδες, οι κορναμούζες, τα τρομπόνια, τα κλαπατσιμπαλα —και τα άλλα όργανα του μουσικού θιάσου— δεν έπαιξαν... Ο Λυκαβηττός, «και όπου υπάρχει αντίστοιχη δυνατότητα πυροβολικών», δεν έριξαν —φευ!— ούτε ένα κανονιοβολισμό... Και κάτω στον Πειραιά, οι σειρήνες των πολεμικών και εμπορικών πλοίων —παρά τις εντολές που είχαν πάρει— δεν εχαιρέτισαν «δια συριγμών την ανάληψη των Ολυμπιακών αγώνων». Συριγμών, τριγμών, ιαχών, πανηγυρισμών τέλος —άδοξο τέλος!

ΧΩΡΙΣ πανηγυρισμούς, όμως, η πολιτική ζωή στην Ελλάδα αγριεύει. Έτσι ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ Α. Παπανδρέου αισθάνθηκε την ανάγκη να δηλώσει ότι οι «αθάνατοι» και, γενικότερα, η διεθνής κοινότητα «δεν σεβάσθηκαν το πνεύμα του Ολυμπισμού», κλπ., αλλά —παράλληλα— δεν παρέλειψε να υπογραμμίσει «την ελαφρότητα και μικροψυχία με την οποία η κυβέρνηση (και κυρίως ο κ. Μητσοτάκης...) αντιμετώπισε την τελική κρίσιμη φάση και ιδίως την αποστολή στο Τόκιο». (Καλύτερος

—και κυνικότερος— από τον Ανδρέα Παπανδρέου, ο Μ. Κουρής δήλωσε, από το «Κανάλι 29» ότι «ο Μητσοτάκης είναι ανίκανος ακόμα και να λαδώσει τους "αθανάτους"»...). Στον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ απάντησε ο πρωθυπουργεύων Θ. Κανελλόπουλος και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Β. Πολύδωρας, υπαινισσόμενοι, περίπου, ότι αν χάσαμε τους Ολυμπιακούς, ευθύνεται ο Α. Παπανδρέου (που ενθαρρύνει τις απεργίες) και οι «ιδεολογικοί του φίλοι!» (Οι κυβερνητικοί υπαινιγμοί αφορούσαν, προφανώς, την ομιλία του Α. Παπανδρέου στο Αιγάλεω, όπου ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, ανάμεσα σε διάφορα αξιοπρεπή συνθήματα του τύπου «Κάτω η χούντα του Μητσοτάκη», κλπ., κάλεσε τους οπαδούς του να υψώσουν φωνήν μεγάλην, ώστε να πληροφορηθεί ακόμα και το Τόκιο ότι η Ελλάδα απεργεί και ότι η κυβέρνησή της αν δεν είναι «κυβέρνηση χούντας», είναι, τουλάχιστον, «κυβέρνηση αντιλαϊκή»).

ΚΑΙ ΕΝΩ στην Αθήνα, ο σαματάς αυτός, μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Νέας Δημοκρατίας έπαιρνε και έδινε αντιθέτως, στο Τόκιο, (τι Μητσοτάκης, τι Τζαννετάκης, τι Λεντάκης, τι Μελίνα, τι Γεώργιος Παπανδρέου, τι Κατριβάνος, πάντες Έλληνες και αδελφοί εσμέν...) η ομοθυμία ήταν πλήρης: Εκεί, λοιπόν, στη χώρα του Ανατέλλοντος Ηλίου, όλα τα μέλη της ελληνικής αντιπροσωπείας ανακάλυψαν, ξαφνικά, ότι «η ήττα μπορεί να μας ενώσει». Ανακάλυψαν ακόμα —σε διαφορετικούς τόνους, είναι αλήθεια— ότι τα μεγάλα συμφέροντα, οι πολυεθνικοί γίγαντες, η Κόκα Κόλα, η CNN, η Τζένεραλ Μότορς και άλλοι πολλοί, μπορεί να υπερσχύσουν των ολυμπιακών ιδεωδών... Και οι προειδοποιήσεις που υπήρχαν για την «προϊούσα εμπορευματοποίηση των ολυμπιακών αγώνων»; Και οι επισημάνσεις μερίδας του Τύπου (ακόμα και της «Καθημερινής») ότι χρειάζεται συγκρατημός και ότι «τυχόν ανάθεση των Ολυμπιακών στην Ελλάδα δεν θα αποτελούσε εθνικό θρίαμβο, όπως και η διαφορετική απόφαση της Δ.Ο.Ε. δεν θα συνιστούσε εθνική συμφορά»;

ΣΕ ΟΛΑ τα ερωτήματα αυτά, αλλά και σε πλήθος άλλων («γιατί έπρεπε να δαπανηθούν εκατομμύρια για να "ενημερωθεί" η... ελληνική κοινή γνώμη;» ή «γιατί έπρεπε ο πρωθυπουργός και ολόκληρη σχεδόν η κυβέρνηση να μετοικήσουν στο Τόκιο;» ο κ. Μητσοτάκης, ως την ώρα που σύρονται οι γραμμές αυτές —δεν απάντησε. Διαβεβαίωσε μόνο —και αυτό είναι, θα έλεγε κανείς, παρήγορο, εφόσον τηρηθεί...— ότι τα με-

γάλα έργα, που είχαν προγραμματισθεί «εν όψει» των Ολυμπιακών, θα γίνουν! Επιτέλους, μπορούμε να ζήσουμε και χωρίς τη Χρυσή Ολυμπιάδα... Άλλωστε —όπως τονίζει και στη σχετική ανακοίνωσή της η ΕΑΡ— το επείγον, σήμερα, είναι «η στράτευση των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων του τόπου στην κατεύθυνση του δημοκρατικού εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας, ως προϋπόθεση για την ανασυγκρότηση της χώρας και την ενεργό συμμετοχή της στη νέα Ευρώπη που γεννιέται». Είναι και η στράτευση αυτή, ένα άλλο ιδεώδες.

★ ★ ★

ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ, οι αγωνίες και οι μελίρρυτοι ποταμοί προσδοκιών ή λέξεων για τη «Χρυσή Ολυμπιάδα» δεν ανέκοψαν, φυσικά, το κύμα των απεργιών που συνεχίζεται —και ολόένα ογκούται— εδώ και δυο εβδομάδες τώρα, με αφορμή το ασφαλίστικο. Η 48ωρη πανελλαδική απεργία, μάλιστα, της Τετάρτης και Πέμπτης —πρώτη, ύστερα από πολλά χρόνια— ήταν φυσικό να περιλάβει στη δίνη της όχι μόνο τις τράπεζες, τη ΔΕΗ ή τον ΟΤΕ αλλά και σχολεία, νοσοκομεία, τελωνεία, συγκοινωνίες, εφοριακούς, ταχυδρομεία, βιομηχανίες, οικοδομές —τα πάντα! Και πλάι στις κινητοποιήσεις αυτές, οι συχνές διακοπές ρεύματος (ολόκληρες συνοικίες της πρωτεύουσας βυθίζονται, κάθε τόσο στο σκοτάδι), οι δυσκολίες στις τηλεφωνικές διασυνδέσεις, η ταλαιπωρία χιλιάδων Ελλήνων πολιτών που δεν διαθέτουν Ι.Χ., αλλά βασίζονται για τις μετακινήσεις τους στα τρόλεϋ και τα λεωφορεία. (Την περασμένη Τρίτη, μια ακόμα μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, στον Άγ. Δημήτριο, είχε τεθεί εκτός λειτουργίας, ενώ δεκάδες καταστημάτων και βιοτέχνες άρχισαν να μηνύουν τη ΔΕΗ, για τις ζημιές που υφίστανται λόγω των διακοπών του ρεύματος).

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ δεν έδωσε συνέχεια στην πρόταση της ΓΣΕΕ για «σύναψη εθνικής συμφωνίας για την κοινωνική ασφάλιση» και κατέθεσε ήδη το νομοσχέδιό της. Φρόντισε, όμως, να συνοδεύσει την κατάθεση του νομοσχεδίου με δυο ακόμα βελτιώσεις: Η πρώτη αφορά την εισαγωγή του θεσμού της προαιρετικής ασφάλισης και η δεύτερη τις κατώτατες συντάξεις του ΙΚΑ. Με τη δεύτερη αυτή ρύθμιση, οι κατώτατες συντάξεις αποσυνδέονται, τελικά, από την εθνική συλλογική σύμβαση, με α-

**ΔΕΝ ΣΑΣ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΩ !...
ΑΦΟΥ ΟΛΟΙ ΣΥΜΦΩΝΟΥΜΕ
ΠΩΣ ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΑΛΥΤΟ
ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΣΑΣ ΕΚΦΡΑΖΕΙ
Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΓΕΣΙΑ;...**

ποτέλεσμα οι χαμηλοσυνταξιούχοι να πάρουν, στο 1991, αυξήσεις ίσες με τις αυξήσεις που θα δοθούν στους δημόσιους υπαλλήλους. Υπάρχει έδαφος και άλλων κυβερνητικών υποχωρήσεων —έστω— μισούποχωρήσεων; Ο κ. Σουφλιάς δηλώνει: Ως την ψήφιση του νομοσχεδίου από τη Βουλή η κυβέρνηση παραμένει ανοιχτή στον διάλογο. Μόνο που κυβέρνηση και συνδικαλιστικές οργανώσεις βλέπουν τον διάλογο από διαφορετική οπτική γωνία...

ΜΕΣΑ ΣΤΟ δεκαπενθήμερο που κύλησε, έμελλε να πραγματοποιηθεί και αυτή η βάνουση επιδρομή πάνοπλων αστυνομικών στα σπίτια πέντε στελεχών της Αριστεράς και δημοσιογράφων, στο όνομα του «αντιτρομοκρατικού αγώνα». Οι λεπτομέρειες του «εγχειρήματος» είναι γνωστές και δεν χρειάζονται να τις παραθέσουμε: Ένας ευφάνταστος θεατρικός συγγραφέας (ο Στ. Καρράς) εμπιστεύεται σε ένα δημοσιογράφο (τον Β. Κουτουζή) τα αποκυήματα της φαντασίας του. Και ο δημοσιογράφος, σε συνεργασία με ένα άλλο συνάδελφό του (τον Γ. Κρεμμυδά) καταθέτουν τις «πληροφορίες» τους στη

διεύθυνση της «Αντιτρομοκρατικής Ομάδας» (ΔΑΕΕΒ): Αυτοί που κρατούν τα νήματα της «17N» είναι η Άννα Φιλίνη, ο Χρήστος και ο Ανδρέας Μπίστης, η Πέλη Κεφαλά και η Λιλή Λεοντίδου... Και ο αντισταγγελέας του Αρειού Πάγου Δ. Τσεβάς; Ο αντισταγγελέας δίδει πράσινο φως. «Μου ειχαν προσφέρει —λέει, αναφερόμενος στις αρχές ασφαλείας, στους γραμματείς και επιτελείς του υπουργείου Δημόσιας Τάξης, στον ίδιο τον υπουργό Δημόσιας Τάξης— την «17N» στο πιάτο»... Για να προσθέσει: «Μου είπαν πως όλα παιζόνταν εκείνη τη στιγμή... Πως καθυστέρηση έστω και μιας ώρας, θα μπορούσε να αποβεί μοιραία για την επιτυχία του εγχειρήματος. Και έδωσα συνέχισα»...

ΤΩΡΑ ο αντισταγγελέας ζητεί συγγνώμη και από τους πέντε πολίτες που γνώρισαν την επέλαση των αστυνομικών οργάνων. Αλλά σταματούν, άραγε, εκεί οι ευθύνες του; Και γιατί ακόμα σιωπά; Και γιατί —έστω σήμερα— δεν παραδίδει στους ταλαιπωρηθέντες πολίτες τα «στοιχεία», βάσει των οποίων διατάχθηκε η αστυνομική επιδρομή;

Όσο για τον υπουργό Δημόσιας Τάξης κ. Βασιλειάδη, καμώνεται πως δεν ξέρει τίποτε για το «φόνος»: «Για όλα ευθύνεται —λέει με απουσία ίχνους πολιτικού θάρρους— ο Τσεβάς!» Όμως, μεταξύ Βασιλειάδη - Τσεβά - αρχών ασφαλείας, πέντε δημοκρατικοί πολίτες γνώρισαν τον κτηνώδη αιφνιδιασμό και τις κάνες πάνοπλων αστυνομικών μέσα στα ίδια τα σπίτια τους. Πώς προστατεύεται η δημοκρατία όχι μόνο από την τρομοκρατία, αλλά και από την κυβερνητική αυταρχία; Ποιος, επιτέλους, ελέγχει τους μηχανισμούς καταστολής; Ποιος προστατεύει τον απλό πολίτη από τον βιασμό της ελευθερίας του, όταν αστυνομικά όργανα είναι ανίκανα να αξιολογήσουν, με στοιχειώδη περίσκεψη, μια πληροφορία, ένα στοιχείο;

★ ★ ★

ΜΕΣΑ ΣΤΟ δεκαπενθήμερο εντάσσεται και το δεύτερο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ, που άρχισε πανηγυρικά, χθες, έξι χρόνια και τέσσερις μήνες από το πρώτο... Σε άλλες στήλες, το «ΑΝΤΙ» επιχειρεί κάποιες προσεγγίσεις ως προς τις προδιαγραφές και τις προοπτικές του συνεδρίου. Αλλά το θέμα θα καλυφθεί στο επόμενο τεύχος. Ως τότε, το μόνο βέβαιο είναι ότι ο πρόεδρος θα εκλεγεί και πάλι «δια βοής» (γιατί να υπάρχει έστω και μια λευκή ψήφος;...) και ότι η μάχη θα δοθεί μεθαύριο Κυριακή, όταν θα αρχίσουν να «παιζουν τα όργανα» —δηλαδή οι ψηφοφορίες για τη νέα Κεντρική Επιτροπή.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΚΟΔΑΛΥ

- ΩΔΕΙΟ ΚΟΝΤΑΛΥ
αναγνωρισμένο από το κράτος
- Σχολή ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΠΡΟΠΑΙΔΕΙΑΣ

Τμήματα για παιδιά ηλικίας
από 4 έως 9 ετών, σύμφωνα με το
ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΝΤΑΛΥ
και ατομικό μάθημα φλογέρας

ΚΥΠΡΟΥ 61
ΧΑΛΑΝΔΡΙ
τηλ.: 68.24.940

ημερο δηκτής

ΤΕΤΑΡΤΗ 5.9.90 - ΤΡΙΤΗ 18.9.90

Ο ΓΑΜΟΣ

Καλώς εχόντων των πραγμάτων, τούτος ο **Ημεροδότης** θα ήταν αφιερωμένος στο κορυφαίο κοσμικό γεγονός τούτου του αθηναϊκού φθινοπώρου που δεν λείπει ν' αρχίσει. Εννοώ βεβαίως, όπως όλοι καταλάβατε, τη μεγαλοπρεπή τελετή των γάμων του συναδέλφου Γιάννη Φλώρου μετά της εριτίμου Μόνικας Βέργη.

Είχα ήδη επεξεργαστεί στο μυαλό μου τις πρώτες φράσεις: «*Η αστερόεσσα νύξ κατηυγάσθη υπό απλέτου φωτός· όχι, δεν ενεφανίσθη αιφνιδίως ο ήλιος, ούτε το σεληνόφως απέκτησε νέαν ορμήν. Τα πρόσωπα της Μόνικας και του Γιάννη έλαμπαν σαν χίλια αδαμάντινα λέξηερ υπό τον λουλούδινο θόλο του παρεκκλησίου της οδού Ρηγίλλης*». Μετά θα περιέγραφα το νυφικό και τα κοσμήματα της νύφης, το

κοστούμι του γαμπρού, τις χρυσελεφάντινες βέρες, τα διαμαντοποίκιλτα στέφανα, τις βενετσιάνικες δαντέλες που κοσμούσαν τις λαμπάδες με το άρωμα του γιασεμιού. Εν συνεχεία, μετά από μια σύντομη αναφορά στη βυζαντινή μεγαλοπρέπεια της τελετής, θα αναφερόμουν στον εκ Τζουμέρκων κουμπάρο Στ. Τζουμάκα που ήρθε να στεφανώσει τον συμπατριώτη του και στην κουμπάρα που έσπευσε να συμπαρασταθεί στη φίλη της. Ύστερα θ' ακολουθούσε ο μακρύς κατάλογος των εκλεκτών προσκεκλημένων (με ιδιαίτερες αναφορές στο άτομό μου) και το ειδικό αυτό αφιέρωμα θα έκλεινε με στιγμιότυπα από τη δεξίωση που δόθηκε εν συνεχεία στη Μεγάλη Βρετανία. Θα υπήρχαν κάποιοι υπαινιγμοί για το ιστορικό του ειδυλλίου με το αίσιο τέλος και θα κρατούσα για το επόμενο τεύχος την περιγραφή των δώρων που εκόμισαν οι προσκεκλημένοι στους

νεόνυμφους. Όλα αυτά με πλούσια, έγχρωμη εικονογράφηση —έτσι ώστε να χωριούν όλα τα άλλα ρεπορτάζ που διαβάσατε γι' αυτόν το γάμον του 21ου αιώνα, στον Ίακχο ή αλλού.

Άλλαι όμως βουλαί ανθρώπων, άλλα δε το Αφεντικό κελεύει.

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ

Πρέπει να φύγεις αμέσως για Παρίσι, είπε με την ψυχρή, μεταλλική φωνή του.

Τον κοιτάξα έκπληκτος. Τι είχε στο μυαλό του;

— *Μην ανησυχείς, δεν είναι τίποτα το βαρύ. Πρέπει να πας να εξοφλήσεις στον Dior το νυφικό της Μόνικας, στου Cardin το κοστούμι του Γιάννη, στου Bulgari τα κοσμήματα και τις βέρες.*

Μου εξήγησε πως με όλες αυτές τις απεργίες που άρχιζαν στα ταχυδρομεία και στις τράπεζες υπήρχε κίνδυνος να καθυστερήσει η πληρωμή και να βγάλει κακό όνομα ο Γιάννης στο εξωτερικό. Και δεν επρόκειτο μόνο γι' αυτόν —υπήρχε κίνδυνος να μη θεωρούνται πλέον αξιόχρεα τα Τζουμέρκα στο Παρίσι.

— *Και πώς θα βγάλω έξω ολό αυτό το συνάλλαγμα; Τόλμησα ν' αναρωτηθώ εγώ.*

— *Συνάλλαγμα; Ποιο συνάλλαγμα; Μια πλήρη σειρά του ANTI θα δώσεις στον καθένα. Και θ' απαιτήσεις τα ρέστα να σου τα δώσουν σε μάρκα ή δολάρια. Όχι φράγκα.*

Χρειάστηκε βέβαια ειδική άδεια για να επιτραπεί η εξαγωγή των τόμων του ANTI —ευτυχώς που υπήρχε το προηγούμενο των Θησαυρών της Βεργίνας που είχαν σταλεί στο εξωτερικό και έτσι εκάμψθησαν οι αντιρρήσεις των αρμοδίων. Καμία ασφαλιστική εταιρεία όμως δεν δέχθηκε να ασφαλίσει τη μεταφορά και η «Ολυμπιακή» έλαβε ειδικά μέτρα ασφαλείας: υπήρχε φόβος να γίνει αεροπειρατεία από Ιρακινούς για να πάρουν τους τόμους και να εκβιάσουν το Αφεντικό να πιέσει την κυβέρνηση να ξαναφέρει το «Λήμνος» πίσω.

Πετάξαμε πάνω από την Ελλάδα, την Αδριατική, την Ιαλία, τις Άλπεις, την Ελβετία, τη Γαλλία και φθάσαμε εν τέλει στο Ορλύ —μόνοι ευρωπαίοι που έχουμε την τιμή να προσγειωνόμαστε στο μικρό αεροδρόμιο του Παρισιού, μαζί με τους Μεσανατολίτες. Τα πλουσιότερα έθνη της γηραιάς ηπείρου κατευθύνονται στο νεότερο και μεγαλοπρεπέστερο αεροδρόμιο του Ρουασώ.

Οι Γάλλοι τελωνειακοί επαίανισαν τη «*Μασσαλιώτιδα*» και εν συνεχεία τον «*Ύμνον εις την Ελευθερίαν*» ενώπιον των κιβωτίων —καρτσάκι όμως για τη μεταφορά τους στάθηκε αδύνατο να βρούμε. Τα φορτώθηκε στον ώμο, έβαλα μαύρα γυαλιά και ινκόνγκιτο πλέον, άγνωστος μεταξύ αγνώστων, πήρα ένα ταξί που με οδήγησε στο πολύβουο Παρίσι. Άφησα το πολύτιμο φορτίο μου στη Ζιζή και βγήκα να περιπλανηθώ στη μεγάλη πολιτεία.

ΤΟ ΜΕΤΡΟ

Δεν ξέρω αν φταίει η μνημειώδης απλωσιά των Παρισίων, το υλικό των βαγονιών, η μεγάλη κατανάλωση καμαμπέρ ή κάποια μυστηριώδη ακτινοβολία, αλλά το μετρό του Παρισιού έχει μια ιδιαίτερη μυρωδιά που δεν υπάρχει αλλού, και δεν θυμίζει τίποτ' άλλο. Τη νοιώθεις αμέσως μόλις κατέβεις τα σκαλιά οποιουδήποτε σταθμού, και σε τυλίγει ολόκληρο μόλις βρεθείς μεσ' στο βαγόνι.

Τη μυρωδιά, την ένοιωσα αμέσως —τους σταθμούς δυσκολεύτηκα να εντοπίσω, γιατί το μετρό του Παρισιού συνεχώς επεκτείνεται, συνεχώς τράει τα σπλάχνα της γαλλικής πρωτεύουσας. Τα σημάδια και οι γραμμές πάνω στον χάρτη πολλαπλασιάζονται, οι διαδρομές συγχέονται.

Οι γηραιές κυρίες που άφηναν το πλεκτό τους, για να τρυπήσουν το εισιτήριο και να σου επιτρέψουν την είσοδο έχουν προ πολλών ετών εξαφανιστεί. Αυτόματα μηχανήματα διαβάζουν τις μαγνητικές εγγραφές και σου επιτρέπουν ή απαγορεύουν την είσοδο, κατακρατούν ή επιστρέφουν το εισιτήριο.

Η συνταγή είναι απλή και την εφαρμόζαμε συχνά την εποχή της δικτατορίας, όταν παντού βλέπαμε χαφιέδες της Πρεσβείας να μας ακολουθούν: μπαινείς στο τελευταίο βαγόνι στέκεσαι όρθιος προσποιούμενος ότι διαβάζεις την Monde και, 2-3 σταθμούς πριν φθάσεις στον προορισμό σου, πηδάς έξω την ώρα που οι πόρτες κλείνουν και ο συρμός ετοιμάζεται να ξεκινήσει. Αν κάποιος σε παρακολουθεί ή θα σε χάσει, αν δεν προλάβει να πηδήξει κι αυτός, ή θα προλάβει —αλλά θα τον έχεις αντιληφθεί πλέον και με δυο-τρία χτυπήματα καράτε τον εξουδετερώνεις. Η αποστολή μου επέβαλε προφανώς να πάρω αυτά τα μέτρα.

Η ΣΚΟΤΕΙΝΗ ΦΙΓΟΥΡΑ

Εβαλα το πόδι την ώρα που το σήμα της αναχώρησης ηχούσε στον σταθμό Οντέν; εμπόδισα την πόρτα να κλείσει και ως αίλουρος τινάχτηκα στην αποβάθρα. Γλίστρησα πέφτοντας και βρέθηκαν αλλού εγώ, αλλού τα γυαλιά μου, αλλού η Μοντ —αλλά αυτό δεν με εμπόδιζε να δω πως μια σκοτεινή φιγούρα πετάχτηκε κι αυτή έξω από το προηγούμενο βαγόνι αμέσως μετά από μένα!!!

Προσπάθησα να θυμηθώ τις ασωστές κινήσεις του καράτε αλλά δεν ήμουν σίγουρος ότι

τον διάδρομο του 3ου ορόφου που ενώνει τους πύργους 55-65, στον 1ο όροφο του διαδρόμου 23-33;

Η μαύρη φιγούρα ή θα ζαλιζόταν τον λαβύρινθο του Ζυσιε και θα ήταν έτσι εύκολη λεία ή θα με έχανε. Μπορούσα άλλωστε να ελπίζω στη βοήθεια του ελληνικού λόμπυ της Φυσικομαθηματικής που, με αρχηγούς τον Σπύρο και τον Νίκο, εδώ και είκοσι χρόνια επιλυεί επί τόπου όλα τα προβλήματα όλων των συμπατριωτών. Αν ζούσαν στη Νέα Υόρκη θα είχαν προ πολλού τακτοποιήσει το Κυπριακό, επωφελώς για τα

άνομων σχεδιασμών του, που δεν είχαν διαφύγει από την προσοχή του δαιμόνιου Εισαγγελέα.

ΣΤΗΝ ABENY MONTAIN

Καταστρώσαμε αμέσως το σχέδιο: θα έφευγα εγώ αμέσως για την Αβενύ Μονταίν όπου ήταν τα κεντρικά καταστήματα του Ντιόρ και του Βούλγαρη —λίγο πιο πέρα, κοντά στο Γκραν Παλαί, ήταν και το Εσπάζ Καρντέν. Ο Νίκος θα ακολουθούσε από απόσταση ώστε, αν χρειαζόταν, να επέμβει. Θα έδινε στους ενδιαφερόμενους τη διεύθυνση

από τις Καλαρύτες. «Από τα Τζουμέρκα, απ' όπου κατάγονται ο Φλώρος και ο Τζουμάκας, είναι λοιπόν κι ο Βούλγαρης;», αναφώνησε αυτή ενθουσιασμένη κι έφυγα ένας ταπεινωμένος κι άγνωστος καταποταυλάκι.

Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ

Στο Ντιόρ ήταν λιγότερο διαχυτικοί. Τράβηξα προς το Εσπάζ Καρντέν, που το σκίαζαν πανύψηλες καστανιές. Σκοτεινίαζε πια, οι σκιές συγχέονταν με τα αντικείμενα —μία από αυτές με άρπαξε από το χέρι. Κοκκάλωσα —ο Τσεβάζ με είχε ανακαλύψει. Γύρισα, κι έμεινα με το στόμα ανοιχτό, μου φάνηκε ότι έπεφτε ο παρακείμενος Πύργος του Αίφελ στο κεφάλι.

— Μάρα εσύ;

Απέναντί μου βρισκόταν η Μάρα, η επί τόσον καιρό χαμένη Μάρα βρισκόταν στο Παρίσι. Σκιά του εαυτού της. Με μαλλιά ξέμπλεκα, μάτια κατακόκκινα, μαύρη φούστα, μαύρη μπλούζα. Το πρόσωπό της ήταν στεγνό, τα χαρακτηριστικά σφιγμένα, το λακάκι στο πηγούνι είχε γίνει βαθιά ουλή. Μίλησε αργά και με κόπο.

— Τώρα που παντρεύτηκε ο Ημεροδότης τι λόγο έχω εγώ να ζω;

— Μα ο Γιάννης, παντρεύτηκε, όχι Εγώ!

— Ψεύτη, ο Γιάννης είναι ο Ημεροδότης — μου τα είπε όλα η Άντεια.

Είχα μείνει ενεδός δεν καταλάβαινα τι συνωμοσία ήταν αυτή, τι λόγια ήσαν αυτά που μου έλεγε η Μάρα. Πριν προλάβω να μιλήσω ένα χέρι την είχε αρπάξει από τον αυχένα, μια λαβή σαν αυτές του Μικρού Ήρωα, την ανάγκασε να γονατίσει.

— Τσεβά, πες αλεύρι! φώναξε θριαμβευτικά ο Νίκος.

Του εξήγησα την πλάνη μας, την άφησε ελεύθερη. Προσπάθησα να την πείσω πως Εγώ ήμουν ο Ημεροδότης κι όχι ο Γιάννης, πωςμένα αγαπούσε κάποτε —τον Γιάννη τον αγαπούσε η Μόνικα κι αυτήν παντρεύτηκε. — Εσύ δεν είχες ποτέ χιούμορ ώστε να είσαι Ημεροδότης, είπε.

Απελπισμένος, πήγα στον Καρντέν για να εκπληρώσω το τελευταίο στάδιο της αποστολής μου, να εξοφλήσω το Τζουμερκιώτικο γαμπριάτικο κουστόμυ. Όταν βγήκα, η Μάρα και ο Νίκος είχαν εξαφανιστεί.

IMERODIKTIS
LE PARISIEN

Η Μάρα, έκανε τον Πύργο να καταρρεύσει.

Η υπάλληλος του Bulgari που θαύμαζε τους Τζουμερκιώτες.

...ς θυμόμουν —και είχα στραμπουλήξει και το πόδι μου. Αποφάσισα να παρασύρω τη σκοτεινή φιγούρα σε γνωστά μου μέρη, να την εξουδετερώσω εκεί. Ακολούθησα τους διαδρόμους που οδηγούσαν στην «Κορεσποντάνς» προς τον Σταθμό του Αούστερλιτς, τρεις στάσεις πιο κάτω βρισκόταν το Ζυσιέ.

ΣΤΟ ΖΥΣΙΕ

Εδώ βρίσκεται η Φυσικομαθηματική Σχολή. Είχα φάει χρόνια πολλά αποτυχημένων σπουδών, αλλά τουλάχιστον είχα μάθει να κινούμαι ανάμεσα στους πύργους και τους διαδρόμους που συναποτελούν το κτίριο. Διότι αν δεν ξέρεις από πίνακες, μήτρες και ορίζουσες σε τρεις διαστάσεις, είναι εύκολο νομίζεις να βρεθείς από

εθνικά συμφέροντα. Ατυχώς, αντί για διπλωμάτες προτίμησαν να γίνουν μαθηματικοί.

Βρήκα τον Νίκο στον Πύργο 55 να στρίβει το κόκκινο μούστακι του —τα γένια μόλις τα είχε κόψει γιατί άρχισαν να ασπρίζουν. Ποιος θα φανταζόταν ότι αυτή η γαλάτικη φυσιογνωμία έκρυβε μέσα της κεφαλλονίτικη ψυχή; Του εξήγησα τι μου συνέβαινε και, το εξασκημένο από την εποχή της δικτατορίας μυαλό του, πήρε αμέσως στrophές: — Σε ακολουθεί ο Τσεβάζ, μου είπε.

Ο Τσεβάζ! Αυτός ο νέος Σέρλοκ Χολμς, ο αμείλικτος διώκτης του εγκλήματος με ακολουθούσε. Άρα, κάτι άλλο συνέβη στο Παρίσι κι όχι τόμους του ΑΝΤΙ. Το Αφεντικό με είχε εξαπατήσει, ήμουν ένα αθώο βαποράκι, άνομα των

από όπου θα πήγαιναν να παραλάβουν τους υποτιθέμενους τόμους του ΑΝΤΙ κι έτσι θα έφευγε από πάνω μου κάθε ευθύνη.

Ξαναμπήκα στο μετρό —η σκοτεινή φιγούρα είχε εξαφανιστεί. Δεν αμφέβαλα ότι με ακολουθούσε από κοντά, κι ας μη φαινότανε. Εφηρμοσα πολλές φορές το κόλπο της διαφυγής, κανείς —μόνο ο Νίκος έκανε τα ίδια με εμένα και οι Γάλλοι μας κοιτούσαν με απορία.

Κατέβηκα στο σταθμό Αλμά-Μαρσώ, πέρασα από το Θέατρο των Ηλυσίων Πεδίων και κατευθύνθηκα προς τον Bulgari. Εξήγησα στην υπάλληλο με τα ξανθά μαλλιά και τα προκλητικά στήθη πως θα παρελάμβαναν τους τόμους, της εξήγησα ακόμη ότι το αφεντικό της καταγόταν από την κορυφή της Πίνδου,

Αριστερή Σχιζοφρένεια (1)

Η πολυπράγμων και αενάως συνεδριάζουσα ΚΕ του ΚΚΕ με ανακοίνωσή της που δημοσιεύτηκε στον «Ριζοσπάστη» της 31ης Αυγούστου τονίζει ότι η απόφαση της κυβέρνησης για απόπλου του «Λήμνος» «εγκυμονεί κινδύνους για τη χώρα, δεν υπηρετεί τα εθνικά συμφέροντα και επομένως βρίσκεται ριζικά αντίθετο το κόμμα μας».

Δυο εβδομάδες αργότερα και συγκεκριμένα την 1η Σεπτεμβρίου η εφημερίδα δημοσιεύει τις δηλώσεις του Χ. Φλωράκη μετά από συνάντηση που είχε με τον κ. Μητσotάκη την προηγούμενη ημέρα, όπου περιέχονται και τα εξής: «*Συζητήσαμε για το "ΛΗΜΝΟΣ" και ο πρωθυπουργός μου είπε ότι βρίσκεται κάτω από εθνική διοίκηση. Αυτό είναι σημαντικό.*»

Τόσοι εγκέφαλοι της ΚΕ και «ειδήμονες» επί της εξωτερικής πολιτικής στο ΚΚΕ δεν μπορούν επί τέλους σταθερά να αποφασίσουν ποιο είναι το «εθνικό συμφέρον» σε κάθε περίπτωση ώστε να ξέρουμε και μεις περί τίνος πρόκειται;

Η απουσία οποιασδήποτε στρατηγικής και η πλήρης σύγχυση που βασιλεύει στον Περισσό μετά την ανατροπή των πάντων στην Ανατολική Ευρώπη, αποτελούν χαρακτηριστικά φαινόμενα ενός κόμματος που παραπαίει. Η εξωτερική πολιτική δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Χάθηκαν πλέον οι σταθερές αναφορές...

Αριστερή σχιζοφρένεια (2)

Την πικρία της εξέφρασε και η Αριστερά για την απώλεια της διοργάνωσης της Ολυμπιάδας του 1996. Δεν ξέρει κανείς τι να πρωτοθαυμάσει, την υ-

ποκρισία της στην καθυστέρηση υιοθέτησης της «Ολυμπιακής Ιδέας» ή την τακτική της τις τελευταίες εβδομάδες όταν μέσα από τα έντυπα και τους ραδιοσταθμούς που ελέγχει το ΚΚΕ άρχισε να τα «μασάει» για τη σκοπιμότητα ανάληψης των Αγώνων. Ακόμα και την ιδέα Καραμανλή περί μόνιμης τέλεσης των Αγώνων στην Ολυμπία υιοθέτησε με καθυστέρηση μιας δεκαετίας ο κ. Φλωράκης. Γιατί, αν δεν μας απατά η μνήμη μας, η Αριστερά τότε δεν ήταν ενθουσιασμένη από την ιδέα αυτή.

Αλλά και η ΕΑΡ, η οποία υπό την σκέπη του Συνασπισμού εισώπησε, προβάλλει τώρα τη δικαίωσή της, διότι αντετάχθη στην υποψηφιότητα της Αθήνας. Οι ξένοι μας έσωσαν και πάλι από την καταστροφή και ως περισσότεροι ορθόφρονες από τους μεγαλοσχήμονες Έλληνες δεν θέλησαν να συμβάλουν στην περαιτέρω πολεοδομική και οικολογική καταστροφή της Αθήνας.

Όσο για τις άλλες, αριστερές και οικολογίζουσες αριστερές ομάδες, που ετοιμάζουν μάλιστα και «επινίκιους» πανηγυρισμούς, τι να πει κανείς; Ότι κοιμήθηκαν ύπνο βαθύ και ουδέν έπραξαν ώστε να προβάλλουν στοιχειοθετημένα και σοβαρά τις απόψεις τους και ότι τώρα κομορρημούν για την «ορθότητα» των απόψεών τους;

Μήπως, δηλαδή, αν η Αθήνα κέρδιζε την υπόθεση δεν θα φταίγανε πάλι οι πολυεθνικές και τα ξένα μονοπώλια και δεν θα «ξεπουλούσαμε» τα πάντα στους διάφορους ομογενείς και ξένους χορηγούς; Λίγη σοβαρότητα δεν βλέπτε.

Για τον Ελαιώνα

«Όσον αφορά τον Ελαιώνα, πέρα από τα δημοσιεύματα του Τύπου την πρώτη μέρα (σ.σ. της εξαγγελίας του κ. Μάνου) και παρ' όλη την τεράστια οικολογική και αναπτυξιακή καταστροφή που προωθείται, η Αριστερά αδράνησε. Και αντί να ξεσηκώσει τον κόσμο, να κλείσει τους δρόμους, τους δήμους, αντί τα συνδικάτα να κατέβουν σε άμεσες κινητοποιήσεις, αντί το ΤΕΕ να καταγγείλει το απαράδεκτο αυτό σχέδιο, αρκέστηκε στην ανάρτηση των σχεδίων, όπως εξάλλου "παρακάλεσε", με απειλές, ο κ. υπουργός. Περισσότερο να πούμε ότι οι λεγόμενοι οικολόγοι απουσίασαν παντελώς».

Αυτά μεταξύ άλλων αναφέρονται σε άρθρο του Μόσχου Διαμαντόπουλου στον «Κυριακάτικο Ριζοσπάστη» της 9/9 και μόνον σε αυτά θέλουμε ή κάνουμε μια παρατήρηση.

Ο αρθρογράφος ορθώς επισημαίνει —αλλά δεν ερμηνεύει την απουσία των «λεγόμενων οικολόγων». Όμως το θέμα είναι αλλού: Στην απουσία της Αριστεράς και όχι ακριβώς με κλείσιμο δρόμων, «ξεσηκώματα» και λοιπά επαναστατικά που οραματίζεται ο συν-

τάκτης. Η Αριστερά, όχι μόνον «αδιαφόρησε» αλλά δεν πήρε θέση ή και οι όποιες «θέσεις» της δεν ήταν σε σωστή κατεύθυνση. Η Αριστερά δεν πρότεινε ριζοσπαστικότερες θέσεις από εκείνες του κ. Μάνου. Ο συντάκτης μπορεί να αναδιφάει στο σήμα της εφημερίδας που φιλοξενεί το άρθρο του. Και ακόμα, αν ρωτήσει, θα πληροφορηθεί ότι «προοδευτικοί» δήμοι αρνήθηκαν —όπως είχαν υποχρέωση— να αναρτήσουν το «σχέδιο Μάνου». Στην πραγματικότητα δεν θέλησαν —μερικοί «προοδευτικοί» παράγοντες της Αυτοδιοίκησης— την ουσιαστική και σε βάθος συζήτηση για το πρόβλημα του Ελαιώνα. Ε! όσο για τα οδοφράγματα...

Παρθενών και αναψυκτικά

«*Η Κόκα-Κόλα
νίκησε τον Παρθενώνα.*»

Τρεις το είπαν: ο Λε Πα, η Μελίνα και ο Φλωράκης. Ο πρώτος, επειδή μίλησε μέσα του το προσφυγόπουλο από τη Σοβιετική Ένωση. Η δεύτερη, επειδή έχει κάνει έργο της ζωής της να δείξει ότι για τους «σοσιαλιστάς» τα Ελγίνεια είναι ασυμβίβαστα με τον «αμερικάνικο τρόπο ζωής», τα «μονοπώλια» και δεν συμμαζεύεται (ξέχασε τι μίζινα έπεσε στην «Αθήνα: πρωτεύουσα της Ευρώπης» το 1985).

Ο Χ. Φλωράκης όμως, γιατί το 'πε; Δεν πήρε είδηση φαίνεται, ακόμα, τι ωραίο έργο είναι το «Μακ Ντόναλντς και περεστρόϊκα».

Το αόρατο ΚΚΕ

Οι φτηνές δικαιολογίες του ΚΚΕ για το κλείσιμο της «ΠΡΩΤΗΣ» δεν πείθουν βέβαια κανέναν. Το οικονομικό έλλειμμα της εφημερίδας, που όπως γράφτηκε ανέρχεται σε 40 εκ. δρχ. το μήνα, δεν είναι πρωτοφανές για κομματικό έντυπο. Ελλείμματα έχει όχι μόνο ο «Ριζοσπάστης» αλλά και άλλα έντυπα του κόμματος.

Αλλά η φθηνή αυτή δικαιολογία δίνει αφορμή ανακίνησης ενός σοβαρού θέματος που ενίοτε εμμέσως αναφέρεται στον Τύπο, άλλοτε ψιθυρίζεται σε διάφορους διαδρόμους και παραπολιτικές στήλες και μερικές φορές θίγεται με σαφείς υπαινιγμούς. Πρόκειται για την περιουσία του κόμματος και τις διάφορες επιχειρήσεις που λειτουργούν κάτω από ένα καθεστώς πλήρους συσκότισης και αδιαφάνειας.

«Γνώθι εαυτόν»

Με πανηγυρική έναρξη την ερχόμενη Κυριακή 23/9 στην αίθουσα «Ποσειδών» του ξενοδοχείου «HOLIDAY INN», αρχίζει το 13ο Παγκόσμιο Συνέδριο Θεραπευτικών Κοινοτήτων «Γνώθι σ' αυτόν». Το συνέδριο θα συνεχίσει τις εργασίες του την επομένη ημέρα και θα κλείσει μεσημέρι της Πέμπτης 27/9.

Το Παγκόσμιο Συνέδριο που πραγματοποιείται κάθε δύο χρόνια και σε άλλη χώρα αντανάκλα την ανάγκη τακτικής ανταλλαγής εμπειριών και ζύμωσης μεταξύ εμπειρογνομόνων και θεραπευτών, ιδιαίτερα λόγω της ραγδαίας εξάπλωσης του προβλήματος της εξάρτησης από τα ναρκωτικά.

Στο Συνέδριο —του οποίου την ευθύνη της διοργάνωσης έχει το ΚΕ.Θ.Ε.Α.— θα πάρουν μέρος 400 περίπου, εκπρόσωποι Θεραπευτικών Κοινοτήτων από τη Βόρειο και τη Λατινική Αμερική, την Ευρώπη και την Ασία.

Ανάμεσα στα θέματα που θα ασχολήσουν τους συνέδρους είναι η εξέλιξη του μοντέλου, οι δομές και τα θεραπευτικά συστήματα των Θ.Κ., το AIDS στην Θ.Κ., οι ιδιαίτερες ανάγκες των εφήβων και οι πολιτικοί και πολιτισμικοί παράγοντες που επιδρούν στην εξέλιξη της Θεραπευτικής Κοινότητας.

Η Σύγχρονη Τουρκία

Ζητήματα που αφορούν τη σύγχρονη Τουρκία, όπως η οικονομία, η κοινωνική οργάνωση, η πολιτική ζωή, οι εξωτερικές σχέσεις και ο πολιτισμός, θα εξεταστούν σε διεθνές επιστημονικό συμπόσιο που οργανώνει το Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών. Το Συμπόσιο θα διαρκέσει από τις 26-28 Σεπτεμβρίου και θα γίνει στο Αμφιθέατρο της Ιατρικής, στο Κεντρικό Κτίριο του Πανεπιστημίου (Πανεπιστημίου 30).

Στο Συμπόσιο παίρνουν μέρος 14 ξένοι (από την Τουρκία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισραήλ, Κύπρο) καθώς και Έλληνες εισηγητές, ειδικευμένοι σε θέματα Τουρκίας.

Λέγεται ότι η δημιουργία του «Νέου Αριστερού Ρεύματος» του Γράβα και των περί αυτού στηρίχτηκε σε τρεις επιχειρήσεις του ΚΚΕ που ήταν στο όνομα στελεχών του κόμματος που αποχώρησαν.

Το θέμα δε θα ήταν τόσο σημαντικό —μολονότι ο θόρυβος γύρω από την περιουσία ΚΚ της Ανατολικής Ευρώπης θα έπρεπε να είχε ευαισθητοποιήσει και το ΚΚΕ— εάν ο οικονομικός αυτός μηχανισμός δεν αποτελούσε πλέον συστατικό στοιχείο αναπαραγωγής του κομματικού μηχανισμού. Ο έλεγχος

του τροφοδοτεί την κομματική γραφειοκρατία, υπαλληλία και νομενκλατούρα και είναι στα χέρια στελεχών που δεν έχουν φυσικά τη διάθεση να τον παραδώσουν.

Η διαφάνεια στον τομέα αυτό θα αποκαλύπτει πολλές πτυχές της πολιτικής του ΚΚΕ και θα φωτίσει καλύτερα τους προσδιοριστικούς της παράγοντες.

Το θέμα λοιπόν ετέθη. Το ΚΚΕ καλείται να απαντήσει. Όσο για μας, θα επανέλθουμε.

«Φραξιονιστική πάλη χωρίς αρχές»

Φαίνεται πολύ πιθανή η εκδοχή (αν και για λίγο διάστημα είχε διασκεδαστεί) ότι η «υπόθεση Κουτουζή» —γιατί για «υπόθεση Κουτουζή» και όχι «υπόθεση 17N» πρόκειται— έχει ως αφετηρία και τις διαμάχες της τώως χωροφυλακής και της τώως Αστυνομίας μέσα στην ΕΛΑΣ. Λίγο οι προαγωγές, λίγο το προβάδισμα, λίγο οι μετακινήσεις και αρκετά το ποιος θα βρεθεί πλησιέστερα στον πρωθυπουργό, έχουν πυροδοτήσει διαμάχες: «φραξιονιστική πάλη χωρίς αρχές» —όπως θα έλεγαν κάποιοι παλαιοκομμουνιστές. Και εξηγούμε: Η «υπόθεση Κουτουζή» —όπως και η υπόθεση του

περιστρόφου του κ. Τασάκου— δημιουργήθηκε εξαιτίας της άγριας φαγωμάρας και κυρίως για να υπονομευθεί η έρευνα του κ. Δ. Τσεβά που δεν ελέγχεται από τη μία ή την άλλη «φράξια».

Η προσπάθεια της μιας ομάδας να αποδείξει την ανεπάρκεια της άλλης είχε σαν αποτέλεσμα την αξιοποίηση —με το αζημίωτο— της περίπτωσης Κουτουζή. Το αποτέλεσμα αυτής της διαμάχης, πλήρωσαν πέντε ανυποψίαστοι πολίτες και ο εισαγγελέας Δ. Τσεβάς ο οποίος οδηγήθηκε εκ των πραγμάτων σε διλημματική επιλογή: ή να προσυπογράψει μια καλοστημένη προβοκάτσια ή να

γευθεί εκ των υστέρων —μέσω διαρροών στον Τύπο— την άλλη όψη της προβοκάτσιας. Ότι δηλαδή ενώ «είχε στο πιάτο» την τρομοκρατία, αυτός ολιγόρησε.

Η συνήθως καλά πληροφορημένη περί τα τοιαύτα Κουριάς δημοσίευσε εύλογα «νύξεις» αυτές τρις ημέρες. Και είναι χαρακτηριστικό ότι οι αδελφές του Συγκροτήματος Ταύρου —αλλά και η «Επικαιρότητα»— κινήθηκαν στην ίδια γραμμή.

Ας φαγώνονται αλλά τα σκάγια να μην παίρνουν τους ανυποψίαστους και τους απροετοίμαστους.

Το Σημειωματάριο της Ισιδώρας

Μήπως μπορεί να μου εξηγήσει κανείς τι σκοπό εξυπνέτησαν όλες εκείνες οι βαρύγδουπες δηλώσεις διαφόρων επιχειρήσεων οι οποίες εμφανίστηκαν σε ορισμένες ελληνικές εφημερίδες εκτός από το να εισπράξουν οι εφημερίδες και βεβαίως ο διαφημιστής; Γιατί, μη μου πείτε πως εκείνοι που αποφάσισαν την Ολυμπιάδα έκαναν άλλη δουλειά από το να βάσουν κάποιον να τους μεταφράζει τις διάφορες «σοφίες» των δικών μας. Κακά τα ψέματα. Όσο πιο επετυχημένος είναι κανείς, τόσο πιο εύκολα πιάνεται κορόιδο αρκεί το επίπεδο να είναι high.

Και η μεν σκανδαλώδης κατακύρωση δημοπρασίας της Στατιστικής Υπηρεσίας, που καταγγέλθηκε από τη στήλη, πήρε το δρόμο της με αποτέλεσμα την «παραίτηση» του υπεύθυνου Γενικού Γραμματέα κ. Γ. Συκιανάκη, η δε νομική πλευρά της υπόθεσης εκκρεμεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας αλλά το σκάνδαλο εν εξελίξει του υπουργείου Υγείας για τη μηχανογράφηση των 15 Νοσοκομείων του ΕΣΥ (Ισιδώρα, ANTI 24/8/90) δεν έχει ακόμη ξεκαθαριστεί. Όπως μαθαίνω, τελευταία προθεσμία για να υπογράψει η παράτυπη σύμβαση από την υπουργό κ. Μαριέττα Γιαννάκου Κουτσίκου είναι η 15η Οκτωβρίου και παρά τις πολλαπλές πιέσεις, η υπογραφή δεν μβαινει και πολύ αμφιβάλλω αν τελικά μπει. Πράγματι, η υπόθεση παρουσιάζει πολλές πτυχές. Πρώτα απ' όλα το μόνο πράγμα που, όπως πληροφορούμαι, κυριολεκτικά τρέμει ο πρωθυπουργός είναι να μην ξεσπάσει κανένα σκάνδαλο και η υπόθεση αυτή προσφέρεται άνετα για κάτι τέτοιο. Το σκάνδαλο υπάρχει κίνδυνος να ξεσπάσει όχι τόσο από ενδεχόμενη προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας—αυτό ελέγχεται εύκολα αν καλέσουν αυτούς που έμειναν έξω και τους «τάξουν» κάτι άλλο—αλλά από την Κοινή Αγορά η οποία όπως είναι γνωστό είναι εντελώς αντίθετη με τη χρηματοδότηση του Ελληνικού ΕΣΥ από τα ΜΟΠ και καρδοκεί προκειμένου να αρπάξει την πρώτη δικαιολογία που θα βρει προκειμένου να αρχίσει τις περικοπές γενικώς. Αφήστε που το περιστατικό ενδέχεται να υποτροπιάσει μελλοντικά και να εξελιχθεί σε «περίπτωση Αθανασόπουλου».

Διαθεσιμότητα κατόπιν αιτήσεως του ζητάει να του χορηγηθεί ο πρώην μόνιμος αντιπρόσωπος της Ελλάδος στον ΟΗΕ πρέσβης κ. Ζέππος επικλούμενος «ψυχική κόπωση και απογοήτευση». Το Πεκίνο όπου τοποθετήθηκε δεν του κάνει διότι προφανώς θεωρεί τη χώρα και τη σημασία της μικρή. Η επίκληση «διαθεσιμότητας» κατόπιν αιτήσεως είναι μια εντελώς νέα διάσταση της ευαισθησίας και του σθένους των διπλωματών μας κάτι που μέχρι

Για να μην σας μείνει η απορία που σας έθεσε ο Ημεροδότης (28.8.90) αν η γιαγιά Τάρνερ πίνει Κόκα ή Πέψι σας πληροφορώ πως πίνει Κόκα την οποία όμως πληρώνει η Πέψι. Πράγματι, το μεν χρήμα για τη συναυλία κατέβαλλε εξ ολοκλήρου η Πέψι τη δε δόξα υφείραζε η Κόκα, διότι είχε φροντίσει να προαγοράσει όλες τις αφίσες γύρω από το χώρο του Σταδίου. Στη δημιουργία λανθασμένης εντύπωσης φρόντισε και η ίδια η Πέψι όταν στις δωδεκάφυλλες

της του Κουβέιτ, ενώ από την άλλη, για τα 860 εκατομμύρια δολάρια που της χρωστάτο Ιράκ, και τα οποία υποτίθεται ότι θα χάσει εξαιτίας της στάσης της (;) στην κρίση του Κόλπου, ζητάει από τη Δύση αποζημίωση 4 δις.

«Διμελήσαντο τα ιμάτια αυτού και επί του ιματισμού του έβαλον κλήρον». Έτσι στην κλήρωση για τις φωτοσυνθέσεις και τα εκτυπωτικά της Γραμμής ΑΕ (σύνολο 6 μηχανήματα αξίας αρκετών δισεκατομμυρίων) έλαβαν μέρος τέσσερις μόνον εκδότες και πήραν από ένα ο καθένας και από ένα ανά δυο. Τώρα το τι θα γίνει αν κάποια στιγμή ο υπόδικος «δρ» Γιώργος Κοσκωτάς είτε από το Salep είτε από τον Κορυδαλλό κινήσει τη νομική διαδικασία (!) έναντι παντός υπευθύνου για τη «λεηλασία» της Γραμμής, μόνον ένας Θεός το ξέρει αν και όπως είναι τα πράγματα αμφιβάλλω αν το ξέρει κι αυτός.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Ιωάννη Βασιλαϊδή, υπουργόν Δημοσίας Τάξεως, Ενταύθα.

Εδώ δεν μπορείτε να διώξετε έναν μπανανοπωλήτη από τη διασταύρωση Κατεχάκη και Πίνδου, πενήντα μέτρα από το υπουργείο σας, με αποτέλεσμα όχι μόνο να κατακλύβει τον κοσμάκη κάτω από τη μύτη σας αλλά και να γίνεται αιτία καθημερινών τροχαίων ατυχημάτων, επειδή προστατεύεται από τον μπλεμαρέν Δήμαρχο Παπάγου, τη «17η Νοέμβρη» φιλοδοξείτε να πιάσετε;

ΑΑΑ ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ επειγόντως εθελοντές διπλωματικοί και διοικητικοί υπάλληλοι ανεξαρτήτως προσόντων (αρκεί να πάνε) στην ελληνική πρεσβεία της Βέρνης. Προσφέρονται: μισθός με κατ'εξαιρέσει ασφάλιση σε ταμείο επιλογής σας, επίδομα αλλοδαπής, επίδομα ανθυγιεινής και επικινδύνου εργασίας, δωρεάν τηλέφωνα και αυτοκίνητο Rolls Royce. Θα προτιμηθούν οι έχοντες ποιητικές γνώσεις και ευχέρια απαγγελίας. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να αποταναθείτε στην ελληνική πρεσβεία της Βέρνης (Jungfraustrasse) ή στη Διεθνοση Προσωπικού του ΥΠΕΞ (Ακαδημίας 1).

Ο υποψήφιος δήμαρχος Θεσσαλονίκης, πρότανης, αρχιτέκτων, ζωγράφος και ποιητής κ. Δ. Φατούρος έχων στα δεξιά του τον κ. Ανδρέα Παπανδρέου. Θα προτιμούσε όπως έλεγε να είχε δεξιά του τον κ. Α. Παπανδρέου και αριστερά του την κ. Δ. Λαλιώτη, ή και αντιστρόφως.

πρόσφατα εκδηλωνόταν με παραίτηση—όπως οι περιπτώσεις των κ. Δημήτρη Σέρμπου και Αλεξάνδρου Κουντουριώτη. Όσο για τη νομική πλευρά της υπόθεσης, αν ο υπουργός Εξωτερικών κ. Α. Σαμαράς αποδεχθεί το αίτημα τι θα γίνει αν κάποιος, ας πούμε, δημοδιδάσκαλος που μετατίθεται από την Κέρκυρα στη Λάρισα αρνηθεί τη μετάβασή του, —όπως στην περίπτωση μας ο κ. Ζέππος— και υποβάλλει αίτηση να του χορηγηθεί διαθεσιμότητα για λόγους «ψυχικής κόπωσης και απογοήτευσης», καταστάσεις για τις οποίες η ελληνική επαρχία προσφέρεται πολύ περισσότερο από τη Νέα Υόρκη ή το Πεκίνο; Και αν ο αρμόδιος υπουργός Παιδείας δεν δείξει την ίδια υποχωρητικότητα με το συνάδελφό του των Εξωτερικών και απολύσει τον «ψυχικός» κουρασμένο και απογοητευμένο» δημοδιδάσκαλο, τι θα ισχυρισθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας; Μήπως ότι οι διπλωματικοί είναι πρώτης κατηγορίας υπάλληλοι και όλοι οι άλλοι δευτέρως;

αφίσες της Κόκα που παρουσίαζαν ένα ζευγάρι να ακούει μουσική, επικόλλησε τη φωτογραφία της γιαγιάς με ένα μικρό υπότιτλο που διαβαζόταν μόνο με τηλεσκόπιο και έγραφε Πέψι.

Στην Ουγγαρία πληροφορούμαι ότι πρόκειται να μετακομίσουν σύντομα η οργάνωση MOON επειδή το κλίμα στην Αθήνα έχει αρχίσει και γίνεται «βαρύ». Όπως πληροφορούμαι, σύντομα ο σχετικός φάκελος θα πάρει την άγουσα για την εισαγγελία.

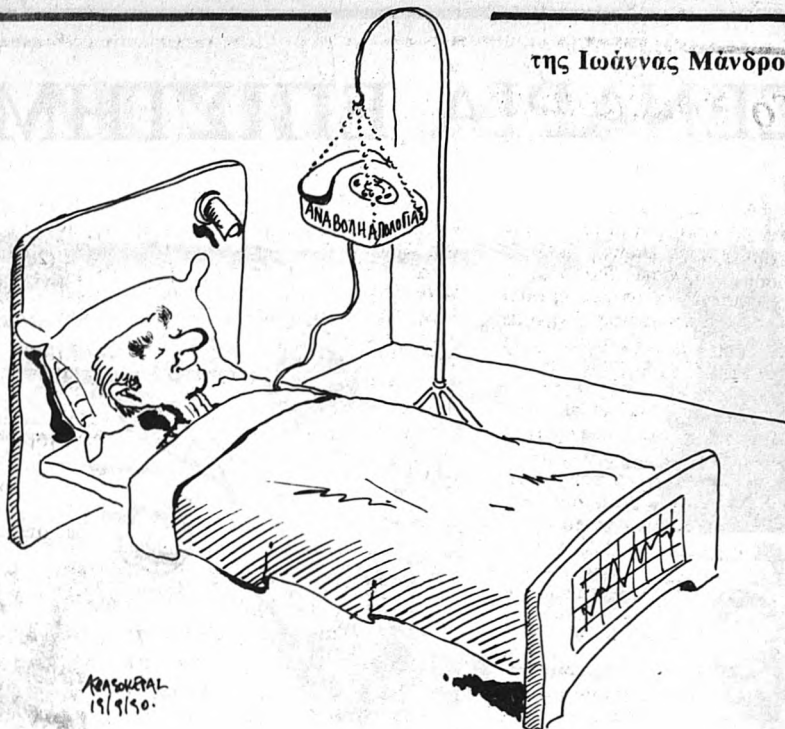
Μια και ο λόγος για την οργάνωση, ιδού και η προπαγάνδωση των εντύπων της. Στο εν Ελλάδι εκδιδόμενο «Greek News» (2-8/9) δημοσιεύεται σχόλιο όπου δυσφημείται η Αθήνα ώστε να μην πάρει τους Ολυμπιακούς. Η ευχή τους έπιασε. Αχ! αυτοί οι «φιλέλληνες».

Τελικά οι Γιουγκοσλάβοι, απ' τη μία, εντελώς στα μουλωχτά, κατάφεραν να βγάλουν από το Ιράκ πάνω από 4.000 υπηκόους των έναντι αγνώστου αριθμού παραχωρήσεων μεταξύ των οποίων και η μη αναφορά για την επιστροφή της κυβέρνη-

Ανδρέα ανέμενε στο ακουστικό σου

της Ιωάννας Μάνδρου

Το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ μπορεί να μην είναι το συνέδριο - σταθμός του Κινήματος είναι όμως σίγουρα ο λόγος για τον οποίο η απολογία του Ανδρέα Παπανδρέου για το σκάνδαλο Κοσκωτά μετατίθεται για τον Οκτώβριο

Διαρκούντος του συνεδρίου και κατά την προεκλογική περίοδο των δημοτικών εκλογών ο τέως πρωθυπουργός, βασικός κατηγορούμενος στα σκάνδαλα Κοσκωτά και τηλεφωνικών υποκλοπών δεν θα κληθεί σε απολογία. Αρμόδιες δικαστικές πηγές δήλωναν ότι «ο Ανδρέας Παπανδρέου δεν θα κληθεί να απολογηθεί κατά τη διάρκεια πολιτικών γεγονότων για να μην εκληφθεί η κλήσις του προς απολογία ως γεγονός προς πολιτική εκμετάλλευση».

Έτσι ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ κερδίζει χρόνο και θα λογοδοτήσει ενώπιον των ανακριτικών αρχών μετά τα μέσα Οκτωβρίου.

Και βέβαια θα απολογηθεί, άγνωστο αν θα προσέλθει, ενώπιον του ανακριτή του Ειδικού Δικαστηρίου καθώς η ποινική δικονομία, όπως δηλώθηκε από δικαστική πηγή, δεν προβλέπει διάταξη για απολογίες του τέως πρωθυπουργού κατ' οίκον.

Κύκλοι της υπεράσπισης του Ανδρέα Παπανδρέου, τόνιζαν ότι δεν θα εμφανιστεί προσωπικά στον ανακριτή για απολογία για να δώσει τροφή στους πολιτικούς του αντιπάλους. Υποστήριζαν ότι «θα είναι πολιτικό λάθος να εμφανιστεί στον ανακριτή» και ότι θα καταθέσει γραπτό υπόμνημα. Όμως δικαστικές πηγές βεβαίωναν ότι η μη προσέλευσή του στο ανακριτικό γραφείο θα εκληφθεί ως άρνηση για απολογία και ο καθεής θα εξαίγει τα δικά του συμπεράσματα. Άλλωστε όπως δήλωνε δικα-

στική πηγή «οι αθώοι ποτέ δεν αποφεύγουν την Δικαιοσύνη»!

Περασμένα μεγαλεία

Το σκάνδαλο όμως για το οποίο θα κληθεί πρώτα να απολογηθεί ο επί οκταετία πρωθυπουργός της χώρας είναι εκείνο των τηλεφωνικών υποκλοπών. Η ανάκριση στη συγκεκριμένη υπόθεση έχει προχωρήσει και οι μόνοι που απέμειναν για να απολογηθούν είναι ο Ανδρέας Παπανδρέου και ο διαβόητος Κωνσταντίνος Τσίμας, πρώην διοικητής της ΕΥΠ και νυν ευρωβουλευτής του Κινήματος. Και ο δεύτερος έχει ασυλία βουλευτική η οποία αναμένεται να αρθεί μέχρι το τέλος του μήνα ενώ ο Ανδρέας Παπανδρέου θα κληθεί μέσα στον Οκτώβριο.

Για το σκάνδαλο των υποκλοπών, τις ανακρίσεις χειρίζεται ο αρεοπαγί-

Τομέας ενημέρωσης

● Ο Ανδρέας Παπανδρέου, μπορεί να μην έχει κληθεί ακόμα να απολογηθεί για τα σκάνδαλα Κοσκωτά και τηλεφωνικών υποκλοπών αλλά είναι πάντα ενήμερος για τα τεκταινόμενα στον Άρειο Πάγο. Το «μάτι» και το «αυτί» του τέως πρωθυπουργού, για τις εξελίξεις στα ανακριτικά γραφεία τις δικές για τα σκάνδαλα και άλλα συναφή, είναι πανεπιστημιακός διδάσκαλος ειδήμων του ποινικού δικαίου. Το όνομα αυτού, **Αντώνης Βγόντζας**. Μετά το δικηγορικό του γραφείο κάνει μια βόλτα και από τα δικαστήρια για να ενημερώνεται και να ενημερώνει...

της Νίκος Καβαλλιέρης και οι ανακρίσεις προχώρησαν με ταχείς ρυθμούς. Ήδη έχουν απολογηθεί οι υπάλληλοι του ΟΤΕ και της ΕΥΠ που έχουν κατηγορηθεί για παρακολούθησεις τηλεφωνικών συνδιαλέξεων πολιτικών προσώπων και μη καθώς και ο άλλωτε πολύς Θεοφάνης Τόμπρας.

Ο Θεοφάνης απολογήθηκε την περασμένη βδομάδα, 13 του μήνα. Δυο ώρες ήταν αρκετές για τον πρώην διοικητή του ΟΤΕ για να λογοδοτήσει στη Δικαιοσύνη. Σε υπόμνημα που κατέθεσε στον ανακριτή, ορκιζόταν πως παρακολούθησε επί των ημερών του δεν έκανε ποτέ ο ΟΤΕ. «Μόνο η ΕΥΠ» ανέφερε, «έκανε παρακολούθησεις για λόγους εθνικής ασφαλείας και ο ΟΤΕ της παρείχε τεχνική υποστήριξη». Για τους κοριούς που βρέθηκαν στον Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών στην Γ' Σεπτεμβρίου πριν ένα χρόνο, ο Θεοφάνης ισχυριζόταν ότι τους έβαλαν οι πολιτικοί του αντιπάλους για να τον εκθέσουν. Και με τα ίδια... πειστικά επιχειρήματα τόνισε σε δηλώσεις του προς τους δημοσιογράφους «πως είναι αθώος και θα λάμψει η αλήθεια». Η προσέλευσή του στον ανακριτή, έγινε συνοδεία του συνήγορού του Ευάγγελου Γιαννόπουλου. Ο άλλωτε διαβόητος γενικός του ΟΤΕ ήταν αμίλητος, χωρίς το προκλητικό του ύφος και φανερά καταβεβλημένος. Αμιλητός περιέργως και ο Ευάγγελος. Ίσως εκτίμησαν ότι σε αυτές τις περιπτώσεις —για παραβάσεις του Συντάγματος μιλάμε— η σιωπή είναι χρυσός...

ΣΕΝΑΡΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΦΑΝΤ

Τέλειωσαν τα ψέματα για τον άλλοτε κραταιό αντιπρόεδρο των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ, **Μένιο Κουτσόγιωργα**. Η ώρα της κρίσεως και της απολογίας του για την ανάμειξή του στο σκάνδαλο Κοσκωτά, ενώπιον του ανακριτή **Σπύρου Σπύρου**, έφθασε με τις πρώτες σταγόνες της βροχής.

Μαραθώνιος ο μονόλογος στον ανακριτή και απεγνωσμένες οι προσπάθειές του να πείσει ανακριτή, βουλευτές, κατηγορούς και την κοινή γνώμη ότι είναι αθώος. Η απολογία του άρχισε στις 6 του Σεπτεμβρίου και συνεχίζεται μέχρι την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές.

Ο εξ Αχαΐας ορμώμενος πολιτικός, γνωστός για τους αντιδεξιούς του μύδρους ο επωνομασθείς «αντ' αυτού» και «μπάρμπας», στην απολογία του, σύμφωνα με πληροφορίες, τυρβάξει περί άλλων.

Παριστάνοντας το θύμα του **Γιάννη Μαντζουράνη** ισχυρίζεται ότι τον εξαπάτησε στο γνωστό θέμα του λογαριασμού των δυο εκατομμυρίων δολαρίων. Αρνείται, χωρίς να πείθει, ότι δωροδοκήθηκε από τον **Γιώργο Κοσκωτά** με δυο εκατομμύρια δολάρια πουλώντας έναν νόμο.

Σε μια απολογία που κρατάει μέρες, μόνο επτά μονολογούσε αναπτύσσοντας τις απόψεις του, επαναλαμβάνει σε ριπλές όσα δήλωσε στη συνέντευξη που παραχώρησε στο συγκρότημα του Ταύρου.

Δικαστικές πηγές όμως δήλωναν, ότι παρά τις προσπάθειες, δεν μπορεί να αντικρούσει τις βαρύτατες κατηγορίες που του αποδίδονται. Δεν δύναται να διαψεύδει έγγραφα και μάρτυρες.

Η υπερασπιστική του Κουτσόγιωργα γραμμή προς το παρόν είναι «κοπυράιτ» με εκείνη του **Νίκου Αθανασόπουλου**. Αποδίδει συλλογικές ευθύνες στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ για την ψήφιση της τροπολογίας για την «άρση» του τραπεζικού απορρήτου, γνωστής ως «κουτσουνόμου»

και τονίζει ότι ο νόμος ετοιμάστηκε στο νομικό γραφείο του πρώην πρωθυπουργού και ψηφίστηκε από τους βουλευτές του κόμματός του άρα προς τι η ανάγκη δωροδοκήσής του από τον Κοσκωτά; Πριν όμως πετεινός λαλήσει τρεις, σε συνέντευξή του στην εφημερίδα «**οσιογράφος**» ο καθηγητής του

Συνταγματικού Δικαίου και πρώην σύμβουλος επί νομικών θεμάτων του **Ανδρέα Παπανδρέου**, κ. **Κασιμάτης**, τον διαψεύδει.

«Έδωσα ένα προσχέδιο για την άρση του απορρήτου και στη **Βουλή** κατατέθηκε εντελώς άλλο κείμενο». Τα αυτά δηλώνει και ο κ. **Κατηφόρης** σύμβουλος του τέως πρωθυπουργού. Όλοι καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι ο **Μένιος Κουτσόγιωργας** ήταν ο ιθύνων νους του «κουτσουνόμου». Και ενώ αυτά τα ιδιαίτερος πειστικά επιχειρήματα επικαλείται για τη σύνταξη του κουτσουνόμου, οι υπερασπιστικοί του ισχυρισμοί στο θέμα της δωροδοκίας εκπλήσσουν τους πάντες!

Με παραπλάνησε, ισχυρίζεται, ο **Γιάννης Μαντζουράνης**. Είχαν τα παιδιά μου ανάγκη συναλλάγματος γιατί σπούδαζαν στο εξωτερικό και του έδωσα εν λευκώ την εντολή να μου ανοίξει λογαριασμό στην **Ελβετία**. Από κει και πέρα δεν γνωρίζει πως τοποθετήθηκαν τα δυο εκατομμύρια δολάρια σε λογαριασμό επ' ονόματι του ίδιου και της συζύγου του ούτε πότε —αν είναι δυνατόν— ενημερώθηκε από την τράπεζα «**Σίτυ Κορπ**» για τον συγκεκριμένο λογαριασμό.

Λέει ότι ο **Μαντζουράνης** έβαλε τα λεφτά για να τον εκθέσει και να εξυπηρετήσει τον Κοσκωτά. Δεν απαντά όμως γιατί, αφού δεν είχε σχέση με τα δυο εκατομμύρια δολάρια, εξάντλησε όλα τα ένδικα μέσα για να μην ανοίξει ο λογαριασμός.

Καλό είναι το σενάριο αλλά τα έγγραφα που βρίσκονται στα χέρια των δικαστικών αρχών μετά το άνοιγμα του λογαριασμού, δεν κλονίζονται από τέτοια επιχειρήματα.

Εντυπωσιάζει όμως η υπερασπιστική του γραμμή και στην άλλη κατηγορία που τον βαρύνει, εκείνη της υπόθαλψης του **Γιώργου Κοσκωτά**.

Αντιπρόεδρος των της κυβέρνησης και για ένα διάστημα, το πιο κρίσιμο, πρωθυπουργεύων, δεν γνώριζε τίποτα για τα τεκταινόμενα στην **Τράπεζα Κρήτης** και την ευθύνη είχε ο **Δημ. Χαλικιάς**, διοικητής της **Τράπεζας** της Ελλάδας. Κατά τον **Μένιο**, αυτός έφταιξε για όλα. Ο **Χαλικιάς** γνώριζε, ο

Χαλικιάς κάλυψε την παράνομη δραστηριότητα του Κοσκωτά.

Αυτά από την απολογία Μένιου και μετά την ολοκλήρωσή της θα αποφασιστεί το αν θα προφυλακιστεί ή όχι.

Πάντως σύμφωνα με πληροφορίες, μπορεί ο Μένιος Κουτσόγιωργας να μην μίλησε προς το παρόν στον ανακριτή για το σκάνδαλο Κοσκωτά αλλά κρατάει «άσους» για τη δίκη του.

Δεν παρέλειψε όμως να δώσει τα μηνύματα προς κάθε κατεύθυνση: κυρίως προς Εκάλη μεριά. «Είμαι αθώος», δήλωσε, «και επιδιώκω να γίνει γρήγορα η δίκη για να αποκαλυφθούν εκείνοι που δημιούργησαν το σκάνδαλο Κοσκωτά, εκείνοι που στήριζαν τον Κοσκωτά, εκείνοι που, από βαριά αμέλεια που εξισούται με δόλο, εκάλυψαν τον Κοσκωτά». Έδειξε, λοιπόν άλλους ενόχους. Να σημειώσουμε ότι κατά τη διάρκεια της απολογίας του ο πρώην αντιπρόεδρος εμφανίζεται φανερά εκνευρισμένος και καταβεβλημένος χωρίς το γνωστό ύφος του. Συνήγοροι του οι Τέλλης Γαβριηλίδης και Κώστας Μαρουδής και βέβαια ο ίδιος, συνήγορος του εαυτού του. «Κακός συνήγορος όμως», όπως δήλωσε ο δικηγόρος του Γιάννη Μαντζουράνη, Φιλ. Δαμοφλής όταν ρωτήθηκε μετά τη γνωστή συνέντευξη του Μένιου στο κανάλι του συγκροτήματος Κουρή. Το υπόμνημα που κατάθεσε στον ανακριτή αριθμέι 200 δακτυλογραφημένες σελίδες. Η προφορική ανάπτυξη των απόψεών του, κράτησε επτά ημέρες.

Βουλευτές - κατηγοροι της υπόθεσης ο Νίκος Κωνσταντόπουλος από τον Συνασπισμό της Αριστεράς και οι Νίκος Κατσαρός και Κωνσταντίνος Κωνσταντινίδης από τη Νέα Δημοκρατία.

Την Τρίτη ο Μένιος Κουτσόγιωργας, κατέθεσε αίτηση να εξαιρεθεί ο βουλευτής κατηγορος Νίκος Κωνσταντόπουλος διότι, όπως υποστηρίζει, μεροληπτεί σε βάρος του. Την αίτηση στήριξε σε σχόλιο που δημοσιεύθηκε στην «Ελευθεροτυπία» με την υπογραφή «Γ.Β.» και στο οποίο αναφέρονταν ότι ο Νίκος Κωνσταντόπουλος δήλωσε ότι θα προτείνει υπέρ της προφυλάκισης Κουτσόγιωργα. Ο βουλευτής του Συνασπισμού με επιστολή του στην «Ελευθεροτυπία», υποστήριξε ότι ουδέποτε δήλωσε

κάτι τέτοιο και ότι δεν αποδόθηκαν σωστά οι δηλώσεις του.

Πάντως για το αν θα εξαιρεθεί ή όχι ο Νίκος Κωνσταντόπουλος θα αποφασιστεί εντός των ημερών το δικαστικό συμβούλιο του Αρείου Πάγου. Η υποβολή της αίτησης είχε ως συνέπεια τη διακοπή της απολογίας του κατηγορουμένου που θα συνεχιστεί την Τρίτη το πρωί.

Στις 24 Σεπτεμβρίου όμως έχει κληθεί να απολογηθεί στον Γεώργιο Σκαλάτο, εφέτη ανακριτή που ερευνά το σκάνδαλο Κοσκωτά από την πλευρά της τακτικής δικαιοσύνης και η Αλίκη Κουτσόγιωργα. Η απολογία της είχε αρχίσει στις 13 Σεπτέμβρη αλλά διακόπηκε για τις 24 για να ολοκληρωθεί η απολογία του Μένιου.

Η κατηγορία που αντιμετωπίζει η σύζυγος Κουτσόγιωργα, είναι σε βαθμό κακουργήματος για αποδοχή προϊόντων εγκλήματος και αφορά το λογαριασμό των δυο εκατομμυρίων δολαρίων. Η υπερασπιστική της γραμμή είναι ταυτόσημη και εκείνη του συζύγου της. Ανάγκες για συνάλλαγμα των παιδιών που σπούδαζαν στο εξωτερικό και ο «όφιος» που τους εξηπάτησε ονομάζεται Γιάννης Μαντζουράνης.

Ο Μένιος από την πλευρά του αντιμετωπίζει τέσσερις κατηγορίες σε βαθμό κακουργήματος: αποδοχή προϊόντων εγκλήματος (τα δυο εκατομμύρια δολάρια). Δωροδοκία (αφορά την αμοιβή των δυο εκ. δολαρίων που του έδωσε ο Κοσκωτάς για το πούλημα του κουτσουνόμου). Υπόθαψη εγκληματία (για την κάλυψη που παρείχε στον Κοσκωτά) και παράβαση του νόμου περί ευθύνης υπουργών (σύνταξη του κουτσουνόμου).

Σειρά έχει ο Πέτσος

Διαρκούσης όμως της απολογίας του Μένιου, απολογείται και ο Γιώργος Πέτσος, πρώην υπουργός Μεταφορών του ΠΑΣΟΚ, κατηγορούμενος στο σκάνδαλο Κοσκωτά. Η απολογία του έχει διαρκέσει δυο μέρες και συνεχίζεται. Ενδεχομένως σήμερα Παρασκευή να έχει αποφασιστεί το αν θα προφυλακιστεί ή όχι. Ο Πέτσος αντιμετωπίζει τρεις κατηγορίες: για δωροδοκία (ότι πήρε 10 εκατομμύρια από τον Κοσκω-

τά), ηθική αυτοουργία στο αδίκημα της απιστίας (αφορά την εντολή που έδωσε στον διοικητή των ΕΛΤΑ να καταθέσει τα κεφάλαια του Οργανισμού στην Τράπεζα Κρήτης) και παραβάσεις του νόμου περί ευθύνης υπουργών (που αφορούν τις διευκολύνσεις που πρόσφερε στον Κοσκωτά για να ανεγείρει παράνομα εγκαταστάσεις στην Παλήνη).

Και ο χορός κρατεί

Ο Πέτσος είναι ο μόνος από τους κατηγορουμένους πρώην υπουργούς για σκάνδαλα που διαχώρισε τη θέση του και μίλησε για τις ευθύνες Παπανδρέου. Στην απολογία επέρριψε ευθύνες στον τότε πρωθυπουργό προσκομίζοντας στοιχεία και αναφερόμενος σε γεγονότα για την ανάμειξη στο σκάνδαλο Κοσκωτά του Ανδρέα Παπανδρέου.

Συγκεκριμένα είπε ότι η Αγγέλα Κοκκόλα του έκλεισε το ραντεβού με τον Κοσκωτά μέσα από το πρωθυπουργικό γραφείο για να ρυθμιστεί το θέμα της Παλήνης. Και πρόσθεσε ότι ο Αντώνης Λιβάνης, διευθυντής του Πολιτικού γραφείου του Ανδρέα Παπανδρέου, παρενέβη προσωπικά με άνωθεν εντολή για να μην γίνει διαχειριστικός έλεγχος στα ΕΛΤΑ. «Τι βλακείες είναι αυτές που κάνει» είπε ο κ. Λιβάνης στον Γ. Πέτσο όταν πληροφορήθηκε ότι διετάχθη έλεγχος στα ΕΛΤΑ.

Για τα παράνομα κτίσματα του Κοσκωτά στην Παλήνη, ο Πέτσος αποκάλυψε ότι η απόφαση ελήφθη από την Βάσω Παπανδρέου που ήταν προκάτοχός του στο υπουργείο Βιομηχανίας και ότι απλώς υλοποιήθηκε από τον ίδιο.

Ο κύκλος των κατηγορουμένων στο σκάνδαλο Κοσκωτά, κλείνει με τους Παναγιώτη Ρουμελιώτη και Ανδρέα Παπανδρέου. Για τον πρώην υπουργό Εθνικής Οικονομίας αναμένεται μέσα στο μήνα η άρση της ασυλίας του από το Ευρωκοινοβούλιο ενώ ο πρώην πρωθυπουργός θα κληθεί σε απολογία μετά τις δημοτικές εκλογές.

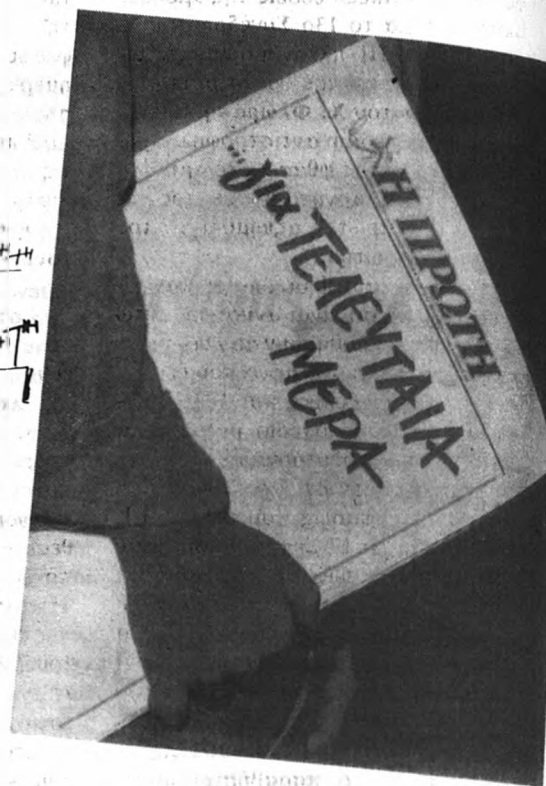
Μετά την ολοκλήρωση των ανακρίσεων στις αρχές Νοεμβρίου, θα κλείσει η δικογραφία και η δίκη αναμένεται να γίνει τον Ιανουάριο. Το πόσο θα κρατήσει και τι θα βγει είναι άγνωστο. Πάντως ο Μένιος είπε ότι οκτώ μήνες για τη δίκη είναι λίγοι... □

ΦΙΜΩΣΤΕ ΤΟΥΣ «ΑΥΤΟΥΣ»

του Χρ. Κυριαζή

Του Α. ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ

Διαβάσεις στις «θέσεις της ΚΕ του ΚΚΕ για το 13ο Συνέδριο»:

«Ο δη-μο-κρα-τι-κός συγ-κεν-τρω-τί-σμός α-πο-τε-λεί κύ-ρι-ο συσ-τα-τι-κό του χα-ρα-κτή-ρα του ΚΚΕ».

Συλλαβισμός των Γραφών

Έτσι. Συλλαβιστά πρέπει να τα διαβά-ζεις, γιατί χρόνια τώρα τα ήξερες, μό-νον που δεν τα είχες μάθει και καταλά-βει καλά και όπως έπρεπε. Γι' αυτό πρέπει να τα συλλαβίζεις: «Αν-να, να έ-να μή-λο», που λέγαμε παλιότερα όλοι μαζί στην τάξη της «πρώτης».

Η «Πρώτη», είναι η πρώτη που δεν έ-μαθε το συλλαβισμό που δίδασκαν στο αλφαβητάρι των ιερών κειμηλίων οι καθηγητές: μαρξισμού - λενινισμού, προλεταριακού διεθνισμού, δημοκρα-τικού συγκεντρωτισμού, επιστημονι-κού σοσιαλισμού, διαλεκτικού - ιστορι-κού υλισμού και, γενικώς, φιλοσοφίας, ιστορίας, «πολιτικής οικονομίας», πο-λιτικής σκέτα, κοινωνιολογίας, παλλα-μακισμού, σφογγοκολαρισμού, αναρ-ριχητισμού, ζωγραφικής σε ντουβάρι,

αφισκοκλητικής τέχνης, ρητορικής τέ-χνης και γλωσσικής αφασίας, λασπω-τικής, αποβλάκωσης, αποτύφλωσης, βαρηκοΐας και ξυλουργικής για πανώ.

Επειδή λοιπόν οι ιθύνοντες που δια-φέντευαν τη «σφηκοφωλιά» της «Πρώ-της» δεν πέρασαν ποτέ σωστά, δηλαδή συλλαβιστά, όλα αυτά τα μαθήματα, αλλά ήθελαν να παρουσιάζουν δικές τους εργασίες, μπήκε μπροστά ο δημο-κρατικός συγκεντρωτισμός, και οι «κομμουνιστές» που λειτουργούν στα ιερά του Περισού αποφάσισαν — με το «χρυσό νόμο» της πλειοψηφίας — ότι η εφημερίδα κλείνει. Διότι, είπαν γι' άλ-λη μια φορά, «δεν είναι δυνατόν το κόμ-μα να τ' αφήσουμε σ' αυτούς που θέλουν να το διαλύσουν».

Έτσι —όπως δηλαδή ταιριάζει στις καλύτερες και αυθεντικότερες των πα-ραδόσεων από την ιστορία του «διε-θνούς κομμουνιστικού και εργατικού κινήματος»— τη στιγμή ακριβώς που ένα Κομμουνιστικό Κόμμα αρχίζει το διάλογο για ένα από τα πλέον κρίσιμα Συνεδριά του, αποφασίζει να βάλει λου-κέτο σε ένα από τα πλέον κεντρικά όρ-γανα αυτού του διαλόγου: μία εφημερί-δα που, στα πλαίσια της Αριστεράς και

μάλιστα του ΚΚΕ, τόλμησε να κάνει βή-ματα προς την κατεύθυνση μιας άλλης γλώσσας και θεματικής, ικανής να α-ναδείξει ουσιαστικά τα ζητήματα και αυτή τούτη τη λογική της έννοιας: διά-λογος.

Τα προβλήματα των σκουριασμένων εγκεφάλων του Περισού με την «Πρώ-τη» χρονολογούνται από πολλών μηνών: ανελλιπώς, και με την επιμέ-λεια που χαρακτηρίζει τον παλαιό μι-κροαστό στην ενδελεχή τήρηση της τά-ξης και της καθαρ(ι)ότητας του οίκου του, έκαναν παρατηρήσεις, διαβήμα-τα, «συζητήσεις», προκειμένου η εφη-μερίδα να μπει «στον ίσιο δρόμο» και να πάψει πλέον να επικοινωνεί τεθλα-σμένα ή δια παρακαμπτηρίων με την α-φετηρία εκείνη όπου βρίσκεται η έδρα του ΚΚΕ. Η «Πρώτη» είχε συνειδητο-ποιήσει βέβαια, και μάλιστα σαφέστα-τα τόν τελευταίο καιρό, ότι δεν υπάρ-χουν γι' αυτήν κάποιοι ευνοϊκοί όροι που, παλαιότερα, έδιναν ορισμένα πλε-ονεκτήματα στην ανοικτή πλέον δια-μάχη με τον Περισσό. Και οι όροι αυτοί ήσαν ευθέως συναρτημένοι με τα μέτω-πα —και τις συμμαχίες τους— της εν-δοκομματικής σύγκρουσης.

Η αντίστροφη μέτρηση

Όταν το καλοκαίρι η πλειοψηφία της ΚΕ του ΚΚΕ αποφάσισε να διαγράψει τις «αιρετικές» θέσεις της 9μελούς Επιτροπής για το 13ο Συνέδριο και ανατέθηκε στο ΠΓ πλέον η σύνταξη των επίσημων θέσεων που θα «σέβονταν τα εικονίσματα» του Χ. Φλωράκη, άρχισε σε όλα τα επίπεδα η αντίστροφη μέτρηση: πριν ο δείκτης φθάσει στο «μηδέν» και αρχίσει η αρνητική του τροχιά, χτυπήθηκε ο πρώτος αξιωματικός του εχθρού, η «Πρώτη».

Μόνον που αυτοί οι οποίοι κάνουν τώρα την επίθεση είναι ανίκανοι, έστω και να παρακολουθήσουν σαν θεατές έναν αγώνα σκάκι. Το μόνο που ξέρουν είναι να παίζουν ευλίκι, και μάλιστα όχι στο λαϊκό αυτοσχέδιο ρινγκ αλλά στα πρόχειρα αποδυτήρια.

Γι' αυτό και δεν βγάλανε ανακοίνωση για τις αποφάσεις που πήρε η ΚΕ τους τη Δευτέρα 17 Σεπτεμβρίου: όταν παίρνουν αποφάσεις για την «οικογένειά» τους, αυτοί κρίνουν το *σκόπιμο* ή όχι της δημοσιοποίησής τους, με μόνο κριτήριο την ασφάλεια των ιερών και οσίων της καρέκλας τους. Όταν παίρνουν αποφάσεις για τους «άλλους», την κυβέρνηση π.χ., ξέρουν να ομιλούν.

Εν κρυπτώ και παραβύστω, όπως

ταιριάζει στη νοοτροπία και πράξη μιας περιχαρακωμένης, ταλμουδικής «ομάδας». Αυτή η κατάσταση πραγμάτων, όμως, έχει εξαντλήσει τα όριά της. Στον Περισσό, οι καθοδηγητές έφτασαν στο σημείο, δέκα τουλάχιστον ημέρες μετά τη δημοσίευση των «επίσημων» θέσεων για το 13ο Συνέδριο, να παίζουν την κολοκυθιά για το ποιος θα τις παρουσιάσει σε συνέντευξη Τύπου: «εσύ, όχι εσύ, και γιατί να βγω εγώ, αμ ποιος θέλεις να βγει, να βγεις εσύ...» έτσι. Τέτοιο κουρελόχαρτο ψήφισαν, όσοι το ψήφισαν, που συμπεριφέρονται σαν στελέχη δημόσιου υπερχρεωμένου οργανισμού: ουδείς αναλαμβάνει την ευθύνη των πεπραγμένων — και φυσικά της ενδεχόμενης διαφθοράς στη διαχείριση.

Είναι ανάξιο, από κάθε άποψη, να κάνει κάποιος και την παραμικρότερη αναφορά στην «ουσία» των επίσημων θέσεων για το 13ο Συνέδριο του ΚΚΕ, από τη στιγμή που οι πλειοψηφίσαντες στην έγκρισή τους δεν αναλαμβάνουν την ευθύνη της δημόσιας παρουσίας τους. Θέλουν δεν θέλουν, αυτό αποτελεί ύβρι σε αρχές και κανόνες που ορίζουν τη σημαίνει πολιτική ευθύνη από πολιτικά πρόσωπα που δρουν σε μια δημοκρατική (ή μήπως «αστικοδημο-

κρατική»;) πολιτεία.

Διάλογος και αντιπαράθεση εν κρυπτώ, με απόντες τους πρωταγωνιστές της αφορμής του διαλόγου, δεν επιτρέπεται. Η δε ύβρις πληρώνεται. Ίσως γρηγορότερα από όσο φαντάζονται μερικοί.

Η μήπως πιστεύουν ότι «πάλι με χρόνια και καιρούς πάλι δικά μας θα ναι»; Πώς θα ναι πάλι «δικά τους» η Αριστερά, ο Συνασπισμός, η ψήφος διαφόρων «αντικομματικών»; Πώς θα μπορέσουν να κρατήσουν τα γραφεία των οργανώσεών τους, όταν θα τους φτάνουν ίσως τα λεφτά για να πληρώσουν το ενοίκιο, αλλά δεν θα πατάει ψυχή;

Υστερόγραφο: Όταν γράφονταν τούτες οι γραμμές δεν είχε κυκλοφορήσει το τελευταίο φύλο της «Πρώτης». Με τον Π. Τσίμα να κάνει «φυσιολογικές παρατηρήσεις» για τον «κόμπο στο λαιμό (που) μπορεί να σ' εμποδίσει να χειρίζεσαι τη γραφομηχανή».

Ένα στοίχημα δεν χάνεται όταν καλά-καλά δεν μπόρεσε να παίχτει, γιατί οι όροι του ήταν ίδιοι με τους τρόπους του παλιού, Παπατζή στην πλατεία Ομονοίας. Κι αν αυτό το ξέρες, δεν μπορούσες παρά να παίζεις.

Καλή αντάμωση...

Η «ΠΡΩΤΗ» κι εμείς

Δεν μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι, πρόσφατα τουλάχιστον, έχουμε τις καλύτερες δυνατές σχέσεις με το Συνασπισμό της Αριστεράς και την πολιτική του. Η κριτική, τις περισσότερες φορές οξεία, αποτέλεσε μόνο στοιχείο, τους τελευταίους μήνες, στις σχέσεις μας με τις επιλογές της πλατείας Κουμουνδούρου, του Περισσού, της Θεμιστοκλέους.

Όταν στην καλοκαιρινή Ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ, ο Χ. Φλωράκης κραδαίνοντας την «Πρώτη» ζητούσε την κεφαλή της επί πίνακι με το αμίμητο «*μας χτυπάνε κι ας πληρώνονται από εμάς*», και όταν «έπεφτε γραμμή» ότι είναι περίπου ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του κομματικού μέλους η ανάγνωση της εφημερίδας εμείς θυμηθήκαμε την στιγμή που μια αντίστοιχη συμπεριφορά και «υπόδειξη» έκοβε την επικοινωνία του ΑΝΤΙ με τον κόσμο του ΚΚΕ.

Έκτοτε παρακολουθήσαμε εκ του σύνεγγυς την εξέλιξη της διαμάχης στους κόλπους του ιστορικού «κόμματος της εργατικής τάξης».

Και τις τελευταίες ημέρες βλέπαμε με ελπίδα — αν και συγκρατημένη... — την προσπάθεια ανανέωσης που σιγά-σιγά είχε αρχίσει η «Πρώτη» στην ύλη της και στην αισθητική της: καταχωρήσαμε στις θετικές εγγραφές της Αριστεράς το διάλογο που είχε αρχίσει από τις στήλες της για την «έννοια της Αριστεράς σήμερα», τα ανοίγματα της εφημερίδας στον πολιτισμό και τις ιδέες, τη στροφή σε ένα περισσότερο ολοκληρωμένο, έγκυρο και πρωτότυπο τρόπο εκφοράς της πολιτικής ειδησεογραφίας.

Σαν άνθρωποι του «δημοσιογραφικού κόσμου» είχαμε πληροφορηθεί για τις «τριβές» ανάμεσα στον Περισσό και την Πατρίδα — για τις συνέπειες δηλαδή που είχε για την εφημερίδα η ανοιχτή σύγκρουση στους κόλπους της ΚΕ του ΚΚΕ (για το ΠΓ δεν μιλάμε, εκεί όλα σχεδόν τα τακτικά, μέλη ήταν ομόθυμα αφιερωμένα ψυχή τε και σώματι στις σπουδές στον «πατερούλη»).

Όταν έφθασε στα γραφεία του περιοδικού η είδηση ότι «*αποφάσισαν*

να κλείσουν την Πρώτη», φορεσαμε εκείνο το χαμόγελο που μας έχει μείνει από παλαιότερα: τότε που μαθαίναμε την «καθαίρεση και διαγραφή του «συντρόφου...», λόγω «*παρεκκλίσεων*». Μετά μάθαμε και για εξορίες, θανάτους και εγκλεισμούς δεκάδων «συντρόφων».

Για το ΚΚΕ, το μόνο που έχουμε να πούμε είναι ότι έχει πλήρη την ευθύνη να λογοδοτήσει για την πράξη του: το κλείσιμο μιας εφημερίδας (έστω: εφημερίδας «του») είναι πλήγμα κατά της ελευθεροτυπίας και της δημοκρατίας.

Για τους συντάκτες και τη διεύθυνση της «Πρώτης»: στη δημοσιογραφία και τη στράτευση, αυτό το ξέρετε καλύτερα, δεν υπάρχουν στοίχημα που χάνονται: υπάρχει μια στάση ζωής που κερδίζεται σε αντιπαράθεση με όλα και όλους, αν χρειαστεί. Αυτή τη στάση τιμήσατε και μαζί θα ξαναβρεθούμε γιατί τα οράματα έχουν πίσω τους απaráγραπτες ανάγκες.

Χ.Γ.Π.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΔΑΝΑΤΩΝ

του Κ. Τσαλόγλου

Μιλώντας στη Θεσσαλονίκη το προπερασμένο Σάββατο ο πρωθυπουργός κ. Κ. Μητσοτάκης, και την επομένη, κατά τη συνάντησή του με τους αντιπροσώπους του Τύπου, κατέστησε όσο μπορούσε πιο σαφή την εξαιρετικά κακή κατάσταση της εθνικής οικονομίας, αλλά και την αμετακίνητη —όπως είπε— απόφαση της κυβέρνησής του να εφαρμόσει την εξυγιαντική της πολιτική, με τη βεβαιότητα ότι τα θετικά αποτελέσματα δεν θα αργήσουν να φανούν.

Τα δημοσιονομικά ελλείμματα

Δεν υπάρχουν περιθώρια αμφισβήτησης ούτε της κρίσιμης εξέλιξης των δημοσιονομικών μας πραγμάτων, ούτε του αναπόφευκτου της λήψης μέτρων, όπως αυτών που προωθεί προς ψήφιση από τη Βουλή η κυβέρνηση με την προσδοκία εξουδετέρωσης μερικών από τους παράγοντες που συντηρούν, επιδεινώνοντάς την, την κρίση. Εκείνο που, δυστυχώς, θα αμφισβητηθεί είναι η αισιοδοξία για τα —γρήγορα, μάλιστα— αποτελέσματα της θεραπευτικής αγωγής που εφαρμόζεται, για να αντιμετωπιστεί, σύμφωνα με την κυβερνητική επιχειρηματολογία, η σημαντικότερη αιτία της οικονομικής αποδιοργάνωσης, τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα.

Αν γινόταν δεκτό ότι τα εν λόγω ελλείμματα συνιστούν τον μεγαλύτερο ένοχο της εθνικο-οικονομικής καθίζησης, η μείωση των δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού και των ελεγχόμενων από το κράτος οργανισμών ή επιχειρήσεων, με ταυτόχρονη μείωση της καταναλωτικής ικανότητας του πληθυσμού, θα αρκούσαν για την καταπολέμηση του πληθωρισμού και τον περιορισμό της συναλλαγματικής δαπάνης, η οποία μας υποχρεώνει σε συνεχείς δανεισμούς από το εξωτερικό. Θα αρκούσαν με μία, όμως, προϋπόθεση: ότι αποτελούν, αυτά τα ελλείμματα, «συγκυριακή εκτροπή» στο πλαίσιο ενός εθνικο-οικονομικού μηχανισμού που λειτουργεί ομαλά και μιας παραγωγικής δραστηριότητας που ανταποκρίνεται ικανοποιητικά στις εθνικές και κοινωνικές απαιτήσεις. Διότι, όμως, όπως συμβαίνει στη δική μας περίπτωση, τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα συνιστούν την βαρύτερη συνέπεια του γεγονότος ότι η οικονομία στηρίζεται στη λειτουργία μιας φθίνου-

σας —υλικά και ηθικά— παραγωγικής μηχανής. Η εξαφάνισή των ελλειμμάτων καθώς και όλων των συνεπειών τους (πληθωρισμός, αέναος δανεισμός, αποθάρρυνση επενδύσεων κτλ.) είναι αδύνατο πλέον να επιτευχθεί με τους βασικούς φορολογικούς ή εισοδηματικούς χειρισμούς. Χρειάζεται κάτι περισσότερο. Χρειάζεται η *κοινωνική κινητοποίηση* για την υιοθέτηση εργασιακής λογικής και κοινωνικής συμπεριφοράς που θα μεταβάλλουν το πλουτοπαραγωγικό και συναλλακτικό κλίμα ώστε να πεισθεί το επιχειρηματικό κεφάλαιο για τη σκοπιμότητα της εδώ επενδυτικής του παρουσίας.

Για την κατανόηση, εντούτοις, της πρωταρχικής αυτής ανάγκης δεν μίλησε καθόλου στη Θεσσαλονίκη ο κ. πρωθυπουργός, όπως δεν μιλάει, άλλωστε, ολόκληρη η κυβέρνηση κατά τους πέντε μήνες της ύπαρξής της. Έκανε, αντίθετα, βαρύτερη την παράλειψή του ο κ. Μητσοτάκης με τις διαβεβαιώσεις του ότι η κατάσταση θα βελτιωθεί σύντομα, μόνον από την εφαρμογή των μέτρων δημοσιονομικής και καταναλωτικής σωφροσύνης, που βρίσκονται —όπως ισχυρίστηκε— «στην καρδιά όλων των Ελλήνων» ως η «μόνη σωστή πολιτική. Οι εκτεταμένες απεργιακές κινητοποιήσεις που διαδέχθηκαν τις πρωθυπουργικές διαβεβαιώσεις αν και υποκινημένες στο σύνολό τους σχεδόν από τις συνδικαλιστικές ηγεσίες των πιο ευνοημένων εισοδηματικά μισθωτών, προδίδουν με όση χρειάζεται πειστικότητα ότι τα μέτρα δεν θα αποδώσουν ό,τι απ' αυτά προσδοκάται, γιατί η κοινωνία δεν δέχεται να αλλάξει τις «αρχές» της ως τώρα συμπεριφοράς της. Αναμενόμενο.

Δεν αντιπροσωπεύει, λοιπόν, το κύριο καθήκον της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής η προσπάθεια εξυγιάνσης της δημόσιας οικονομίας με μόνη τη μείωση της καταναλώσεως ως το επίπεδο της εθνικής παραγωγής. Διαπράττουν σοβαρό σφάλμα, άρα, οι κυβερνητικοί αρμόδιοι που επιμένουν να δίνουν τις μάχες τους σε τούτο μόνο το πεδίο, ανεξάρτητα από την αλήθεια ότι το καταναλωτικό επίπεδο το οποίο «επιδόθηκε» ο ξέφρενος δανεισμός και η φοροκλοπή είναι αδιανόητο πως μπορεί να επιμηνθεί. Το κύριο καθήκον της κυβέρνησης της ΝΔ ή της όποιας κυβέρνησης διαδεχόταν την οκταετή εξουσία του ΠΑΣΟΚ είναι πολύ ευρύτερο

από εκείνο που οριοθετεί η ανάγκη δημοσιονομικού νοικοκυρέματος, για να μειωθεί —όπως ελπίζεται— ο πληθωρισμός.

Η άλλη «ΑΛΛΑΓΗ»

Το κύριο καθήκον της διαδόχου του ΠΑΣΟΚ πολιτικής εξουσίας είναι να επεξεργασθεί και καθοδηγήσει στροφή εκατόν ογδόντα μοιρών στην αντίληψη του πολιτικού σχετικά με τις προϋποθέσεις που θέτει η ιστορική εξέλιξη προκειμένου να επιβιώσουμε ως Έθνος, καθώς και στις υποχρεώσεις του κάθε εργαζόμενου για να πετύχει, με τις μικρότερες δυνατόν θυσίες και καθυστερήσεις, η ΑΛΛΑΓΗ. Τα οποιαδήποτε, συνεπώς, οικονομικά μέτρα, με γνώμονα την επιτυχία του εθνικού αυτού καθήκοντος πρέπει να συζητηθούν, και οι εμπνεόμενες από κομματικές αντιπαλότητες ή από «ιδεολογικές» προκαταλήψεις αντιρρήσεις να παραχωρήσουν τη θέση τους στο γόνιμο διάλογο για την αναζήτηση της αποτελεσματικότερης, οικονομικά και κοινωνικά, διαδικασίας προσέγγισης του στόχου. Αν η ΑΛΛΑΓΗ δεν πετύχει, κανένας συνδικαλιστικός αγώνας δεν πρόκειται να σώσει «κεκτημένα δικαιώματα». Ας μην καταπονούνται, λοιπόν, χωρίς λόγο τώρα οι υπερασπιστές των «κεκτημένων» με πολυήμερες απεργίες. Η σήψη δεν ανυπόκειται με τους οδυρμούς των... οικείων!

Ογκώδεις, ομολογουμένως, οι δυσκολίες του εγχειρήματος. Δεν πρέπει να μας αποθαρρύνουν.

Το ΠΑΣΟΚ, με την ιδεολογικο-πολιτική καθοδήγηση του κ. Α. Παπανδρέου επιχειρήσε τη δική του «αλλαγή» όταν ανέβηκε στην εξουσία το 1981. Ήταν μια «αλλαγή» εμπνευσμένη από τα οράματα του κρατικοποιημένου μαρξισμού και τις συνυφασμένες με αυτόν, λόγω άγνοιας, ανθρώπινες ελπίδες για καλύτερη ζωή.

Προετοιμαζόταν δεκαετίες ολόκληρες η εργατική συνείδηση για αλλαγή αυτού του τύπου. Διόλου περιεργό, λοιπόν, γιατί με τόση ευκολία και τόση ταχύτητα έφτασε από την κομματική ανυπαρξία στην κατάκτηση της εξουσίας η παράταξη που εμφανίστηκε ως εγγυητής και οδηγός της πολυπόθητης αλλαγής των εργατικού μόχθου από την εκμετάλλευση του εργοδότη-κεφαλαιοκράτη· εκμετάλλευση, ταυτισμένη με τον «καταναγκασμό» σε πολλή δου-

λειά για μικρή αμοιβή. Η κατασταλαγμένη από θρησκευτικές διδαχές αιώων πεποίθηση ότι η εργασία δεν είναι τίποτε άλλο από «αναγκαίο κακό», αφού οι άνθρωποι καταδικάστηκαν, μετά τον «εκπεσμό» τους από τον Παράδεισο «να κερδίζουν τον άρτο τους με τον ιδρώτα του προσώπου τους», ήταν πολύ φυσικό να οδηγήσει στην εντύπωση ότι η απαλλαγή από την «κατάρα» θα προέλθει από αυτούς που υπόσχονταν όλο και λιγότερο χρόνο εργασίας, για να πολλαπλασιαστούν οι ώρες της... παραδείσιας ανάπαυσης! Από αυτούς που διακήρυσαν ότι η αμοιβή πρέπει να δίνεται με βάση τις ανάγκες και όχι την προσφερόμενη εργασία του καθενός.

Βέβαια, αυτά όλα θα γίνονταν τρόπος ζωής όταν εδραιωνόταν το κομμουνιστικό καθεστώς. Η ανευθυνότητα, όμως, της πασοκικής ηγεσίας και ο ασυγκράτητος έρωτας για τα αγαθά της εξουσίας δεν γεννούσαν κανένα ενδιασμό για επιτάχυνση των... διαδικασιών. Η εκμηδένιση της ιδιωτικής επιχείρησης και πρωτοβουλίας, για να κυριαρχήσει ως αποκλειστικός εργοδότης το κράτος, έπεισε τους εργαζόμενους πως ήρθε, επιτέλους, η στιγμή να διεκδικούν παροχές για την κάλυψη αναγκών, εντελώς ασυμβίβαστων με την ποσότητα και ποιότητα της προσφερόμενης εργασίας τους, εφόσον εργοδότης τους ήταν το «κράτος των μη προνομιούχων».

Η καταστροφή της οικονομίας διαγραφόταν ολοκλήρα στον εθνικό μας ορίζοντα. Παρ' όλα αυτά, ένα πολύ μεγάλο μέρος του πληθυσμού επιμένει να αγνοεί την ευθύνη της πασοκικής εξουσίας για τις συνέπειες της πολιτικής της, αρνούμενο, έτσι, στην πραγματικότητα, την ανάγκη ολοκληρωτικής

εγκατάλειψης της λογικής στην οποία, τούτη η πολιτική, στηρίχθηκε, αν θέλουμε να ορθοποδήσουμε και επιβιώσουμε. Και δεν είναι μόνον οι ψηφοφόροι του ΠΑΣΟΚ και της Αριστεράς που αντιδρούν στην αποδοκιμασία της πασοκικής οικονομικής πρακτικής. Είναι και αυτοί οι ίδιοι οι οπαδοί της Νέας Δημοκρατίας που δεν κρύβουν τη δυσφορία τους από τα προωθούμενα, όπως το ασφαλιστικό, κυβερνητικά μέτρα.

Η συνείδηση της αρχής, ότι, για να ζούμε άνετα πρέπει να αποφεύγουμε την πολλή εργασία (!) αποδεικνύεται πως δεν αποτελεί χαρακτηριστικό μόνον των «μαρξιστών». Μαρξιστές και μη μαρξιστές έχουν αμετακίνητα, πια, δεχθεί ότι η μόνη μισθωτή εργασία που δεν είναι «καταραμένη», άρα «ανθυγιεινή», είναι η... αργομισθία! Και υπέρ αυτής μάχονται οι «προοδευτικές» συνδικαλιστικές οργανώσεις!

Η παραγωγική μας επίδοση

Με παρόμοιες, όμως, αντιλήψεις περί εργασίας και κοινωνικών υποχρεώσεων, η εθνική οικονομία, το Έθνος ολόκληρο, δεν μπορούν να πάνε και πολύ μακριά. Οι μεταβολές που συντελούνται στις παγκόσμιες οικονομικές σχέσεις είναι τόσο εκτεταμένες, γρήγορες και πολυκεντρικές, ώστε να μην επιτρέπουν ούτε στην ισχυρότερη οικονομία να τις επηρεάσει προς όφελός της. Το μόνο που μπορούν να κάνουν οι σώφρονες κοινωνίες είναι να οργανωθούν με τέτοιο τρόπο ώστε οι εξελίξεις να μην τις αποσυνθέτουν, αλλά, αντίθετα, να είναι ικανές να προσαρμόζονται γρήγορα στους μεταβαλλόμενους όρους του διεθνούς ανταγωνισμού ώστε να επωφελούνται από ό,τι θετικό είναι δυνατόν να προκύψει απ' αυτούς.

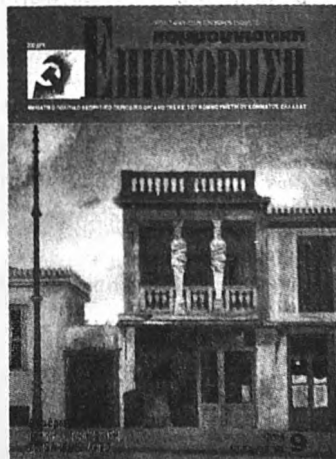
Η οργανωτική τούτη προπαρασκευή βρίσκεται στον αντίποδα ακριβώς εκείνου που χαρακτηρίζει τη δική μας δράση. Η εθνική παραγωγική μας επίδοση χάνει συνεχώς έδαφος σε σχέση με τις δυνατότητες του προηγμένου οικονομικού μας περιγύρου, που σημαίνει: αδιάκοπη συρρίκνωση της ικανότητάς μας για γρήγορη προσαρμογή προς τις εξελισσόμενες διεθνείς συνθήκες ανταγωνισμού. Οι κλυδωνισμοί, με συσσωρευμένες συνέπειες, από κάθε κρίση της διεθνούς οικονομίας στους διάφορους τομείς λειτουργίας της, πείθουν για το πόσο καθυστερημένη είναι η δική μας οικονομική μηχανή, πόσο επείγουσα, επομένως, είναι η ανάγκη εκσυγχρονισμού και εκλογίκευσής της.

Αυτό, ακριβώς, είναι το προβαδίζον καθήκον που καλείται να εκπληρώσει η μεταπασοκική, των μεταμαρξιστικών συνθηματολογίων, εξουσία. Αν αυτό το καθήκον δεν εκπληρωθεί ή αν, έστω, καθυστερήσει η εκπλήρωσή του, τα περί σταθεροποίησης μέτρα δεν θα έχουν καλύτερη τύχη από εκείνη των μέτρων του ΠΑΣΟΚ το 1985, και η ανάπτυξη θα έχει τόσες ελπίδες πραγματοποίησής της όσες έχει και ο υπογράφων να... ξαναγίνει νέος!

Παροχές και υποσχέσεις

Δεν χωράει αμφιβολία ότι πάρα πολλά πράγματα πρέπει να διορθωθούν στο πεδίο των ποικιλόμορφων κρατικών παροχών. Ο διάλογος, εντούτοις, κυβέρνησης και ενδιαφερομένων δεν επιτρέπεται να περιοριστεί σ' αυτό μόνο το αντικείμενο. Αν τούτο συμβεί ευθύνη της κυβερνήσεως, θα είναι ωσάν η κυβέρνηση να εξαπατά τους εργαζόμενους για το τι δικαιούνται να περιμένουν από το μέλλον, την ώρα που τους

Μια εντελώς ανανεωμένη ΚΟΜΕΠ

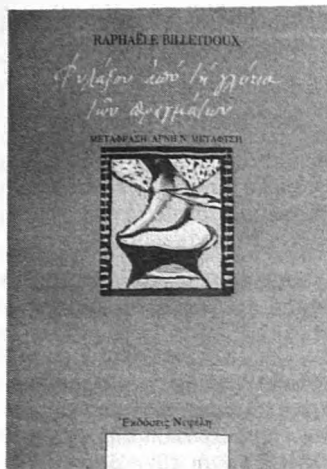
ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ
ΕΜΦΑΝΙΣΗ
ΣΥΓΧΡΟΝΗ
ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ
ΖΩΝΤΑΝΟΣ
ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 9
ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ
1990

ΑΦΙΕΡΩΜΑ:
ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΦΥΛΑΞΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΓΛΥΚΑ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Με ευαισθησία και έξοχη
ψυχογραφική δεινότητα, η
Ραφαέλ Μπιγιεντού δίνει τά
πορτρέτα τριών νέων γυναικών,
έτσι όπως προβάλλουν μέσα
από τον κόσμο πού τις
περιβάλλει. Τό Φυλάξου από
την γλυκά των πραγμάτων
(Βραβείο Interallié 1976), είναι
μιά έλεγεία στην χαμένη
παιδική ηλικία, στην
τρυφερότητα, στον έφηβικό
Έρωτα. Διάψευση των όνείρων
και γλυκόπικρη γεύση από την
συγγραφέα τού *Οί νύχτες μου*
είναι πιο όμορφες απ' τις μέρες
σας, άλλος ένας ύμνος στην
πολύτιμη, ανέκφραστη
νοσταλγία.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομυιάλη 9, Αθήνα 106 79
☎ 360.77.44 — 360.47.93

διαβεβαιώνει ότι εργάζεται για τη βελ-
τίωση αυτού του μέλλοντός τους. Θα
είναι σάν να τους καθησυχάζει πως ό,τι
εξασφαλίσουν τώρα, ως πραγματική α-
μοιβή εργασίας ή ασφαλιστικής -
κοινωνικής παροχής, θα το έχουν και
αύριο. Και, φυσικά, δεν θα τους λείει
την αλήθεια. Μήπως δεν τους διαβε-
βαιώναν προεκλογικά ότι θα εγγυηθεί
το πραγματικό τους εισόδημα;

Η αλήθεια είναι πως αύριο, αν δεν
πετύχει η αλλαγή στην κοινωνική συ-
μπεριφορά όλων και στην παραγωγική
τους συνεισφορά, ούτε κλάσμα αυτού
που τώρα θα εξασφαλίσουν δεν θα μπο-
ρούν να διατηρήσουν.

Δεν είναι, ασφαλώς, πολλοί όσοι ξέ-
ρουν ποια είναι η κατάσταση της οικο-
νομίας και πόσο λίγο, κάτω από τις ση-
μερινές συνθήκες του αδυσώπητου διε-
θνούς ανταγωνισμού, είναι δυνατό, αυ-
τή η οικονομία να αντέξει. Συνυφασμέ-
νη με αυτήν την ίδια την επιτυχία της
«αλλαγής», είναι και η κυβερνητική υ-
ποχρέωση εκλαίκευσης της πραγματι-
κότητας, πληροφόρησης του λαού για
το τι πρέπει να κάνει. Τα αποτελέσμα-
τα της ενημερωτικής εκστρατείας για
οικονομία στην κατανάλωση νερού πα-
ρέχουν βάσιμες ελπίδες ότι παρόμοια
εκστρατεία εκλαίκευσης του οικονομι-
κού προβλήματος, πιο εκτεταμένη και
επίμονη, θα επηρεάσει τη στάση των
πολιτών προς τη σωστή κατεύθυνση.
Θα μεταθέσει, εκτός όλων των άλλων,
και τη βάση συζήτησης του οικονομι-
κού μας προβλήματος, από τη διελκυ-
στινδα των «κεκτημένων» ή της επανε-
ξέτασής τους, — διελκυστινδα που επι-
τρέπει να αναπτυχθεί η πιο ανεύθυνη
και κακόπιστη κομματική αντιλογία—
στη συλλογική υποχρέωση περιφρού-
ρησης των εθνικών συμφερόντων κατά
τη διεξαγωγή αυτού του σκληρού οικο-
νομικού πολέμου. Ακριβώς όπως θα κι-
νητοποιεί ο λαός, αν κάποιοι με πυ-
ροβόλα όπλα, απειλούσαν την εδαφική
ακεραιότητα της χώρας. Και τότε,
κομματικές, ιδεολογικές, συντεχνια-
κές ή οποιονδήποτε άλλων κινήτρων
αντιλογίες δεν χωράνε.

* * *

Και για να τελειώνουμε...

Η μέθοδος της αφαίρεσης εισοδήμα-
τος με καθαρά δημοσιονομικά κριτή-
ρια, προκειμένου να μειωθεί η κατανά-
λωση εγχώριων και εισαγόμενων
προϊόντων, είναι εξαιρετικά αμφίβολο
αν μπορεί να είναι αποδοτική στη δική
μας δημοσιονομική περίπτωση. Ο πλη-
θωρισμός, εδώ, δεν προκαλείται, από
την ανισορροπία μεταξύ προσφοράς
και ζήτησης αγαθών. Η παραγωγή εγ-
χώριων αγαθών είναι, ασφαλώς, πολύ
μικρότερη από τη διαθέσιμη αγοραστι-

κή δύναμη του ελληνικού κοινού. Τη
διαφορά την καλύπτουν, όμως, και με
πλήρη επάρκεια, οι εισαγωγές. Δεδο-
μένου μάλιστα ότι ο πληθωρισμός στις
χώρες προμήθειας των καταναλωτικών
ειδών ή πρώτων υλών είναι εξαιρετικά
χαμηλός και σχετικά ασθενής η υποτι-
μητική τάση της δραχμής, δεν είναι δυ-
νατόν να μιλάμε για εισαγόμενο πλη-
θωρισμό ως παρακολούθημα της υψη-
λής ζήτησης. Από την άλλη πλευρά, ο
κρατικός προϋπολογισμός βαρύνεται
με την υποχρέωση διάθεσης του συνό-
λου σχεδόν των φορολογικών του εσό-
δων για την ετήσια πληρωμή χρεωλυ-
σίων και τόκων. Δεν έχει, επομένως
την ικανότητα περικοπής των δαπανών
του ώστε να μειώνονται τα ελλείμματά
του. Αντίθετα, τα εξαιρετικά υψηλά ε-
πιτόκια που προσφέρει για να αντλήσει
χρήμα από την αγορά διογκώνουν α-
σταμάτητα το δευτερογενές χρέος του.
Όσα, λοιπόν, χρήματα αντλεί από την
περικοπή των δαπανών για μισθούς,
συντάξεις, επιδοτήσεις κτλ. απορρο-
φώνται αμέσως από την αύξηση του
χρέους, αφήνοντας ανέπαφα τα ελλείμ-
ματα. Ταυτόχρονα, διότι περιορίζεται
το εισόδημα, και συνεπώς η κατανά-
λωση, περιορίζεται αντιστοίχα και η
φοροδοτική ικανότητα εκείνων, δηλα-
δή των μισθωτών και συνταξιούχων,
που συνεισφέρουν το μεγαλύτερο ποσο-
στό άμεσων και έμμεσων φόρων. Το
ταμειακό αδιέξοδο είναι ολοφάνερο.

Η διαδικασία θα πάψει να είναι αρνη-
τική αν με τη δική τους θέληση οι πολί-
τες περιορίσουν τις καταναλωτικές
τους δαπάνες και αυξήσουν τα ποσο-
στά του εισοδήματος που αποταμιεύ-
ουν, εντείνοντας, παράλληλα, την πα-
ραγωγική τους επίδοση για να γίνουν
φθηνότερα και καλύτερα τα είδη και οι
υπηρεσίες που προσφέρουν. Θα συντε-
λέσει η αλλαγή στην αποκλιμάκωση
των επιτοκίων με τα οποία δανείζεται
το κράτος, και τα οποία επιτόκια εν-
θαρρύνουν, κατά κύριο λόγο, τον πλη-
θωρισμό, αφού παρασύρουν στα ύψη
τα επιτόκια των χορηγήσεων που φορ-
τώνονται, εν συνεχεία, στο κόστος της
παραγωγής.

Ας αναγνωρίσει η κυβέρνηση ότι η α-
νάκαμψη δεν θα επιτευχθεί μόνο με την
εφαρμογή των «σταθεροποιητικών»
της μέτρων, όταν μάλιστα ξεσηκώνουν
τόσο χρονοβόρες αντιδράσεις, όπως εί-
ναι η απώλεια ωρών εργασίας. Πρέπει
να κινητοποιηθεί η ίδια η κοινωνία, με
επικεφαλής της κινητοποίησης τους ε-
πιχειρηματίες, αφού διεκδικούν να εί-
ναι οι αναντικατάστατοι φορείς της οί-
κονομικής πρόοδου. Αυτή την κινητο-
ποίηση, είναι σε θέση να την ξεκινήσει
και καθοδηγήσει η κυβέρνηση; Αν ναι,
δικαιώθηκε. Αν όχι;...

ΠΡΟΧΕΙΡΟΤΗΤΕΣ ΑΦΡΟΝΩΝ

του Κώστα Δέδε

Η ΕΤΥΜΗΓΟΡΙΑ των μελών της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής την περασμένη Τρίτη στο Τόκιο, εξανέμισε τις κυβερνητικές (και όχι μόνον αυτές) ελπίδες για εκτόνωση των απεργιακών κινητοποιήσεων. Εκτόνωση για την οποία η κυβέρνηση πιστεύει ότι θα υπάρξει στην περίπτωση που αναλαμβάνανε τη διοργάνωση της «Χρυσής Ολυμπιάδας» το 1996, αφού η προοπτική των μεγάλων έργων θα συνοδευόταν με επενδύσεις, αύξηση της απασχόλησης, νέες ευκαιρίες πλουτισμού και βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών στην Αθήνα! Φυσικά, τα μεγάλα έργα μπορούν (και πρέπει) να πραγματοποιηθούν ακόμα και χωρίς την αντίληψη της Ολυμπιάδας, για την οποία δημιουργήθηκε συναισθηματική φόρτιση και, κατ'επέκταση, υπέρμετρη αισιοδοξία — χαρακτηριστικό του νεοελληνικού ταμπερισμού. Και μπορούμε σύντομα να αρχίσουμε την κατασκευή των μεγάλων έργων αφού πρώτα μελετήσουμε προσεκτικά τις χρηματοδοτικές δυνατότητες που έχουμε ως χώρα και αφού όλοι συμβάλλουμε στις κατάλληλες προσπάθειες που απαιτούνται, ώστε να απελευθερώσουμε τον κρατικό προϋπολογισμό από επαχθή βάρη όπως είναι οι καταναλωτικές δαπάνες· μειώνοντας τον πληθωρισμό και δίνοντας, *στη συνέχεια*, έμφαση στο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων για έργα υποδομής, που θα στηρίζουν τη δραστηριότητα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ μιας συνεκτικής και όχι αποσπασματικής αναπτυξιακής πολιτικής με καθορισμένους στόχους αλλά και με διαδικασίες, για την επίτευξη αυτών των στόχων, οι οποίες θα έχουν υπεύθυνα και σοβαρά μελετηθεί, θα πρέπει η κυβέρνηση να εξετάσει το μείζον θέμα των ασφαλιστικών ταμείων. Και το οποίο, ζήτημα, ταλαιπωρεί, εδώ και αρκετά χρόνια, την ελληνική οικονομία, δεδομένου ότι η χρηματοδότηση των μεγάλων ταμείων επιβαρύνει σημαντικά —σήμερα με περίπου 1 τρισ. δραχμές— τον κρατικό προϋπολογισμό το 60% του οποίου ξοδεύεται ετησίως για πληρωμές τοκοχρεωλυσιών.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ αυτό προσπαθεί η κυβέρνηση να το αντιμετωπίσει με άκομφο και απότομο τρόπο, χωρίς να εξασφαλίσει, εκ των προτέρων, τις απαραίτητες συναινέσεις, που είναι αναγκαίες σε μια χώρα, όπου οι συντεχνίες είναι σε θέση να καθορίσουν αλλά και να ρυθμίσουν τη ζωή του πληθυσμού, αρνούμενες να «απεμπολίσουν» κερτι-

μένα δικαιώματα που απέκτησαν σε όλβιους καιρούς... Και το όλο θέμα δεν θα έπαιρνε τις διαστάσεις που έχει πάρει αν το περιεχόμενο του σχετικού νομοσχεδίου δεν το γνώριζαν ελάχιστοι κυβερνητικοί παράγοντες και ορισμένοι σύμβουλοι, αλλά οι περισσότεροι υπουργοί, οι οποίοι, τελικά, το πληροφορήθηκαν από την τηλεόραση. Έτσι, δεν μπόρεσαν να διατυπώσουν απόψεις και να πουν πως «θα υπάρξουν έντονες αντιδράσεις ακόμα και των συνδικαλιστών της ΔΑΚΕ, που θα είναι δύσκολο να αντιμετωπισθούν, αφού υπάρχουν σε αυτό κοινωνικές αδικίες, άστοχες διατάξεις και θίγονται συμφέροντα εργαζομένων».

ΑΚΟΜΑ και σήμερα επικρατεί στην κυβέρνηση σύγχυση σχετικά με την όλη φιλοσοφία του νομοσχεδίου. Και υπάρχει σύγχυση δεδομένου ότι ο πρωθυπουργός κ. Κ. Μητσοτάκης δήλωσε ότι θα εξετασθεί (τον προσεχή Ιανουάριο) η πρόταση του καθηγητού κ. Αγγέλου Αγγελόπουλου, σύμφωνα με την οποία θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα ταμείο για τους τραπεζοϋπαλλήλους στο οποίο θα υπαχθούν όλα τα ασφαλιστικά ταμεία του κλάδου. Καθώς επίσης και ένα ανάλογο ταμείο για τους εργαζόμενους στους δημόσιους οργανισμούς και δημόσιες Επιχειρήσεις (ΔΕΗ, ΟΤΕ κλπ.) και θα χρειασθεί να ασφαλιστούν οι νεοδιοριζόμενοι στο ΙΚΑ. Το οποίο, ΙΚΑ, σήμερα βρίσκεται σε αξιοθρήνητη κατάσταση που αν επιβαρυνθεί θα δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα από αυτά που καλείται να επιλύσει. Και, πέραν φυσικά, του γεγονότος ότι η υπαγωγή όλων των εργαζομένων στο ΙΚΑ αποτελεί σοβαρό μειονέκτημα για την εκάστοτε κυβέρνηση, αφού δεν θα μπορεί να ελέγχει τυχόν κινητοποιήσεις των ασφαλισμένων σε αυτό, που θα αποτελούν συμπαγή και δυναμική παρουσία.

ΤΙΘΕΤΑΙ, συνεπώς, το ερώτημα αν η αλλαγή της ουσιαστικής φιλοσοφίας του ασφαλιστικού νομοσχεδίου εξυπηρετεί τους στόχους για τους οποίους συνετάχθη. Μήπως, λοιπόν, χρειάζεται επανεξέταση του όλου προβλήματος; Μήπως θα πρέπει να υπάρξει καλύτερη και πολυδιάστατη επεξεργασία (και από ειδικούς) ενός τόσο σοβαρού προβλήματος, όπως εισηγούνται οι κ. Αγγ. Αγγελόπουλος και Ξ. Ζολώτας, ώστε να προκύψουν οφέλη για την οικονομία με ένα μέγιστο πολιτικής και κοινωνικής συναίνεσης; Αλλά και μήπως η αντιπολίτευση, κυρίως η αξιωματική, θα πρέπει και αυτή να εκφρά-

σει συγκεκριμένες προτάσεις (με αριθμούς και ποσοστά) και όχι να καγχάζει;

ΕΙΝΑΙ γεγονός, πάντως, ότι «η αντιπολίτευση δεν είναι έτοιμη να δώσει δείγματα υψηλής πολιτικής διαγωγής ως προς τα μεγάλα οικονομικά» θέματα τουλάχιστον. Άλλωστε δεν έχει ξεκάθαρες σκέψεις για το ασφαλιστικό (Αδαμαντίου Πεπελάση: *Τις πράγματι πταίει. «ΤΟ ΒΗΜΑ» 29/7/90*). Σήμερα, που το απόστημα των ασφαλιστικών ταμείων έχει προχωρήσει δεν αρκούν οι επικρίσεις οι αφορισμοί και οι γενικόλογες προτάσεις, που μπορούν να ερμηνευθούν ποικιλοτρόπως. Χρειάζεται υπευθυνότητα, που μέχρι στιγμής το ΠΑΣΟΚ δεν έχει επιδείξει, παρά το γεγονός ότι ο πρώην υπουργός Εθνικής Οικονομίας κ. Κ. Σημίτης είχε συλλάβει το ασφαλιστικό πρόβλημα σ' όλες του τις διαστάσεις αλλά και διατυπώσει ορισμένες αρχές για τη συνολική αντιμετώπισή του.

Η ΕΣΠΕΥΣΜΕΝΗ κατάθεση του νομοσχεδίου μπορεί να υπαγορεύεται από διάφορες σκοπιμότητες. Πάντως έχει δημιουργήσει σε κυβερνητικά και κομματικά στελέχη της Νέας Δημοκρατίας, τον προβληματισμό μήπως με τις νέες ρυθμίσεις και ύστερα από την απόσυρση των επίμαχων διατάξεων, το όφελος, τελικά, που θα προκύψει για τον προϋπολογισμό κυρίως από αύξηση ασφαλιστρών και αναπροσαρμογή ορίου συνταξιοδότησης δεν είναι ικανοποιητικό. Και ως εκ τούτου —σκεπτόμενοι το ίδιο συμφέρον— ίσως αξίζει να υποβληθεί η κυβέρνηση σε τέτοια πολιτική φθορά την οποία δημιουργεί η εμμονή στο περιεχόμενο του ασφαλιστικού νομοσχεδίου.

ΦΥΣΙΚΑ, δεν εκφράζεται η άποψη από κυβερνητικά και κομματικά στελέχη ότι το νομοσχέδιο πρέπει —όπως θέλει η αξιωματική αντιπολίτευση— να αποσυρθεί ή να συζητηθεί —όπως επιμένει ο «Συνασπισμός»— στην ολομέλεια της Βουλής. Διαφαίνεται, πάντως, από τα λεγόμενα κυβερνητικών παραγόντων ότι καλό θα είναι να υπάρξει αρκετή συζήτηση για βελτίωση των διατάξεων ή προσθήκη νέων στο ασφαλιστικό νομοσχέδιο, ίσως και πέραν αυτών που προτίθεται να επιφέρει ή να κάνει ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας κ. Γιώργος Σουφλιάς. Η κυβέρνηση, πάντως, στη σχεδόν βέβαιη περίπτωση να συνεχισθούν οι ανεργίες σε βαθμό, για να δημιουργηθούν προβλήματα, θα καταφύγει στην επιστράτευση και ό,τι μέλλει γενέσθαι... □

ΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑ

Οχι στην κατάργηση του κράτους πρόνοιας, είναι ένα από τα κεντρικά συνθήματα των συνδικάτων στην αντιπαράθεσή τους με την κυβέρνηση για το ασφαλιστικό. Γι' είδους όμως κράτος πρόνοιας είχε διαμορφωθεί στην Ελλάδα και τώρα καταργείται;

Με ένα ποσοστό δαπανών κοινωνικής ασφάλισης 21,3% επί του ΑΕΠ το 1984, η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση από όλες τις χώρες της Κοινότητας όπου ο μέσος όρος κυμαίνεται γύρω στο 27%. Από την άλλη όμως πλευρά, το σύστημα ασφάλισης είχε έως τώρα εντονότατα κοινωνικά στοιχεία ιδιαίτερα στον κλάδο των συντάξεων, τον επικουρικό και της πρόνοιας.

Στην όλη συζήτηση που γίνεται, λησμονείται ότι κοινωνική ασφάλιση δεν είναι μόνο οι συντάξεις αλλά ο κλάδος υγείας και γιατί όχι η ασφάλιση για ανεργία, κατοικία, οικογενειακά επιδόματα. Δεν τίθεται καθόλου σε αμφισβήτηση η ύπαρξη 325 φορέων που ασχολούνται με την κοινωνική ασφάλιση.

Ενώ το πρόβλημα ξεκίνησε να αφορά κυρίως τα τρία ταμεία (ΙΚΑ, ΟΓΑ, ΝΑΤ) περιορίστηκε σε μέτρα μόνο για το ΙΚΑ, τους δημοσίους υπαλλήλους, τραπεζοϋπαλλήλους, εργαζόμενους στις ΔΕΚΟ αλλά και τους ασφαλισμένους στο ΤΑΕ και ΤΕΒΕ.

Η κυβέρνηση της ΝΔ εξήγγειλε μέτρα αυστηρά εισπρακτικού χαρακτήρα υποσχόμενη για αργότερα τη συνολική μεταρρύθμιση του συστήματος. Στο διάλογο που είχε προηγηθεί ζήτησε από όλους τους φορείς που εκπροσωπούν ασφαλισμένους. Τους ξεχασε όμως όταν ήρθε η ώρα της λήψης των μέτρων. Για παράδειγμα υποχρεώνονται τώρα οι δημόσιοι υπάλληλοι να πληρώνουν εισφορές αλλά εξαιρούνται οι αξιωματικοί και οι απασχολούμενοι στα σώματα ασφαλείας. Από τις ρυθμίσεις παραλείπονται οι δημοσιογράφοι - μέλη της ΕΣΗΕΑ, γιατροί, δικηγόροι, δικαστικοί, μηχανικοί. Επικρατεί άκρα του τάφου σιωπή για τον κοινωνικό πόρο που σκανδαλωδώς θα εξακολουθούν να καρπώνονται τα πιο ευγενή των ταμείων.

Με το να αποφύγει η κυβέρνηση να θέρει συνολικά το πρόβλημα και ισόρροπα να αναζητήσει λύσεις, περιόρισε την αναζήτηση δαπανών στα πλαίσια του ΙΚΑ. Σε μια τέτοια κατεύθυνση επιλέχθηκαν τα μέτρα: Αλλαγή του τρόπου υπολογισμού των συντάξεων (από

διατία σε πενταετία), ουσιαστική αύξηση των ορίων ηλικίας και σύνδεση τους με την 35ετία, αποδέσμευση της κατώτατης σύνταξης από το ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη, αποχαρκτηρισμός βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματών, αύξηση του ασφαλιστρου κατά 3%, αυστηρή αντιμετώπιση, στη διαδικασία απονομής των αναπηρικών συντάξεων, ποινικοποίηση της εισφοροδιαφυγής, υποχρεωτική ασφάλιση εργαζομένων με το σύστημα «φασόν», όπως και των ξένων εργατών καθώς και μερική ρύθμιση των χρεών του ΙΚΑ που φθάνουν τα 365 δις. δρχ. το 1990.

Με τον τρόπο αυτό, η κυβέρνηση υπολογίζει να εξοικονομήσει περίπου 175 δις δρχ. για το 1991 αν και μάλλον δεν υπάρχει συγκεκριμένη πρόβλεψη αφού άλλες εκτιμήσεις κατεβάζουν το ποσό αυτό στα 60 δις. δρχ.

Θεσμοθετημένη ανισότητα

Ας αναλογιστούμε ότι μόνο το 12% των συνταξιούχων του ΙΚΑ παίρνει συντάξεις πάνω από 80.000 δρχ., τότε είναι εμφανές πως τα μέτρα περικοπών δραστηκά το εισόδημα των χαμηλοσυνταξιούχων. Πρόκειται για 560.000 άτομα που εκτός των άλλων αντιμετωπίζουν και μια κραυγαλέα ανισότητα όσον αφορά τις δαπάνες για συντάξεις

και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι ενώ για τους 342.016 ασφαλισμένους και τους 120.206 συνταξιούχους του δημοσίου χρειάζονται περίπου 400 δις. μόνο για το 1990, το ΙΚΑ για 1.765.000 ασφαλισμένους και 637.000 συνταξιούχους πρέπει να δαπανήσει 770 δις για συντάξεις και νοσηλεία, ποσόν ούτε καν διπλάσιο από αυτό του δημοσίου ενώ τα καλυπτόμενα πρόσωπα είναι σχεδόν εξαπλάσια.

Δεν χρειάζονται άλλες συγκρίσεις για να επισημανθεί η ανισότητα. Με την αύξηση των ορίων ηλικίας, τον υπολογισμό της σύνταξης με βάση το 50/50, την επιβολή συνταξιοδοτικής εισφοράς για τους νέους δημοσίου υπαλλήλους αντίστοιχη με την ισχύουσα στο ΙΚΑ, η ψαλίδα θα κλείσει αλλά αυτή τη φορά προς τα κάτω. Το ίδιο θα συμβεί και με τις επιπτώσεις των μέτρων στους εργαζόμενους στις Τράπεζες και τις ΔΕΚΟ. Εδώ οι επιλογές της κυβέρνησης πολύ λίγο πείθουν ότι είναι καθαρά «ασφαλιστικές». Ο κ. Μητσotάκης πριν αναχωρήσει για το Τόκιο δέχτηκε να μην επιμείνει για την εδώ και τώρα ασφάλιση στο ΙΚΑ των νεοεισερχόμενων στις Τράπεζες και τις ΔΕΚΟ. Ήταν προφανώς μια κίνηση τακτικού ελιγμού με στόχο να βγάλει έξω

ΙΔΕΣ ΤΟΥ

του Λάμπρου Σμαίλη

από την απεργία τη συνδικαλιστική του παράταξη ΔΑΚΕ.

Όσον αφορά τις εισφορές των τραπεζοϋπαλλήλων για συνταξιοδότηση, μπορεί να υπολείπονται, σε ορισμένες όμως περιπτώσεις από τις αντίστοιχες του ΙΚΑ, αλλά εδώ η εργοδοσία (Τράπεζες) πληρώνει περισσότερο από ό,τι στον ιδιωτικό τομέα. Στον ΟΤΕ είναι αξιοσημείωτο ότι οι ίδιες συνδικαλιστικές παρατάξεις μπροστά στη διαφαινόμενη χρεωκοπία του ταμείου δέχτηκαν να αυξηθεί η συνταξιοδοτική εισφορά από 2% σε 6%. Επομένως θα μπορούσε η κυβέρνηση να περάσει άνετα την αύξηση των εισφορών αν δεν ναρκοθετούσε το έδαφος με την προσπάθειά της να συνδέσει τον τραπεζοϋπάλληλο με το ΙΚΑ.

Όπως φάνηκε και μετά τις προτάσεις του καθηγητή Αγγελόπουλου, η ΟΤΟΕ δεν αντιμετώπισε αρνητικά ως ιδέα τη σύσταση ενιαίου ταμείου για όλες τις Τράπεζες με την ενιοποίηση των ασφαλιστικών παροχών και προϋποθέσεων στον κλάδο. Εξάλλου πολύ δύσκολα δεν θα δέχονταν το ίδιο και στην Κοινή Ωφέλεια, με εξαίρεση ίσως τη ΓΕΝΟΠ/ΔΕΗ.

Η κυβέρνηση λανθασμένα αποκόμισε την εντύπωση ότι οι αντιδράσεις προκαλούνται από την ένταξη στο ΙΚΑ. Το κυρίαρχο πρόβλημα είναι ο υπολογισμός των συντάξεων με βάση τις αποδοχές της τελευταίας πενταετίας και όχι του τελευταίου μήνα πριν από την αποχώρηση από την εργασία όπως ισχύει σε ΔΕΗ, ΟΤΕ και Τράπεζες.

Αντίθετα, και με τα νέα μέτρα, δεν θίγονται το εφάπαξ και η αυτασφάλιση για τους εργαζόμενους στην Εθνική (4,5% εργοδοτική και 4,5% εργατική εισφορά), ΕΤΒΑ (4%-4%), Ιονική (3%-3%), Ελλάδος και Κτηματική (4%-4%), Αγροτική (3%-3%).

Σε αυτό το περιγράμμα η κυβέρνηση περιορίζει το κράτος πρόνοιας και διατηρεί τα στοιχεία του μόνο για τους απασχολούμενους στους «σκληρούς» μηχανισμούς του. Εδώ δεν περικόπτονται οι δαπάνες, διατηρούνται ανέγγιχτα τα κεκτημένα καθ' ό,τι τα στρώματα αυτά έχουν εξαιρετική σημασία στην εφαρμογή της συγκεκριμένης πολιτικής. Από την άλλη, επιλέγεται η αναδιάρθρωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης με άξονα το ΙΚΑ το οποίο αν δεν εξυγιανθεί και αποκτήσει μεγαλύτερο υδροκεφαλισμό θα εξουδετερωθεί στην αδηφάγο διάθεσή του όλα τα ανοίγματα.

Ασφάλιση και συντεχνιακό κράτος

Η κυβέρνηση της ΝΔ αναιρώντας το σημερινό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης έχει ιστορικές ευθύνες ως παράταξη για τη θεμελίωσή του στη μετεμφυλιακή Ελλάδα. Χρησιμοποίησε την κοινωνική ασφάλιση και τα ταμεία όχι για την οικοδόμηση ενός κράτους πρόνοιας αλλά για το κτίσιμο του συντεχνιακού κράτους. Οι πιο πολλές ρυθμίσεις που σήμερα αναιρούνται διαμορφώθηκαν τότε, όταν τα συνδικάτα ελέγχονταν από τη συντηρητική παράταξη.

Μέσα από αλληπάλληλες προνοιακές παροχές απορροφήθηκαν οι κοινωνικές εντάσεις και ενισχύθηκε η μικροαστικοποίηση του πληθυσμού. Φιλοτεχνήθηκε κοινωνικά η έννοια του «δημοσίου υπαλλήλου», του «τραπεζικού», φορτώθηκαν με προνόμια οι «συντεχνίες» σε μια λογική που ήθελε τον παραδοσιακό εργάτη «εργολαβό» και τον εργαζόμενο «κοινωνηλίτη».

Στην αδυναμία τους να δώσουν αυξήσεις στους μισθούς, οι τότε κυβερνήσεις συμψήφισαν τις απαιτήσεις με τη χορήγηση παροχών και προνοιακών ρυθμίσεων στην κοινωνική ασφάλιση γνωρίζοντας ότι το κόστος τους θα ήταν μελλοντικό.

Τα συνδικάτα, ακόμη και η Αριστερά, αποδέχονταν μια τέτοια λογική υ-

πονομεύοντας τη διεκδικητική τους συνοχή και αυτοτέλεια. Οι κατακτήσεις δεν ήταν παρά αντιπαροχές δικήν ακάλυπτων μεταχρονολογημένων επιταγών.

Φαινομενικά οι κυβερνήσεις προσαποθούσαν να δείξουν ότι ορθολογικοποιούν την κατάσταση. Οι παρεκκλίσεις σημειώνονταν αμέσως. Για παράδειγμα, με το νόμο 1846/51 αναδιαρθρώθηκε το ΙΚΑ (ξεκίνησε να λειτουργεί από 1.12.1937) και απαγορεύτηκε η σύσταση νέων ταμείων κύριας ασφάλισης παρά μόνον αν προέρχονταν από συγχώνευση δύο ή περισσότερων ταμείων. Το κράτος ανέτρεψε γρήγορα αυτή την απαγόρευση:

Έτσι δημιουργήθηκαν, το ΤΑΠ της Εμπορικής Τράπεζας (1954), το ΤΑΠ ΕΤΒΑ (1964), η υπηρεσία ασφάλισης προσωπικού ΔΕΗ (1966) όταν υπουργός Συντονισμού ήταν ο σημερινός πρωθυπουργός. Έως τότε οι εργαζόμενοι στη ΔΕΗ ασφαλιζόνταν στο ΙΚΑ. Το 1967 η δικτατορία, σε αντάλλαγμα της κατάρτησης του Λαχείου Συντακτών, δημιούργησε τον ΕΔΟΕΑΠ για τους δημοσιογράφους-μέλη της ΕΣΗΕΑ. Το ταμείο προικοδοτήθηκε με κοινωνικό πόρο από το αγγελιόσημο στις διαφημίσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης το οποίο προνομιακά καρπώνονταν ορισμένοι μόνο από τους απασχολούμενους στον Τύπο. Εξάλλου το 1963 συνταξιοδοτήθηκαν οι ομογενείς από Αίγυπτο, Τουρκία, Ρουμανία, με την πρόβλεψη ότι η πληρωμή των εισφορών θα συμψηφισθεί με τις συντάξεις!

Οι προνομιακές παροχές, χωρίς κά-

Σχέση συνταξιούχων προς ασφαλισμένους κατά ομάδα και κατηγορία

α/α	Ομάδα	Κύριας Ασφάλισης			Επικουρικής Ασφάλισης		
		Ασφαλ.	Συνταξ.	Σχέση	Ασφαλ.	Συνταξ.	Σχέση
I	Φορείς Ασφάλισης Εργατών και Υπαλ. Ιδιωτικού Δικαίου	1.767.586	579.819	1:3,05	1.649.047	238.859	1:6,90
II	Φορείς Ασφάλισης Προσωπικού Τραπεζών	29.641	16.690	1:1,78	34.591	14.875	1:2,33
III	Φορείς Ασφάλισης Προσωπικού Δημοσίων Επιχειρήσεων	70.857	15.506	1:4,57	41.847	8.532	1:4,90
IV	Φορείς Ασφάλισης Ανεξαρτήτων Επαγγελματιών	666.181	161.040	1:4,14	9.145	2.377	1:3,85
V	Φορείς Ασφ. Ελευθέρων Επαγγελματιών	145.503	30.231	1:4,81	58.520	9.221	1:6,35
VI	Φορείς Ασφάλισης Προσωπ. Τύπου	8.695	3.295	1:2,64	4.262	1.570	1:2,71
VII	Φορείς Ασφάλισης Αγροτών	1.605.000	757.000	1:2,12	—	—	—
VIII	Φορέας Ασφάλισης Κληρικών	11.000	4.406	1:2,49	—	—	—
IX	Επικουρικά Ταμεία Δημοσίων Υπαλλήλων	—	—	—	293.919	102.830	1:2,86
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ		4.304.463	1.567.987	1:2,75	2.091.331	378.264	1:5,53

Πηγή: Κοιν. προϋπολογισμός 1990

λυση, συνεχίστηκαν. Το 1970 η δικτατορία στο ν.δ. 465 προβλέπει ότι «εφ' όσον προς εξυπηρέτησιν γενικότερων σκοπών κοινωνικής πολιτικής παρέστη η παρίσταται ανάγκη μειώσεως εισφορών θεσπισμένων υπέρ φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως ή επιβολής ετέρας επιβαρύνσεως εις τους φορείς τούτους, αι οικονομικαί συνέπειαι... καλύπτονται δι' αποδόσεως της δαπάνης εκ του γενικού κρατικού προϋπολογισμού».

Κάτι τέτοιο δεν έγινε ποτέ. Ακολούθησαν κι άλλες ανάλογες ρυθμίσεις με αποτέλεσμα το ποσοστό του 4,2% των ετησίων δαπανών για συντάξεις που όριζε το νδ 465/70 ότι θα κάλυπτε «γενικότερους σκοπούς κοινωνικής πολιτικής» να ανέλθει στην οκταετία 1977-1984, στο 34,4% της συνολικής δαπάνης για τον κλάδο συντάξεων.

Το 1964 πρωτοεμφανίστηκαν τα Βαρέα και Ανθυγιεινά Επαγγέλματα που παρείχαν δικαίωμα συνταξιοδότησης πέντε χρόνια νωρίτερα από το κανονικό όριο. Το ευεργέτημα αυτό πυροδότησε εκατοντάδες αιτήματα, προκάλεσε απεργίες και κινητοποιήσεις για ένταξη στα ΒΑΕ και συνετέλεσε με την πάροδο του χρόνου στη δραστική μείωση του ορίου ηλικίας.

Με τη σταδιακή επέκταση των ΒΑΕ, περίπου 700.000 ασφαλισμένοι συνταξιοδοτούνται με τις οριακές προϋποθέσεις. Η πολιτικά με τα όρια ηλικίας δεν αφορά μόνο τα ΒΑΕ που τουλάχιστον σε αυτά είναι κοινωνικά αποδεκτή.

Οι κυβερνήσεις ενθάρρυναν την παραγωγή νέων συνταξιούχων στο δημόσιο για να εκκαθαρίσουν από την επετηρίδα τους κομματικούς αντιπάλους, να προωθήσουν τους ημετέρους και να προσλάβουν νέους ασκώντας τη γνωστή ρουσφετολογική πολιτική.

Οι στρεβλώσεις εντάθηκαν και με το νόμο 825/78 της κυβέρνησης Καραμανλή που φαινομενικά διέυρυνε την «κοινωνικότητα» του συστήματος. Έτσι, οι κατώτατες συντάξεις που μέχρι τότε καθορίζονταν δραχμικά, συνδέθηκαν με το ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη. Από τότε άρχισαν να αυξάνονται θεαματικά καθώς είχαν διατηρηθεί για χρόνια κατελθόμενες σε απαράδεκτα επίπεδα.

Την ίδια περίοδο επεκτάθηκε και η 35ετία που ίσχυε έως τότε μόνο στο δημόσιο τομέα αλλά σε γενικές γραμμές αποσυνδέθηκε από το όριο ηλικίας ως προϋπόθεση συνταξιοδότησης. Το αποτέλεσμα ήταν ένα ακόμη άνοιγμα στα οικονομικά του ΙΚΑ και η παραγωγή νέων συνταξιούχων. Έτσι ο μέσος δείκτης των νέων συνταξιούχων με χρόνο ασφάλισης 35ετίας και πλέον, από 7,32% που ήταν στη διετία 1976-1977, πριν δηλαδή την καθιέρωση της

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Ταμείο	Ποσοστό % στις εισφορές	Αναλογία/ ασφαλισμ.
ΙΚΑ	42,72	100.092
ΤΣΑΥ	6,59	11.458
Εθνικής Τράπεζας	96,71	337.472
Αγροτικής	43,36	239.593
ΤΕΒΕ	66,89	53.074
ΤΑΕ	39,51	29.631
Νομικών	185,36	180.186
ΤΣΠΕΑΘ	84,18	150.000
Εφημεριδοπωλών	52,00	230.238
Τεχνικών Τύπου	297,71	598.050
Συνδικαλιστών		1.066.553
ΕΔΟΕΑΠ	1075,00	521.845

Πηγή: Κοινωνικός Προϋπολογισμός, 1989. Συνολικά ο κοινωνικός πόρος ισχύει σε 49 ασφαλιστικά ταμεία και για το 1989 ήταν περίπου 400 δις δρχ.

35ετίας, διπλασιάστηκε φθάνοντας στο 15,76% στο διάστημα 1978-1982.

Επιτράπηκε ακόμη η παράλληλη απασχόληση δίνοντας ένα ισχυρό κίνητρο στο 38% των νέων συνταξιούχων να συνεχίσουν την προηγούμενη εργασία τους συνυπολογίζοντας τις ημέρες εργασίας για την προσαύξηση της σύνταξής τους.

Προστέθηκαν νέες ομάδες δικαιούχων συντάξεων με αναγνώριση - εξαγορά συντάξιμου χρόνου (ασφαλισμένοι Δωδεκανήσου, Μακεδονίας - Θράκης, εκτοπισμένοι, φυλακισμένοι, συντάκτες, διευθυντές κομμάτων, πρώην υπουργοί, βουλευτές κ.ά.).

Τότε το ΙΚΑ είχε αποθεματικά. Στο τέλος του 1978 ήταν 15,7 δις δρχ. και αντιπροσώπευαν το 30% των δαπανών εκείνο το έτος. Βεβαίως οι αρμόδιοι χα-

ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΟ
1986	54 δις.
1987	140 δις.
1988	243 δις.
1989	309 δις.
1990	365 δις. με πρόβλεψη 390 δις.

Σημείωση: Η κρατική επιχορήγηση αρχίζει από το 1986

ρακτήριζαν αυτά τα αποθεματικά ως «υπέρογκα» για να δικαιολογήσουν τα ανοίγματα. Την ίδια ώρα όμως τα δέσμευαν με χαμηλότατο επιτόκιο οδηγώντας τα στον εξανεμισμό.

Κοινωνική πολιτική με εισφορές εργαζομένων

Αν οι κυβερνήσεις των συντηρητικών παρατάξεων ακολούθησαν μια πολιτι-

κή συντεχνιοποίησης μέσα από την κοινωνική ασφάλιση με στόχο την κοινωνική αναβάθμιση ορισμένων κατηγοριών πληθυσμού, το ΠΑΣΟΚ έκανε χυδαίο λάϊκισμό πλήττοντας τις εισφορές. Εξέδωσε ακάλυπτες προνοιακές παροχές μέσα από τη βασική σύνταξη χωρίς να εξασφαλίσει αντίστοιχα έσοδα στο ΙΚΑ το οποίο έσπρωξε στο δανεισμό για να βρει τους πρόσθετους πόρους.

Από τις αρχές του 1982 σημειώνονται νέα ανοίγματα στις παροχές. Καθιερώνεται η αυτόματη αναπροσαρμογή των συντάξεων με βάση την ΑΤΑ. Αν και δύσκολα μπορεί να διαφωνήσει κανείς με τον κοινωνικό χαρακτήρα αυτού του μέτρου που αύξησε τα κατώτατα όρια κατά 58%, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ για να το καλύψει θεσμοθέτησε το δανεισμό. Στην εισηγητική έκθεση του νόμου 1305/82 αναφέρεται ότι η πρόσθετη δαπάνη για το 1982 υπολογίζεται σε 28 δις δρχ. και εκτιμούσε ότι τα 20 δις θα καλυφθούν από δανεισμό.

Από τότε άρχισε η αντίστροφη μέτρηση. Στο τέλος του 1982 το ΙΚΑ βρέθηκε χρεωμένο με 35,5 δις δρχ. από τα οποία τα 32 δις με βαρύτατο επιτόκιο. Τα ανοίγματα συνεχίζονται και τα επόμενα χρόνια. Μόνο το 1984 προστίθεται πάνω από 40 εργασίες - ειδικότητες στα ΒΑΕ. Ακολουθούν:

Η αναγνώριση - εξαγορά προϋπηρεσίας και άλλων Ελλήνων υπηκόων ή ομογενών του εξωτερικού, η αύξηση του ανώτατου ορίου σύνταξης για τους διπλοσυνταξιούχους που δικαιούνται από το ΙΚΑ σύνταξη του κατωτάτου ορίου, η μείωση των απαιτούμενων ημερών ασφάλισης για τη συνταξιοδότηση των μεταλλευτών, η κατάργηση της εισφοράς 4% για τον κλάδο ασθενειών των συνταξιούχων που εξακολουθούν να εργάζονται, η προαιρετική ασφάλιση διοικητών, υποδιοικητών, προέδρων ΔΣ των ΝΠΔΔ, ειδικών συμβούλων, συνεργατών υπουργείων, η μείωση των προϋποθέσεων χρόνου ασφάλισης για τη χορήγηση των παροχών ασθενείας καθώς και του επιδόματος ασθενείας. Δόθηκε ακόμη η δυνατότητα σε όσους είχαν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας τους και 2700 ημέρες ασφάλισης να εξαγοράσουν τον υπόλοιπο αριθμό ημερών, στην περίπτωση του ΙΚΑ μέχρι τις 4050 ημέρες.

Το ΠΑΣΟΚ με τις επόμενες πράξεις του βαυκαλιζόταν να πιστεύει ότι το «κράτος πρόνοιας» οικοδομείται με προνοιακές παροχές και απαράδεκτα χαμηλό επίπεδο ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Σε αυτή τη λογική νομοθέτησε:

- την αναγνώριση ως συντάξιμης της

στρατιωτικής υπηρεσίας καθώς και του χρόνου απασχόλησης στην αλλοδαπή των πολιτικών προσφύγων εντάσσοντάς τους στα ασφαλιστικά ταμεία:

- την αναγνώριση στην ασφάλιση του χρόνου φυλάκισης, αιχμαλωσίας, ζημίας, συμμετοχής στην Εθνική Αντίσταση·

- τη μείωση του ορίου ηλικίας των οικοδόμων, μεταλλευτών, εργατών καθαριότητας στο 58ο έτος για συνταξιοδότηση·

- την αύξηση των κατωτάτων ορίων συντάξεων στο 20πλάσιο του ημερομισθίου ανειδίκευτου εργάτη·

- την αύξηση των κατωτάτων ορίων συντάξεων στο πενταπλάσιο του ημερομισθίου ανειδίκευτου εργάτη·

- την αθρόα επανεργοποίηση μετά το 1982 του μηχανισμού υπαγωγής νέων επαγγελματιών στα ΒΑΕ.

Οι ρυθμίσεις αυτές, όσο κι αν ήταν σε κάποιο βαθμό κοινωνικά αποδεκτές ξεκινούσαν αμέσως χωρίς να μεσολαβήσει ένα διάστημα για την εισπραξη των αυξημένων εισφορών (όπως με την ταυτόχρονη αναπροσαρμογή των συντάξεων με τους μισθούς). Η λεγόμενη «κοινωνική» πολιτική κόστισε στην περίοδο 1986-1990 μόνο για το ΙΚΑ, 463 δις δρχ.!

Όπως και η ΝΔ πριν το 1981 έτσι και το ΠΑΣΟΚ δικαιολογούσαν τα ανοίγματα συνθηματολογώντας ότι το ΙΚΑ θα ξεπεράσει τις αδυναμίες του που οφειλόνταν στην εισφοροδιαφυγή, τις καθυστερούμενες εισφορές, κ.ά.

Έτσι το συνολικό ποσό οφειλής βε-

Σύγκλιση με ΕΟΚ

Με τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν έως τώρα υπονομεύτηκε η ανταποδοτικότητα του συστήματος και δημιουργήθηκε το κοινωνικό φαινόμενο να θεωρείται η συντάξιμη ζωή ίση σχεδόν με την ενεργό και εκ των πραγμάτων διεκδικήσιμη.

Τη ροή αυτή δεν μπόρεσε να αντρέψει ούτε η δικτατορία όταν το 1970 σχεδίαζε την ενοποίηση των ταμείων και των παροχών - εισφορών. Το ΠΑΣΟΚ κάποια στιγμή βλέποντας την κρίση να διογκώνεται προσπάθησε να περιορίσει τις αναπηρικές συντάξεις και τα ΒΑΕ αλλά πολύ σύντομα κατάλαβε ότι δεν μπορεί να έρθει σε ρήξη με καταστάσεις που εξέθρεψε και όφειλε την ισχύ του.

Η κυβέρνηση της ΝΔ επαναλαμβάνει το τόλμημα και αναγκάζεται, μετά τον περίπατο των πρώτων μηνών σε ΑΤΑ και εργασιακές σχέσεις, να μάθει πώς προφέρεται η λέξη «υποχώρηση».

Τα συνδικάτα που είχαν φθάσει στο ναδίρ μετά τις αλλεπάλληλες ήττες τους μπόρεσαν να ανατρέψουν το διαχωρισμό σε «χαμηλόμισθους» και «ρετιρέ» και να εξασφαλίσουν την ανοχή της κοινής γνώμης. Μετά και την παρέμβαση υπέρ της ΟΤΟΕ του καθηγητή Αγγελόπουλου και του πρώην πρωθυπουργού Ξ. Ζολώτα ενισχύθηκαν στην επιχειρηματολογία τους. Η ανεξαρτητοποίηση της συνδικαλισμένης βάσης της ΝΔ και η συμμετοχή της στις απεργιακές κινητοποιήσεις είναι ένα καινούριο στοιχείο για τη συμπεριφορά

ασφαλιστικό σύστημα, παρά τις αντιδράσεις που σημειώθηκαν. Δεν είχαν όμως εδώ εισπρακτικό χαρακτήρα και εφαρμόστηκαν αφού εξαντλήθηκαν όλες οι δυνατότητες παροχών στους ασφαλισμένους.

Η κοινωνική ασφάλιση είχε εξαιρεθεί από τη Συνθήκη της Ρώμης και μέχρι τώρα η ΕΟΚ δεν παρενέβαινε στα κράτη - μέλη ούτε στο ύψος της συνταξιοδότησης, ούτε στη θέσπιση μέτρων για την ασφάλιση. Τα πρώτα βήματα γίνονται με τη σύσταση για θέσπιση ενός ελάχιστου ορίου εθνικής σύνταξης που να εξασφαλίζει ένα ανεκτό επίπεδο διαβίωσης.

Πριν λίγα χρόνια η Γαλλία αντιμετώπισε τον κίνδυνο κατάρρευσης του κοινωνικοασφαλιστικού της συστήματος. Στις συζητήσεις που έγιναν τότε υποστηρίχθηκε ότι η επιθυμητή ισορροπία δεν μπορεί να διατηρηθεί παρά με την αύξηση των εισφορών από 50-80% ή την αύξηση του ορίου ηλικίας στο 67-69ο έτος ή τη μείωση των συντάξεων από 28-75% ή ακόμη την επιβράδυνση στην αναπροσαρμογή των συντάξεων. Η αύξηση του συντάξιμου ορίου στο 66ο έτος προβλέφθηκε ήδη στις ΗΠΑ. Στη Δυτ. Γερμανία και Ιταλία αναγκάστηκαν να περιορίσουν τους δείκτες των συντάξεων. Στη Νορβηγία δόθηκαν ιδιαίτερα κίνητρα για τη σύναψη ιδιωτικών συμβάσεων ασφαλείας. Στην Ελλάδα η προοπτική της ιδιωτικής ασφάλισης προκαλεί την καχυποψία των συνδικάτων. Από την πλευρά τους οι ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες ετοιμάζονται και δηλώνουν ότι μπορούν να παίξουν συμπληρωματικό ρόλο στην κοινωνική ασφάλιση.

Με τα νέα μέτρα και την επιμήκυνση του ορίου ηλικίας, αναμένεται ότι θα αυξηθούν τα συμβόλαια για μια πρόσθετη σύνταξη που έως τώρα είχε συνάψει ο ένας στους δεκα Έλληνες. Η κυβέρνηση προσπαθεί να χρυσώσει το χάπι προβάλλοντας ανεπισημώς την άποψη ότι θα ήθελε και τα ασφαλιστικά ταμεία να ασχολούνται με προγράμματα ασφαλειών ζωής.

Η συζήτηση για το ασφαλιστικό υπό το φως των κερών συσκοτίζει τα ουσιαστικά προβλήματα. Η όποια λύση, για να εφαρμοστεί απαιτεί τη μέγιστη κοινωνική συναίνεση που η κυβέρνηση δεν πέτυχε. Η πρόταση για αυτοδιοίκηση των ταμείων από όσους πληρώνουν εισφορές είναι η μόνη αισιόδοξη και το παράδειγμα του ΤΕΒΕ αποτελεί ένα καλό προηγούμενο. Αποτελεί ακόμη και μια πρώτης τάξεως ευκαιρία ώστε το συνδικαλιστικό κίνημα να βγει από την ατροφική του υπόσταση και να αναδειχτεί σε αυθεντικό εκφραστή των συμφερόντων των εργαζομένων. □

ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (σε δις δρχ.)

	1980	1985	1988	1989	1990
ΙΚΑ	- 2,3	- 55,9	- 180,3	- 249,1	- 365,5
ΟΓΑ	- 5,0	- 37,9	- 103,6	- 130,2	- 117,8
NAT	(*)	- 12,3	- 54,5	- 70,3	- 95,3
1. Σύνολο ελλείμματος					
3 Ταμείων	7,3	106,1	338,4	449,6	578,6
% του ελλείμματος στο ΑΕΠ	0,4	2,3	4,5	5,1	5,5

βαιωμένων εισφορών προς το ΙΚΑ ανέρχεται, στις αρχές του 1990, στο ποσό των 32,5 δις δρχ. χωρίς να υπολογίζονται τα τέλη καθυστερούμενης επιβάρυνσης που φθάνουν μέχρι 75%. Κι ενώ θεσμοθετήθηκε η υποχρεωτική δανειοδότηση με υψηλά επιτόκια (27-28%) ο κλάδος σύνταξης απορροφούσε κονδύλια από τους άλλους κλάδους, όπως της υγείας που παραμένει ατροφικός. Με την πολιτική αυτή τα συσσωρευμένα ελλείμματα του ΙΚΑ στη δεκαετία που πέρασε έφθασαν τα 643 δις δρχ. και από αυτά τα 382 δις αντιστοιχούν σε τόκους δανείων.

της κυβερνητικής συνδικαλιστικής παράταξης, ιδιαίτερα μετά τη στάση της ΠΑΣΚΕ στα σκληρά σταθεροποιητικά μέτρα του 1985.

Μπορεί η κυβέρνηση να μην καταφέρει να ολοκληρώσει τις επιλογές της, αλλά είναι σαφές πως το ισχύον ασφαλιστικό σύστημα, από τα πιο προχωρημένα στις κοινωνικές παροχές σε σύγκριση με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, δεν πρόκειται να μείνει ανεπηρέαστο από τις διαδικασίες της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς.

Την τελευταία δεκαετία έγιναν σε πολλές χώρες αλλαγές στο κοινωνικο-

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΠΡΟΑΝΑΓΓΕΛΘΕΙΣΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

Διασταυρωμένες πληροφορίες του ANTI από έγκυρες πηγές, καθώς και συνδυασμοί επιμέρους ρεπορτάζ που δημοσιεύθηκαν από την Πέμπτη 13-9 μέχρι και τη Δευτέρα 17-9-1990 στον ημερήσιο Τύπο, επιτρέπουν τη συγκρότηση ενός χρονικού για την πολλοστή γκάφα των αντιτρομοκρατικών υπηρεσιών. Έχουμε την άποψη ότι η τεκμηρίωση αυτού του χρονικού το κάνει να ανταποκρίνεται σχεδόν απόλυτα προς την πραγματικότητα.

● Ο Κουτουζής είχε επανειλημμένα έρθει σε επαφή με τον κ. Τσεβά αναπτύσσοντάς του τις σκέψεις και τα στοιχεία που συγκέντρωνε, διερευνώντας δημοσιογραφικά την «υπόθεση τρομοκρατία». Ενημέρωση σχετική είχε ήδη κάμει στον εκδότη και στο διευθυντή της «Ελευθεροτυπίας».

● Τη Δευτέρα αργά το βράδυ, 10 Σεπτεμβρίου, ο Κουτουζής, αφού είχε το απόγευμα της ίδιας ημέρας συζητήσει και συμφωνήσει σχετικά με τον κ. Καραρά, πραγματοποίησε ιδιωτική επαφή με τον κ. Τσεβά όπου, όπως οι πηγές μας αναφέρουν, του έδωσε αρκετά συγκεκριμένες πληροφορίες, θέτοντάς του όμως και τρεις (3) συγκεκριμένους όρους: α) να καταθέσει ανώνυμα β) να μην κατονομάσει τις πηγές του και γ) να εξασφαλισθεί ότι θα εισπράξει τα λύτρα. Επειδή προφανώς δεν συμβιβάζονται ο πρώτος με τον τρίτο όρο, ο Κουτουζής αποφάσισε να το ξανασκεφτεί και να έχει νέα επαφή εν ευθέτω χρόνω... Ο Κουτουζής δεν ήθελε πάντως να καταφύγει την Αντιτρομοκρατική Διεύθυνση και επέμενε να συνεργαστεί με τον κ. Τσεβά.

● Την επομένη το πρωί, Τρίτη 11 Σεπτεμβρίου, ο Κουτουζής επικοινωνήσε τηλεφωνικά με τον κ. Τσεβά και του γνωστοποίησε ότι δέχεται να καταθέσει ενυπόγραφα στον κ. εισαγγελέα, και όρισαν μια συνάντηση στα γραφεία του κ. Τσεβά για την Τετάρτη το μεσημέρι, 12 Σεπτεμβρίου.

● Την Τετάρτη τα ξημερώματα, γύρω στη μια ξύπνησε τον κ. Τσεβά στο σπίτι του, ένας αξιωματικός της Αντιτρομοκρατικής Διεύθυνσης, ειδοποιώντας τον ότι στα γραφεία της βρίσκεται ο Κουτουζής με έναν άλλο δημοσιογράφο τον Γ. Κρεμμυδά και είναι απόλυτη ανάγκη να σπεύσει. Υπηρεσιακό αυτοκίνητο οδήγησε τον κ. Τσεβά στο μέγαρο της Λ. Αλεξάνδρας, όπου όλα ήταν σε ετοιμότητα.

● Εκεί βρίσκονταν οι δυο δημοσιογράφοι, ο Γ. Γραμματέας του Υπ. Δημόσιας Τάξης κ. Κουτελιδάκης και η ηγεσία της Αντιτρομοκρατικής Διεύθυνσης. Ο Κουτουζής ρωτήθηκε από τον κ. Τσεβά γιατί πήγε στη ΔΑΕΕΒ —για την οποία ο Κουτουζής είχε πει ότι *δεν θέλει να έχει επαφή*— και ο δημοσιογράφος απάντησε ότι είναι πολύ σημαντικές οι πληροφορίες που έχει και χρειαζόταν άμεση κινητοποίηση. Ο κ. Τσεβάς ρώτησε τη γνώμη του Γ. Κρεμμυδά για τον Κουτουζή, και ο Κρεμμυδάς απάντησε θετικά για το φίλο του δημοσιογράφο, λέγοντας ότι συνέβαλε και αυτός στην απόφαση του Κουτουζή να καταθέσει επείγοντως στη ΔΑΕΕΒ. Ο κ. Τσεβάς, λέγεται ότι διατύπωσε τη γνώμη του προς τον Γ. Γραμματέα του Υπ. Δημόσιας Τάξεως ότι θα έπρεπε ίσως να ενημερωθεί ο προϊστάμενός του υπουργός κ.

Βασιλειάδης. Ο κ. Κουτελιδάκης είχε όμως ήδη ενημερώσει τον υπουργό. Η σύσταση περιττενε...

● Από τον κατάλογο των «υπόπτων» που επαπειλούντο με «έρευνα κατ' οίκον» ο κ. Τσεβάς διέγραψε το όνομα του **Κώστα Φιλίνη**. Κάλεσε τους τέσσερις εισαγγελείς, έκαμε συστάσεις για τον τρόπο ενέργειας και τους εξουσιοδότησε να αναγγέλουν ότι «εκτελούν παραγγελία του κ. Τσεβά».

● Οι ομάδες ήταν από ώρα ήδη έτοιμες να πραγματοποιήσουν τις έρευνες... Η ενυπόγραφη κατάθεση του Κουτουζή και οι συνδυασμένες ενέργειες της Αντιτρομοκρατικής Διεύθυνσης αφυπνούσαν μετά από λίγη ώρα την κ. Λεοντίδου... Η ομάδα που προοριζόταν για το σπίτι του κ. Κ. Φιλίνη, πήγε για ύπνο...

● Αλλά η «δημοσιογραφική» διερεύνηση προχωρεί. Οι Κουτουζής και Κρεμμυδάς με το αυτοκίνητο του πρώτου πηγαίνουν στην «Ελευθεροτυπία», παραλαμβάνουν έναν φωτορεπόρτερ και στήνονται έξω από το σπίτι του Ανδρέα Μπίστη για να απαθανάτισουν τα διαδραματιζόμενα.

● Στις πέντε το πρωί, ο Κουτουζής τηλεφώνησε στο διευθυντή του κ. Φυντανίδη προκειμένου να τον ενημερώσει «*ότι σε μισή ώρα θα υπάρχουν μεγάλα νέα σχετικά με τις επιδρομές*». Ένα από τα θύματα, η κ. Φιλίνη τηλεφώνουσε επίσης στον κ. Φυντανίδη μετά από λίγο, για να τον ενημερώσει για το βάνουσο πρωινό ξύπνημα.

Και η λύση του δράματος

Η ενυπόγραφη κατάθεση του Κουτουζή πρέπει αμέσως να έρθει στο φως της δημοσιότητας, παραδιδόμενη στους συνηγόρους των θυμάτων της εισβολής με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Όπως επίσης θα πρέπει ο κ. Τσεβάς να πάρει κατάθεση από τον πληροφοριοδότη του Κουτουζή Σ. Καραρά (ο οποίος αναζητήθηκε το βράδυ που έκανε την κατάθεσή του ο Κουτουζής) και στη συνέχεια να προχωρήσει σε κατ' αντιπαράσταση εξέτασή τους. (Ποιά σκοπιμότητα οδηγεί τον κ. Τσεβά να αναθέσει αυτή την εξέταση σε όργανα της ΔΑΕΕΒ;).

Όχι τίποτα άλλο, αλλά να μη νομιστεί ότι σε αυτό τον τόπο είναι όλοι κάφροι, ή συμπορεύονται εκόντες - άκοντες σε ιστορίες ηλιθίων και χαφιέδων.

ΑΠΟΡΡΗΤΟ

Αλήθεια, τι σημαίνει αυτή η υπογραφή... κ. Κωνσταντάρ (της Αντιτρομοκρατικής κτλ.); Είναι χρόνια που πέρασαν. Αλλά σκαλίστε λίγο τη μνήμη σας. Θα βοηθήσει για να αποδειχθεί η επάρκειά σας. Περιμένουμε· εμείς έχουμε ανεξάντλητη υπομονή...

ΤΟ ΜΕΓΑ ΘΕΑΜΑ ΤΗΣ «ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ»

του Χρ. Κυριαζή

«... κοιμόμαστε ήσυχοι κι ανέμελοι,
γνωρίζοντας πια τη μνημειώδη βλακεία...
των πάσης φύσεως καταδιωκτών μας».

(Επιστολή 17Ν, 14-9-1990)

Και ορθώς, κατά ένα μέρος όμως, μια και διώκτες δεν σφηνούν να κοιμηθούν ήσυχοι αυτοί που έχουν όλο το δικαίωμα· θεωρητικά, τουλάχιστον, αφού η κ. Λεοντίδου, π.χ., είναι ο «μέσος» πολίτης, και το πολύ πολύ ένας από τους μύριους ψηφοφόρους τούτης της χώρας. Και δεν θα είχε υποστεί ό,τι υπέστη από την εισβολή στο σπίτι της οργάνων της Διεύθυνσης Αντιμετωπίσεως Ειδικών Εγκλημάτων Βίας (αυτή είναι η ΔΑΕΕΒ), αν ο σύζυγός της δεν ήταν ιδιοκτήτης... κινηματογραφικής αίθουσας.

Ο συγγραφέας

Ακριβώς: ο κ. Καρράς έλεγε στον κ. Κουτούζη ότι οι «επιχειρήσεις των τρομοκρατών» έχουν σχέση με την τέχνη της σκηνοθεσίας, θυμίζουν παραστάσεις κ.τ.τ. Άρα, δύο από τους πέντε που δέχτηκαν την επέλαση των «αντιτρομοκρατικών κομμάτων» έχουν σχέση με την «τρομοκρατία», μέσω της σχέσης τους προς τη σκηνοθεσία: ο δεύτερος, μάλιστα, εκτός του κ. Λεοντίδη, πρέπει να είναι και πρόσωπο - κλειδί στις «επιχειρήσεις», αφού έχει σπουδάσει αυτή τούτη την τέχνη της σκηνοθεσίας —πρόκειται για τον κ. Χρήστο Μπιστη.

Και ο κ. Καρράς που κοινωνεί στο δημοσιογράφο φίλο του τη θεωρητική αυτή τεκμηρίωση των υποθέσεων του περί τόπων, προσώπων, τεχνικών, δομών και επιχειρησιακών σχεδίων της «τρομοκρατίας» ξέρει πολύ καλά αυτά για τα οποία ομιλεί: είναι συγγραφέας θεατρικών έργων, γνωρίζει από παραστάσεις, έχει λόγο στη σκηνοθεσία, ξέρει και κινηματογράφο —γενικώς ξέρει πώς στήνεται μια επιχείρηση θεάματος. Κάποτε ίσως του άρεσε κιόλας.

Οπότε προκύπτει το μέγα ερώτημα, που θα πρέπει να απασχολήσει τους ασχολούμενους με το «ξερίζωμα της τρομοκρατίας»: μήπως ο κ. Καρράς, επειδή κάποτε του άρεσε η τέχνη του θεάματος και επειδή έχει πολλά-πολλά χρόνια να «βγάλει» κάτι καινούργιο, δεν πάσχει από «ελαφρά παράκρουση» (όπως είπε ο κ. Μποστ), αλλά, χωρίς να το ξέρει καλά-καλά ο ίδιος, είναι ένας από τους εγκέφαλους της «τρομοκρατίας»; Μήπως είναι ο ηθικός αυτουργός;

Ερώτημα θέτουμε, σοβαρό κατά τη γνώμη μας, για τον πρόσθετο λόγο ότι ο κ. Καράς «εκμυστηρεύθηκε» επίσης στο φίλο του δημοσιογράφο πως στις 23 Δεκεμβρίου 1988 παρ' ολίγον να δολοφονηθεί από «τρομοκράτες». Μήπως, λέμε: «μήπως», αυτή η απόπειρα εναντίον του ήταν μία από τις εκδηλώσεις εσωτερικών αντιθέσεων μεταξύ του μεσηλικός κ. Καρά και των νεότε-

● *Είσαι εναντίον των τρομοκρατών, όταν αντιμετωπίζεις με κατανόηση την αστυνομία, η οποία, στην αγωνία της να προλάβει τον επόμενο φόνο, φαίνεται καμιά φορά βιαστική*
(Μ. Θεοδωράκης, 13-9-1990).

ρων μελών της «οργάνωσης»; Μήπως ο κ. Καράς είχε αρχίσει να καταλαβαίνει πως είναι ο «εγκέφαλος» και αποφάσισε να «τραβηχτεί»;

Διότι, αν δεν ισχύουν τα παραπάνω, δεν μένει άλλη εκδοχή στην αναζήτηση των κινητήρων συμπεριφοράς του κ. Καρά από την έσχατη ένδεια —το λιγότερο και ευγενικότερο...— του πάλαι ποτέ νεοελληνικού θεάτρου. Ως γνωστόν, ο κ. Καράς είναι Πρόεδρος της Εταιρείας Ελλήνων Θεατρικών Συγγραφέων· είναι επίσης γνωστό ότι ο φίλος του κ. Κουτουζής έμπλεξε στη «μαρτυρία» του άλλα δύο άτομα που, και αυτά όπως ακριβώς ο κ. Καράς, είτε έχουν κάποια έτη να συγγράψουν κάτι που, έστω και επικειώς, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί θεατρικό έργο, είτε πέρασαν μεν κάπου «δίπλα» από τον «κόσμο» του εν γένει θεάματος, αλλά «δήλωσαν μέλους» του (και στη μια και στην άλλη περίπτωση, μην ξεχνάμε ότι στην Ελλάδα βρισκόμαστε). Μήπως, λοιπόν, οι «φόβοι» και οι «υποψίες» του κ. Καρά για την «τρομοκρατία», εκπορεύονται από κάποιες έριδες αυστηρά προσωπικού είδους, μεταξύ των μελών ενός «κόσμου» που είτε έχει περιπέσει πλέον σε κατάσταση αφάνειας και άγνοιας, είτε έχει επιδοθεί σε άλλες «ασκήσεις πνεύματος», διατηρώντας και τον τίτλο: «*θεατρικός συγγραφέας*»; Και οι προσωπικές έριδες, ως γνωστόν, οδηγούν σε ψυχαναλυτικής συστάσεως αντιπάθειες, οπότε τα πάντα είναι αναμενόμενα. Αν, π.χ., ο κ. Καράς είχε γνωστοποιήσει την αν-

τιπάθεια του για το «φίλο του» κ. Σκούρτη στο φίλο του Κουτουζή, γιατί ο τελευταίος να μην τον καταχωρήσει, μεταξύ άλλων, και ως «τρομοκράτη»;

Υπάρχει, βεβαίως, το εύλογο ερώτημα: γιατί ο όποιος κ. Καράς να μην καταλαβαίνει την ειδοποιό διαφορά ανάμεσα στη σοβαρότητα του ρεαλιστικού θεατρικού έργου —δείγματα γραφής του οποίου έδωσε, προ πολλών ετών— και στη γελοιοτητα του τουρκομπορκό αστυνομικού του σεναρίου των τελευταίων ημερών; Δεν θέλουμε να πιστέψουμε ότι ο κ. Καράς έχει μπερδέψει στο μυαλό του αυτά τα «ειδη γραφής» λόγω «ελαφράς παράκρουσης». Πώς είναι δυνατόν να έχει ελαφρά παράκρουση, ένας άνθρωπος που, μέχρι πρόσφατα και επί σειρά ετών, ήταν επικεφαλής της Ελληνικής Ραδιοφωνίας;

Όσο για την εκδοχή σύμφωνα με την οποία ο κ. Καράς λειτούργησε σαν «σκληροπυρηνικός του ΠΑΣΟΚ» και στη βάση ενός οργανωμένου σχεδίου παγίδευσης του κ. Τσεβά, προκειμένου ο τελευταίος να μην προαχθεί σε προϊστάμενο του Εισαγγελέα Εφετών και, έτσι, να του αφαιρεθεί η δυνατότητα συνέχισης των «αντιτρομοκρατικών ερευνών» του, είναι μια εκδοχή ελάχιστα πιστευτή: ο κ. Καράς δεν είναι ούτε «σκληρός» ούτε «μαλακός» του ΠΑΣΟΚ. Επίσης, σαν τέως συγγραφέας δεν θα δεχόταν να είναι ηθοποιός σε σενάριο και σκηνοθεσία τρίτου· τέλος, σαν γνώστης έστω και αυτών μόνων των στοιχειωδών όρων μιας μυθιστορηματικής «πλοκής», θα πρόβαλε άρνηση, αλλά και θα φοβόταν, στην απόπειρα να είναι ο ίδιος στοιχείο «πλοκής» μιας πραγματικής προβοκάτσιας. Ο κ. Καράς είναι, απλώς, κάτι τι λιγότερο από αυτό που έδειξε ότι είναι. Ίσως αυτός είναι και ένας από τους λόγους που δεν υπογράφει τις καταθέσεις του σε «υπηρεσίες». Αυτός προσπαθεί μόνο στο «μυθιστόρημα», δεν θέλει να έχει «μπλεξίματα».

Ο δημοσιογράφος

Το πρόβλημα με τον κ. Καρά είναι ότι δεν στρώθηκε στο γραφείο του να γράψει ένα πραγματικό μυθιστόρημα, αλλά απλώς εκφωνούσε σε «φίλους» του μια διχασμένη κατασκευή: τα πρόσωπα, οι τόποι, οι πράξεις και οι σχέσεις ήταν στοιχεία μιας απτής πραγματικότητας, ενώ η λογική που θα έκανε πραγματική και τη συνολική κατασκευή ήταν λογική «μυθιστορίας». Και

είναι πολύ ειλικρινής ο κ. Καράς όταν λέει πως «σκέψεις και προβληματισμούς», υποθέσεις δηλαδή, έλεγε στον κ. Κουτουζή.

Μόνον που ο «φίλος» του ήταν δημοσιογράφος. Αυτό το ήξερε ο συγγραφέας και μάλιστα είχε λόγους να έχει προνομιακό κοινωνό των σκέψεών του ένα δημοσιογράφος: αυτός βάζει «λίγη σάλτσα» παραμυθιού στη σκέψη του, αλλά ο νους του είναι περισσότερο στραμμένος στην πραγματικότητα, έστω και σαν φετιχ. Αυτό το «πραγματικό» το είχε ανάγκη ο «διχασμένος» κ. Καράς, αφού μόνον έτσι θα ισορροπούσε κάπως σε μια ιστορία πραγματική και «δύσκολη» (: «τρομοκρατία»).

Όπως ήξερε επίσης ο κ. Καράς ότι ο «φίλος» του δημοσιογράφος για πολλούς και διαφόρους λόγους (για τους οποίους έχει ακέραια την ευθύνη αν δεν τους αναλογισθήκε) δεν θα έκανε «ρεπορτάζ» αλλά θα πήγαινε κατ' ευθείαν «κάποτε» στον όποιο Τσεβά και Σκλάβο. Αυτό ήθελε ίσως και ο κ. Καράς: να μεταποιήσει τη διχασμένη «μυθιστορία» του σε «αποκάλυψη», εξοικονομώντας και την ανάγκη του να κάνει «παρέμβαση» σε ένα δημόσιο σώου (: «τρομοκρατία»), νοσταλγώντας άπρακτος και άγονος μια πραγματική παράσταση όπου θα εισέπραττε (ίσως) κάποια χειροκροτήματα. Το μόνο που ζήτησε σαν όρο από το «φίλο» του δημοσιογράφο ήταν: «*δεν θέλω να αναφε-*

● *Έχουμε πάθει μια περιεργή διαστρόφη... Τι είναι αυτά που ακούω περί «άλλων εποχών»; Κατ' εξοχήν η νομιμότης εφηρμόσθη.*

Να πάρουμε απόφαση ότι το κράτος πρέπει να λειτουργεί.

Δεν υπήρχε κανένας λόγος να ενημερωθώ.

Ο υπουργός Δημοσίας Τάξεως δεν είχε αρμοδιότητα.
(Κ. Μητσotάκης 13-9-1990).

ρεις το όνομά μου αν πας στον Τσεβά» (βλ. συνέντευξη Καρά στα ΝΕΑ, φ. 14-9-1990).

Έτσι, ο κ. Καράς επιλέγει μεν σαν διαμεσολαβητή του προς το δημόσιο χώρο το «φίλο» του, αλλά βρίσκεται και σε αμφίλογη θέση: σαν «πνευματικός άνθρωπος» ίσως έχει κάποια «δυ-

σκολία» να κοινολογήσει τις υποψίες του σε διώκτες· απ' την άλλη θέλει να ικανοποιήσει την επιθυμία του να παίξει κεντρικά στο σενάριο - τρομοκρατία: να πάει μεν ο φίλος του στον Τσεβά, μόνον αν είναι σίγουρα αληθινό το σενάριο που είχε κατά νου, χωρίς να το συγγράψει όμως... Γι' αυτό και το αμφιλόγο: «Είπα στον Κουτουζή να μην απεύσει να πάει στον Τσεβά», αλλά επίσης «αν πάει στον Τσεβά να μην αναφέρει το όνομά μου» (βλ. ΝΕΑ, φ. 14-9-1990).

Δυστυχώς, το πρόσωπο που ο κ. Καράς έκρινε πως θα πρέπει να έχει κεντρικό ρόλο στη διχασμένη περί τρομοκρατίας κατασκευή του, πήγε και στον Τσεβά και στους «μπάτσους». Εξάλλου γράφτηκε, χωρίς να διαψευστεί, ότι είχε επισκεφθεί και άλλες φορές τον κ. Τσεβά. Μόνον που αυτή τη φορά δεν ταλαιπώρησε τον κ. εισαγγελέα με υποψίες και υποθέσεις. Αντίθετα, «τα είπε όλα», με το νι και με το σίγμα. Και φυσικά, πρώτα απ' όλα, είπε από ποιον ξέρει ότι στο σπίτι των Μπίστηδων υπάρχουν τα μπαζούκα, ότι η Φιλίνη είναι αυτή που τηλεφωνούσε στις εφημερίδες μετά από την «επιχείρηση», και άλλα πολλά. Αυτά είναι σοβαρά πράγματα και δεν μπορείς να λες: «έχω τις πληροφορίες μου». Έτσι απαντάνε μόνον οι Τσεβάδες και οι Σκλάβοι...

Γιατί «τα είπε όλα» ο κ. Κουτουζής στον κ. Τσεβά; Για «να ελεγχθεί αν υπήρχε βασιμότητα στις υποψίες του κ. Καρά». Αυτός ο «έλεγχος» κρίθηκε και από τους δύο σαν «ο καλύτερος τρόπος για να δοθεί τέλος στο μαρτύριο του κ. Καρά που άρχιζε να γίνεται και δικό μου» (επιστολή Κουτουζή, «Ελευθεροτυπία» φ. 13-9-1990). Και στην εκτέλεση αυτής της συμφωνίας Καρά - Κουτουζή έγινε ίσως το «λάθος σε βάρος» του κ. Καρά.

«Λάθος» διπλό, αλλά αναπόφευκτο καθ' ότι απαραίτητο. Το πρώτο «λάθος» είναι, όπως προαναφέραμε, ότι δόθηκε η πηγή των πληροφοριών του κ. Κουτουζή: ο γνωστότατος, συγγραφέας, πνευματικός άνθρωπος Στρατής Καράς εμφανίζεται στα πρωτοσέλιδα σαν τύποις και ουσία πληροφοριοδότης του πληροφοριοδότη Κουτουζή. Το δεύτερο λάθος: ο πληροφοριοδότης Κουτουζής «σπάει τη συμφωνία» με τον μέχρι τώρα «εμπνευστή» του κ. Καρά και πάει, όχι στον Τσεβά, αλλά τη δεύτερη φορά, στους «μπάτσους» απ' ευθείας.

Γιατί αυτή η δεύτερη «επαφή» του κ.

Κουτουζή με τον άμεσα κατασταλτικό μηχανισμό των λογής-λογής ΔΑΕΕΒ; Με εκείνους δηλαδή που δεν καλύπτονται από την «κόσμια» λογική και λειτουργία της «ανεξάρτητης Δικαιοσύνης», αλλά είναι οργανωμένοι σύμφωνα με τα πρότυπα του χαφιεδισμού και της φυσικής βίας; Στο ερώτημα αυτό ο κ. Κουτουζής αποφεύγει επιμελώς να απαντήσει. Ομιλεί μόνο για την «ενημέρωση» που έκανε στον κ. Τσεβά. Θα όφειλε να απαντήσει όμως, πόσο μάλλον που είχε επισκεφθεί τον κ. Εισαγγελέα, του είχε κάνει (τη Δευτέρα 10-9-1990) μια «καταγγελία» για πρόσωπα και πράγματα που «του είπε ο κ. Καράς» —όπως είχε συμφωνήσει άλλωστε και με τον συγγραφέα— και είχε συμφωνήσει με τον κ. Τσεβά να ξανα-

● *Δηλώνω ότι (για) τα πρόσωπα που κατονομάστηκαν στην καταγγελία (...) δεν είχα καμία ένδειξη για όποια σχέση τους με τρομοκρατικές ενέργειες.*

(αυτός που κάνει την καταγγελία, Β. Κουτουζής, 12-9-1990).

πάει, για ενυπόγραφη, αυτή τη φορά, κατάθεση.

Αντ' αυτής της κατάθεσης, ο κ. Κουτουζής αποφασίζει να πάει στη διεύθυνση της Αντιτρομοκρατίας, στο γνωστό κτίριο της Λεωφόρου Αλεξάνδρας. Γιατί αυτή η αθέτηση της συμφωνίας του με τον κ. Καρά και τον κ. Τσεβά; Αντί για τον κ. Κουτουζή, ομίλησε ο φίλος του, συνοδός του (για «ψυχολογική υποστήριξη» και «από δημοσιογραφικό ενδιαφέρον») και επίσης δημοσιογράφος Γ. Κρεμμυδάς. Ο οποίος αναφέρει μια άλλη «συμφωνία», αυτή τη φορά μεταξύ του ίδιου και του κ. Κουτουζή: «μου αποκάλυψε τα ονόματα και περισσότερες λεπτομέρειες και στοιχεία για τις ενέργειες και τα κίνητρα των ύποπτων προσώπων, για να καταλήξουμε τελικά στην απόφαση ότι έπρεπε να γίνει άμεσα κάποια ενέργεια. Τον συνόδευσα στο κτίριο της Αστυνομίας...».

Ο κ. Εισαγγελεύς

«Άμεση ενέργεια», λοιπόν, που δεν επιδεχόταν την καθυστέρηση κάποιων

ωρών, οι οποίες χωρίζουν την πληροφόρηση του κ. Κουτουζή στη ΔΑΕΕΒ από την ενυπόγραφη κατάθεσή του στον κ. Τσεβά, η οποία θα γινόταν το μεσημέρι της Τετάρτης 12-9-1990. Αυτή την καθυστέρηση φαίνεται πως ο κ. Καράς δεν μπορεί να δεχτεί σαν αιτία αθέτησης της συμφωνίας του με το «φίλο» του κ. Κουτουζή. Και όμως, δεν είναι καθόλου δύσκολο για ένα δημοσιογράφο, να μετατρέψει τις υποθέσεις περί προσώπων και ενεργειών —που του εμπιστεύεται ο φίλος του συγγραφέας— σε «συγκεκριμένες πληροφορίες» για άμεσα επικείμενες «επιχειρήσεις», που απαιτούν εξίσου «άμεση αντίδραση» των «αντιτρομοκρατικών υπηρεσιών». Ίσως μάλιστα ο εχέφρων κ. Κουτουζής φοβήθηκε μήπως ο κ. Καράς τηλεφωνήσει στον κ. Τσεβά και του πει: «αυτά που σας είπε ο Κουτουζής μην τα παίρνετε και πολύ υπόψη σας».

Εξάλλου, η δυσπιστία με την οποία ο κ. Κουτουζής αντιμετώπισε τον πληροφοριοδότη του κ. Καρά φαίνεται και από το ότι, όταν του τηλεφώνησε από την Ασφάλεια, και γνωρίζοντας άριστα ότι αθετεί τη συμφωνία τους να πάει (μόνον) στον Τσεβά, του είπε «ξέρω τώρα θα πείτε ότι δεν γνωρίζετε κανένα Κουτουζή...».

Ο δημοσιογράφος, λοιπόν, ενεργώντας όπως ο ίδιος λέει όχι σαν δημοσιογράφος αλλά «σαν πολίτης» που διακατέχεται από το «μαρτύριο» των «βαριών» πληροφοριών του αποφασίζει, μαζί με έναν άλλο φίλο του δημοσιογράφο, να αυτονομηθεί από τους πάντες και τα πάντα: από την επαγγελματική του ιδιότητα, από τη δουλειά του, από το φίλο του συγγραφέα και τροφοδότη κ. Καρά. Όμως, η μεγάλη διαφορά είναι ότι αυτονομήθηκε και από το δικαστική δικαιοδοσία, δηλαδή από τον κ. Τσεβά, επισκεπτόμενος πλέον απ' ευθείας την «αντιτρομοκρατική υπηρεσία». Φαίνεται πως δεν τον «βόλευσε» ούτε καν και αυτός ο ύπατος μονομάχος της αντιτρομοκρατίας, ο κ. Τσεβάς: έβαλε τους «μπάτσους» να τον καλέσουν στο δικό τους «σπίτι».

Αν εξαιρέσουμε την ψυχωρμητική εκδοχή των κινήτρων του κ. Κουτουζή (που και αυτή αν ευσταθεί δεν έχει και πολύ μεγάλη σημασία...) μένουν στο ακέραιο δύο ερωτήματα: πόσο καιρό πριν πάει στην Ασφάλεια είχε πάψει να λειτουργεί σαν δημοσιογράφος σε αυτή την υπόθεση —διότι ένας δημοσιογράφος δεν αποφασίζει εντός ωρών την αποποίηση αυτού συγκεκριμένα του

επαγγέλματος και το δεύτερο ερώτημα: κατά πόσον ο κ. Κουτουζής δεν μπορεί πράγματι να σταθμίσει καλύτερα τις πληροφορίες που, έστω και σαν πολίτης, δίνει για συγκεκριμένα πρόσωπα και υποτιθέμενες «επιχειρήσεις»; Ο κ. Κουτουζής μπορεί να ενέργησε όπως έκρινε αυτός, όμως δεν μπορεί ποτέ να ισχυριστεί ότι η στάθμιση των «συγκεκριμένων πληροφοριών» δεν μπορούσε να γίνει όταν πρόκειται για τέτοιες πληροφορίες που δίνεις σε τέτοιες «υπηρεσίες», με τέτοιο τρόπο και δεν μπορείς να τις σταθμίσεις, είναι στοιχειώδης ευθύνη σου, ως πολίτης ακριβώς, να μην τις δώσεις. Αλλιώς δια-

● *Ο κ. Καράς μου περιέγραψε τη ζωή του ως μαρτυρική...*

Το απόγευμα της Δευτέρας 10 Σεπτεμβρίου συμφωνήσαμε στην άποψη ότι έπρεπε να δοθεί τέλος (...) στο μαρτύριό του, που άρχιζε να γίνεται και δικό μου.

(Β. Κουτουζής, 12-9-1990).

συρρσαι ορθοτατα ως: ανόητος, θερμοκέφαλος, αργυρώνητος, επηρμένος, χαφιάς και άλλα διάφορα.

Όμως, ο εισαγγελέυς κ. Τσεβάς, ο οποίος φαίνεται πως έχει κάνει έργο της ζωής του (για διάφορους λόγους —που, όμως, κάπου μας αφορούν...) το «ξερίζωμα της τρομοκρατίας»· ο οποίος έχει τεράστια πείρα και διαδικασιών, και μηχανισμών, και «υπηρεσιών»· ο οποίος έχει φροντίσει να εξασφαλίσει αυτόνομο δίκτυο για τις έρευνες που διεξάγει· και ο οποίος σέβεται, έστω και κατ' επαγγελματικό φетиχισμό, τα δικονομικά της τυπικής νομιμότητας, πώς ξυπνάει τη νύχτα από ένα τηλέφωνο της Ασφάλειας και, όταν βλέπει ιδίους όμμασιν «όλα τα παιδιά επί σκηνής» να του ζητάνε κάλυψη για την «αντιτρομοκρατική επιχείρηση», συγκατατίθεται να τη δώσει; Υπάγεται δηλαδή αυτόχρονα σε κινήσεις και λογικές που, αν μη τι άλλο, σηματοδοτούν την πρωτοκαθεδρία του καταστατικού μηχανισμού έναντι της δικαστικής εξουσίας; Αυτή ακριβώς η νομότυπη κάλυψη του κ. εισαγγελέως δεν σημαίνει άραγε την ουσιαστική κατάλυση της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης, την όσωση της «τρίτης εξουσίας» με υπη-

ρεσίες και μηχανισμούς αυτονομημένους, ανεξέλεγκτους και, γι' αυτό, ουσιαστικά αντιπάλους προς τη λογική του κράτους δικαίου;

Για όλα αυτά, οι μόνες φράσεις που βρήκε ο κ. εισαγγελέυς είναι ότι έχει γίνει ο «εσταυρωμένος των ημερών», ότι «ετήρησα το Σύνταγμα και τους νόμους» και ότι «τι να κάνω όταν μου προσφέρεται η τρομοκρατία "στο πιάτο"...»;

Και πώς εσείς δεν φροντίζετε μόνοι σας για ό,τι σας είναι απαραίτητο («κατά την κρίση σας» βέβαια όπως λέτε —και αυτό είναι κάτι άλλο που επίσης μας αφορά...), και μάλιστα σε μια στιγμή που θεωρήσατε ως *κορυφαία* στην «αντιτρομοκρατική» σας αποστολή («συγκλονιστική» κατά τον κ. Τσεβά η πληροφόρηση του κ. Κουτουζή);

Περί νομιμότητας...

Ίσως εδώ βρίσκεται η ουσία του προβλήματος: αν ο κ. Τσεβάς έχει εξασφαλίσει αυτόνομο δίκτυο για τις έρευνές του, αυτό, στην καλύτερη των περιπτώσεων, είναι άτυπο. Δεν προβλέπεται σε καμία περίπτωση ένας θεσμοθετημένος και κάθετα διαρθρωμένος εκτελεστικός μηχανισμός, υπαγόμενος απ' ευθείας στη δικαιοδοσία της δικαστικής εξουσίας. Η τελευταία θα «συνεργαστεί» με τους κλάδους εκείνους της εκτελεστικής εξουσίας, που οι επιτελείς και τα όργανά τους δίνουν αναφορά μόνο στη «νομιμότητα» του δικού τους «μαγαζιού».

Έτσι, λοιπόν, είναι αδιανόητο για έναν δικαστικό λειτουργό σαν τον κ. Τσεβά να πιστεύει, έστω και για μία και μόνη στιγμή, ότι μπορεί να ζητήσει «κατανόηση» λόγω της «δυσκολής κατάστασης» στην οποία περιείλθε από αξιωματούχους ποικιλώνυμων «υπηρεσιών». Διότι ο κ. εισαγγελέυς γνώριζε και γνωρίζει πάρα πολύ καλά, ότι οι υ-

● *Και σήμερα και στην αρχαιότητα οι άνθρωποι φοβόντουσαν μην πεθάνουν. Δεν ανησυχώ για τη ζωή μου. Το μόνο που φοβάμαι είναι το παρακράτος.*

Ο άνθρωπος κουβαλάει πάντα μέσα του ένα βάρος μέχρι το θάνατό του

(Σ. Καράς, 13-9-1990).

● *Πιστεύω ότι ο κ. Παπανδρέου συμφωνεί με τις ενέργειες που έκανα γιατί και στα οκτώ χρόνια της διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ έγιναν παρόμοιες έρευνες σε σπίτια. Στα χέρια μου έχω ονόματα και ημερομηνίες.*
(Γ. Βασιλειάδης, 13-9-1990).

πηρεσίες αυτές έχουν την ανελέητη λογική του «ιδίου συμφέροντος» και της αδιαφάνειας. Και ασφαλώς δεν μετρούν οι όποιες «καλές» εισαγγελικές προθέσεις σε τέτοιες περιπτώσεις· όπως δεν μετρούν και οι εντολές προς τα «όργανα», να ζητάνε συγγνώμη στα σπίτια που μπουκάρουνε αξιωματώτα —ο κ. εισαγγελέυς γνωρίζει πάρα πολύ καλά ότι αυτοί που θέλουν την κάλυψη του και μόνο θα μπουκάρουνε με τα πιστόλια και σε κρεβατοκάμαρες μικρών παιδιών. Αυτή είναι η «παιδεία» που τους έχουνε δώσει για να κάνουν καλά και σωστά τη δουλειά τους.

Ο τραυματισμός της νομιμότητας και των συνταγματικών εγγυήσεων είναι πραγματικότητα επίσης, από τη στιγμή που, μέσα σ' ένα αυτοτροφοδοτούμενο κλίμα κριτικής τρομοκρατίας, ο εντολοδόχος της τήρησης αυτών των εγγυήσεων κ. εισαγγελέυς εξακολουθεί να κρατά σε πλήρη μυστικότητα όλη την «επιχείρηση» που στήθηκε τα ξημερώματα της Τετάρτης 12 Σεπτεμβρίου. Ούτε συμβάλλει στο ελάχιστο της διαφάνειας η αντιληψη «δεν είμαι υποχρεωμένος να ενημερώσω κανένα», λόγω «ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης» την ίδια ώρα που ο μόνος που γνωρίζει είναι η «αντιτρομοκρατική Διεύθυνση», ούτε επίσης όταν τίθεται κάποια ερώτηση στον κ. εισαγγελέα αυτός μπορεί να απαντά: «μα ανάκριση θα μου κάνετε τώρα».

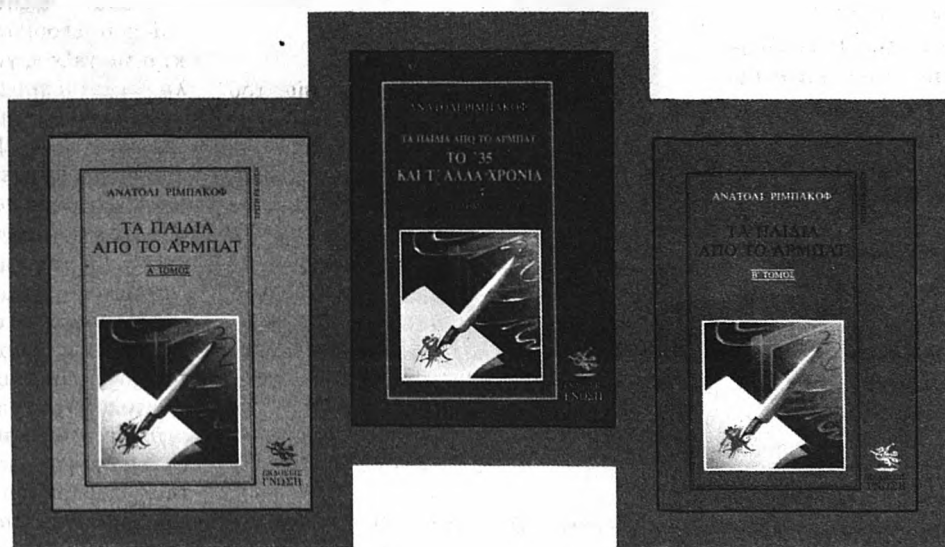
Όχι κ. Εισαγγελέυ, δεν πρόκειται για ανάκριση, για κριτική, πρόκειται για έγκλησή σας, ουσιαστική, στο πεδίο της νομιμότητας. Διότι, ουδείς είναι υπεράνω του νόμου. Διαφορετικά ειπωμένο, λόγω πείρας από την ελληνική ιστορία: δεν θέλουμε να ονειρευόμαστε τη σύλληψη του πρωθυπουργού δύο η ώρα τα μεσάνυχτα στην κρεβατοκάμαρά του. Για όνειρα μιλάμε, προς αποφυγήν μομφής περί υπερβολών.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΖΟΥΝ

...αλλά αν πεις την αλήθεια να την πεις ως το τέλος

Μια συγκλονιστική μαρτυρία της σύγχρονης σοβιετικής ιστορίας που "κανείς ιστορικός δεν παρέθεσε πληρέστερα όσο ο Ανατόλι Ριμπακόφ" στην τετραλογία του.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΜΠΙΑΤ ΤΟΜΟΣ Α'

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΜΠΙΑΤ ΤΟΜΟΣ Β'

ΤΟ '35 ΚΑΙ Τ' ΑΛΛΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ο ΦΟΒΟΣ

εκδόσεις «γνώση»

Ιπποκράτους 31, 10680 ΑΘΗΝΑ τηλ. 36.20.941 - 36.21.194

Το 2ο Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ άρχισε τελικά την Πέμπτη, 20 Σεπτεμβρίου, έχοντας όλα τα στοιχεία μιας καλά σκηνοθετημένης παράστασης. Το 1ο Συνέδριο είχε συνέλθει στις 10-13 Μαΐου του 1984, δέκα ολόκληρα χρόνια μετά την ίδρυση του κινήματος από τον Ανδρέα Παπανδρέου με τη διακήρυξη της 3ης Σεπτεμβρίου 1974 κι αφού η σύγκλησή του αναβαλλόταν συνεχώς για 2 περίπου χρόνια. Όπως φυσικά και η σύγκληση του τωρινού Συνεδρίου που θα έπρεπε να είχε κανονικά γίνει πριν 2 χρόνια.

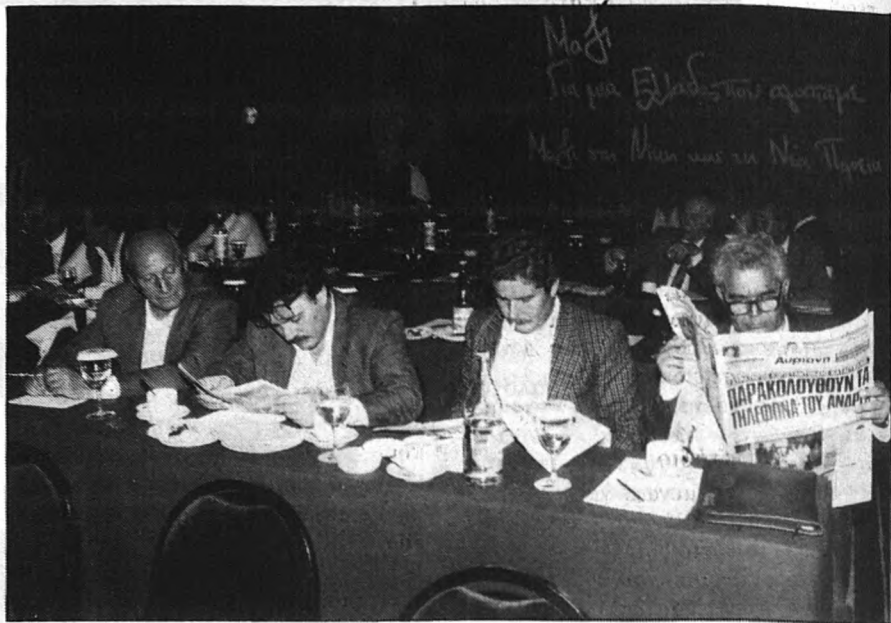
Μόνιμα στοιχεία

Μια ματιά στις συνθήκες οργάνωσης του 1ου Συνεδρίου του ΠΑΣΟΚ αρκεί για να αναδείξει ορισμένα στοιχεία μόνιμου χαρακτήρα, τα οποία είναι ορατά δια γυμνού οφθαλμού.

Δεσπόζουσα φυσικά παραμένει η ηγετική φυσιογνωμία του κ. Παπανδρέου. Ίσως τώρα να δρέψει κατά τι λιγότερα χειροκροτήματα και ζητωκραυγές, η εκλογή του όμως ως Προέδρου του «κινήματος» θα γίνει *δια βοής*, ενώ *αδιαμφισβήτητη* και *αδιαφιλονίκητη* παραμένει η ηγετική του θέση. Είναι λογικό να υποθέσει κανείς ότι ακόμα κι αν επιβληθούν ορισμένοι περιορισμοί, μέσω θεσμικών αλλαγών στο καταστατικό του κόμματος, στο ρόλο και τις εξουσίες του Προέδρου, είναι πολύ αμφίβολο αν θα βρεθούν επίδοξοι δελφίνοι να απαιτήσουν την εφαρμογή τους, όπως ματαιώς επιμένει ο κ. Σημίτης για τις λειτουργίες του Εκτελεστικού Γραφείου.

Είναι επίσης χαρακτηριστικό ότι παρά τη σκληρή και οξυτάτη γλώσσα που χρησιμοποίησαν σε διάφορες δηλώσεις τους στελέχη του κινήματος, όπως ο κ. Λαλιώτης, για να δακτυλοδείκτουν τα «κακώς κείμενα» του κόμματος, οι *διαμαρτυρίες* και *σκληράδες* απορροφήθηκαν σύντομα και εύκολα, βοηθούσης βέβαια και της πολιτικής συγκυρίας.

Θα ήταν, επομένως, τελείως εκτός τόπου και χρόνου να υποστηρίξει κανείς ότι έγινε κάποιος ουσιαστικός προσυνεδριακός διάλογος. Ακόμα και μέχρι την τελευταία στιγμή κανείς δεν ήξερε τον ακριβή αριθμό των συνέδρων —που υπολογίζονται γύρω στις 4.000—

και του τρόπου εκλογής τους. Οι τελευταίες αποφάσεις του ΕΓ περί σταυροδοσίας στην εκλογή των αντιπροσώπων ξεσήκωσαν το αυριανικό συγκρότημα εναντίον της «ηγετικής γραφειοκρατικής ομάδας» και των «Λαλιωτών», που θέλουν να ελέγξουν το Συνέδριο, ενώ φυσικά οι άλλοι και η «αγνή βάση» παρουσιάζονται σαν αθώες περιστερές.

Πολιτικές συνθήκες

Είναι φανερό, ότι το Συνέδριο, δεν πρόκειται να λύσει κανένα από τα εκκρεμή και σοβαρά προβλήματα του ΠΑΣΟΚ, τόσο τα εσωκομματικά της οργάνωσης και λειτουργίας του, όσο και τα προβλήματα πολιτικής και αξιοπιστίας που έχει.

Η υποδικία του και η πολιτική συγκυρία αποτελούν ισχυρότατα πολιτικά όπλα στα χέρια του αρχηγού και των ηγετικών στελεχών. Το ΠΑΣΟΚ έχει ξαναγυρίσει στην αντιπολίτευση και αγωνίζεται πλέον να αναδείξει «ό,τι καλύτερο» από την περίοδο 1974-81. Στην αντιπολιτευτική του πολιτική έχει ξανά πλήρως επικρατήσει η γραμμή του αυριανικού λαϊκισμού —παρά τη σύγκρουση Λαλιώτη— συγκροτήματος και τις φιλότιμες προσπάθειες του κ. Σημίτη να παρουσιάσει ένα εναλλακτικό εκσυγχρονιστικό πρόσωπο. Όλα αυτά πέφτουν στο κενό όταν ο αρχηγός

περί άλλων τυρβάζει και άλλα έχει κατά νου. Δεν ευδοκίμουν κριτικές φωνές και μεταρρυθμιστικές προτάσεις σε συνθήκες «μάχης και συσπείρωσης» κατά της «αντιλαϊκής και αυταρχικής Δεξιάς». Δεν ευδοκίμησαν το 1984, στο 1ο Συνέδριο, όταν το «κίνημα» είχε ανάγκη στήριξης του στην κυβέρνηση κτλ. κτλ. Πότε θα ευδοκίμησουν; Πότε, όσο επικεφαλής παραμένει ο κ. Παπανδρέου.

Μωσαϊκό

Κοντολογίς, το 2ο Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ δεν πρόκειται ν' αλλάξει τίποτα από τη δομή και φυσιογνωμία του, από τον χαρακτήρα του, μολονότι ορισμένες μερίδες με εκσυγχρονιστικές ιδέες και θέσεις δεν αποκλείεται να ενισχύσουν τον κ. Σημίτη και να βελτιώσουν την εσωκομματική τους απήχηση. Αλλά από την άλλη μεριά, η *αυριανική πτέρυγα* σίγουρα θα κάνει δυναμική και *αισθητή*, την *οργανωμένη* της παρουσία, η δε εμφάνιση όλων των άλλων ομάδων και μικρών συναθροίσεων ετερογενών απόψεων και προσκολλήσεων θα δώσει πλήρη άνεση *σύνθεσης* και *ρυθμιστικού* ρόλου στον αρχηγό, ενώ τα μέλη της ηγετικής ομάδας θα εκδράμουν προς άγραν ψήφων για να επιτύχουν καλύτερο πλασάρισμα στην Κεντρική Επιτροπή.

Έτσι το ενδιαφέρον για το Συνέδριο

περιορίζεται στο ποιοί θα καταλάβουν, ποιά θέση και με ποιά δύναμη στα όργανα του κόμματος, στο πως θα διαμοιραστεί η κομματική επιρροή μεταξύ των επιδοξών διαδόχων του κ. Παπανδρέου, τι είδους συμμαχίες και μεταξύ ποιών θα γίνουν σε θέματα πολιτικής και κατάληψης ηγετικών θέσεων, ποιός θα χειροκροτηθεί περισσότερο και για ποιο λόγο. Περί καρεκλών και χειροκροτημάτων το Συνέδριο δεν πρόκειται να μας διαφωτίσει σε τίποτα άλλο αφού και η *Προγραμματική Διακήρυξη* και οι *Θέσεις* δεν πρόκειται να τεθούν σε ψηφοφορία.

Μεταβατικό στάδιο

Πρόκειται, επομένως, για ένα μεταβατικό Συνέδριο, αλλά η μετάβαση αυτή δεν είναι γνωστό ούτε πόσο θα διαρκέσει χρονικά ούτε πού θα οδηγήσει, γιατί τα πάντα εξαρτώνται σε τελευταία ανάλυση από τις προθέσεις και τα «γούστα» του αρχηγού. Το ΠΑΣΟΚ, λοιπόν, θα παραμείνει ένα *αρχηγικό κόμμα - κίνημα*, με κυρίαρχα τα *λαϊκιστικά στοιχεία*, όπως μάλιστα εκφράζονται και χρωματίζονται σήμερα ιδιαίτερα από τον *αυριανικό φασίζοντα* λόγο, αυταρχικό και πολυσυλλεκτικό, ψηφοθηρικό, δημαγωγικό, ανεύθυνο και σαν αντιπολίτευση, γενικόλογό και ρητορικό.

Στην επιφάνεια, βέβαια, θα επέλθουν «ουσιώδεις» αλλαγές καθώς τόσο η εισηγήση του προέδρου και του ΕΓ, όσο και τα κείμενα των αποφάσεων θα *συνθέτουν* τα «εθνικιστικά» στοιχεία και την «εθνική στρατηγική», για την οποία ο κ. Γεννηματάς παραμένει ακόμα στο κόμμα, τη «σοσιαλδημοκρατική προοπτική» των εκσυγχρονιστικών προτάσεων του κ. Σημίτη και τη «λαϊκιστική επιθυμία» των αυριανικών μαζών. Όλα αυτά, χωρίς «αντιφάσεις», από τα οποία ο αρχηγός θα μπορεί να αντλεί κατά το δοκούν ανάλογα με τις περιστάσεις.

Λουλούδια τέλος

Τέλειωσαν ακόμα και τα λουλούδια των προεκλογικών αφισών των Λαλιώτηδων που «χαντάκωσαν» το κίνημα. Τώρα κυριαρχεί και πάλι ο *αρχηγός*, χωρίς λουλούδια, περιττές περιστοιχίσεις ή άλλα σαχλώδη αντικείμενα.

Πρόσωπα και πράγματα

Τα 70-80.000 μέλη του ΠΑΣΟΚ, που έλαβαν μέρος στις προσυνεδριακές διαδικασίες αγοράζοντας και τη σχετική κάρτα του μέλους έναντι αντίτιμου 5.000 δρχ.— αν και ορισμένα δημοσιεύματα αναβίβαζαν τον αριθμό των αγορασθέντων καρτών μόλις σε 53.000 λίγες μέρες πριν την έναρξη του Συνεδρίου— υπολοιπόνται βέβαια κατά πολύ των 220.000 μελών του Ιου Συνεδρίου, σύμφωνα με τα στοιχεία που είχαν δώσει τότε οι οργανωτές του. Δεν παύουν όμως φυσικά να αποτελούν μία αξιολογη οργανωτική βάση ενός μαζικού κόμματος.

Δεν είναι ακόμα γνωτό από πόσα μέλη θα αποτελείται η ΚΕ. Στο Ιο Συνέδριο άρχισε από 100 και κατέληξε στα 140. Στο τωρινό Συνέδριο αρχίζει και πάλι από το 100 αλλά εκκρεμεί το θέμα «της λίστας του Προέδρου», οπότε πάλι ο αριθμός θα κυμανθεί μεταξύ 130-140.

ΟΤΑΝ λέτε «νέο λόγο» κ. Σημίτη τι εννοείτε; Νέο ζεύγος υποδημάτων, νέο υποκάμισο ή νέο διαμέρισμα; Τα γενεσιουργά υλικά αρχιτεκτονίσης ενός άρθρου και στέρεου πολιτικού λόγου, κ. καθηγητά, αλλάζουν όταν αλλοιωθεί η γεωδελτική σύσταση του κοινωνικού εδάφους. Εάν τα γονίδια του πολιτικού λόγου διοχετευθούν παραμορφωμένα στην αυτή κοινωνική ωσθήκη που τα είχε προ της παραμόρφωσης δεχθεί και γονιμοποιήσει, ή θνήσκουν ή παράγουν εξαμβλώματα. Ούτε το κοινωνικό έδαφος άλλαξε, ούτε μεταμοσχεύθηκε νέα κοινωνική ωσθήκη.

Εγγραφα προ καιρού ότι τον λαϊκισμό καθένas τον ερμηνεύει κατά το δοκούν, προσθέτοντας ότι η χειρότερη μορφή λαϊκισμού (αν ο λαϊκισμός είναι όντως έννοια βλαπτική) είναι το να μιλάς γι' αυτόν, να τον χρησιμοποιείς, χωρίς να γνωρίζεις τι σημαίνει! Είναι αυτό ακριβώς που συμβαίνει και με σας, κ. καθηγητά. Γιατί αν μιλούσε υποτιμητικά για μας αποκαλώντας μας «λαϊκιστές» ο Τζουμάκας, λ.χ., που δεν ξέρει πώς γράφεται τ' όνομα του, απλά θα μειδιούσαί Σεις, όμως; Ο Τζουμάκας την διφθογγο «ου» του ονόματός του, την γράφει με ωμέγα. Σεις όμως;

Τη θέση του *Γενικού Γραμματέα* του κόμματος θα διεκδικήσουν, κατά τα φαινόμενα, ο *Άκης Τσουχατζόπουλος* και ο *Κώστας Λαλιώτης*, ενώ ο *Γιώργος Γεννηματάς* και ο *Κώστας Σημίτης* θα περιρισθούν μάλλον στο ρόλο του «κλέπτη της παράστασης», στο να κερδίσουν δηλαδή τις εντυπώσεις και να μετρήσουν την απήχησή τους.

Νέα ονόματα που θα πρέπει να προσεχθούν είναι του επανακάμψαντος *Γεράσιμου Αρσένη* που πέραν της αυριανικής υποστήριξης είναι άγνωστο τι μετράει στο κόμμα τώρα, του συνταγματολόγου *Βαγγέλη Βενιζέλου*, φέρεται ει-
σαχθέν στέλεχος, των διαφόρων «Αν-

δρείκων» και λιβανίζοντων περί των *Λιβάνη* και *Κατσιφάρα*, του ιδιόρρυθμου γαμπρού *Θεόδωρο Κατσανέβα* των ονομαζόμενων «Ιταλών» του *Μιχάλη Χαραλαμπίδη*, των «κεντρώων» τύπου στρατηγού *Γιάννη Δροσογιάννη* και άλλων κομματικών μικροομάδων και παρεών να αρκετά ασαφή και ομιχλώδη τα κοινά τους σημεία. Μεγάλη φυσικά σημασία αποδίδεται και στην εμφάνιση και συμπεριφορά της *εκσυγχρονιστικής, ευρωπαϊκής* πτέρυγας με τον *Κ. Σημίτη* και την *Βάσω Παπανδρέου*.

Από το υψηλό βάθρο του χώρου από όπου θα θεωρεί τους πιστούς κομματικούς του υπηκόους στο Ολυμπιακό Στάδιο ο *Ανδρέας Παπανδρέου*, κυρίαρχος πάντα όλου του παιχνιδιού, θα σφραγίσει με την παρουσία του το *θέαμα του Συνεδρίου*. Τα λίγα δευτερόλεπτα, ομιλίας που αναλογούν στους συνεδρους θα καταναλωθούν στα χειροκροτήματα.

Η πολιτική συζήτηση επί της ουσίας,

Οι... ωσθήκες του ΠΑΣΟΚ γονιμοποιούνται από τον αυριανισμό. (Κ. Διακογιάννης στην «Αυριανή» 10/9)

Οι λοιδορίες προς Σημίτη, Τζουμάκα και λοιπούς «εκσυγχρονιστές». Κάτω τα κεφάλια, παιδιά. (Κ. Διακογιάννης, «Αυριανή» 10/9)

για το «έργο», τις πρακτικές και το ήθος της πασοκικής οκταετίας θα αναβληθεί για ευθεώτερο χρόνο. Οι όποιες ευθύνες θα αναζητηθούν και θα αποδοθούν σε «λανθασμένους χειρισμούς» που θα αντικαταστήσουν τα πολιτικά σφάλματα και την απουσία πολιτικής γραμμής και κοινωνικού οράματος. Η διακήρυξη της 3ης Σεπτεμβρίου θα ενταφιαστεί, χωρίς πολλές τυμπανοκρουσίες. Η σκηνοθεσία θα έχει πλήρως επιτύχει. Οι ιαχές της «αντι-δεξιάς συσπείρωσης» θα καταπνίξουν κάθε κριτική φωνή. Και ο αρχηγός θα καλέσει τις «μάζες» σ' ένα νέο ξεκίνημα για την επάνοδο στην εξουσία. □

ΟΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΠΕΦΤΟΥΝ ΑΛΛΑ Ο ΑΓΩΝΑΣ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

του Νίκου Κυριαζίδη

Γενική πτώση της κυκλοφορίας των εφημερίδων και σημαντικές ανακατατάξεις στη σειρά τους, έχουμε το 1990, όπως δείχνουν τα στοιχεία της Ένωσης Ιδιοκτητών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών για τις πωλήσεις τους το πρώτο εξάμηνο, φέτος και πέρσι.

● Οι καθημερινές παρουσίασαν μία μέση ημερήσια πώση κάπου 168.000 φύλλων ή 16%, και έπεσαν στις 862.000 την ημέρα από 1.030.000.

● Οι κυριακάτικες εμφανίζονται να έχουν μικρότερη πώση —κάπου 57.000 φύλλα ή 5%, και να πουλούν 1.073.000 από 1.130.000.

Αιτίες θα μπορούσαν να θεωρηθούν:

α. Η πολύ μεγάλη αύξηση της τιμής τους. Σε μικρότερο διάστημα από ένα χρόνο, ανέβηκε των περισσότερων από 70 σε 100 δρχ. δηλαδή περίπου κατά 43%— σε μια εποχή μάλιστα γενικής οικονομικής κρίσης.

Είναι, πάντως, σαφές ότι τα κέρδη από την αύξηση αυτή είναι πολύ μεγαλύτερα από τις απώλειες λόγω της πτώσης της κυκλοφορίας.

β. Στην άνοδο των ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης, ιδίως της ιδιωτικής τηλεόρασης, που όχι μόνο ενημερώνουν αλλά και απασχολούν το κοινό σε ένα μεγάλο τμήμα του ελεύθερου χρόνου του.

γ. Στη μείωση του πολιτικού ενδιαφέροντος του κοινού μετά τις εκλογές του Απριλίου.

Υπάρχουν, όμως, και πολλοί δημοσιογράφοι που υποστηρίζουν ότι τη γενική πτώση ενισχύει και το γεγονός ότι οι περισσότερες εφημερίδες έχουν μείνει «στάσιμες» και δεν έχουν ανανεωθεί για να αντιμετωπίσουν τις σημερινές ανάγκες και απαιτήσεις του κόσμου.

Επιπλέον θεωρούν ότι έχουν ξεπεραστεί τα «τάμπλοϊντ» και τα λαϊκά φύλλα. Και ότι τώρα οι εφημερίδες πρέπει να εξυπηρετήσουν ένα αναγνωστικό κοινό που βομβαρδίζεται από τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης, το οποίο διαθέτει πολύ λιγότερο χρόνο για να διαβάσει.

Ας δούμε, όμως, αναλυτικότερα τα στοιχεία των κυκλοφοριών στο χρονικό διάστημα που αναφέραμε:

Πρώτο, πέντε εφημερίδες έκλεισαν («Ακρόπολις» και «Βραδυνή» με τις κυριακάτικες εκδόσεις τους πέρσι, και η πασοκική «Εξόρμηση» φέτος) αφαιρώντας φύλλα (έστω και λίγα) και δύο καινούργιες βγήκαν προσθέτοντας φύλλα (η καθημερινή και κυριακάτικη «Νίκη» και ο κυριακάτικος «Δημοσιογράφος»).

Δεύτερο, μεγάλη πτώση παρουσιάζουν και τα τρία έντυπα που πρόσκεινται στο Συνασπισμό της Αριστεράς. Ο καθημερινός «ΡΙζοσπάστης» έχασε το 31% των αναγνωστών του και ο κυριακάτικος τα 40%. Η «Πρώτη» έχασε το 51% των αγοραστών της και έχει γίνει προβληματική ενώ η «Αυγή» πάντα φυτοζωεί.

Η πτώση αυτή αντανakλά τη γενική κρίση στην οποία βρίσκεται η Αριστερά αλλά και το γεγονός ότι οι αγοραστές των εφημερίδων της, θα πρέπει, κατά τεκμήριο, να είναι οι οικονομικά πιο προβληματικοί.

Προβληματική έχει γίνει και η πασοκίζουσα «Επικαιρότητα» που τώρα την ιδιοκτησία της έχει αναλάβει επισήμως ο γνωστός επιχειρηματίας της «Ιντρακόμ» κ. Κόκκαλης, και ο οποίος είναι σε θέση να την κρατήσει οικονομικά, όπως κάνουν οι Βαρδινογιάννηδες με την επίσης προβληματική δεξιά «Μεσημβρινή».

Τρίτο, σχετική πτώση εμφανίζουν και τα φύλλα του συγκροτήματος της «Αυριανής» που, όμως, περιορίζεται αν συνυπολογίσουμε στο ενεργητικό της τα φύλλα που πουλάει η «Νίκη».

Επίσης, αρκετά μεγάλη πτώση έχουν τα φιλοκυβερνητικά φύλλα —αν και ο «Ελεύθερος Τύπος» εξακολουθεί να κατέχει την πρώτη θέση πανελλήνια.

Δύο εφημερίδες που δηλώνουν ανεξάρτητες, το «Έθνος» και η «Ελευθεροτυπία», επίσης αντιμετωπίζουν προβλήματα απώλειας κυκλοφορίας —πολύ πιο μεγάλο η πρώτη και αρκετά περιορισμένο η δεύτερη.

Εντυπωσιακή είναι η άνοδος των «Νέων» που μαζί με την «Καθημερινή» είναι οι μόνες εφημερίδες που εμφανίζουν άνοδο στις πωλήσεις τους. Κύκλοι των «Νέων», μάλιστα, υποστηρίζουν ότι πολύ σύντομα η εφημερίδα θα κατακτήσει πάλι την πρώτη θέση όχι μόνο στην Αθήνα (που πέρσι δεν την είχε), αλλά και πανελλήνια.

Η «Καθημερινή» με ποσοστά αύξησης 46% στην καθημερινή της έκδοση και 57% στην κυριακάτικη επίσης ευελπιστεί ότι θα βελτιώσει τη σχετική θέση της. Ήδη το κυριακάτικό της φύλλο μοιάζει να περνάει τον «Τύπο της Κυριακής» στην Αθήνα, ο οποίος, όμως, πάντα κρατάει τη δεύτερη θέση πανελλήνια.

Επίσης, παραμένει πάντα εντυπωσιακή η κυκλοφορία του «Βήματος της Κυριακής» που βρίσκεται πάντα στην πρώτη θέση και κανείς δεν μοιάζει ικανός να του την αμφισβητήσει.

Θα ήθελα εδώ να σημειώσω, ότι όπως φαίνεται από τους δύο πίνακες:

1. Τρεις καθημερινές εφημερίδες πρόσθεσαν κάπου 66.800 φύλλα στις ημερήσιες κυκλοφορίες και οι υπόλοιπες αφαίρεσαν 234.700.

2. Τέσσερις κυριακάτικες εφημερίδες πρόσθεσαν 164.700 φύλλα και οι υπόλοιπες αφαίρεσαν 221.300. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι την εικόνα εδώ, τη στρεβλώνει κάπως η επιτυχία των πρώτων φύλλων του «Δημοσιογράφου» που εμφανίζεται να έχει κυκλοφορία 92.900 φύλλα, ενώ σήμερα είναι πολύ μικρότερη.

Όπως είναι γνωστό, σύντομα θα κυκλοφορήσει η «Νέα Βραδυνή» σε μεγάλο σχήμα. Ο «Δημοκρατικός Λόγος» επίσης θα πάει στο μεγάλο σχήμα, καθώς και η «Μεσημβρινή».

ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ — Α' ΕΞΑΜΗΝΟ 1990

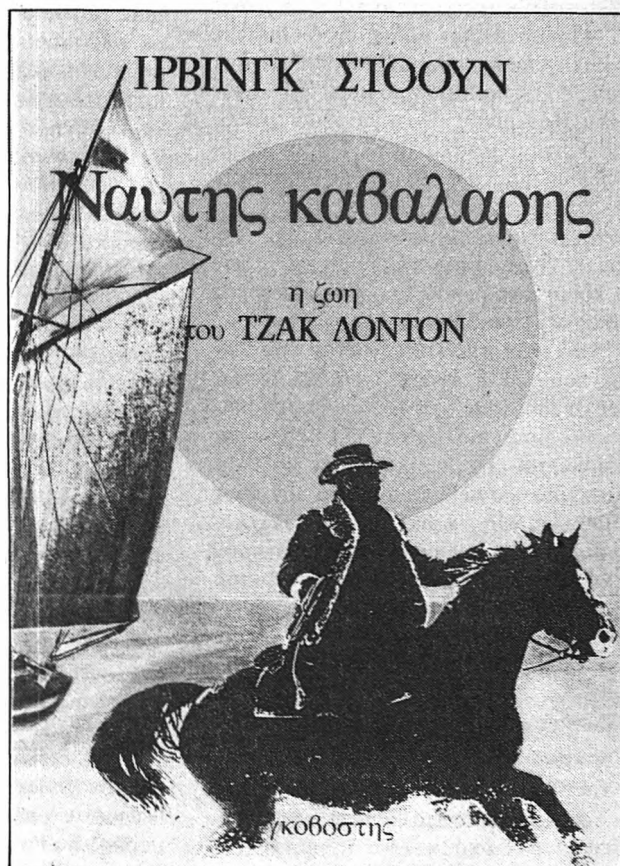
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ*	1990	Διαφορά	90/89
ΝΙΚΗ (50)	42326	42326	8
ΤΑ ΝΕΑ (100)	130215	14785	+ 13
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (100)	30793	9734	+ 46
		66845	
ΑΥΡΙΑΝΗ (50)	54591	- 52914	- 49
ΕΘΝΟΣ (100)	82254	- 31191	- 27
ΕΛΕΥΘ. ΤΥΠΟΣ (100)	169419	- 27665	- 14
Η ΠΡΩΤΗ (100)	21007	- 21569	- 51
ΒΡΑΔΥΝΗ	0	- 16888	
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ (100)	105108	- 16466	- 14
Ο ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ (80)	31866	- 14088	- 31
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ (100)	73693	- 10964	- 13
ΕΞΟΡΜΗΣΗ (80)	12759	- 10256	- 45
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ (80)	53109	- 8521	- 14
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ (50)	12961	- 8277	- 35
ΔΗΜ. ΛΟΓΟΣ (50)	7162	- 5408	- 43
ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ	0	- 5188	
ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ (100)	24978	- 3142	- 11
Η ΑΥΓΗ (80)	3335	- 1188	- 26
ΕΣΤΙΑ (70)	5621	- 782	- 12
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ (100)	1071	- 152	- 12
		- 234659	
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ	862269	- 167811	- 16
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΩΝ	789113	- 151674	- 16
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΩΤΙΝΩΝ	73155	- 16138	- 18

* Σε παρένθεση η τιμή πώλησης

ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ — Α' ΕΞΑΜΗΝΟ 1990

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΕΣ	1990	Διαφορά	90/89
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ (100)	92915	92915	
ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (50)	41480	41480	
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (100)	67184	24309	+ 57
ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ (70)	91512	5964	+ 07
		164668	
ΑΥΡΙΑΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (50)	53154	- 54134	- 50
ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ (100)	54823	- 35989	- 40
ΕΘΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (100)	96205	- 28276	- 23
ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡ. (100)	135256	- 19612	- 13
ΒΡΑΔΥΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	0	- 15454	
ΚΥΡΙΑΚ. ΕΛΕΥΘ. (100)	119665	- 14020	- 10
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚ. (100)	729861	- 15170	- 15
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (100)	55132	- 12673	- 19
ΔΗΜ. ΛΟΓΟΣ (50)	5861	- 8523	- 59
ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ	0	- 8068	
ΕΛΛΗΝ. ΚΟΣΜΟΣ (100)	2853	- 3151	- 52
Ο ΣΤΟΧΟΣ (100)	8537	- 2517	- 23
Η ΑΥΓΗ (80)	5569	- 2341	- 30
ΕΞΟΡΜΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚ. (100)	13289	- 1636	- 11
Η ΕΠΟΧΗ (100)	2933	- 1377	- 32
ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚ. (100)	151990	- 239	00
ΕΛΕΥΘ. ΩΡΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚ. (100)	2103	- 49	- 02
		- 221257	
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛ. ΚΥΡΙΑΚ.	1073444	- 56587	- 05
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΩΤΙΝΩΝ ΚΥΡΙΑΚΗΣ	133437	- 30612	- 19
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΡΙΑΚ.	940007	- 25975	- 01

Μόλις κυκλοφόρησε

Από τις εκδόσεις
«Γκοβόστη»

Ζωοδόχου Πηγής 21
τηλ. 36.15.433

Πόσον άσταθείς είναι οί άντρες... 'Από συνέντευξιν εις τό «ΒΗ-ΜΑ», έπληροφορήτην μέ πι-κρίαν ότι ό Προθυπουργός, μετά την Ντόραν, αγαπά τόν Θεοδωράκη. Καί νά σκεφθή κανείς, ότι ό προθυπουργός κ. Μητσοτάκης μόλις πρό διετίας —κατά την έγκυρον ΑΥΡΙΑΝΗΝ— ήτο τρελός καί παλαβός μέ μίαν νέαν δνό-ματη Κατερίναν, ιδιοκτήτριάαν μπου-τίκ εις την Θεσσαλονίκη. Πόσον θά έ-πληγόθη ή όρέα άφτή νεάνης μανθάνων ότι την θέσιν της εις την καρδείαν του κατέχει τόρα Μουσικοσηνέτης. Κα-λόν θά είναι νά μήν της δήξη κανίς την έν λόγον έφημερίδα... "Όλοι οί άνδρες διστιχός, είναι ίδιοι.

'Από μιάς άπόψεως, καλόν όμος ει-ναι πού πολλοί άνδρες —όσον ύψηλά καί νά ίστανται— ξεχνούν. Φαντασθή-τε, την ώραν πού εις την έλληνικήν τα-βέρναν του Τόκιο όλοι οί έν έφθυμία διατελών τραγουδούσαν μετά του τέως Βασιλέως Μας, έφνιδίως ό κ. Παλεο-κρασάς νά ένεθυμείτο την άσπτηράν του έγκύκλιον πρós τους χρεοστούντας άνω των 100.000 εις τό Δημόσιον μέ ποιήν καθιέρζεως άνω των δύο μηνών κέ στρεφόμενος πρós τόν άδοντα Γλίξ-μπουργκ πού μās χρεωστεί έκ φόρων 540 έκατομήρια, νά του έλεγεν:

«'Αφόςον Μεγαλιότατε χρεοστείτε, δέν δικεοϋσθε διά νά τραγουδείτε».

Λογικώς ό κ. Παλαιοκρασάς θά έ-πρεπε νά διατάξη την σήληψίν του. 'Αλλ' έφτυχώς, χάριν της έθνικής όμο-ψυχίας, έπροτίμισε μέ πρωτοφανή με-τριοπάθειαν καί άφτοσυγκράτησιν νά λησμονήση, σκεπτόμενος ότι δέν είναι έπιτρεπτόν εις στιγμάς έφορίας νά άνα-κοινονομεν θέματα έφορίας.

Είναι μέγα έφτήχημα πού έπροτιμήθη ή 'Ατλάντα διά την Χρυσήν 'Ολυμπιά-δα κέ δέν άνετέθη εις ήμās. Εις ήμās έ-χει άνατεθή ή περιπολία εις τόν Περσι-κόν Κόλπον, έπομένως δέν πρέπει νά έ-χομαι παράπονα ότι δέν μās ύπολογί-ζουν διεθνώς. Πιθανόν νά έσκέφθησαν ότι δύο άναθέσεις μεγάλων έργων εις μίαν μικράν χώραν πίπτουν πολλαί καί εις την έπιτημίαν των νά την βοηθή-σουν οικονομικώς, της έδώρησαν τόν άποκλεισμόν του 'Ιράκ εις άντάλλαγμα

του άποκλεισμού της έκ των άγώνων.

Τεράστια προβλήματα άθλητικής φήσεως θά είχαμε 'Αθήναζε στην περί-πτωσιν πού οί άθάνatoi έψήφισαν συ-ναισθηματικός έπηρεαζόμενοι έκ της θέας των κλάδων έλέας πού μεταφέρα-με άεροπορικώς, διασώσαντες άφτάς μέ άνυπερβλήτους κινδύνους έκ των καταστρεπτικών μας πυρκαϊών. Καί εί-ναι έφτήχημα λέγω πού έκ των 87 'Αθα-νάτων, μόνον οί 35 έπηρεάσθησαν από την θεάν των κοτίνων μας. 'Αν όμως παρ' έλλίδια, οί 51 απέστρεφαν τά μά-τια από την 'Ατλάντα καί ψήφισαν έ-μās, θά έπρεπε έπιγόντως κέ έντός έξα-ετίας νά κατασκεβάσσομαι μίαν στρα-τιάν πρωταθλητών, ώστε νά άντεπε-ξέλθομαι, έπαρκώς καί αξιοπρεπώς έ-ναντίον των διεθνών γιγάντων του στί-βου πού θά μās άπέστελον Μελβούρνη, Τορόντο κέ λοιπαί δημοκρατικάί κέ ά-θλητικάί δηνάμεις. Διότη έμείς άφτήν την στιγμήν έκτός μιάς αξιολόγου σχε-τικός όμάδος καλαθοσφερίσεως, μό-νον μίαν Βερούλην διαθέτομαι, ικανήν νά άποσπάση κανέν βραβίον. Καί θά ή-το πολύ άδικο έλείψει άθλητών, νά σπαταλήσομαι τεράστια ποσά, νά άπο-κομίσουν τά χρυσά μετάλια οί άλλοι κέ έμείς νά μείνομεν μόνον μέ την χαράν του Μετρό. 'Αλλά καί ή μία Βερούλη δέν είνε έγγύησις ότι θά έχομαι ένα σί-γουρον χρυσό. Τό 1996 ή Βερούλη θά θεωρείται γιαγιά του στίβου —όπως σή-μερον ή Τίνα Τάρνερ θεωρίται του Ρόκ— κέ είνε άμφίβολον έάν μετά έξα-ετίαν θά ρίπτη τό άκόντιον εις τά 30 μέ-τρα, έστω καί ντοπαρισμένη. 'Επείγει λοιπόν ή ταχεία κατασκευή άθλητών πάσης φήσεως, πράγμα πού προϋποθέ-ται άφθονον έμψυχον ήλικόν καί άφθο-να λεφτά. Εις άφτάς δέ τάς δασκάλους στιγμάς όπου διά κακήν μας τύχην εί-ναι κλισταί καί αι τράπεζαι, χάνομεν καί την χρυσήν δωρεάν των 500 έκατο-μηρίων δολαρίων των κηρίων Λιβανού, Σπάνου καί Τσακοπούλου πού μās τά ύποσχέθησαν άμα τη αναλήψει της Χρυσής 'Ολυμπιάδος, άν καί εις άφτάς τάς διαφόρους πλουσιοπαρόχους ύπο-σχέσεις φιλάθλων πατριωτών Κροίσων δέν πρέπει κανείς νά διδη μεγάλην πί-στιν. "Όλοι οί άνδρες, όπως καί προη-

γουμένως αναπτύξαμε, ξεχνούν. Διότη κέ παλεότερον, όταν ό νυν τέως Βασι-λέφς ήγωνίζετο ως διάδοχος εις την ά-θλησιν της ιστιοπλοΐας, ό άείμνηστος φιλάθλος 'Ωνάσης είχεν άναγγείλει ότι έάν άνεκηρήσετο 'Ολυμπιονίκης, ό ι-διος θά έπυρπόλοι την θαλαμηγόν του «Χριστίνα». Κέ ό μέν τότε Διάδοχος ά-νεκηρύχθη 'Ολυμπιονίκης καί ένίκη-σεν, ό 'Ωνάσης έλησμόνησεν νά κάψη τό πλοΐον του καί τελικώς ή διασθεΐ-σα θαλαμηγός έχρησιμοποιήθη από δύο 'Ελληνας Προέδρους πού οϋδέπο-τε έλησμόνησαν νά την χρησιμοποιή-σουν.

'Αφτά όσον άφορά τό θέμα Βερούλη.

Μεγάλα δεινά προβλέπω διά την 'Α-τλάντα καί πλήρη οικονομική κατα-στροφή τόρα πού άνέλαβε την 'Ολυμ-πιάδα. 'Ο Θεός νά μέ βγάλη ψέφτη, ά-λά μέ μεγάλη μου λύπη είμαι άναγκα-σμένος νά πώ την αλήθεια. 'Η πόλη ά-φτή θά καταρέψη έντός όλίγων μη-νών, λόγω των τεραστίων κονδηλίων πού θά χρειασθή. Πρώτον πρέπει νά σημεοστολίση όλην την περιοχήν της Γεωργίας διά τό έφτυχές γεγονός, πράγμα πού σημένει έκτακτον εισφο-ράν διά κάθε μάβρον κάτοικον της 'Α-τλάντας. Θά μου ειπήτε. «Μά τόσον σπουδών έξοδον είνε ένας άπλοϋς ση-μεοστολισμός μέ ένα έθνόσημον καί δύο σημείας»; Ξέρω τί σās λέω. 'Εμείς έδώ πού άφρόνως καί προκαταβολικώς έ-σημαιοστολίσαμε μόνο δύο χιλιόμετρα λεοφόρων, ξέρετε πόσα μās έστοίχισε εις έποχάς λιτότητας; Νά μή σās τό πώ, διότη θά τρομάξετε. Κέ δέν ήτο μό-νον ό σημεοστολισμός. 'Εμείς πού είμε-θα μιά μικρή πτωχή χώρα —πλήν του σημεοστολισμού— φτιάξαμε καί 17 έ-ξέδρες μέ μικροφωνικάς πολυδαπά-νους έγκαταστάσεις καί έκθαμβωτικόν φωτισμόν χιλιάδων κυρίων. Είναι λοι-πόν δυνατόν μιά χώρα πλουσία όπως ή 'Ατλάντα νά άρκεσθή μόνον εις 17 εξέ-δρες όταν έχει έκτασιν δεκαπλασίαν της 'Ελλάδος καί νά μήν κατασκεβάση 170; 'Αλλοστε στην 'Ατλάντα όλοι έρ-γάζονται, κι όταν ή πτωχή καί άτυχος 'Ελλάς μέ πληθησμόν μονίμως μή έρ-γαζόμενον καταφέρνει νά σπαταλά τό-σον χρήμα, καθείς ήμπορεί νά φαντα-

ΟΜΩΣ ΑΛΗΘΙΝΑ

της φρεγάτας «ΓΕΩΡΓΙΑ» που έχει αποσταλή με άλλα Αμερικανικά πλοία εις τό Κουβέιτ. Αφτή ή φρεγάτα που είχε αποπλέψη εδώ και τρεις εβδομάδας, χρειάζεται και μόνον διά τήν μισθοδοσίαν των 200 ανδρών, ποσόν ανερχόμενον ήμερησίως εις 17.000.000 δραχμάς (2 εκατομήρια διά μισθούς, 5 διά πετρέλειον και 10 διά απόσβεσιν του σκάφους). Δηλαδή 500 εκατομήρια μηνίως. Τό σκάφος είχε αποπλέψη από τον νάφσταθμον της Ατλάντας όταν τό βαρέλι του πετρελέου είχαν 21 δολάρεια και τόρα που πήγεν έσίως εις τά 34, πολλοί συγγενείς των έπιβενόντων ναφτών φοβούνται ότι εάν τά κάψιμα συνεχίσουν τήν άνοδικήν των πορείαν, ή φρεγάτα πιθανόν νά μήν δηνηθώ νά έπιστρέψη εις τό σημίον εκινήσεως. Εις περίπτωσιν δέ που αί έχθροπραξίαι εις τόν Κόλπον παραταθούν μέχρις ενάρξεως των Ολυμπιακών αγώνων —πράγμα διόλου άπίθανον— αί εξαετείς δαπάναι του πλοίου έν συνδυασμώ με μίαν απότομον άνομβρίαν ή έκτακτον και παρατεταμένην γενικήν άπεργίαν των εργαζομένων τάξεων, άρκοϋν διά νά καταβαραθρύνουν τήν άνθούσαν άφτην πολιτείαν των Ηνωμένων πολιτιων που πολλοί ζηλέβουν.

Τίποτε άλλο δέν έχω νά προσθέσω. Ένα μόνον προλέγω. Έάν ή έφπιστος και ρομαντική Ατλάντα δέν σοβαρευθώ, δέν περιορίση τάς κρατικές δαπάνας και δέν άρχισή νά εργάζεται ώστε νά αξιοποιήση και τάς ταμιακάς μηχανάς με τάς όποιás πλουσιοπαρόχως έχει έφοδιασθή, θά συνπαρασύρη εις τόν όλεθρον σύμπασαν τήν οικονομίαν κέ γεωργίαν της γεωργίας της όποιás προτέβουσα εινε ή Ατλάντα.

★ ★ ★

Αφτάς τάς ταραχόδεις ήμέρας, μερικός φοράς θαβμάζω τόν Κόμητα των Παρισίων. Επί 150 έτη, με άφάνταστον ύπομονήν κέ άφτοσηγκράτησιν, άνάμεινε νά τόν καλέσουν οι Γάλοι εις τόν χηρέβοντα θρόνον των Βουρβόνων. Παρόλον που βλέπει τά λάθη του Μυτεράν, ό όποιος στέλει στρατόν και πλοία εις τήν Αραβίαν άφήνων τήν χώραν ά-

νυπεράσπιστον εις τό έλεος της Γερμανίας, οϋδέποτε πραγματοποιεί συγκεντρώσεις άντιφρονούντων βασιλοφρόνων εις τά Ηλύσσια παιδια κέ άλλας συνοικίας των Παρισίων διά νά ζητήση νά φύγη ή Κηβέρνησις, αλλά παραμένει ήρεμος, διότι γνωρίζει ότι τό καλό πράγμα άργεί.

Άλλοι έστεμμένοι βιάζονται, έμφανίζονται εις τάς τηλεοράσεις, προσφέρουν άνιδιοτελώς τάς ύπηρεσίας των διά τήν Αθλητικήν Ίδεαν κινούμενοι με Δημοκρατικήν άνεσιν και εις τάς μακρυνότερας των άποστάσεων. Έντελώς άντίθετος τύπος είναι ό Κόμης των Παρισίων. Αθέατος, καθόλου φιλαθλος κέ μακροπροθέσμως άκίνδυνος γίνεται καθ' ήμέραν συμπαθέστερος. Γι' άφτό κι έγώ μετά τήν Ντόραν, κέ τόν Θεοδοράκην άγαπώ τόν κόμιτα των παρισίων.

★ ★ ★

Δέν πρέπει νά άπογοιτεβόμεθα. Ημπορεί νά χάσαμε τούς Ολυμπιακούς του 1996, αλλά τό 1997 πλησιάζει. Ας έχομαι εκεί τάς έλπίδας μας. Τόν Δεκέμβριον του 1997 συμπληρώνται 30 έτη από τήν ήμέραν που ό τέως Βασιλέφς άρχισεν τήν άντίστασιν του κατά της δικτατορίας από χωρίου εις χωρίον. Διά λόγους έβγνομοσίηνης διά τούς κόπους που κατέβαλεν εις τό Τόκιον, άς όρισθώ ή ήμερομηνία και διά μίαν Χρυσήν Ολυμπιάδα της Μοναρχίας. Ηδη πολλοί συμπαθούντας τάς Μοναρχικάς Ίδεάς με τήν πρώτην του τηλεοπτικήν εμφάνισιν τόν έβρον συμπαθώ και Δημοκρατικόν. Ας έορτασθώ λοιπόν με πάσαν μεγαλοπρέπιαν μία νέα Ολυμπιάς, αλλά πρόσ Θεού όχι εδώ. Προτείνω Ατλάντα.

★ ★ ★

Στου κουφου τήν πόρτα, όσο θέλης βρόντα. Έφτυχής άνθρωπος ό ύπουργός κήριος Σουφλιάς που πάσχει εις τά ότα. Εις περίπτωσιν και του κτυπήσουν τήν πόρτα άστυνομικαί δυνάμεις τάς προινάς ώρας, λόγω βαρηκοίας άποκλείεται νά άνοιξη κι έτσι δέν θά τρομάξη. Θά στρέψη από τό άλλο πλεβρόν νομίζων ότι είναι ό γαλατάς.

σθώ τί πακτωλών δολαρείων δύναται νά συσφύση ό μάβρος Δήμαρχος από τούς δημότας της περιφέρειας του με τό πρόσχημα κατασκευής άπαιρητών έργων ύποδομής κέ τί άλλα πολυδάπανα και άχρηστα νά κατασκεβάση διά τό άθλητικόν ιδεώδες. Αλλά όσα χρήματα νά συγκεντρώση ό Δήμαρχος, ή Ατλάντα είναι καταδικασμένη νά καταστραφώ με μαθηματικήν ακρίβειαν. Διότι κέ αν άκόμη δέν γονάτιση οικονομικά από τούς σημεοστολισμούς, έορτάς, συναβλίας κέ περίπτερα που θά είναι ύποχρεωμένη νά κάνη διά τό έφτηχές γεγονός, θά γονάτιση όποσδήποτε όταν θ' άρχίσουν νά καταφθάνουν οι λογαριασμοί των Ιαπωνικών ξενοδοχίων και αί άπαιτήσεις των άρεοπορικών έτεριών που άνέλαβον νά μεταφέρουν τούς 400 φορτικώς έπιβιβασθέντας διά τήν χώραν του Άνατέλοντος Ηλίου. Κατά προχείρους προϋπολογισμούς των ειδικών της Ατλάντας αί δαπάναι άφται μετά κανονιοβολισμών και πυροτεχνημάτων άνέρχονται εις 700 δισεκατομήρια. Αφτός ό συναγωνισμός με τάς Αθήνας, θά άποβή μη-ραϊός διά τήν προτέβουσαν της Γεωργίας.

Αλλά άφτό που προβλέπο ότι θά δόση τό τελικόν κτύπημα εις τήν Ατλάντα, είναι τό μέγα κέ άνοικτόν θέμα

Ο ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΑΛΕΥΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΟΣ

Τώρα που η διεθνής Κοινότητα απειλείται με παγκόσμια πολεμική σύρραξη στον Περσικό, οι αερογιακές κινητοποιήσεις ταράζουν τις κυβερνητικές επιλογές και τη λειτουργία του κράτους, ο κ. πρωθυπουργός με αφορμή ίσως το πρόσφατο και καταστροφικό έργο της δεκαπενθήμερης φωτιάς, επεσκέφθη προ των οικονομικών εξαγγελιών στη ΔΕΘ την Αθωνίτιδα πρωτεύουσα για δύο ώρες σε μία όχι και τόσο εθιμοτυπική επίσκεψη.

Μολονότι ο πρωθυπουργός της «Αλλαγής» (που δηλώνει ότι μετά την ασθένειά του και υπό την επίδραση της σύζυγου του αρχίζει να προβληματίζεται για τα υπερκόσμια) δεν καταδέχτηκε, δυστυχώς, κατά την οκταετή θητεία του να επισκεφθεί το Άγιον Όρος, ο νυν πρωθυπουργός των «Νέων Ιδεών» έσπευσε προς την εφέστιον Ιεράν Εικόνα «Άξιον Εστί», γνωστής πλέον ανά το πανελλήνιον δια τα τακτικά —φου!— ταξίδια της δια να αποτίσει φόρον τιμής και ευγνωμοσύνης δια το «θαύμα» της πολυπόθητης πρωθυπουργοποίησής του. Πιθανόν δε και δια να καθησυχάσει τους αγανακτισμένους Αγιορείτες, οι οποίοι μετά την πολυήμερον ταλαιπωρίαν τους άναυδοι διεπίστωσαν ότι στη σχετική με τη φωτιά έκθεση του φερομένου ως οικονομικού υποστηρικτή της προεκλογικής εκστρατείας της ΝΔ νυν δε πολιτικού διοικητού Αγίου Όρους κ. Κ. Λούλη —του αλευροβιομήχανου— προς τον πρωθυπουργόν, δεσπόζει η πρότασις τροποποίησης του νομικού καθεστώτος που διέπει τις σχέσεις της πολιτικής διοικήσεως με τις νόμιμες και κανονικές μοναστικές αρχές του Αγίου Όρους υπό επιτροπής εκ των κ. Μητσοτάκη, Λούλη και των νομικών τους συμβούλων, με σκοπόν τον περιορισμό ή και την κατάργηση του αυτοδιοικητού και άλλων δικαιωμάτων της αγιορείτικης χερσονήσου.

Κατά την επίσκεψη του κ. Μητσοτάκη στις Καρυές, ένθα εδρεύει το συλλογικό όργανο των 20 αγιορείτικών μονών, μοναχοί από ολόκληρη τη χερσόνησο περιστοιχίζαν τον πρωθυπουργό της χώρας θέλοντας να δηλώσουν έτσι, ότι αυτοί και ΜΟΝΟΝ αυτοί είναι αρμόδιοι και υπεύθυνοι για την αρμονική και εποικοδομητική συνεργασία Αγίου Ό-

ρους και ελληνικής κυβερνήσεως, όπως εξ άλλου τόνισε στην επίσημη προσφωνήσή του ο διορισμένος γι' αυτό καθηγούμενος Βασίλειος Ιβηρίτης. Ο πρωθυπουργός, τόσο στην επίσημη ομιλία του στο Πρωτάτο όσο και στη Σύναξη της Ιεράς Κοινότητος, δεσμεύθηκε να βοηθήσει οικονομικά τις πληγείσες από τη φωτιά μονές (οι Αγιορείτες πάντως θα είναι ευγνώμονες προς τον κ. Μητσοτάκη εάν συμβάλει εις το να φθάσουν εδώ τα σχετικά κονδύλια που θα διατεθούν για τα αγιορείτικα μοναστήρια από τα ταμεία της ΕΟΚ). Επίσης διαβεβαίωσε τους κατοίκους του Αγίου Όρους ότι ουδεμία τροποποίησις του Καταστατικού Χάρτη θα επιτρέψει επί των ημερών της πρωθυπουργίας του και ότι σέβεται την αυτονομία και το αυτοδιοίκητο της αθωνικής χερσονήσου.

Ακόμη αποφασίστηκε από κοινού όπως αγιορείτικες επιτροπές σε συνεργασία με τους αρμόδιους υπουργούς φροντίσουν να επιλύσουν τα τρέχοντα και ζοφερά προβλήματα του τόπου. Τέλος, τόνιστηκε από τον κ. Μητσοτάκη ότι το Άγιον Όρος έχει να προσφέρει δημιουργικά στη γενική προσπάθεια αναβάθμισης του ορθόδοξου - πνευματικού επιπέδου των Ελλήνων.

Στο όλο ευχάριστο κλίμα δεν μετείχε ενδεχομένως μόνον ο κ. Λούλης, ο οποίος δυστυχώς καθημερινά αποδεικνύεται ανάξιος της θέσεώς του διότι και πάλι πήρε έκταση διαμάχης η μη συνεργασία του με τους καλογήρους που, τέλειοι οργανωτικά, προσπαθούσαν να τον περιορίσουν όσο μπορούσαν περισσότερο από τον πρωθυπουργό δείχνοντας την αντίθεσή τους όπου και όσο ήταν δυνατόν.

Ο γνωστός αλευροβιομήχανος του Βόλου απειοποίησε πολλές άλλες επίζητες θέσεις που του πρότεινε η κυβέρνηση Τζαννετάκη επιθυμώντας να ανακηρυχθεί «Αυτοκράτωρ του Βυζαντινού Άθω». Και ενώ πολλοί πίστεψαν στις φιλόδοξες εξαγγελίες του, αφού άρχισε την καριέρα του με ενδιαφέρουσες κινήσεις και πραγματικές αυτοθυσίες, τείνει να καταστεί πρόσωπο επικίνδυνον για τον τόπο και πολλά παράξενα κυκλοφορούν γι' αυτόν, από παραβιάσεις του ΚΧΑΟ, με ανεπίτρεπτες επεμβάσεις στα εσωτερικά ιερών μονών, μέχρι φα-

κελώματα και... διαρροές. Επίσης προκαλούν ανησυχία ο αγώνας συγκεντρώσεως όλων των εξουσιών στο πρόσωπό του, η προσπάθεια απομακρύνσεως της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και του ΚΕΔΑΚ, και ο δι' εκφοβισμού απόλυτος έλεγχος των αστυνομικών και τελωνειακών τοπικών Αρχών.

Τώρα πια, μετά την ενταύθα επίσκεψή του δεν μένει παρά ο άρχων να κάνει την επιλογή του μεταξύ της μοναχικής, δημοκρατικά διοικούμενης κοινότητος και του «Αυτοκράτορος του Άθω», διότι ως αναφέρει και γνωστός νομπελίστας «όποιος δεν κάνει την επιλογή του πρέπει να σωπάσει και να δεχθεί τη δουλεία του. Το παρελθόν διδάσκει ότι ο Άθως δεν σηκώνει περιορισμούς και αποκλειστικότητες ούτε χρειάζεται πάτρωνες και προστάτες: είναι δε ανάγκη άμεση ο κ. πρωθυπουργός να αναλάβει τις ευθύνες του έναντι του αγιορείτικου κόσμου (έμψυχου και άψυχου) εάν φυσικά επιθυμεί να βοηθήσει και να βοηθηθεί.

Κάτοικος Αγίου Όρους

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 7

Books and comics
from USA
at very cheap prices

Fiction
and non-fiction
books

We have thousand titles of
books: Novels, scientific
books (computer, economy,
psychology, biology, history,
geography etc.).

Movie classics, rare art
books and magazines for col-
lectors

Rare Comics (Marvel, DC
etc.).

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ
ΦΙΛΟΛΑΟΥ 151,
ΤΗΛ. 7015292

Τέρμα Τρόλεϋ
ΑΓ. ΑΡΤΕΜΙΟΥ No 4

ΜΕ ΦΩΝΤΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΣΤΟΝ ΚΟΛΠΟ

του Ανδρέα Μπίστη

Από τότε που η Τουρκία εισέβαλε στην Κύπρο το 1974, κάθε χρόνο τέτοια εποχή, Σεπτέμβριο μήνα, παραμονές της έναρξης της Ετήσιας Συνόδου της ΓΣ του ΟΗΕ, όπου πρόκειται να συζητηθούν τα εκάστοτε μεγάλα διεθνή ζητήματα, έχει πλέον καθιερωθεί να αναπτύσσεται έντονη διπλωματική δραστηριότητα, γύρω από τις μόνιμα προβληματικές σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας κυρίως λόγω κυπριακού, αλλά και των επεκτατικών βλέψεων της Αγκυρας, στο Αιγαίο και τη Θράκη.

Ο φετινός λοιπόν Σεπτέμβριος, δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση αυτού του κανόνα.

Εδώ και 16 χρόνια, οι διπλωματικές αυτές κινήσεις αναπτύσσονται με φόντο τον ανταγωνισμό Δύσης - Ανατολής στον κόσμο και στην περιοχή. Πάγιο μέλημα της Δύσης ήταν η διατήρηση της κυπριακής κρίσης και των διαταραγμένων ελληνοτουρκικών σχέσεων υπό έλεγχο, ώστε η Νοτιοανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ, παρά τις εσωτερικές της τριβές, να λειτουργεί με βάση το δόγμα του από «βορρά κινδύνου». Φέτος, όμως μετά την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ και ενώ η εύρυθμη λειτουργία του ΝΑΤΟ στην περιοχή παραμένει ως δυτική επιδίωξη, το φόντο, ωστόσο, έχει αλλάξει, καθώς η κρίση στον κόλπο κυριαρχεί και ως νέο πλέον ανομολόγητο δόγμα αναδεικνύεται ο... «κίνδυνος από τον Νότο». Η εδραίωση δηλαδή της αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας στη Μ. Ανατολή και ο έλεγχος από μέρους των ΗΠΑ του αραβικού πετρελαίου, με πρόσημα την αντιμετώπιση του νέου... «Χίτλερ» Σαντάμ Χουσεΐν, και της τυχοδιωκτικής προσάρτησης του Κουβέιτ από το Ιράκ.

Αυτό είναι το νέο διεθνές σκηνικό στο οποίο εγκαινιάσθηκε προχθές Τετάρτη στην Αγκυρα το νέο «μίνι Νταβός» των διήμερων (19-20.9.1990) συνομιλιών μεταξύ αντιπροσωπειών των δύο χωρών με τους πρέσβεις κ. Γκίκα και Χανταμίρ επικεφαλής αντίστοιχα —για την προετοιμασία της συνάντησης Σαμαρά - Μπόζερ στις 22/9 στη Ν. Υόρκη και στο περιθώριο της Γ. Σ. του ΟΗΕ.

Πρέπει, εδώ εξ αρχής να λεχθεί ότι: οι διαδικασίες αυτές επανάληψης του ελ-

ληνοτουρκικού διαλόγου, που είχαν προσυμφωνηθεί κατά τη σύντομη συνάντηση των πρωθυπουργών Μητσotάκη - Ακμπουλούτ στις αρχές του καλοκαιριού μόνον ΜΕΓΙΣΤΗ ΑΝΗΣΥΧΙΑ μπορούν να εμπνεύσουν.

Και τούτο γιατί όχι μόνον η Τουρκία έχει σαφέστατα αναβαθμιστεί στα μάτια της Δύσης λόγω της κρίσης στον Κόλπο. Όχι μόνον δεν έχει παραιτηθεί από καμιά απολύτως επεκτατική της διεκδίκηση σε βάρος της Κύπρου και της Ελλάδας. Όχι μόνον δεν εγκαταλείπει τις προκλήσεις, όπως η αποκατάσταση (!) του Μεντερές, του σφαγέα και διώκτη του ελληνισμού της Κωνσταντινούπολης τον τραγικό Σεπτέμβριο του '55 ταυτόχρονα με την ανακίνηση του μειονοτικού ζητήματος στη Θράκη, μια μόλις μέρα πριν την έναρξη του διαλόγου Γκίκα - Χανταμίρ, ή την επίσκεψη του Εβρέν στα κατεχόμενα στην Κύπρο την ίδια ημέρα της έναρξης του διαλόγου στην Αγκυρα. Εμπνέει ανησυχία για έναν πολύ πιο σοβαρό λόγο.

Διότι η σημερινή κυβέρνηση ΔΕΝ ΔΙΑΘΕΤΕΙ ένα ΔΟΓΜΑ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ που να εξυπηρετεί τα ελληνικά εθνικά συμφέροντα, αλλά έχει προσαρμοσθεί και υιοθετήσει άκριτα, και με τη γνώριμη υποτακτική μονομέρεια, τη νέα δοξασία περί... «κινδύνου από το Νότο, αμερικανικής έμπνευσης και κατασκευής».

Εξαιρετικά διαφωτιστική για τις «νέες ιδέες» που επικρατούν στο ελληνικό ΥΠΕΞ στον τομέα αυτού, είναι η συνέντευξη του κ. Σαμαρά στην «Καθημερινή» της Κυριακής, 2/9/90, όπου ο κ. υπουργός, με άκρα νεανική ελαφρότητα και βιασύνη σπεύδει να παπαγαλίσει δημόσια ως άξονες της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής όσα έχουν πραφανώς διαμορφωθεί σε νατοϊκές συνεδριάσεις ή σε διμερείς ελληνοαμερικανικές συναντήσεις και να διακηρύξει:

— «Η Ελλάδα πρέπει να στρέψει το πρόσωπό της από τον Βορρά, προς τον Νότο και την Ανατολή» (!).

— «Τα νώτα» της Ελλάδας είναι η Κρήτη!

— «Η Ελλάδα είναι η αιχμή του δόρατος της μη ισλαμικής Ευρώπης» (!)

Και τίθεται το ερώτημα:

— Τι έγινε η «εξ ανατολών απειλή»;

Μήπως επειδή δεν αναφέρεται στο κείμενο του κ. υπουργού, έπαψε κιόλας να υπάρχει;

Αλλά ένα τέτοιο κενό στην σκέψη του κ. υπουργού είναι εξαιρετικά επικίνδυνο.

Το νατοϊκό δόγμα, του «από βορρά κινδύνου» ανάμεσα στα άλλα πολλά δεινά που επέφερε στη χώρα, είχε ως συνέπεια την υποβάθμιση του πραγματικού και υπαρκτού κινδύνου από την Ανατολή με κορυφαίο καταστροφικό αποτέλεσμα την τουρκική εισβολή στην Κύπρο το '74. Μια αντίστοιχη υποβάθμιση ή εξάλειψη της ίδιας υπαρκτής απειλής, από τους στρατηγικούς ορίζοντες του κ. Σαμαρά και της κυβέρνησης, αν κρίνει κανείς το αμυντικό κενό που άφησε πίσω της στο Αιγαίο η αποστολή της φρεγάδας «Λήμνος» στη νέα «χριστιανική σταυροφορία» στον Κόλπο, σε ποιο κίνδυνο άραγε εκθέτει την χώρα;

— Νά γιατί είναι δικαιολογημένη βαθύτατη ανησυχία από την έναρξη του νέου «μίνι Νταβός», κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις.

Νά γιατί προξενούν αισθήματα ντροπής και οργής οι διακηρύξεις περί «τεράστιας επιτυχίας» για την μη εμπλοκή του αιτήματος ένταξης της Κύπρου στην ΕΟΚ, όταν τούτη την αβέβαιη ακόμη επιτυχία την πληρώσαμε ήδη και με περίπου 500 εκ στην Τουρκία με την απόφαση του ΥΠΕΞ της ΕΟΚ.

Αλλά είναι να αναρωτιέται κανείς: Μετά τη συνάντηση Μπους-Οζάλ, στις 24/9/90 στις ΗΠΑ, όπου ο Τούρκος πρόεδρος πηγαίνει να διαπραγματευθεί σκληρά την συμμετοχή της Τουρκίας στην κρίση του Κόλπου, έχοντας στην τσέπη την απόφαση της τουρκικής βουλής για αποστολή στρατευμάτων στο εξωτερικό, εμείς τι θα κληθούμε να καταβάλουμε; Μήπως μια διχοτομική λύση στην Κύπρο; Μήπως τη συμμετοχή της χώρας μας στην υπεράσπιση των συνόρων της Τουρκίας στο ενδεχόμενο εμπλοκής της σε πόλεμο με το Ιράκ με στόχο να αποσπάσει το Ιρκούκ και τη Μοσούλη, όπως έχει ακουσθεί στους νατοϊκούς κύκλους;

Άραγε εκτός από τη σκέψη, την τόλμη και την φαντασία έχει ολωσδιόλου χαθεί και η ντροπή από ορισμένους σε αυτόν τον τόπο;

ΑΝ ΑΠΟΤΥΧΕΙ Ο ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ;

του Ρεπόρτερ

Μεστό εξελίξεων ήταν το περασμένο δεκαπενθήμερο στο θέμα της κρίσης στη Μέση Ανατολή.

Η εικόνα δεν έχει ακόμα ξεκαθαρίσει και όλα δείχνουν ότι διεξάγεται ένας αμείλικτος πόλεμος θέσεων πριν την τελική σύγκρουση. Νέοι παράγοντες εισήλθαν στην εξίσωση των αντιπάλων, διπλωματικοί και στρατιωτικοί.

Η συνάντηση Μπους - Γκορμπατσώφ την περασμένη εβδομάδα φαινομενικά ενισχύει τις διπλωματικές προσπάθειες επίλυσης της κρίσης, μολοντί τονίζεται και στο κοινό ανακοινωθέν ότι η «επιθετικότητα του Ιράκ δεν είναι ανεκτή».

Ενίσχυση Μπους

Η συνεργασία βέβαια των δυο χωρών στη διεθνή σκηνή δεν έχει ιστορικό προηγούμενο, αλλά την ευνοεί δέσμη παραγόντων και συγκλίσεις συμφερόντων. Ο χρόνος θα δείξει τι *πραγματικά* συμφωνήθηκε στο Ελσίνκι και ποιές θα ήταν οι ενδεχόμενες σοβιετικές αντιδράσεις σε περίπτωση πολεμικής σύρραξης. Το βέβαιο είναι ότι ο Γκορμπατσώφ εξασφάλισε ενεργό ρόλο για τη χώρα του σε οποιεσδήποτε διευθετήσεις προκύψουν για τη λύση του προβλήματος. Αλλά ταυτόχρονα η διπλωματική θέση του Μπους ενισχύθηκε παρά τις προσπάθειες του Ιράκ να αποτρέψει την ύστατη στιγμή ένα τέτοιο μέτωπο μεταξύ μιας νυν και μιας πρώην υπερδύναμης.

Η θέση του Μπους ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο όταν, μετά τις προκλητικές επιθέσεις εναντίον των ξένων πρεσβειών και του διπλωματικού προσωπικού από τον Σαντάμ Χουσεΐν, ο Γάλλος Πρόεδρος Μιττεράν απέλασε διπλωμάτες του Ιράκ και αποφάσισε να στείλει επίλεκτες μονάδες στρατού και βαρύ οπλισμό στη Σαουδική Αραβία συμμετέχοντας έτσι και επί του εδάφους στην πολυεθνική στρατιωτική δύναμη που σχηματίζεται. Το γεγονός

αυτό, όπως ήταν φυσικό, προκάλεσε μεγάλη ικανοποίηση στον Λευκό Οίκο.

Οι διπλωματικές κινήσεις του Μπους εντάθηκαν με την αποστολή του ΥΠΕΞ Μπαϊγκερ στη Συρία και τη συνάντησή του με τον Πρόεδρο Άσσαντ. Ήταν η πρώτη συνάντηση τέτοιου υψηλού επιπέδου μεταξύ των δύο χωρών από το 1988. Ο Άσσαντ ανησυχεί εύλογα και για την ηγεσία του αραβικού εθνικισμού που διεκδικούσε και για τον ισχυρό γείτονα του Σαντάμ και για το ρόλο του σε μια ενδεχόμενη αναδιάταξη των τοπικών δυνάμεων στην περίπτωση εξουδετέρωσης του Ιρακινού αντιπάλου του. Ανησυχεί ταυτόχρονα και για πιθανή αμερικανική συμμετοχή σε ένα τοπικό σύστημα ασφαλείας, ιδέα που «έρριξε στον αέρα» πριν από λίγο καιρό ο Μπαϊγκερ.

Ο Αμερικανός ΥΠΕΞ φαίνεται ότι κατάφερε να καθησυχάσει τέτοιους φόβους και να επιτύχει τη σύμπτωση των απόψεων των δυο μερών στο θέμα της *μη σύνδεσης* της επίλυσης της κρίσης στον Περσικό με την Αραβο-ισραηλινή σύγκρουση, σύνδεση που επιδιώκει πάση θυσία ο Σαντάμ. Η Συρία προσφέρθηκε να στείλει άλλους 15.000 άνδρες στον Περσικό καθώς και 300 άρματα μάχης.

Τα ποντίκια της ερήμου

Στο μεταξύ η ενίσχυση των στρατιωτικών δυνάμεων των ΗΠΑ στην περιοχή συνεχίζεται, ενώ ο Βρετανός Υπουργός Αμύνης Τομ Κινγκ ανακοίνωσε ότι αποστέλλεται μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου η 7η τεθωρακισμένη Μεραρχία που εδρεύει στη Δυτική Γερμανία που αποτελείται από 6.000 άνδρες και υποστηρίζεται από 120 άρματα μάχης, ελικόπτερα, βαρύ πυροβολικό και πυραύλους. Η Βρετανία ενισχύει επίσης την αεροπορική της παρουσία σε πάνω από 50 μαχητικά αεροσκάφη. Το κόστος της πολεμικής αυτής προσπάθειας ανέρχεται σε 2 εκ. λίρες (600 εκ. δρχ. περίπου) την ημέρα.

Το όπλο της πείνας

Στο ανθρωπιστικό μέτωπο η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών που εποπτεύει την επιβολή των διεθνών κυρώσεων εναντίον του Ιράκ, μετά από σχετική απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας επέτρεψε στις Ινδίες να αποστείλουν τρόφιμα στο Ιράκ για τους 140.000 περίπου Ινδούς που έχουν παγιδευθεί εκεί. Το αν τα τρόφιμα θα φθάσουν σε αυ-

τούς για τους οποίους προορίζονται είναι ένα άλλο ζήτημα, το οποίο όμως θα αποτελέσει και τεστ για την προθυμία του Ιράκ να σεβαστεί τις διαδικασίες διανομής των τροφίμων.

Προφανώς τα Ηνωμένα Έθνη, εφαρμόζοντας την απόφαση αριθμ. 661 που υιοθετήθηκε τέσσερις μέρες μετά την εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ και η οποία προβλέπει την αποστολή τροφίμων για ανθρωπιστικούς και ιατρικούς σκοπούς, δε θέλησαν να εμφανιστούν ότι καταδικάζουν στην πείνα αθώους. Και φυσικά δεν επιθυμούν να κατακλυσθούν οι μικρές οθόνες της χορτασμένης Δύσης με εικόνες πεινασμένων και σκελετωμένων παιδιών που θα προβάλλει ο Σαντάμ, για να συγκινήσει την κοινή γνώμη της Δύσης.

Τρύπες στο εμπάργκο

Στον «πόλεμο της πείνας» αναμειχτηκε και ο παράγοντας Ιράν. Την περασμένη εβδομάδα η αγγλόφωνη εφημερίδα *Καιροί της Τεχεράνης*, που αντανakλά επίσημες απόψεις, έγραψε ότι η κυβέρνηση μελετά να επιτρέψει την παροχή τροφίμων και φαρμάκων στο Ιράκ γιατί «οι Μουσουλμάνοι Ιρακινοί δεν πρέπει να πληρώσουν για τα φάρμακα της κυβέρνησής τους».

Κυκλοφόρησαν επίσης φήμες για μυστική συμφωνία Ιράν-Ιράκ περί αυτού. Οποιαδήποτε κι αν είναι η ερμηνεία μιας τέτοιας κίνησης του Ιράν - εσωτερική διαπάλη μεταξύ των «σκληρών» του Αγιατόλλαχ Χαμενί και του «μετριοπαθούς» του Προέδρου Ραφσανζανί — μια τέτοια συμφωνία ανοίγει μια μεγάλη τρύπα στον αποκλεισμό, αν δεν τον καθιστά, μαζί με άλλες μικρότερες τρύπες μέσω Ιορδανίας ή Τουρκίας, τελειώς αναποτελεσματικό.

Το δράμα των προσφύγων

Την εικόνα συμπληρώνει το ανείπωτο δράμα των 50.000 περίπου προσφύγων, ο αριθμός των οποίων καθημερινά διογκώνεται, στα σύνορα Ιράκ-Ιορδανίας. Κατασκευάζεται τώρα πυρετωδώς ολοκληρωτή πόλη από σκηνές, ώστε να εξασφαλίσει κάποιες στοιχειώδεις ανθρωπίνες συνθήκες διαβίωσης και να καταστήσει τη διεθνή βοήθεια πιο αποτελεσματική. Πρόκειται για μια ανθρώπινη τραγωδία, από αυτές που συχνά δημιουργούν οι εμπόλεμες καταστάσεις και οι πολεμικές συρράξεις και τις πτυχές της οποίας συνειδητοποιεί κανείς μόνον κατόπιν εορ-

της. Αιγύπτιοι και Ασιάτες κυρίως, διασχίζουν τα σύνορα κατά χιλιάδες κάθε μέρα, ένα μακρύ ανθρωπινό ποτάμι.

Αμείλικτη λογική

Θα γονατίσει το embargo τον Σαντάμ και σε ποιά βαθμό; Θα αποδειχθεί αποτελεσματικός ο αποκλεισμός ή όχι; και τι είδους λύση μπορεί να προκύψει από την διπλωματική πίεση, με διπλωματικά μέσα; είναι δυνατόν τα «ειρηνικά» μέσα να επιτύχουν τους αντικειμενικούς στόχους της όλης επιχείρησης;

Αυτά και άλλα συναφή ερωτήματα αωρούνται και δεν βρίσκουν εύκολη απάντηση. Η λαβή του αποκλεισμού μπορεί να σφίξει ακόμα περισσότερο με απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας για αεροπορικό αποκλεισμό, αλλά τελικά θα αποδώσει και θα εξαναγκάσει τον Χουσεΐν σε παράδοση άνευ όρων;

Είναι επαρκής δε μια απλή αντικατάστασή του, αν είναι δυνατή, η εγκαθίδρυση ενός άλλου καθεστώτος στη

Βαγδάτη, χωρίς την καταστροφή της πολεμικής μηχανής του Ιράκ και των πολεμικών δυνατοτήτων του ούτως ώστε να σχεδιαστεί μια νέα ισορροπία δυνάμεων στην περιοχή, να διασφαλισθεί η απρόσκοπτη ροή του πετρελαίου, να εξισορροπηθούν τα ισχυρά αραβικά κράτη μέσα σε ένα συλλογικό σύστημα ασφάλειας;

Δεν υπάρχουν ιστορικά παραδείγματα επιτυχών διεθνών αποκλεισμών. Η Αμερική δεν μπορεί να κάνει πλέον πίσω, η δε συγκέντρωση ναυτικών, αεροπορικών και ισχυρών τώρα δυνάμεων ξηράς που αποκτούν όλο και πιο σαφή χαρακτήρα επιθετικών και όχι μόνο μυντικών ικανοτήτων, δείχνουν προς την κατεύθυνση της τελικής πολεμικής σύρραξης.

Υπολογίζεται ότι η συγκέντρωση δυνάμεων επαρκών για να καταστεί η ηττα του Σαντάμ βέβαιη θα απαιτήσει ακόμα λίγο χρόνο, μέχρι τα μέσα περίπου του Νοέμβρη. Ποιά μορφή θα πάρει η σύρραξη δεν μπορεί να προβλεφθεί. Αλλά με την υπόθεση ότι ο Σαν-

τάμ θα αγωνιστεί μέχρις εσχάτων, σε έναν «ιερό πόλεμο» η κλιμάκωση της σύρραξης σίγουρα θα πάρει τρομερές διαστάσεις καθώς η κάθε πλευρά θα τα παίξει όλα για όλα, γιατί δεν θα έχει απομείνει καμιά οδός υποχώρησης ή συμβιβασμού.

Προς μια τέτοια έκβαση των πραγμάτων οδηγείται κανείς από την ανάλυση των βασικών δεδομένων που δεν έχουν αλλάξει παρά τις διπλωματικές κινήσεις και ελιγμούς.

Αλλά, επειδή τίποτα δεν είναι αναπόφευκτο στη ροή των πραγμάτων και στην ανθρώπινη δράση και πολλά απρόοπτα μπορεί να συμβούν, απομένει η έκφραση ευχής για την αποτροπή μιας τέτοιας φονικής σύγκρουσης, το ανθρωπινό κόστος της οποίας θα ανέλθει σε πολλές εκατοντάδες χιλιάδες νεκρών και τραυματιών. Να παίξει άραγε κάποιο ρόλο ο υπολογισμός του ανθρωπίνου αυτού κόστους στους υπολογισμούς των προσδοκώμενων ωφελειών από τη νίκη της Δύσης και την ηττα του Σαντάμ; □

Με το δάκτυλο... στο τηλεχειριστήριο

Είναι ασφαλώς κοινοτοπία να επισημάνουμε τον κυρίαρχικό ρόλο της τηλεόρασης στην ενημέρωση και συνακόλουθα στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης παγκοσμίως. Γεγονότα που θα έμεναν άγνωστα ή θα άφηναν αδιάφορο το ευρύ κοινό, προβαλλόμενα από την τηλεόραση αποκτούν ιδιαίτερη δυναμική, εντυπωσιάζουν, επηρεάζουν, πείθουν. Η τηλεοπτική εικόνα καταναλώνεται σαν αυταπόδεικτη αλήθεια.

Η δύναμη όμως του μέσου έχει πλέον διευρυνθεί. Όπως σημειώνει ο κοινωνιολόγος ΜΜΕ κ. Π. Παπαδόπουλος (Νέα 8-9-90), «ήδη από τρεις δεκαετίες η τηλεόραση επηρεάζει τον κόσμο που ζούμε. Η νεο-τηλεόραση επιπλέον τον διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό». Ας θυμηθούμε για παράδειγμα τις μέρες της πτώσης των Τσαουσέσκου στη Ρουμανία, όταν οι «κατασκευασμένες» ειδήσεις (π.χ. οι... 80.000 νεκροί της εξέγερσης) που διοχετεύθηκαν από την τηλεόραση έγιναν πιστευτές και επεδρά-

σαν καθοριστικά στην εξέλιξη των γεγονότων.

Η τηλεοπτική κάλυψη των γεγονότων του Περσικού Κόλπου συνάντησε αρχικά δυσκολίες. Η απευθείας δορυφορική σύνδεση με το Ιράκ απαγορευόταν και ο ηγέτης της χώρας ήταν «αόρατος», αφού ακόμα και τα μηνύματά του τα εκφωνούσε, από την τηλεόραση ο γνωστός πλέον μυστακοφόρος εκπρόσωπός του. Σύντομα όμως ο Σαντάμ Χουσεΐν αντιλήφθηκε ότι δεν ήταν συμφέρον του να αφήσει το «όπλο» της τηλεόρασης στη χρήση μόνο των αντιπάλων του. Έτσι παρουσιάστηκε στην οθόνη ανάμεσα στα μικρά παιδιά που κρατά ομήρους, δηλώνοντας ότι οι «φιλοξενούμενοί» του ξένοι υπήκοοι «αποτρέπουν τον πόλεμο». Η κακοστημένη παράσταση μπορεί να μη βελτίωσε την εικόνα του Χουσεΐν στη Δύση, πέτυχε όμως να δείξει με τον πιο απτό τρόπο τις συνέπειες που θα είχε μια ενδεχόμενη ένοπλη σύρραξη. Οι τηλεοπτικές εικόνες που δείχνουν τους αθώους ομήρους, τα μηνύματα που μέσω της τηλεόρασης στέλνουν στους δικούς τους, όπως επίσης οι συνεντεύξεις των Αμερικανών στρατιωτών που βρίσκονται στη Σαουδική Αραβία και οι συγκινητικές σκηνές του αποχαιρετισμού των στρατιωτών που φεύγουν για τον Περσικό φορτίζουν συγκινησιακά την κοινή γνώμη (ιδιαίτερα την αμερικανική που «βομβαρδίζεται» με πλήθος εικόνων από τα τεκταινόμενα στον Περσικό) και κατεβάζουν τους φιλοπόλεμους τόνους.

Ο Χουσεΐν δεν περιορίστηκε να δείξει

τους ομήρους από την οθόνη. Μίλησε σε ξένα κανάλια (στο γαλλικό TF1 και το αμερικανικό CBS) και έφθασε να προκαλέσει σε τηλεοπτικό διάλογο τον Τζωρτζ Μπους και τη Μάργκαρετ Θάτσερ «για να αποδεχθεί με ποιον είναι το δικίο». Η ιδέα βέβαια απορρίφθηκε, αλλά δεν είναι απίθανο να δούμε κάτι τέτοιο να πραγματοποιείται σε κάποια ανάλογη περίπτωση στο μέλλον. Ο Ιρακινός δικτάτορας αποφασισμένος να επιβάλει την «τηλε-διπλωματία», πρότεινε στον πρόεδρο Μπους να απευθύνει τηλεοπτικό μήνυμα στον Ιρακινό λαό, όπως προηγουμένως είχε κάνει ο Σαντάμ στον αμερικανικό μέσω της «συνέντευξής» του στο CBS. Και βέβαια, ο αμερικανός πρόεδρος αποδέχθηκε την πρόταση, γνωρίζοντας ότι είναι υποχρεωμένος να αντιμετωπίσει τον αντίπαλό του με τα ίδια «όπλα». Το περιεχόμενο των μηνυμάτων δεν έχει ίσως τόση σημασία, όση αυτή καθεαυτή η παρουσίασή τους, που του ανοίγει ένα δίαυλο επικοινωνίας ανάμεσα στα αντιμαχόμενα στρατόπεδα.

Η ιδιότυπη διπλωματία που ασκείται μέσω των τηλεοπτικών κυκλωμάτων, δείχνει περιτρώνα την ισχύ του μέσου. Τα μηνύματα που στέλνουν οι σχετικές με την εμπλοκή στον Περσικό Κόλπο τηλεοπτικές εικόνες, παίζουν ρόλο στη διαμόρφωση των εξελίξεων. Η τηλεόραση συμβάλλει στην πτώση του πολεμικού πυρετού, είναι όμως ταυτόχρονα έτοιμη, αν η κρίση δεν διευθετηθεί με ειρηνικά μέσα, να μεταδώσει τη σύρραξη σε «απευθείας σύνδεση».

Γιώργος Γιαννακόπουλος

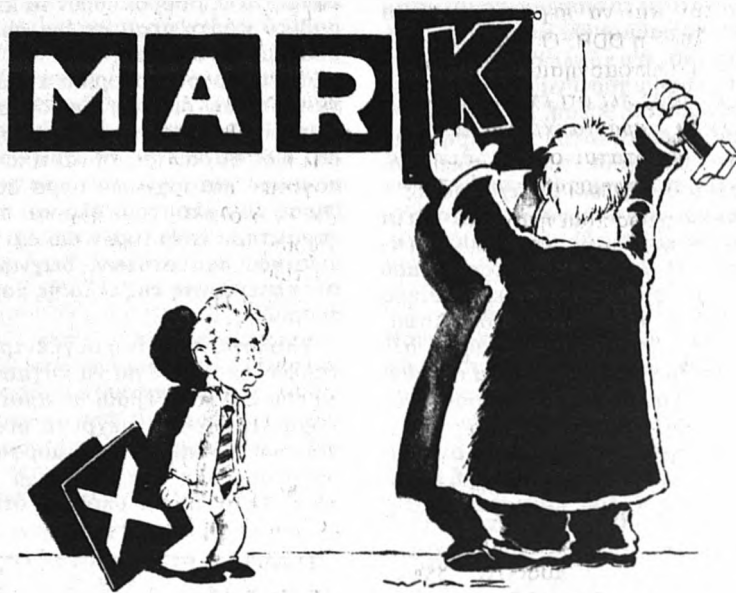
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ: «ΜΙΑ ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ

Τα πάντα είναι πλέον έτοιμα. Στις 3 Οκτωβρίου οι δυο Γερμανίες γίνονται μια. Ένωση; Ενοποίηση; Προσάρτηση; Προσχώρηση της Ανατολικής Γερμανίας στη Δυτική; Πώληση του πτωχού συγγενούς στον πλούσιο; Όλα αυτά έχουν ειπωθεί. Γεγονός πάντως είναι ότι η αγωνία της Ανατολικής Γερμανίας στις 3 Οκτωβρίου τερματίζεται. Ημερομηνία ιστορική ασφαλώς όχι μόνο για τους Γερμανούς αλλά και για την Ευρώπη. Σε λίγα εικοσιτετράωρα ή, κατά την επίσημη ονομασία της, «Λαοκρατική Δημοκρατικής Γερμανίας» δεν θα υπάρχει. Παρακολουθούμε το τέλος ενός κράτους το οποίο δημιούργησε πριν σαράντα δυο χρόνια ο ψυχρός πόλεμος και που, όπως είπε ο Ανατολικογερμανός συγγραφέας Στέφαν Χάϊμ, «θα αποτελέσει απλώς μια υποσημείωση στην ιστορία της Γερμανίας»... Υποσημείωση που διήρκεσε ό-μως σχεδόν μισό αιώνα.

Όλα έγιναν πάρα πολύ γρήγορα. Πέρσι τέτοια εποχή χιλιάδες απελπισμένοι Ανατολικογερμανοί έφευγαν με τρένα και με τα Τράμπαντ. Αν η φυγή τους συνεχιζόταν με το ρυθμό εκείνο, τότε η ένωση θα είχε πραγματοποιηθεί στην... επικράτεια της Δυτικής Γερμανίας. Εκείνοι που έμειναν πλημμύρισαν τους δρόμους της Δρέσδης, της Λειψίας, του Βερολίνου, κατεδάφισαν το Τείχος και μαζί με αυτό το «σοσιαλιστικό» καθεστώς. Αμέσως μετά έκαναν, τουλάχιστον η τεράστια συντριπτική πλειοψηφία τους, ό,τι χρειαζόταν ώστε για να οδηγηθούν το ταχύτερο δυνατόν σε ένα ενιαίο γερμανικό κράτος. Το κατόρθωσαν με τη «βοήθεια» του καγκελάρου Χέλμουτ Κολ και την αποφασιστικής σημασίας συμβολή του Μιχαήλ Γκορμπατσώφ.

Ευρωπαϊκή Γερμανία ή Γερμανική Ευρώπη;

Στις 3 Οκτωβρίου ο χάρτης της Ευρώπης αλλάζει, οι ισορροπίες στην Ευρώπη μεταβάλλονται. Από την τεμαχισμένη Γερμανία θα αναδυθεί ένα νέο κράτος, μια μεγάλη χώρα 80 εκατομμυρίων κατοίκων, μια ευρωπαϊκή υπερδύναμη. Η ύπαρξη δυο Γερμανιών, ε-

Σκίτσο του Wlaz στον Nouvel Observateur

κτός από γερμανικό δράμα, ήταν το πιο κραυγαλέο «σημάδι» του χωρισμού της Ευρώπης. Ωστόσο η ενιαία Γερμανία δημιουργεί επίσης ορισμένες ανησυχίες για το μέλλον της Ευρώπης. Δεν πρόκειται για τις φοβίες και τα φαντάσματα του παρελθόντος, δηλαδή για το «κλασσικό» επιχείρημα ότι «όσες φορές η Γερμανία ήταν ενωμένη, προξένησε δεινά στην ανθρωπότητα». Το ζήτημα είναι κατά πόσον η νέα μεγάλη γερμανική δύναμη θα επιβάλλει τους δικούς της ρυθμούς, θα καθυστερήσει ή θα αναχαιτίσει την πορεία προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση· κατά πόσον δηλαδή η νέα Γερμανία θα ακολουθήσει ουσιαστική ευρωπαϊκή πολιτική.

Η χιονοστιβάδα των εξελίξεων στην Ανατολική Ευρώπη και δη στην Ανατολική Γερμανία έφερε σε δύσκολη θέση τους μεγάλους, ιδίως, εταίρους της ΕΟΚ. Υπήρχαν βεβαίως προβλέψεις - ρυθμίσεις για ενδεχόμενη ένταξη της ενωμένης Γερμανίας στην Κοινότητα. Κανείς όμως δεν μπορούσε να φανταστεί πως κάτι τέτοιο θα συνέβαινε πριν από την ενοποίηση της ίδιας της Ευρώπης.

Από τον περασμένο Δεκέμβριο, μόλις μετά την «πτώση» του Τείχους του Βερολίνου, ο Γάλλος πρόεδρος Φραν-

σουά Μιττεράν άρχισε να πιέζει τον καγκελάριο Χέλμουτ Κολ. Του ζητούσε να επισπευθούν οι διαδικασίες για τη νομισματική ένωση των Δώδεκα, ώστε να μπορέσει η ΕΟΚ να απορροφήσει τους κραδασμούς που θα προκαλούσε η επερχόμενη ένωση της Γερμανίας. Αποτέλεσμα; Μηδέν εις το πηλίκον. Ακόμη την περιμένουμε την νομισματική ένωση...

Σύμφωνα με το άρθρο 23

Τα δυο γερμανικά κράτη θα ενοποιηθούν σύμφωνα με το περίφημο άρθρο 23 του συντάγματος της Δυτικής Γερμανίας το οποίο ορίζει ρητά ότι: «Ο παρών θεμελιώδης νόμος ισχύει στην περιοχή των κρατιδίων της Βάδης, Βαυαρίας, Βρέμης, Μεγάλου Βερολίνου, Αμβούργου, Έσσης, Κάτω Σαξωνίας, Βόρειας Ρηνανίας - Βεστφαλίας, Ρηνανίας - Παλατινάτου, Σλέσβιχ - Χολστάιν, Βυρτεμβέργης - Βάδης και Βυρτεμβέργης - Χοεντσόλλερν. Στα άλλα τμήματα της Γερμανίας ο θεμελιώδης νόμος τίθεται σε ισχύ αμέσως μετά την προσχώρησή τους». Η τελευταία φράση τα λέει όλα...

Οι Ανατολικογερμανοί ουσιαστικά δεν έθεσαν όρους στους Δυτικούς αδελφούς τους. Εκείνο που τους ενδιέφερε ήταν να γίνει η ενοποίηση το ταχύτε-

ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ»

της Τέτας Παπαδοπούλου

ρο δυνατόν και να περάσει οριστικά στο παρελθόν η DDR. Ο μόνος τους όρος ήταν η ανυπομονησία τους. «Ποιός μπορεί να τους πει ότι έχουν άδικο, αφού έζησαν σαράντα χρόνια εντελώς χαμένα»; διερωτάται ο Theo Sommer, διευθυντής της εφημερίδας «Die Zeit».

Ας δούμε όμως ποια ήταν τα αποφασιστικά βήματα που οδήγησαν στην αυτοδιάλυση της DDR. Πώς από το γκρέμισμα του Τείχους, το αξέχαστο βράδυ της 9ης Νοεμβρίου 1989, φθάσαμε στην ιστορική 3η Οκτωβρίου 1990.

Στις 18 Μαρτίου διεξάγονται οι πρώτες ελεύθερες εκλογές στην ιστορία της Ανατολικής Γερμανίας. Πρώτες και τελευταίες καθώς φαίνεται. Εντυπωσιακή η νίκη των Χριστιανοδημοκρατών. Συγκεντρώνουν ποσοστό 48% έναντι 21% των Σοσιαλδημοκρατών, 16% του μετονομασθέντος σε Δημοκρατικό - Σοσιαλιστικό πρώην Κομμουνιστικού κόμματος και 5% των Φιλελευθέρων. Το Neues Forum το οποίο πρωτοστάτησε στις διαδηλώσεις, που οδήγησαν στην κατάλυση του καθεστώτος, συντριβεται. Το μήνυμα του εκλογικού αποτελέσματος είναι περισσότερο από σαφές. Οι Ανατολικογερμανοί ψήφισαν εκείνους που τους υποσχέθηκαν «Ένωση αμέσως».

Οι νικητές των εκλογών ζητούν να σχηματισθεί κυβέρνηση συνασπισμού με τη συμμετοχή των Σοσιαλδημοκρατών και των Φιλελευθέρων. Πρωθυπουργός θα είναι ο Λόταρ Ντε Μεζιέρ, πρόεδρος του Χριστιανοδημοκρατικού κόμματος, ένας άγνωστος πέντε μήνες πριν δικηγόρος.

Στις 5 Απριλίου γίνεται η εναρκτήρια συνεδρίαση της εφήμερης ανατολικογερμανικής Βουλής. Από το σύνολο των 400 μελών της μόνον 10 συμμετείχαν στην VolksKammer, τη «Βουλή» του προηγούμενου καθεστώτος. Στις 12 Απριλίου η Βουλή εγκρίνει το πρόγραμμα του κυβερνητικού συνασπισμού, ενώ παράλληλα αρχίζει ο ενδογερμανικός διάλογος για τα περαιτέρω...

Εκτός από τα ενδογερμανικά θέματα πρέπει, ιδίως, να ρυθμιστεί το πολύπλοκο και λεπτό πρόβλημα της «διεθνούς θέσης» της ενωμένης Γερμανίας.

Θα είναι, π.χ., ουδέτερη; Ποια θα είναι η σχέση της με το NATO και με τη Σοβιετική Ένωση; Ποιές εγγυήσεις θα δοθούν στους Πολωνούς για το απαραβίαστο της γραμμής Όντερ-Νάϊσσε, δηλαδή για το απαραβίαστο των πολωνογερμανικών συνόρων; Για το διακανονισμό όλων αυτών των θεμάτων αρχίζουν, στις 5 Μαΐου, συνομιλίες μεταξύ των υπουργών Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών, Σοβιετικής Ένωσης, Γαλλίας, Βρετανίας (νικήτριες δυνάμεις του πολέμου εναντίον του ναζισμού) και των υπουργών Εξωτερικών των δυο Γερμανιών. Για λόγους προφανείς οι συνομιλίες ονομάζονται: «4 + 2».

Το Μάρκο και ο Γκορμπατσώφ ενώνουν τη Γερμανία

Η νομισματική ένωση είναι γεγονός. Από το πρωί της 1ης Ιουλίου η ανατολικογερμανική οικονομία υπάγεται στην Bundesbank, την Κεντρική Τράπεζα της Δυτικής Γερμανίας, και το γερμανικό μάρκο είναι το ενιαίο νόμισμα των δυο χωρών. Ευχαριστημένοι αλλά ταυτοχρόνως κάπως ανήσυχoi οι Ανατολικογερμανοί. Σκέπτονται τις κοινωνικές επιπτώσεις που θα προκαλέσει η απότομη «βουτιά» στην οικονομία της αγοράς. «Πραγματοποιώντας τη νομισματική ένωση γρήγορα και με καλούς όρους βοηθάμε τη χώρα μας» δηλώνει ο πρωθυπουργός Λόταρ Ντε Μεζιέρ.

Στις 16 Ιουλίου αίρεται το μεγαλύτερο εμπόδιο, στο οποίο προσέκρουε η ένωση. Ο Μιχαήλ Γκορμπατσώφ δέχεται να ανήκει η ενωμένη Γερμανία στο NATO! Σ' αυτό το, από κάθε άποψη, εντυπωσιακό αποτέλεσμα καταλήγουν οι συνομιλίες του στη Μόσχα με τον καγκελάριο Κολ.

«Η ενωμένη και κυρίαρχη Γερμανία» ανακοινώνει ο πρόεδρος της Σοβιετικής Ένωσης «θα αποφασίσει σε ποιο μπλοκ θέλει να ανήκει. Μια ενωμένη Γερμανία και μέλος του NATO, εφ' όσον αυτή είναι η επιλογή της, θα συνεργάζεται με την Σοβιετική Ένωση και το Σύμφωνο της Βαρσοβίας». Απίστευτο. Και να σκεφθεί κανείς ότι μόλις τον Οκτώβριο του 1988 ο Μιχαήλ Γκορμπατσώφ δήλωνε ότι «οποιαδήποτε προσπάθεια εξάλειψης των συνόρων ανάμεσα στα

δυο κυρίαρχα γερμανικά κράτη θα έχει συνέπειες καταστρεπτικές».

Στις 23 Αυγούστου μετά από έντονες συζητήσεις τριών εβδομάδων η ανατολικογερμανική Βουλή αποφασίζει να γίνει η ενοποίηση στις 3 Οκτωβρίου. Η ιστορική απόφαση ελήφθη με πλειοψηφία των 3/4 των μελών της. Μειοψηφισαν οι 62, υπό τον Γκρέγκορ Γκίζι, βουλευτές του τώως κομμουνιστικού κόμματος. «Προγραμματίσατε το ναυάγιο της DDR» έλεγε ο Γκρέγκορ Γκίζι στους συναδέλφους του μόλις ανακοινώθηκε το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας. Κι εκείνοι του απαντούσαν... «αυτό ακριβώς θέλαμε».

Μέχρι να οριστικοποιηθεί η ημερομηνία «της εισόδου της DDR στο πεδίο που εφαρμόζεται ο θεμελιώδης νόμος της Ομοσπονδιακής Γερμανίας» διτημήθηκαν πολλά κωμικοτραγικά που καμιά σχέση δεν είχαν με την ουσία του προβλήματος. Οι Σοσιαλδημοκράτες απεχώρησαν από τον κυβερνητικό συνασπισμό γιατί ήθελαν να γίνει η ένωση στις 15 Σεπτεμβρίου ενώ οι Χριστιανοδημοκράτες επέμεναν για τις 14 Οκτωβρίου... Τελικά μοιράστηκαν τη διαφορά του ενός μηνός που τους χώριζε και κατέληξαν στις 4 Οκτωβρίου. Για να γίνει όμως αυτό χρειάστηκε μια τελική θυελλώδης επτάωρη συζήτηση στη βουλή, με πολλές διακοπές και ανάλογα τηλεφωνήματα στη Βόννη στα ομώνυμα κόμματα...

Στις 12 Σεπτεμβρίου στη Μόσχα, παρουσία του Μιχαήλ Γκορμπατσώφ, και του Ανατολικογερμανού πρωθυπουργού Λόταρ Ντε Μεζιέρ, οι υπουργοί Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών, Σοβιετικής Ένωσης, Γαλλίας, Αγγλίας και οι ομόλογοί τους των δυο Γερμανιών υπογράφουν την ιστορική συμφωνία για την ενοποίηση της Γερμανίας.

Στις 3 Οκτωβρίου η Ανατολική Γερμανία θα είναι ένα τμήμα της ενιαίας Γερμανίας, τα πέντε από τα δεκαέξι ομόσπονδα κρατίδια της, η περιοχή που γεωγραφικά ορίζεται από τους ποταμούς Έλμπα και Όντερ. Καθώς οι ανακατατάξεις στην Κεντρική Ευρώπη ολοκληρώνονται το αίτημα της ευρωπαϊκής ενοποίησης γίνεται ακόμη πιο επιτακτικό.

GERMANIA: ΤΑ «ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ» ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

του Νίκου Χειλά

Σε καιρούς κοσμογονικών αλλαγών είναι φυσικό να οργιάζει η εσχατολογία· στην εποχή του κυνηγιού ακόμα και οι αρκούδες μιλάνε για οικολογία...

Αν υπάρχει ένας έσχατος, απόλυτος λόγος που δικαιολογεί την αυτοδιάλυση της Ανατολικής Γερμανίας, τότε αυτός είναι οικολογικός.

Το κράτος - υπόδειγμα του υπαρκτού σοσιαλισμού συνέβαλε ίσως όσο κανένα άλλο στη ρύπανση της ηπείρου μας. Ο ποταμός Έλβας είναι από καιρό βιολογικά νεκρός. Τα λύματα που μεταφέρει νεκρώνουν ένα όλο και μεγαλύτερο μέρος της Βόρειας Θάλασσας. Τα ορυχεία κάρβουνου γύρω από τη Λειψία δεν έχουν μετατρέψει μόνον εκατοντάδες τετραγωνικά χιλιόμετρα της περιοχής σε έρημο. Η σκόνη που εκπέμπουν καταστρέφει, επίσης, τα δάση της γειτονικής Βοημίας και της Βαυαρίας.

Στο κράτος, που μετά τη συγχώνευσή του με τη Δυτική Γερμανία στις 3 Οκτωβρίου 1990 θα είναι σαν να μην υπήρξε ποτέ, όλα βρωμούσαν. Όλα εκτός από το χρήμα· το δυτικό, εξευακούεται. Για δυτικά αργύρια οι υπαρκτοί σοσιαλιστές είχαν δεχθεί να μεταβάλλουν τη χώρα τους σε σκουπιδοτενεκέ της βιομηχανικής Ευρώπης.

Στα τελευταία χρόνια κατέφθαναν καθημερινά περισσότερα φορτηγά και βυτία με απόβλητα, παρά με εμπορεύματα. Η διοξίνη, τα βαρέα μέταλλα και οι ραδιενεργές ουσίες ξεφορτώνονταν σε κατά κανόνα αστεγανοποιητές χωματερές. Κανένα άλλο κράτος της Δυτικής ή Ανατολικής Ευρώπης δεν είχε δεχθεί να παίξει αυτόν τον ατιμωτικό ρόλο. Η συσσώρευση των απορριμμάτων έτεινε, να γίνει ένας από τους σημαντικότερους, αν και ανεπίσημα, δείκτες του οικονομικού σχεδιασμού. Απλό αυτή την άποψη είναι σωστό, ότι τελικά η Ανατολική Γερμανία πνίγηκε κυριολεκτικά μέσα στη βρώμα της.

Ένα καθεστώς που τρώει τη βρώμα με το κουτάλι είναι επόμενο να την αναγάγει σε υγειονομική σταθερά. Την αναγωγή είχε αναλάβει η Στάζι, η μυστική κρατική αστυνομία. Πρόσφατα απεκαλύφθη, ότι η Στάζι συγκέντρωνε

και ταξινομούσε τα... «προσωπικά» απόβλητα των αντιπολιτευομένων. Στα αρχεία της βρέθηκαν χιλιάδες μπουκάλια και γυάλες με ούρα, περιττώματα και διάφορα άλλα εκκρίματα ατόμων, που είχαν περάσει κατά καιρούς για ανάκριση από την ασφάλεια.

«Οσμή ιδρώτος από δεξιά υπομασχάλη, Μπέρμπελ Μπολάυ», είναι γραμμένο στην ετικέτα ενός δοκιμαστικού σωλήνα. Η οσμή αυτή, όπως και εκείνη όλων των άλλων μυρωδιών που αποπνέει το σώμα, είναι, όπως λένε οι ειδικοί, χαρακτηριστική για κάθε άνθρωπο και φθάνει το όριο αποκλειστικότητας των δακτυλικών αποτυπωμάτων. Μόνον η Στάζι είχε όμως, διεθνώς, την έμπνευση, να τις αξιοποιήσει στο κυνήγι εναντίον ανθρώπων. Ανθρωποκυνηγητό που εκτελούσαν, τελικά, ειδικά εκπαιδευμένοι σκύλοι, που αφού μύριζαν το σχετικό εύρημα, οδηγούνταν κατόπιν από τουαλέτα σε τουαλέτα. Το σαιιζπηρικό, «κάτι βρωμάει στο βασίλειο της Δανιμαρκίας», ξεπεράστηκε εδώ για πρώτη φορά από την πραγματικότητα.

Η Δανιμαρκία δεν είναι όμως σήμερα μονοπώλιο του υπαρκτού σοσιαλισμού. Και εάν υπάρχει ένας έσχατος, απόλυτος λόγος, που θα συνηγορούσε εναντίον της συγχώνευσης της Ανατολικής με τη Δυτική Γερμανία, τότε αυ-

τός είναι πάλι οικολογικός.

Μπορεί οι Δυτικογερμανοί να έχουν την πιο εξελιγμένη περιβαλλοντική τεχνολογία στον κόσμο. Και μπορεί να είναι αποφασισμένοι να παραδώσουν στους κληρονόμους τους μια χώρα, που θα είναι πράγματι πιο πράσινη και υγιής, απ' ό,τι η σημερινή.

Ωστόσο αυτό που μετράει τελικά δεν είναι οι προθέσεις, αλλά το κέρδος. Το κέρδος όμως είναι τυφλό απέναντι στη φύση. Παρά τη διορθωτική παρέμβαση του κράτους, που στη Δυτική Γερμανία είναι εντονότατη, και παρά τη μετατροπή των προσπάθειών καταπολέμησης της ρύπανσης σε ένα από τους πιο κερδοφόρους καπιταλιστικούς κλάδους, η καταστροφή της φύσης συνεχίζεται. Ήδη σήμερα, διαπιστώνουν πολλοί ειδικοί, το έδαφος της Δυτικής Γερμανίας είναι φορτωμένο με 6-10 φορές περισσότερα δηλητήρια, από εκείνα που θα του «επέτρεπαν» να μείνει... υγιές.

Ας μιλήσουμε για τη διοξίνη. Στο Αμβούργο έκλεισαν πρόσφατα 50 παιδικοί σταθμοί, επειδή στο χώμα του κήπου βρέθηκε τόση διοξίνη, όση και στο Σοβέζο, μετά την καταστροφή στο εκεί χημικό εργοστάσιο. Στην Κάτω Σαξωνία το υπουργείο Υγείας προειδοποιεί το κοινό, ότι 20 γραμμάρια οποιουδήποτε ψαριού της Βόρειας Θάλασσας περιέχουν περισσότερη διοξίνη, από ό,τι αντέχει ο άνθρωπος οργανισμός. Τεράστιες περιοχές στο Μπάντεν Βίτενμπεργκ έχουν μεταβληθεί χάρη στη διοξίνη, σύμφωνα με ένα σοσιαλιστή βουλευτή, σε «καμμένη γη».

Η πιο «δηλητηριώδης ουσία που έχει παρασκευάσει ποτέ ο άνθρωπος», όπως αποκαλεί τη διοξίνη το γερμανικό περιοδικό «Σπίγκελ», έχει μπει στη ζωή και στο σώμα όλων των κατοίκων. Σε ορισμένες περιοχές έχουν μετρηθεί στους κατοίκους ποσότητες πού ξεπερνούν το εκατονταπλάσιο του επιτρεπόμενου ορίου. Η διοξίνη είναι κάτι, που όταν μπει στον οργανισμό δεν ξαναφύγει εύκολα. Ο οργανισμός αποβάλλει τη μισή ποσότητα μόνο μετά από δέκα χρόνια. Η «λήψη» της, με τις τρο-

φές και την εισπνοή δεν σταματάει καθόλου και έχει συσσωρευτικό χαρακτήρα.

Οι τοξικολόγοι φοβούνται ότι στα επόμενα 10 χρόνια η ποσότητα της διοξίνης του μέσου Γερμανού θα αυξηθεί κατά 2.000 φορές!

Το δηλητήριο διεισδύει παντού —σε ανθρώπους, αέρα, έδαφος. Δεν είναι παράξενο λοιπόν, ότι σ' ένα τέτοιο έδαφος ξεφυτρώνουν όλο και νέα άνθη του κακού. Μια ιδέα γι' αυτό έδωσε πρόσφατα, με σχετικό ρεπορτάζ, η δυτικογερμανική τηλεόραση 3 SAT. Αντικείμενο του ρεπορτάζ είναι η υποδοχή που επιφυλάσσει η πλειοψηφία των Γερμανών στους Ρόμα, τους τσιγγάνους της Ρουμανίας, που ζητούν τους τελευταίους μήνες καθημερινά άσυλο στη Γερμανία για πολιτικούς και οικονομικούς λόγους.

«Δεν έχουμε τίποτα εναντίον των τσιγγάνων», δήλωσαν στην κάμερα οι περισσότεροι ερωτηθέντες. «Αρνούνται όμως να συζητήσουμε με ανθρώπους που επιλέγουν να ζουν μέσα στη βρώμα» Για να αποδείξουν του λόγου το αληθές οι «καθαροί» αυτοί Γερμανοί, κατασκοπεύοντας τους Ρόμα με ιδιωτικές βιντεο-κάμερες, έχουν καταγράψει όχι μόνο κάθε ποντίκι αλλά και κάθε κουνούπι που περιφέρεται στους καταυλισμούς. Με τέτοια και παρόμοια «οικολογικά» πειστήρια εκατοντάδες «λαϊκοί πολιτοφύλακες» έχουν ανακηρύξει τις περιοχές τους σε «περιφέρειες ελεύθερες από τσιγγάνους»...

Από οικολογική άποψη λοιπόν οι κάτοικοι της Ανατολικής Γερμανίας οδηγούνται με την Ένωση από τη Σκύλα στη Χάρυβδη, αν και, φυσικά, η Χάρυβδη είναι το ασύγκριτα μικρότερο κακό.

Αλλά και από κοινωνικοπολιτική σκοπιά η μεταμόρφωση της Γερμανίας είναι αμφιλεγόμενη. Η Ένωση είναι μια εντελώς μονόπλευρη υπόθεση. Εκείνος που «ενώνεται» είναι, στην ουσία, μόνον η Ανατολική Γερμανία. Ό,τι είναι «σοσιαλιστικό» διαγράφεται. Η καπιταλιστική τάξη πραγμάτων επεκτείνεται παντού. Πρόκειται για την πιο μεγάλη αλλαγή στη μεταπολεμική Ευρώπη που συνεπάγεται την αναβίωση της Γερμανίας ως μεγάλη δύναμη και, γενικά τη δραματική ανατροπή των σχέσεων Ανατολής - Δύσης σε βάρος της πρώτης.

Θα έλεγε λοιπόν κανείς, ότι η Αρι-

στερά θα προέβαλλε εξ αρχής αντιρρήσεις εναντίον μιας τέτοιας ένωσης.

Κάτι τέτοιο όμως, ως γνωστόν, δεν συνέβη. Η πίεση «από τα κάτω» υπέρ της ένωσης ήταν τόσο μεγάλη, ώστε κανένα σχεδόν από τα κόμματα αυτά δεν τόλμησε να της αντιτεθεί. Τόσο οι Πράσινοι της Δυτικής Γερμανίας, όσο και το Νέο Φόρουμ της Ανατολικής Γερμανίας την αποδέχθηκαν αντιπαράθετόντας απλώς δικούς τους όρους για την πραγματοποίησή της. Ακόμα και το πρώην κομμουνιστικό και νυν κόμμα του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού της Ανατολικής Γερμανίας δεν πήρε διαφορετική θέση. Ο πρόεδρος του κόμματος *Γκρέγκορ Γκίζι* είχε δηλώσει ήδη τον Ιανουάριο του 1990, ότι το «*τρένο της ένωσης έχει φύγει, εμείς πρέπει τώρα μόνο να προσπαθήσουμε να εληρμάσουμε την κατευθυνση και την ταχύτητά του*». Οι τελευταίες αντιρρήσεις που προέβαλλαν αυτά τα κόμματα —όπως στο θέμα του εκλογικού νόμου, η του νόμου για τις αμβλώσεις, που απειλεί τη φιλελεύθερη νομοθεσία της Ανατολικής Γερμανίας υπέρ της γυναικας αφορούν απλώς «λεπτομέρειες» και όχι το συνολικό πλαίσιο της ένωσης.

Σήμερα, παραμονή της ενοποίησης της 3ης Οκτωβρίου, κάθε προσπάθεια ανατροπής της ροής των γεγονότων θα έμοιαζε φυσικά με δονκιχωτισμό. Οι δημοσκοπήσεις των τελευταίων μηνών δείχνουν, ότι η συντριπτική πλειοψηφία των Γερμανών σε Ανατολή και Δύση είναι υπέρ της Ένωσης υπό τους όρους που έχουν διατυπώσει τα πλειοψηφούντα στη Βόννη και Ανατολικό Βερολίνο συντηρητικά και σοσιαλδημοκρατικά κόμματα.

Μπορεί η Ανατολική να «απορροφάται», ή να «καταβροχθίζεται», από τη Δυτική Γερμανία. Για «προσάρτηση» όμως, με τη συνηθισμένη πολιτικό - ιστορική σημασία του όρου, δεν μπορεί να γίνεται λόγος. Οι διαδικασίες της Ένωσης ανταποκρίθηκαν πλήρως στα διεθνή δημοκρατικά στάνταρ: Ελεύθερες εκλογές, δημόσια συζήτηση, νόμιμοι και διαφανείς μηχανισμοί λήψεως αποφάσεων. Επιπλέον το δυτικογερμανικό κατεστημένο φάνηκε πολύ «γενναιόδωρο» σε παραχωρήσεις, ώστε να επιταχυνθεί η ένωση αποδεχόμενο:

● Μείωση των Ενόπλων δυνάμεων της Γερμανίας κατά 40% —τον πρώτο πραγματικό αφοπλισμό μετά το 1945

σε παγκόσμιο επίπεδο.

● Αναγνώριση των συνόρων της Πολωνίας (γραμμή Όντερ - Νάισε).

● Δανειοδότηση πολλών δισεκατομμυρίων μάρκων της ψυχорραγούσας οικονομίας των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης.

Το πώς θα εξελιχθεί η κατάσταση στο έδαφος της πρώην Ανατολικής Γερμανίας είναι φυσικά άδηλο. Η οικονομία της, που είχε χρεωκοπήσει πριν από την πτώση του προηγούμενου καθεστώτος, απειλείται σήμερα με γενική κατάρρευση. Σίγουρο είναι, ότι το δυτικογερμανικό κεφάλαιο διαθέτει με το παραπάνω τα αναγκαία ποσά για να την «εξυγιάνει», αποφεύγοντας έτσι τους κλυδωνισμούς που θα προέκυπταν, εάν επέτρεπε το κλείσιμο των χιλιάδων ήδη χρεωκοπημένων επιχειρήσεων. Η μεγάλη πλειοψηφία του πληθυσμού πάντως, όπως προκύπτει από τις δημοσκοπήσεις, είναι σύμφωνη ακόμα και με πτώση του βιοτικού της επιπέδου στα 2-3 επόμενα χρόνια, εάν έτσι εξασφαλισθεί η εξίσωση του βιοτικού της επιπέδου με εκείνο της Δυτικής Γερμανίας στα αμέσως, πάλι, επόμενα 2-3 έτη.

Η Γερμανία αλλάζει —και μαζί της αλλάζει η θέση της στη διεθνή κοινότητα. Προς το παρόν ισχύουν οι διαβεβαιώσεις του υπουργού Εξωτερικών της Βόννης *Χανς Ντίτριχ Γκένσερ*, ότι η νέα Γερμανία θα είναι μια χώρα της ειρήνης, από το έδαφος της οποίας δεν θα εξαπολυθεί ποτέ πια άλλος πόλεμος. Η μείωση των ενόπλων δυνάμεων της κατά 40% αποτελεί ένα αξιόπιστο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση.

Ήδη όμως αυτές τις εβδομάδες γερμανικά πλοία βρίσκονται, υπό τη σημαία της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης, στον Περσικό Κόλπο παίρνοντας μέρος στον αποκλεισμό του Ιράκ. Οι Γερμανοί ιθύνοντες αρχίζουν να «σκέφτονται» πάλι «φωναχτά» σχετικά με την «αυξανόμενη ευθύνη της Γερμανίας στον κόσμο».

Τέτοιες σκέψεις διατυπώνει ακόμα και η εκπρόσωπος των Πράσινων στο Κοινοβούλιο της Βόννης, *Αντιέ Βόλμερ*. Σ' αυτές τις σκέψεις φυσικά κάτι δεν πάει, κάτι δεν μυρίζει καλά. Μπορεί η ένωση να εξάλειψε από το χάρτη της Γερμανίας το Ράιχ του υπαρκτού σοσιαλισμού, το Βασίλειο της Δανιμαρκίας εξακολουθεί όμως προφανώς να συνυπάρχει μέσα του.

Η ΕΣΣΔ ΑΙΩΡΕΙΤΑΙ ΣΤΟ ΧΑΟΣ

Ο Θεός να φυλάει
από το να ζήσουμε τη ρωσική βία,
που είναι χωρίς νόημα
και χωρίς έλεος.
Πούσκιν, «Η κόρη του λοχαγού»

Για τους κατοίκους της Μόσχας, της πρωτεύουσας του παράλογου, οι τελευταίες ελλείψεις στο ψωμί είναι κάτι που ήρθε φυσιολογικά: τον Ιανουάριο εξαφανίστηκε από τα μαγαζιά το τυρί, το Φεβρουάριο ήταν αδύνατο να βρει κανείς στα ράφια απορρυπαντικό, ή κοινό σαπούνι. Το Μάρτιο και τον Απρίλιο ήταν η σειρά του αλατιού και των σπέρτων που προστέθηκαν στις κουρτίνες, τις μαξιλαροθήκες ή τις καρέκλες, είδη τα οποία είναι αδύνατον πλέον να βρεθούν. Το Μάιο δεν είχαμε χαρτί. Τον Ιούλιο εξαφανίστηκαν τα τσιγάρα, ακόμη και αυτά τα σοβιετικά «στούκας» που μοιάζουν σαν να καπνίζουν εφημερίδα. Μετά τις καλοκαιρινές διακοπές, ήρθε η σειρά του ψωμιού που δεν είχε λειψει μετά από το τέλος του πολέμου.

Μόνο στην παράλογη σοσιαλιστική ένωση των παράλογων σοβιετικών δημοκρατιών, μπορούσε να συμβεί αυτό: λόγω των καλών καιρικών συνθηκών η παραγωγή σιτηρών έφτασε φέτος σε ύψη ρεκόρ. Μόνο οι σοβιετικοί και όσοι δυτικοί παρατηρητές μπορούν και ζουν στη Μόσχα είναι σε θέση να καταλάβουν ότι κανείς δεν ξέρει ποιος φταίει που το ψωμί, το οποίο υπήρχε άφθονο τον Ιούλιο, λείπει τον Αύγουστο: η «Μοσχωργκλεπρομ» που επιτηρεί την παραγωγή του ψωμιού, η «Μοσκλημπτοργκ» που το εμπορεύεται, η «Μοσκλημπτράανς» που το μεταφέρει, ή και οι τρεις πληθωρικές εταιρείες μαζί, που σήμερα κατηγορούν η μία την άλλη;

Το βέβαιο είναι ότι το ψωμί είναι το χαρακτηριστικότερο δείγμα αυτού του παρανοϊκού συστήματος που λέγεται σοσιαλιστική οικονομία σοβιετικού τύπου. Ισχυρά επιδοτούμενο από το κράτος που κρατούσε την τιμή του χαμηλή, χρησιμοποιείτο για τροφή των γουρουνιών. Ο ίδιος ο Μιχαήλ Γκορμπατσώφ χρησιμοποιούσε το παράδειγμα του ψωμιού για να δείξει το παράλογο του συστήματος: «το χρησιμοποιούν τα παιδιά για να παίζουν μπάλα», έλεγε μια μέρα αγανακτισμένος ο Σοβιετικός πρόεδρος. Τον Ιούνιο, ένα από τα πολ-

λά προγράμματα οικονομικής μεταρρύθμισης τα οποία θα βρεθούν τον κάλαθο των αχρήστων, προβλέπει τον τριπλασιασμό της τιμής του ψωμιού από την 1η Ιουλίου του 1990, αλλά οι αντιδράσεις της κοινής γνώμης ματαιώνουν τις αυξήσεις που θέλει να επιβάλει η κυβέρνηση.

Το Σεπτέμβριο το ψωμί εξαφανίζεται και κανείς δεν ξέρει γιατί. Πρόκειται για «προβοκάτσια» της κυβέρνησης Ριζκόφ που θέλει έτσι να δείξει ότι έπρεπε να εγκριθούν οι αυξήσεις που ήθελε; Μάλλον απίθανο, γιατί ο Ριζκόφ είναι από τους πιο συντηρητικούς όσον αφορά την έκταση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Είναι γιατί τα μηχανήματα των εργοστασίων δουλεύουν με το 70% των δυνατοτήτων τους, επειδή είναι τεχνολογίας του '50, όπως υποστηρίζουν ορισμένοι; Ναι, αλλά τότε γιατί υπήρχε ψωμί τον Ιούλιο, αναρωτιούνται οι άλλοι. Μήπως δεν έχουμε να κάνουμε παρά με μια προσπάθεια υπονόμευσης από τους συντηρητικούς, των νέων ριζοσπαστικών δημοτικών αρχών της Μόσχας και του δημάρχου Γαβριήλ Ποπώφ; Αλλά μήπως τις ελλείψεις στο ψωμί και τα τσιγάρα δεν χρησιμοποίησε ακριβώς ο Ποπώφ, για να ζητήσει την παραίτηση της κυβέρνησης Ριζκόφ και το άμεσο πέρας στην οικονομία της αγοράς, δηλαδή στον καπιταλισμό που απεχθάνονται οι συντηρητικοί;

Γιατί λείπει το ψωμί;

Στην πραγματικότητα δεν συμβαίνει τίποτα από τα προηγούμενα: απλώς μαζί με το σύστημα, καταρρέει και το ψωμί, όπως καταρρέουν τα τσιγάρα, τα χαρτιά υγείας, το κρέας και τα λιγο-

στά είδη που έχουν απομείνει και είναι σίγουρο ότι θα εξαφανισθούν σε λίγους μήνες, ή εβδομάδες. Γιατί το σύστημα αυτό λειτουργούσε στηριγμένο σε δυο στοιχεία: στο φόβο και στο κόμμα. Ο φόβος εξασφάλιζε ότι ο φορτηγατζής θα κουβαλούσε το ψωμί από τα εργοστάσια στους φούρνους, αν δεν ήθελε να βρεθεί σε στρατόπεδο συγκέντρωσης: τώρα μπορεί να χρησιμοποιήσει το φορτηγό για άλλη δουλειά, ή να πουλήσει το ψωμί στη μαύρη αγορά. Και το ίδιο συμβαίνει με τον κολχόζνικο που έπρεπε να μαζεύει την καλή φετινή σοδιά, ή τον οδηγό του τρένου, ο οποίος θα όφειλε να τη μεταφέρει στα εργοστάσια.

Τα πρώτα χρόνια της περεστρόικα, αυτό δεν μπορούσε να γίνει γιατί επέβλεπε το κόμμα: ο γραμματέας της Κόβας των φορτηγατζήδων, ο γραμματέας του φούρνου της πλατείας Μαγιακόβσκι που συνεργαζόταν στενά με την Κα Γκε Μπε (άλλον ένα μηχανισμό σε βαθιά κρίση σήμερα), εξασφάλιζαν την οποία λειτουργία της οικονομίας. Βεβαίως και τότε υπήρχε και μαύρη αγορά και διαφθορά. Όμως η παρουσία του κόμματος εξασφάλιζε ότι η διαφθορά θα γίνονταν σε υπολογισμένες δόσεις, σε έναν τέτοιο βαθμό που δεν θα απειλούσε την ομαλή λειτουργία του συστήματος. Αλλά το 1990, κανείς δεν φοβάται ούτε υπολογίζει τον κομματικό γραμματέα των φορτηγατζήδων (που με τη σειρά του ντρέπεται επειδή είναι κομμουνιστής) δεν υπάρχει κάποιος που να επιτηρεί τη λειτουργία του καταρρέοντος συστήματος, την ίδια στιγμή που δεν έχει διαμορφωθεί ένα άλλο σύστημα για να το αντικαταστήσει: αυτό που θα δούλευε με κίνητρα όχι το φόβο ή το κόμμα αλλά το κέρδος

στα πλαίσια μιας ελεύθερης οικονομίας.

Δυο προτάσεις για την οικονομία

Υποτίθεται ότι ακριβώς αυτή η δημιουργία «της οικονομίας της αγοράς» είναι που απασχολεί εδώ και μήνες τα ανώτατα κλιμάκια της σοβιετικής εξουσίας. Το Δεκέμβριο, ο πρωθυπουργός Ριζκόφ αναγγέλλει τη δέσμη των μέτρων για το πέρασμα στη «ρυθμιζόμενη οικονομία της αγοράς». Στο στόχαστρο των ριζοσπαστών που τη θεωρούν ανεπαρκή, η πρώτη αυτή οικονομική μεταρρύθμιση θα γνωρίσει μια οικτρή αποτυχία, σε ένα φόντο γκρίζων καταστάσεων με ολοένα και περισσότερα άδεια ράφια.

Τον Ιούνιο, αφού έχουν χυθεί τόνοι μελάνης και έχουν χαθεί ατέλειωτες ώρες εργασίας των κάθε λογής σοβιετικών κοινοβουλίων και επιτροπών, ο ίδιος πρωθυπουργός αναγγέλλει τη νέα πολυπόθητη μεταρρύθμιση:

Προβλέποντας μεγάλες αυξήσεις στις τιμές, τα νέα μέτρα θα προκαλέσουν τον πανικό των καταναλωτών που εφορμούν στα μαγαζιά αγοράζοντας ό,τι έχει απομείνει στα ράφια. Μετά από μια θύελλα αντιδράσεων, ο ίδιος ο Γκορμπατσώφ θα διαβάσει, μιλώντας στο Συνέδριο του ΚΚΣΕ στις αρχές Ιουλίου, τον επικήδειο της δεύτερης μέσα σε 6 μήνες αποτυχημένης οικονομικής μεταρρύθμισης.

Εν τω μεταξύ, οι ριζοσπάστες έχουν καταλάβει τα δημαρχία της Μόσχας και του Λένινγκραντ και ο Μπορίς Γιέλτσιν την προεδρία της δημοκρατίας της Ρωσίας. Περιστεοιτισμένος από νεαρούς και ανυπόμονους τεχνοκράτες, ο Ρώσος πρόεδρος αναγγέλλει το δικό του ρηθιζέλευθο πρόγραμμα, το οποίο προβλέπει το πέρασμα στον καπιταλισμό μέσα σε 500 μέρες. Κρίνοντας τη σοβιετική κυβέρνηση πλήρως ανίκανη να προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις ο Γιέλτσιν προχωρεί σε ένα αίτημα που είναι σήμερα λίγο πολύ «μπανάλ» στη Σοβιετική Ένωση: ζητάει την παραίτηση του Ριζκόφ και της κυβέρνησης.

Όλα τα είχε η παράλογη κατάσταση, η διάσταση απόψεων της έλλειπε: σχηματίζονται έτσι δυο τάσεις μέσα στους κόλπους της σοβιετικής εξουσίας, σχετικά τόσο με το πέρασμα στην ελεύθερη οικονομία, όσο και με το συναφές θέμα των «νέων σχέσεων» ανάμεσα στις 15 δημοκρατίες. Η πρόταση Ριζκόφ που επιμένει σε ένα λίγο πολύ κεντρικό σχεδιασμό, στον οποίο

θα πρέπει να υπακούουν οι δημοκρατίες και προβλέπει το σταδιακό και ελεγχόμενο πέρασμα στην οικονομία. Και το «πρόγραμμα των 500 ημερών» του Γιέλτσιν: το δεύτερο δίνει μεγάλη αυτονομία στις 15 δημοκρατίες, προβλέπει άμεση απελευθέρωση των τιμών και ευρείες ιδιωτικοποιήσεις και θα μετονομασθεί σε «πρόταση Στάλιν», από το όνομα του Στανισλάβ Σατάλιν, στενού οικονομικού συμβούλου του Μιχαήλ Γκορμπατσώφ.

Από την αρχή της χρονιάς, ο σοβιετικός πρόεδρος ταλαντεύεται γύρω από το είδος της οικονομικής μεταρρύθμισης που θα πρέπει να υιοθετηθεί. Γύρω στον Μάρτιο, οι σύμβουλοί του διαβεβαιώνουν ότι έχει πεισθεί για το απαραίτητο μιας «θεραπείας-σοκ» αλα πολιτικά, ανεξάρτητα από το πολιτικό και κοινωνικό κόστος του εγχειρήματος: πρόκειται για μια παραλλαγή της πρότασης Γιέλτσιν. Χαρακτηριστικό της έλλειψης στρατηγικής είναι ότι ο σοβιετικός ηγέτης θα αλλάξει γνώμη μετά από πιέσεις συμβούλων του, δίνοντας μετά από δυο μήνες το πράσινο φως στον πρωθυπουργό του να παρουσιάσει τον Ιούνιο το δικό του αποτυχημένο πρόγραμμα, που θα γελοιοποιήσει ο ίδιος ο Γκορμπατσώφ στο συνέδριο του Ιουλίου.

Ο παράλογος κοινοβουλευτισμός

Φτάνουμε έτσι να διαπιστώσουμε ι-δίοις όμμασι, πόσο παράλογος —αδύνατος στην πραγματικότητα— είναι ο κοινοβουλευτισμός στη χώρα του παραλόγου. Ο εκλεγμένος Γιέλτσιν φιλοδοξεί όπως είναι γνωστό να καταλάβει τη θέση του Γκορμπατσώφ. Ο τελευταίος θέλει να κρατήσει τη θέση του, αλλά σήμερα είναι υποχρεωμένος να συνεργασθεί με το δημοφιλή του αντίπαλο: δεν μπορεί να διοικεί κανείς τη Σοβιετική Ένωση, αν δεν συνεργάζεται με τη δημοκρατία της Ρωσίας, με τα 2/3 του εδάφους και το 50% του πληθυσμού. Έτσι μια κοινή επιτροπή Γκορμπατσώφ - Γιέλτσιν συγκροτείται στις αρχές του καλοκαιριού, με σκοπό την κατάρτιση μιας κοινής πρότασης για την οικονομική μεταρρύθμιση. Ο Σατάλιν συμφωνεί με το Γιέλτσιν, αλλά για να μην πάρει ο τελευταίος τη δόξα από τον Γκορμπατσώφ το πρόγραμμα παίρνει το όνομα «Σατάλιν». Έλα όμως που ο Γκορμπατσώφ θέλει συγχρόνως να κρατήσει τον Ριζκόφ στη θέση του πρωθυπουργού; Γιατί είναι από τους πιο πιστούς του συνεργάτες που έ-

χει φάει τόσες κατραπακιές χωρίς να αντιμλήσει, γιατί είναι έμπειρος και γιατί θέλει να τον χρησιμοποιήσει ως αποδιοπομπαίο τράγο αργότερα, αν η μεταρρύθμιση αποτύχει. Και επιπλέον επειδή η παραίτηση της κυβέρνησης θα σήμαινε σύγκληση του Συνεδρίου των Λαϊκών Αντιπροσώπων και μήνες συνεδριάσεων, πριν σχηματισθεί η νέα κυβέρνηση. Αυτό το τελευταίο επιχείρημα, πείθει και τον Γιέλτσιν που έχει δει εν τω μεταξύ, στο διάστημα του καλοκαιριού, διάφορες αυτόνομες περιοχές και μικρές δημοκρατίες της δικής του επικράτειας να κηρύσσουν με τη σειρά τους την ανεξαρτησία τους από τη δημοκρατία της Ρωσίας. Μπροστά στο φόβο να συμπαρασυρθεί από το γενικό χάος, ο Γιέλτσιν συμφωνεί και σταματά να ζητά την παραίτηση του Ριζκόφ. Έλα όμως που ο τελευταίος δεν θέλει να παρουσιαστεί στο Κοινοβούλιο, να υπερασπίσει και ύστερα να βάλει σε εφαρμογή ένα σχέδιο με το οποίο διαφωνεί; Έλα που, παρά τα αναμενόμενα, ο σοβιετικός πρωθυπουργός απειλεί να παραιτηθεί, αντί να υποστηρίξει κάτι αντίθετο με τα πιστεύω του; Έτσι, με τη συμμετοχή του παραγκωνισμένου για ένα μεγάλο διάστημα οικονομολόγου Αμπέλ Αγκαμπεκιάν, μια άλλη επιτροπή δημιουργείται την τελευταία στιγμή, με στόχο τη «σύγκλιση» των δυο ριζικά αντίθετων προγραμμάτων. Όπως η νέα κοινοβουλευτική σύνδοδος αρχίζει, ο Ριζκόφ είναι αναγκασμένος να μιλήσει στη Βουλή. Θα παρουσιασθεί χλωμός χάνοντας τα λόγια του, χωρίς πρόταση και ζητώντας μια παράταση μήπως βρεθεί λύση. «Μοιάζοντας» —θα σχολιάσει το ίδιο το πρακτορείο «Τας»— «με μαθητή που δεν έχει διαβάσει το μάθημά του».

Το θέατρο του παραλόγου θα συνεχισθεί. Παίρνοντας αμέσως μετά τον πρωθυπουργό του το λόγο, ο Γκορμπατσώφ θα δηλώσει «ότι προσωπικά προτιμά το πρόγραμμα Σατάλιν», αλλά και ότι ο Νικολάι Ιβάνοβιτς (δηλαδή ο Ριζκόφ) απολαμβάνει της εμπιστοσύνης του. Την ίδια μέρα, η κυβερνητική «Ισβέστια» θα γράψει ότι αυτή η κυβέρνηση «δεν είναι κυβέρνηση, αλλά μια ομάδα πυροσβεστών που μάλιστα θβάνει στις πυρκαγιές κατόπιν εορτής». Μην περιμένοντας το Σοβιετικό Κοινοβούλιο να αποφασίσει, το Ρωσικό Κοινοβούλιο υιοθετεί το πρόγραμμα Σατάλιν και λαμβάνει τα πρώτα μέτρα για τη εφαρμογή του.

Την περασμένη Τετάρτη 12 Σεπτεμ-

βρίου, ο Γκορμπατσώφ δηλώνει στην τηλεόραση ότι ο συμβιβασμός βρέθηκε, αλλά μόλις την επομένη ο οικονομικός του σύμβουλος **Νικολάι Πετρκόφ** τον διαψεύδει, δηλώνοντας σε άλλη συνέντευξη Τύπου ότι κανείς συμβιβασμός δεν έχει βρεθεί. Και τελικώς στους βουλευτές παραδίδονται για μελέτη 4 σχέδια: του *Σατάλιν*, του *Ριζκώφ*, της τρίτης επιτροπής του *Αγκαμπεκλάν* και ένα τέταρτο συμβιβαστικό μεταξύ των δύο πρώτων, το οποίο έχουν επιμεληθεί οι *Σατάλιν* - *Αγκαμπεκλάν* και το οποίο περιέχει «συμπληρωματικές παρατηρήσεις» της κυβέρνησης. Τη στιγμή που οι φήμες για επερχόμενη έλλειψη και του γάλακτος δίνουν και παίρνουν στη Μόσχα και ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης *Λεονίντ Αμπάλκιν* δηλώνει ότι «ποτέ η οικονομία δεν βρέθηκε σε τέτοια κατάσταση μετά τον πόλεμο», η οικονομική μεταρρύθμιση παραπέμπεται για μια ακόμη φορά στις καλές νδες...

Ο τετραγωνισμός του κύκλου

Αν η έλλειψη του ψωμιού είναι χαρακτηριστική για το παράλογο της σοβιετικής οικονομίας, η αδυναμία, η ουτοπία της οικονομικής μεταρρύθμισης είναι με τη σειρά της χαρακτηριστική για το παράλογο του συστήματος που ονομάζεται «υπαρκτός σοσιαλισμός» στο σύνολό του. Γιατί εδώ δεν έχουμε πλέον να κάνουμε με την παραδοσιακή αντίθεση «μεταρρυθμιστών» - «συντηρητικών», που δέσποσε τα πρώτα χρόνια της περεστρόικα. Οι συντηρητικοί έχουν βρεθεί σε τέτοια απομόνωση και δεν παίζουν πλέον κανένα ρόλο στις πολιτικές εξελίξεις.

Βεβαίως το πρόγραμμα Γιέλτσιν μπορεί να χαρακτηριστεί περισσότερο φιλελεύθερο και αποκεντρωτικό, ενώ το πρόγραμμα Ριζκώφ μπορεί να ονομασθεί περισσότερο διοικητικό και λιγότερο ριζοσπαστικό. Όμως κανένα από τα δύο στρατόπεδα δεν αρνείται το πέρασμα στην οικονομία της αγοράς και ανεξάρτητα από τη μετριοπάθεια του Ριζκώφ, το πρόγραμμά του υποστηρίζεται από φανατικούς υπέρμαχους της ανάγκης ριζικών οικονομικών αλλαγών, όπως είναι ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης *Αμπάλκιν*. Οι δύο πλευρές δεν μπορούν να βρουν κοινά σημεία ή να συμφωνήσουν σε μία από τις δυο προτάσεις για ένα απλούστατο λόγο: επειδή είναι αδύνατη η επιτυχία της όποιας οικονομικής μεταρρύθμισης. Οι θιασώτες της πρότασης Γιέλ-

τσιν - *Σατάλιν* υποστηρίζουν ότι μόνο με τη «θεραπεία - σοκ» μπορεί να σωθεί ο ασθενής, γιατί δεν υπάρχει πλέον κανένα άλλος δρόμος: όταν το σκάφος ναυαγεί, το μόνο που έχει κανείς να κάνει είναι να πέσει στη θάλασσα, έστω κι αν δεν ξέρει κολύμπι. Επομένως οι κρατικές εταιρείες πρέπει να ιδιωτικοποιηθούν ώστε να βρεθούν κεφάλαια για μοντέρνες επενδύσεις και οι κρατικές επιδοτήσεις πρέπει να σταματήσουν, δηλαδή οι τιμές να απελευθερωθούν: ειδάλλως σε λίγο δεν θα υπάρχει τίποτα στην αγορά με αποτέλεσμα μια τυφλή λαϊκή εξέγερση.

Εξίσου λογικά, η άλλη πλευρά υποστηρίζει ότι η «θεραπεία - σοκ» θα ρίξει στην απόλυτη μιζέρια καμιά 80αριά εκατομμύρια πολίτες, θα κατεβάσει το επίπεδο ζωής κατά 30% το λιγότερο με τον αριθμό των ανέργων να φθάνει τα 10 ή και τα 30 εκατομμύρια: το αποτέλεσμα θα είναι επίσης, μια τυφλή λαϊκή εξέγερση. Όμως με το δικό σας πρόγραμμα ανταπαντούν οι πρώτοι όχι μόνο δεν λύνεται το πρόβλημα αφού δεν έχουμε πλέον περιθώρια για σταδιακά βήματα, αλλά επιπλέον θα διαλυθεί και η ΕΣΣΔ, αφού ο μόνος τρόπος για να συγκρατήσει πλέον κανείς τις 15 δημοκρατίες μαζί, είναι να δημιουργήσει μια νέα αγορά, την οποία εσείς (ο Ριζκώφ) παραπέμπετε στο μέλλον, διατηρώντας προς το παρόν τον κεντρικό σχεδιασμό.

Πρόκειται με άλλα λόγια για τον τετραγωνισμό του κύκλου. Γιατί όσο αλήθεια είναι ότι κανείς δεν μπορεί να ζήσει πλέον με το παλιό σύστημα έστω και με τις ριζοφικές μεταρρυθμίσεις, άλλο τόσο είναι αλήθεια ότι ούτε ξέρει, ούτε μπορεί να ζήσει με το νέο σύστημα που επαγγέλλεται ο Γιέλτσιν. Δεν ξέρει, γιατί μετά από 73 χρόνια σοσιαλισμού, δεν καταλαβαίνει τι σημαίνει αγορά, κέρδος, συναγωνισμός, πέρα από το γεγονός ότι δεν υπάρχουν κεφαλαιούχοι για να αγοράσουν αυτά που θέλει να πουλήσει το κράτος. Και δεν μπορεί, γιατί η σοβιετική οικονομία είναι τόσο καθυστερημένη σε σχέση με τις δυτικές τις οποίες φιλοδοξεί να φτάσει η γκορμπατσοφική μεταρρύθμιση, ώστε η εισαγωγή της αγοράς θα σημαίνει πράγματι μια δραματική, αφορητή μείωση του επιπέδου ζωής.

Ένα παράδειγμα: Μετά την έλλειψη που εμφανίστηκε στα τσιγάρα, το ριζοσπαστικό Συμβούλιο της Μόσχας απελευθέρωσε τις τιμές τους. Είναι αλήθεια ότι τα πακέτα εμφανίστηκαν ξανά

στα περίπτερα. Μόνο που αντί για 40 καπίκια (4 δρχ. σε πραγματικές τιμές), το πακέτο βρέθηκε να πωλείται 10 ρούβλια (100 δρχ.) το ένα. Όταν ένας συνταξιούχος παίρνει 50 ή 120 ρούβλια ανώτερη σύνταξη το μήνα, δεν είναι δύσκολο να εξεγερθεί όταν με τη σύνταξη του δεν θα μπορεί να αγοράζει παρά 5 ή έστω 12 πακέτα τσιγάρα! Φυσικά με τη σταθεροποίηση της αγοράς, οι τιμές θα πέσουν, ίσως στα 3 ή στα 2 ρούβλια. Αλλά για το μέσο εργαζόμενο που κερδίζει 6 ρούβλια την ημέρα, ακόμη και αυτή η τιμή της αγοράς είναι αφορητή. Συμπέρασμα: η σοβιετική οικονομία έχει τόσο χρεωκοπήσει, ώστε καμιά μεταρρύθμιση δεν είναι δυνατή.

Η έλλειψη χρόνου

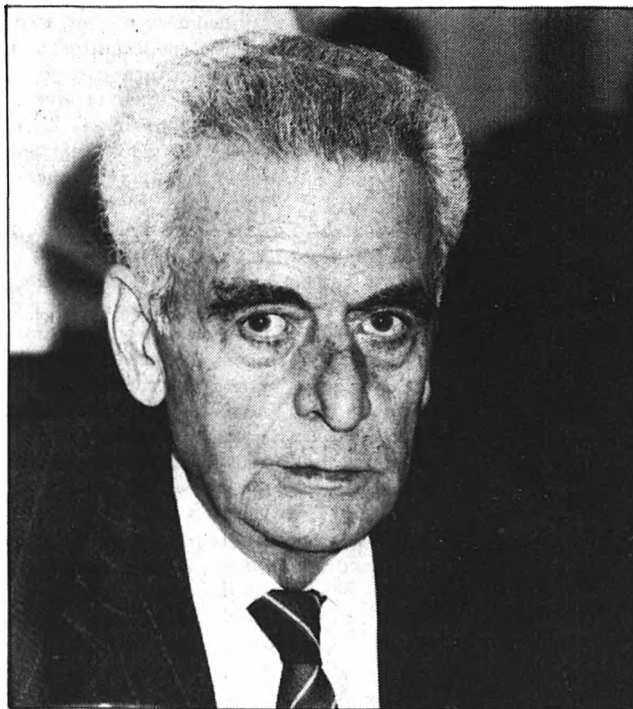
Στα προηγούμενα προβλήματα, στην αναξιοπιστία της πολιτικής εξουσίας ή στις ελλείψεις στα είδη πρώτης ανάγκης, θα πρέπει να προστεθεί μια ακόμη σημαντική έλλειψη: ο χρόνος. Στη σημερινή ΕΣΣΔ, δεν υπάρχουν ούτε τα χρόνια που ζητάει ο Ριζκώφ για να έρθουν οι καρποί της δικής του μεταρρύθμισης, ούτε οι 500 μέρες της περιόδου χάριτος που ζητά ο Γιέλτσιν, πριν αποδώσουν οι δικές του αλλαγές.

Δεν είναι μόνο οι δημοκρατίες που αδημονούν να φύγουν. Δεν είναι μόνο οι πολίτες που αδημονώντας να δραπετεύσουν στο εξωτερικό έφτασαν φέτος τις αεροπειρατείες της «Αεροφλότ» σε υψηλ ρεκόρ: 14 έγιναν από τον Ιούλιο μέχρι σήμερα. Μίζερος, απηυδισμένος από αυτό το πολιτικό παιχνίδι που δεν έχει αρχή, τέλος και αντικείμενο, ο σοβιετικός πολίτης αδημονεί. Στη Μόσχα και σε άλλες πόλεις διαδηλώνει με σύνθημα «δεν έχουμε να φάμε, δώστε μας τουλάχιστον να καπνίσουμε». Στο Τσελιάμπινσκ της Σιβηρίας, δεκάδες άτομα τραυματίστηκαν όταν οι διαδηλωτές κατέλαβαν το κέντρο της πόλης, έκαψαν αυτοκίνητα και επιτέθηκαν στο κτίριο του υπουργείου Εσωτερικών.

Η αφορμή ήταν ασήμαντη: ένα κρατικό κατάστημα αρνήθηκε να πουλήσει βότκα στους εξαγριωμένους, χαρμανισμένους πελάτες. Όπως ήταν ασήμαντη στις συγκρούσεις Ουζμπεκών - Κιργκισίων που κόστισαν 300 νεκρούς και θα είναι ασήμαντη σε αυτές που έρχονται. «Λίγο πριν το χάος, θυμάμαι τους στίχους του Πούσκιν», μου είπε μια Ρωσίδα.

«Ο θεός να φυλάει, από το να ζήσουμε τη ρωσική βία, που είναι χωρίς νόημα, και χωρίς έλεος».

Οι κομμουνιστές στη Συρία βρίσκονται στις φυλακές ή υπηρετούν την κυβέρνηση

Ο Μωρίς Σαλίμπι

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ:

ΑΝΤΙ: Λειτουργεί νόμιμα το κομμουνιστικό κόμμα στη Συρία;

ΜΩΡΙΣ ΣΑΛΙΜΠΙ: Το κόμμα μας είναι νόμιμο και συμμετέχει στην κυβέρνηση με δυο υπουργούς: Έναν άνευ χαρτοφυλακίου και τον υπουργό Συγκοινωνιών. Στο Κοινοβούλιο αντιπροσωπεύεται από οκτώ βουλευτές. Στη Συρία υπάρχει το λεγόμενο «Προοδευτικό Μέτωπο» που αποτελείται από επτά νόμιμα κόμματα.

ΕΡ.: Υπάρχουν όμως και κομμουνιστές στις φυλακές;

ΑΠ.: Πράγματι υπάρχουν κάποιοι κομμουνιστές στη φυλακή. Δεν ανήκουν όμως στο ΚΚ Συρίας. Πρόκειται για μια ομάδα που αποσχίστηκε από το κόμμα το 1973 εξαιτίας των πολύ ακραίων θέσεων της. Συνεργάστηκε μάλιστα για σύντομο χρονικό διάστημα και με τους «Αδελφούς Μουσουλμάνους» και με το Ιράκ. Φυσικά, κατόπιν αυτοί διώχθηκαν από την κυβέρνηση. Σήμερα δεν υφίσταται καν αυτή η οργάνωση. Ωστόσο υπάρχουν ακόμη στη φυλακή καμιά δεκαριά άτομα και εκτός Συρίας δρα κάποια

εκατοντάδα ατόμων...

ΕΡ.: Θα μπορούσε όμως να ισχυρισθεί κάποιος ότι η χώρα σας κυβερνάται από ένα καταπιεστικό καθεστώς που καταπατεί το δικαίωμα της ανεξαρτησίας, σκέψης και έκφρασης. Ποια είναι η αντίδραση του ΚΚΣ και πώς δικαιολογείται η συμμετοχή του στην κυβέρνηση;

ΑΠ.: Συμμετέχουμε στην κυβέρνηση για πολλούς και διάφορους λόγους. Κατ' αρχήν το ΚΚ δεν μπορεί να μείνει απομονωμένο. Πρέπει πάντοτε να βρίσκει συντρόφους, συμμάχους. Συμμετέχει λοιπόν, στα πλαίσια των κοινοβουλευτικών του δραστηριοτήτων, στο Μέτωπο, το μεγαλύτερο από τα κόμματα του οποίου είναι το «Μπάαθ» που ελέγχει τη στιγμή αυτή την εξουσία. Το Μπάαθ ακολουθούν οι μεγάλες μάζες των εργατών και των αγροτών. Αν θέλουμε λοιπόν να τους πλησιάσουμε, να δουλέψουμε με τους ανθρώπους αυτούς και κυρίως με όσους από αυτούς ασχολούνται με την πολιτική και τα κοινά, το καλύτερο μέσο που διαθέτουμε είναι η συνεργασία με το «Μπάαθ». Έτσι μπορούμε να δραστηριο-

Συνάντηση κομμουνιστικών και εργατικών κομμάτων της Ανατολικής Μεσογείου, της Εγγύς και Μέσης Ανατολής και της Ερυθράς Θάλασσας έγινε στην Αθήνα, το διήμερο 6-7 Σεπτεμβρίου. Η συνάντηση, που οργανώθηκε με πρωτοβουλία του ΚΚΕ, είχε χαρακτήρα «έκτακτης σύσκεψης» και εστιάστηκε στην κρίση του Κόλπου. Συμμετείχαν —εκτός από το ΚΚΕ— εκπρόσωποι των ΚΚ Ισραήλ, Αιγύπτου, Ιορδανίας, Συρίας, Σουδάν, του ΕΑΜ Μπαχρέιν και του ΑΚΕΛ.

Οι απόψεις που αναπτύχθηκαν ήταν διαφοροποιημένες και ποικίλες ως προς τις εκτιμήσεις τους. Το τελικό ανακοινωθέν παρουσιάζει ενδιαφέρον και, όπως παρατήρησαν σχολιαστές, «κυμαίνεται μεταξύ των θέσεων του ΚΚΣΕ και εκείνων της Υεμένης». Ο εκπρόσωπος του ΚΚ Σουδάν λ.χ. παρατήρησε «ότι η επίθεση πρέπει να καταδικαστεί και ζητάμε να αποσυρθούν οι ιρακινές δυνάμεις από το Κουβέιτ. Η αραβική ενότητα δεν επιβάλλεται με τα κανόνια και τα τανκς». Ο εκπρόσωπος πάλι του Ιορδανικού ΚΚ, παρατήρησε ότι «ευκαιρία για την επέμβαση των ΗΠΑ στην περιοχή απετέλεσε η ενέργεια του Ιράκ. Η στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ συνιστά μεγάλη απειλή για τους αραβικούς λαούς και την ειρήνη. Πρέπει να καταδικαστεί η αμερικανική επιδρομή και το θέμα του Κουβέιτ να αφεθεί να λυθεί στα αραβικά πλαίσια. Δεν συμφωνούμε με τις κυρώσεις κατά του Ιράκ». («Ριζοσπάστης», 7/9).

Οι διαφοροποιήσεις αυτές μπορούν να γίνουν κατανοητές αν εξετάσουμε την ιστορία και τη σχέση με την εξουσία των συγκεκριμένων ΚΚ. Η περίπτωση του ΚΚ Σουδάν λ.χ. παρουσιάζει από την άποψη αυτή ιδιαίτερο ενδιαφέρον —αλλά γι' αυτό θα αναφερθούμε εκτενώς στο μέλλον.

Με την ευκαιρία της παρουσίας του στη συνάντηση αυτή, πήραμε συνέντευξη από τον Μωρίς Σαλίμπι, εκπρόσωπο του ΚΚ Συρίας. Ο Μωρίς Σαλίμπι είχε φυλακιστεί πολλές φορές —όχι πάντως επί της εποχής του «Μπάαθ». Το 1949, και ξανά το 1951 και το 1956. Παρέμεινε 8 χρόνια στην παρανομία, στα χρόνια μετά το 1949 οπότε στη Συρία, διαδεχόνταν τα πραξικοπήματα το ένα μετά το άλλο. Το πρώτο διάταγμα κάθε νέου δικτάτορα αφορούσε την πάταξη του κομμουνισμού. Όλο αυτό το διάστημα καθοδηγούσε παράνομες οργανώσεις του κόμματος.

Τα όσα λέει στη συνέντευξη του ο Μωρίς Σαλίμπι είναι διαφωτιστικά για την ιδεολογία και την πολιτική των αραβικών ΚΚ που έχουν συνάφεια και σχέση με την εξουσία του Μπάαθ.

ποηθούμε μέσα στα Συνδικάτα και τις οργανώσεις Τοπικής Αυτοδιοίκησης —έχουμε αντιπροσώπους μας στις οργανώσεις αυτές σε όλες τις επαρχίες— μέσα στα αγροτικά σωματεία και τις άλλες επαγγελματικές οργανώσεις· τα ελεύθερα επαγγέλματα, τους δικηγόρους, τους συγγραφείς... Ασκούμε ωστόσο συνεχώς πιέσεις στην κυβέρνηση για την απελευθέρωση όλων των πολιτικών κρατούμενων είτε στη δεξιά ανήκουν αυτοί είτε στην αριστερά.

ΕΡ.: Αυτό σημαίνει λοιπόν ότι εκτός από τους κομμουνιστές για τους οποίους μιλήσαμε υπάρχουν κι άλλοι πολιτικοί κρατούμενοι στη χώρα σας;

ΑΠ.: Βεβαίως. Υπάρχουν ελάχιστοι «Αδελφοί Μουσουλμάνοι». Αυτοί, στις αρχές της δεκαετίας του '80 προσπάθησαν να ανατρέψουν την κυβέρνηση υποκινούμενοι και υποστηριζόμενοι από τον Σαντάμ Χουσεϊν.

Οι σφαγές στη Χάμα

ΕΡ.: Πώς κρίνεται τα γεγονότα στην πόλη Χάμα, όπου πρωτοστάτησαν οι «Αδελφοί Μουσουλμάνοι» και στη συνέχεια εξοντώθηκαν από το καθεστώς;

ΑΠ.: Ξέρετε ότι οι «Αδελφοί Μουσουλμάνοι» από το 1975 έχουν για στόχο τους την ανατροπή της κυβέρνησης. Η μέθοδος που επέλεξαν δεν ήταν η λαϊκή πάλη. Επέλεξαν τη μέθοδο την πολιτικών δολοφονιών. Προσπάθησαν να δημιουργήσουν ανάλογα επεισόδια από το 1975 και στη Χάμα αλλά απέτυχαν. Αργότερα όμως, το 1979 επανήλθαν στο προσκήνιο εκμεταλλευόμενοι καλύτερα τη διεθνή συγκυρία και έχοντας υποστήριξη από το εξωτερικό. Ο Σαντάμ Χουσεϊν και ο βασιλιάς Χουσεϊν αποφάσισαν από κοινού να συνεργασθούν για την ανατροπή του καθεστώτος στη Συρία.

Οργανώθηκαν στρατόπεδα στη Βαγδάτη και το Αμμάν όπου εκπαιδεύονταν οι «Αδελφοί Μουσουλμάνοι». Συνέχισαν να χρησιμοποιούν τις ίδιες τρομοκρατικές μεθόδους και να δολοφονούν στελέχη του «Μπάαθ» και αξιωματικούς στη Δαμασκό. Σκότωναν και κομμουνιστές και γενικότερα ανθρώπους που συμμετείχαν στο Μέτωπο —όχι αποκλειστικά οπαδούς και στελέχη του «Μπάαθ». Είχαν σκοτώσει γύρω στους 15 κομμουνιστές, 50-60 στελέχη του «Μπάαθ» και κάπου 10 σοβιετικούς εμπειρογνώμονες που είχαν σταλεί στη Δαμασκό. Επομένως η κυβέρνηση, έπρεπε να αντιδράσει, να λάβει κάποια μέτρα. Συνέλαβε αυτούς που συνέλαβε... Κάποτε - κάποτε η αστυνομία είχε πληροφορίες ότι σε κάποια σπίτια συναντιόντουσαν «Αδελφοί Μουσουλμάνοι». Περικύκλωνε λοιπόν τα κτίρια για τα οποία είχε αυτές τις πληροφορίες και τότε, όταν οι «Αδελφοί Μουσουλμάνοι» έβλεπαν ότι ήταν περικυκλωμένοι, πυροβολούσαν τους αστυνομικούς και ακολουθούσαν μάχες σωστές. Πολλές φορές μάλιστα χρειάστηκε να ανατινάξει η αστυνομία ολόκληρα κτίρια. Έτσι περίπου έγινε και στην περίπτωση της Χάμα. Οι «Αδελφοί Μουσουλμάνοι» είχαν κατορθώσει με τον τρόπο που περιγράψαμε να θέσουν υπό τον έλεγχό

τους —δηλαδή με τη βία— ένα τμήμα της πόλης Χάμα. Εγκατέστησαν μάλιστα και μυδραλιοβόλα και επεδίωξαν να καταλάβουν την πόλη ολόκληρη. Η κυβέρνηση αναγκάστηκε να απαντήσει στην πρόκληση αυτή και συγκέντρωσε γύρω από το τμήμα αυτής της πόλης κανόνια. Οι μάχες διήρκησαν δυο - τρεις μέρες και υπήρξαν δυστυχώς πολλά θύματα, πολλοί αθώοι σκοτώθηκαν. Αυτά είναι τα γεγονότα της Χάμα...

ΕΡ.: Εσείς σαν κόμμα δικαιώνετε και επικροτείτε τη στάση της συριακής κυβέρνησης για τα γεγονότα της Χάμα;

ΑΠ.: Όχι ακριβώς. Θεωρούμε ότι κάθε κυβέρνηση έχει το δικαίωμα να αμυνθεί απέναντι στις επιθέσεις της τρομοκρατίας και να περιφρουρεί την ομαλότητα στη χώρα την οποία κυβερνά. Δεν θέλουμε να γίνει η Συρία σαν το Λίβανο· θρησκευτικές διχόνοιες κλπ... Άλλωστε η εξωτερική πολιτική του Χάφεζ Ελ Ασσάντ μας βρίσκει συμφώνους.

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπως αυτή της Χάμα... Στη Χάμα θα μπορούσε ίσως να είχε βρεθεί μια κάποια άλλη λύση. Θα μπορούσε ίσως να έχει αποφευχθεί η σφαγή. Αλλά οι διαφωνίες μας με την κυβέρνηση είναι λιγιστές. Διαφωνούμε σε λεπτομέρειες, σε θέματα δευτερεύουσας σημασίας, μόνον. Υπάρχουν πάρα πολλά κοινά μεταξύ του ΚΚΣ και της συριακής κυβέρνησης ή του «Μπάαθ». Διαφωνούμε όμως ως προς το θέμα της δημοκρατίας, ως προς το πώς θα πρέπει να λειτουργήσουν οι δημοκρατικοί θεσμοί στη Χώρα μας· ως προς το θέμα του στρατιωτικού νόμου, που ισχύει από την εποχή του Αμντάλ Νάσερ, από το 1959. Εμείς θεωρούμε ότι η διατήρηση του καθεστώτος έκτακτης ανάγκης δεν είναι πλέον αναγκαία σήμερα. Θα πρέπει να επιστρέψουμε στο παλαιό νομικό καθεστώς. Επίσης σε ό,τι αφορά το θέμα του δημοσίου τομέα και της διοίκησής του, οι απόψεις μας είναι διαφορετικές από εκείνες του «Μπάαθ». Άλλοτε όμως κατορθώνουν να μας πείσουν αυτοί, άλλοτε εμείς. Παρ' όλα αυτά συμφωνούμε ότι η συνεργασία και η συμπράταξη των προοδευτικών αριστερών κομμάτων της Συρίας, συμπεριλαμβανομένου και του «Μπάαθ» και των άλλων κομμάτων που αποτελούν το «Μέτωπο» είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη διατήρηση της ομαλότητας και των πολιτικών ισορροπιών στη χώρα μας· προϋπόθεση για να μπορέσει η Συρία να συνεχίσει να ασκεί την αντιιμπεριαλιστική της εξωτερική πολιτική, να βελτιώσει την εσωτερική της πολιτική σε ό,τι αφορά την οικονομία...

Επιθετικότητα και αυταρχισμός...

ΕΡ.: Μήπως στη Συρία, θεωρείτε σαν εμπόδιο έναν εξωτερικό αντίπαλο, τον Σαντάμ Χουσεϊν; Μήπως τον φοβάστε τελικά;

ΑΠ.: Ο Σαντάμ διαδηλώνει την εχθρότητα του κατά της Συρίας και προσπαθεί από καιρό να ανατρέψει το συριακό καθεστώς και εγείρει αξιώσεις ακόμα και στα δικά

μας πετρέλαια. Έχουμε κι εμείς λίγα πετρέλαια —όχι όπως οι άλλοι— πολύ λίγα. Εμείς πουλάμε 120.000 βαρέλια την ημέρα αυτός πουλά 2.800.000 βαρέλια, 25 φορές δηλαδή, περισσότερο. Μερικοί ιρακινοί υποστηρίζουν λοιπόν ότι το πετρέλαιο της Συρίας είναι δικό τους, ό,τι δηλαδή λένε και για το Κουβέιτ.

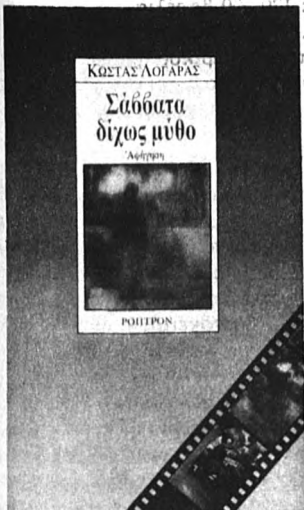
Αλλά αυτό δεν είναι το σημαντικό. Ό,τι όμως έγινε στο Κουβέιτ δεν είναι, μια «ιδεώδης ενοποίηση». Η ενοποίηση πρέπει να γίνεται με τη συγκατάθεση και των δυο πλευρών, όχι με τη βία. Κανείς από τους 2.000.000 κατοίκους του Κουβέιτ δε συγκατατέθηκε. Δεν πρόκειται επομένως για ενοποίηση αλλά για κατοχή, για προσάρτηση.

Βέβαια υπάρχουν διάφορες απόψεις στη Συρία. Αλλά έτσι γίνεται σε όλο τον κόσμο. Μιλώ όμως για τη συριακή κοινή γνώμη γενικά, για την άποψη του κόμματός μας και των άλλων κομμάτων του «Μετώπου», για τις απόψεις του «Μπάαθ» και όσων σκέφτονται ανεξάρτητα από συναισθηματισμούς.

Η συριακή κοινή γνώμη είναι φυσικά αντίθετη και με την συγκέντρωση αμερικανικών στρατευμάτων στον κόλπο. Οι Σύριοι δεν συμπαθούν, τον βασιλιά Χουσεϊν, ούτε και τους Εμιρήδες διότι τόσο οικονομικά όσο και πολιτικά συνεργάζονται με τις ιμπεριαλιστικές χώρες. Δεν προσπαθούν να οικοδομήσουν σύγχρονα κράτη και να διαμορφώσουν μια δική τους, ανεξάρτητη πολιτική. Η συριακή κοινή γνώμη είναι όμως εναντίον της αμερικανικής επέμβασης. Ωστόσο, είναι εξίσου αντίθετη και με την κατοχή του Κουβέιτ από το Ιράκ.

ΕΡ.: Μιας και μιλήσαμε για Εμιρήδες, δε νομίζετε ότι η φύση του ιρακινού καθεστώτος ήταν πιο αυταρχική και πιο αντιδημοκρατική, πιο καταπιεστική από αυτή του Κουβέιτ τουλάχιστον από την άποψη των πολιτικών ελευθεριών;

ΑΠ.: Το καθεστώς του Σαντάμ είναι το χειρότερο όλων, σε ό,τι αφορά τη δημοκρατία, τον εκφοβισμό και την καταπίεση των πολιτών. Δεν υπήρξε πιο αιμοβόρο καθεστώς. Για σαράντα τουλάχιστον πράξεις προβλέπεται η καταδίκη σε θάνατο. Για παράδειγμα, όταν κάποιος ιρακινός είναι μέλος του «Μπάαθ» και αποφασίζει να αποχωρήσει, καταδικάζεται σε θάνατο, όταν ένας στρατιώτης υποστηρίζει κάποιο άλλο κόμμα, εκτός του «Μπάαθ», ακόμη και αν πρόκειται για νόμιμα αναγνωρισμένο κόμμα, που συμμετείχε επιπλέον και στο «Μέτωπο» καταδικάζεται σε θάνατο. Τελευταία πέρασε ένας νέος νόμος του καταδικάζει σε θάνατο όποιον δεχθεί στο σπίτι του αλλοδαπό, μη άραβα ή και άραβα μη ιρακινό χωρίς πρώτα να ειδοποιήσει τις αρχές. Όποιος κλέψει το παραμικρό, εκτελείται. Καθημερινά δημοσιεύονται νόμοι του αφορούν στην καταδίκη σε θάνατο πολιτών που διαπράττουν διάφορα αδικήματά, είτε μεγάλα είτε και μηδαμινά. Είναι τραγική η κατάσταση στο Ιράκ· καθημερινές οι εκτελέσεις. Ξέρετε αν αποφασίσουν να εκτελέσουν κάποιον, τον εκτελούν μπροστά στο σπίτι του, μπροστά στην

Έκδόσεις Ρόπτρον

☎ 86.12.685

οικογένειά του, στα παιδιά του —όχι στη φυλακή ή σε κάποιο χώρο ειδικό.

Στο Ιράκ, το «Μέτωπο» δημιουργήθηκε λίγο μετά το δικό μας. Εμείς ιδρύσαμε το Προοδευτικό Μέτωπο το 1971, στο Ιράκ ιδρύθηκε το 1974, νομίζω. Συμμετείχαν σε αυτό και οι κομμουνιστές, ήταν μάλιστα το δεύτερο κόμμα. Μια μέρα συλλαμβάνουν 34 στρατιώτες λέγοντας ότι είναι μέλη του κομμουνιστικού κόμματος. Μετά από 2 μήνες τους εκτελούν όλους μέσα σε μια νύχτα.

Το Κουρδικό ζήτημα

ΕΡ.: Υπάρχουν όμως πληροφορίες ότι και στη Συρία γίνονται αναστατώσεις. Ειπώθηκε π.χ. ότι στις περιοχές που συνορεύουν με το Ιράκ και την Τουρκία και κατοικούνται από κουρδικά φύλα, οργανώθηκαν διαδηλώσεις υποστήριξης προς τον Σαντάμ Χουσεϊν; Είναι ακριβείς οι πληροφορίες αυτές;

ΑΠ.: Αυτές οι πληροφορίες μεταδόθηκαν από το BBC, το Ράδιο Μόντε-Κάρλο και τη «Φωνή της Αμερικής». Ειπώθηκε ότι τις πληροφορίες αυτές έδωσαν Σύριοι ταξιδιώτες στην Αμμάν. Εμείς όμως είμαστε όλες αυτές τις ημέρες στη Δαμασκό και βρισκόμαστε συνεχώς σε επικοινωνία με τους συντρόφους μας στις περιοχές αυτές. Δεν έγιναν διαδηλώσεις. Άλλωστε οι Κούρδοι είναι εχθροί του Σαντάμ, όχι φίλοι του. Ο Σαντάμ χρησιμοποίησε εναντίον τους χημικά όπλα. Η πλειονότητα των Κούρδων είναι εναντίον του. Υπάρχουν φυσικά μεμονωμένα άτομα που τον υποστηρίζουν όπως υπήρχαν και στην Ευρώπη, την εποχή της Γερμανικής κατοχής άνθρωποι που συνεργάστηκαν με τους Γερμανούς. Είναι αδιανόητο να υπάρξει στη Συρία άνθρωπος και μάλιστα Κούρδος που θα ήταν διατεθειμένος να διαδηλώσει υπέρ του Σαντάμ Χουσεϊν....

ΕΡ.: Ποιές είναι οι απόψεις του ΚΚΣ για το Κουρδικό και την συζητούμενη επίλυσή του με την ίδρυση κουρδικού κράτους;

ΑΠ.: Οι Κούρδοι κατοικούν στην πλειοψηφία τους στην Νοτιοανατολική Τουρκία, το βόρειο Ιράκ και το Ιράν καθώς και στη Σοβιετική Ένωση. Υπάρχουν λιγοστοί και στη Συρία. Εδώ όμως οι Κούρδοι ζουν αναμειγμένοι με τους αραβικούς πληθυσμούς δεν υπάρχουν δηλαδή αμιγώς κουρδικές περιοχές. Το 50% είναι Άραβες, το υπόλοιπο Κούρδοι. Κατά τη γνώμη μας, οι Κούρδοι έχουν και το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, και θα πρέπει και να αναγνωριστεί αυτό το δικαίωμα από τις κυβερνήσεις των χωρών όπου κατοικούν. Είμαστε όμως κατά της ίδρυσης ενός ανεξάρτητου κράτους στις περιοχές αυτές. Αυτό το αφήνουμε στην Ιστορία... Στο Ιράκ προσπάθησαν επανειλημμένα να διευθετήσουν το πρόβλημα παραχωρώντας στους κουρδικούς πληθυσμούς το δικαίωμα να αυτοδιοικούνται: μέσα στα πλαίσια δηλαδή της ιρακινής δημοκρατίας δημιουργήθηκε μια τοπική διοίκηση για την αντιμετώπιση των εσωτερικών προβλημάτων και των αναγκών των κουρδικών κοινοτήτων του Ιράκ. Το ΚΚ του Ιράκ συμφώνησε με τη λύση αυτή — κι εμείς επίσης.

Στην Τουρκία όμως και στο Ιράν η κυβέρνηση δεν αναγνωρίζει την ύπαρξη κουρδικής μειονότητας. Η τουρκική κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι όλοι οι πολίτες της Τουρκίας είναι Τούρκοι, δεν υπάρχουν Κούρδοι. Το ίδιο και στο Ιράν. Το κουρδικό κίνημα είναι σήμερα ισχυρότερο στο Ιράκ. Υπάρχει ήδη εκεί μια παράδοση ένοπλου αγώνα. Όσο για τη Συρία, ελάχιστα Κούρδοι υποστηρίζουν ότι συριακά εδάφη θα πρέπει να παραχωρηθούν στο κουρδικό κράτος που θα ιδρυθεί στο μέλλον. Εμείς υποστηρίζουμε ότι δεν είναι σωστό να δοθούν συριακά εδάφη σε ένα μελλοντικό «Κουρδιστάν». Το ΚΚΣ πιστεύει ότι θα πρέπει να αναγνωριστεί στους Κούρδους της Συρίας το δικαίωμα να μιλούν τη γλώσσα τους και να αναπτύξουν τον πολιτισμό τους. Το «Μπάαθ» όμως δεν συμφωνεί μαζί μας.

Διακρίσεις ή «υποστήριξη»;

ΕΡ.: Μπορεί να μιλά κανείς σήμερα για καταπίεση των Κούρδων στη Συρία;

ΑΠ.: Υπάρχουν, σίγουρα κάποιες διακρίσεις. Στην πολύ πλούσια περιοχή της βορείου Συρίας, το ποσοστό των Κούρδων πριν εκατό περίπου χρόνια κυμαινόταν μεταξύ του 2 και 3%. Σήμερα έχει φτάσει το 30-40%; Πώς συνέβη αυτό; Οι κουρδικοί πληθυσμοί ήρθαν από την Τουρκία και συνεχίσαν να καταφθάνουν μέχρι και το 1950. Η συριακή κυβέρνηση θέλησε να περιορίσει τον αριθμό των Κούρδων με πλήρη πολιτικά δικαιώματα και κατέταξε ένα μεγάλο μέρος από αυτούς στην κατηγορία των ξένων. Εμείς —στο ΚΚΣ— ζητήσαμε να θεωρηθούν Σύριοι πολίτες. Το πρόβλημα λύνεται σιγά-σιγά. Οι Κούρδοι αυτοί πρέπει ακολουθώντας μια ολόκληρη διαδικασία να αποδείξουν ότι οι πατέρες και οι παππούδες τους ήταν πράγματι εγκατεστημένοι στη Συρία προκειμένου να τους αναγνωριστεί η συριακή υπηκοότητα. Οι περισσότεροι το κατάφεραν. Ο αριθμός όμως εκείνων που δεν έχει πάρει την συριακή υπηκοότητα πλησιάζει τις 15-20 χιλιάδες. Ζουν όμως και εργάζονται στη Συρία αλλά δεν έχουν συριακή αστυνομική ταυτότητα. Έχουν μια ειδική ταυτότητα.

ΕΡ.: Σύμφωνα με πληροφορίες η συριακή κυβέρνηση έχει βοηθήσει κατά καιρούς και έχει παραχωρήσει άσυλο στον ΑΡΟ, στον Ταλαμπάνι και σε μέλη διαφόρων κουρδικών οργανώσεων. Είναι αληθείς;

ΑΠ.: Στη Συρία έχουν τα γραφεία τους πολλές οργανώσεις και κόμματα που αντιπολιτεύονται τις κυβερνήσεις των γειτονικών χωρών. Στη Συρία υπάρχουν 10-11 κουρδικές οργανώσεις, είτε συριακές είτε παραρτήματα τουρκικών ή άλλων. Υπάρχουν γραφεία διαφόρων αραβικών κομμουνιστικών κομμάτων, του Λιβάνου, του Μπαχρέιν, του Ιράκ κλπ. Τα προοδευτικά, τα κομμουνιστικά, τα εθνικά κόμματα της Μέσης Ανατολής μπορούν να διατηρούν γραφεία στην συριακή επικράτεια, τα μέλη τους μπορούν να ζουν και να εργάζονται ελεύθερα στη Συρία. □

Και οι πνευματικοί μας ταγοί απαθείς;

Το βαρύ κλίμα που χαρακτηρίζει την ύστερη πασοκική περίοδο διακυβέρνησης της χώρας, δεν υποχώρησε. Οι νέες ιστορίες περί την τρομοκρατία, που ξεκίνησαν από την πλούσια φαντασία ενός θεατρικού συγγραφέα και, πριν καταλήξουν σε επίδειξη αυταρχισμού και αυθαιρεσίας από το αστυνομικό κράτος διώλίσθησαν στα χαλκεία θλιβερών πληροφοριοδοτών και αδιαφανών κρατικών υπηρεσιών, μόνο ευίωνες προοπτικές δεν ευαγγελίζονται για τον τόπο.

Το χειρότερο όμως είναι ότι μέρα με τη μέρα, καταρρέουν τα ερείσματα αντίστασης σε μια κοινωνία που ναρκισσεύεται ότι βαδίζει μπροστά επειδή ελπίζει στην (επί)χρυση Ολυμπιάδα, για να της δώσει νέα κίνητρα. Οι πνευματικοί μας άνθρωποι, των οποίων την εγρήγορση θα περίμενε πρώτα και κύρια ο αλαλιασμένος πολίτης, για παράδειγμα, όταν δεν τυρβάζουν περί άλλα πολλά, στην πλειοψηφία τους και στην καλύτερη των περιπτώσεων εκφράζουν μόλις την αμηχανία τους... Συντεχνιασμός; Λες και δεν ήταν ομότεχνός τους ο θεατρικός συγγραφέας Στρατής Καρράς, εμπνευστής του θρίλερ των «τρομοκρατών». Λες και δεν εθίγησαν άλλοι ομότεχνοί τους. Λες και η ασφαλιστική επιχείρηση δεν έθιξε την υπόσταση όλων των πολιτών που προτάσσουν τα αγαθά της ευνομούμενης δημοκρατίας έναντι σεναρίων αποσταθεροποίησης, ανωμαλίας και αυταρχισμού. Αν, σε μια κοινωνία της χαύνωσης, της ιδιοτέλειας και της συκοφάντησης της ιδεολογικής επιλογής που διαφέρει από τις κυρίαρχες, οι λαλίστατοι άλλοτε και αλλού πνευματικοί ταγοί σιωπούν, τότε ποιος θα δώσει τα εναύσματα της υπεράσπισης των ατομικών δικαιωμάτων; Αν ο Παύλος Μάτεσις θεωρεί ότι πρέπει να μας «καθαρίσει» η ποπουλιστική πρακτική της «17 Νοέμβρη», αν ο Γιώργος Μανιώτης θεωρεί ότι όλη αυτή η ιστορία με χαφιέδες, αστυνόμους και εισβολή τα χαράματα, σε σπίτια ευνομούμενων πολιτών που διασύρονται ως τρομοκράτες είναι «πλάκα», αν ο Ιάκωβος Καμπανέλλης δηλώνει άγνοια επί του θέματος, αν ο Θανάσης Βαλτινός αρκείται να επισημάνει το περίεργο του γεγονότος (μερικές μόνο απόψεις θεατρικών συγγραφέων, όπως δημοσιεύτηκαν στο *Έθνος*), αν η απάθεια βασιλεύει εκεί που θα έπρεπε να κανοναρχεί η εγρήγορση για την υπεράσπιση των ελευθεριών και των δικαιωμάτων του πολίτη, τότε δικαιώμασε να είμαστε απαισιόδοξοι και να περιμένουμε το χειρότερο.

Μόνον ο Μποστ είπε τα πράγματα με το όνομά τους... Το χειρότερο, που δεν θα είναι απλώς η διαιώνιση ενός περιρρέοντος κλίματος καχυποψίας, αλλά κάτι παραπάνω: ο φόβος ότι εδραιώνεται ένα κράτος τοποτηρητής, που θα συνεχίσει να μας θεωρεί ενόχους ακόμη και μετά την απόδειξη της αθωότητάς μας. Αυτή τη ζοφερή προοπτική, ποιοι άλλοι είναι αρμοδιότεροι να την επισημάνουν και να τη στιγματίσουν από τους ανθρώπους των γραμμάτων, των τεχνών και της επιστήμης αφήνοντας στην άκρη τους συντεχνιασμούς;

Απολογισμός της εικαστικής περιόδου 1989-1990

Στο κατώφλι της νέας εικαστικής περιόδου 1990-91 μια γρήγορη ματιά σ' εκείνη που μόλις έληξε έχει τη χρησιμότητά της.

Στο 11μηνο Σεπτ. 1989 - Ιούλιος 1990 έλαβα ένα ρεκόρ 436 προσκλήσεων για ισάριθμες εκθέσεις —με πολύ περισσότερους καλλιτέχνες λόγω ομαδικών— μέσα στην Αθήνα και στην άμεση περιοχή της, δηλαδή σε ακτίνα από Κηφισιά ως Πειραιά και Γλυφάδα. Δεν υπολογίζω όσες έλαβα από Θεσσαλονίκη, Κρήτη, Πάτρα κ.ά. στις οποίες μπόρεσα ν' ανταποκριθώ μόνον όταν βρισκόμουν επιτόπου.

Από τις 436 επισκέφθηκα τουλάχιστον τις 143, κι έγραψα για 34. Παρακαλώ όλες τις γκαλερί, φορείς κτλ. να εξακολουθήσουν να μου στέλνουν τις προσκλήσεις τους (στην προσωπική μου διεύθυνση) παρά τα αυξημένα τέλη. Είναι στοιχείο χρήσιμα όχι μόνο για μια ενημέρωση κάθε στιγμής για την επίδοση του κάθε καλλιτέχνη, αλλά και για τη σύνθεση μιας συνολικής εικόνας της εικαστικής δραστηριότητας μές' στον τόπο, κι ας μην τις έχω επισκεφθεί όλες, από πρακτική αδυναμία, κι ας μην έχω γράψει για όλες όσες επισκέφθηκα από έμμεση, σιωπηρή κριτική. Εδώ ψεύδω να σημειώσω ότι η σιωπή μου στις στήλες τούτες για τις εκθέσεις *Μολφέση, Μπουτέα* (στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Ιλεάνα Τούντα) και *Ντάβου* (στο Δεσμό) στις οποίες είχα υποσχεθεί ν' αναφερθώ, οφείλεται και σ' έλλειψη χρόνου δική μου, και σ' έλλειψη χώρου του ANTI. Το έργο τους το τιμώ σ' αυτές τις πιο πρόσφατες παρουσιάσεις του όσο και στις παλιότερες.

Η περίοδος που έκλεισε είδε: την εξαφάνιση μικρών γκαλερί όπως ο «Θόλος», ο «Υδροχόος» και μερικά ο «Εγγονόπουλος»

που έβρισκαν συχνά κάτι καινούργιο, κάποτε γνήσιο, να προσφέρουν: την επανεμφάνιση του «Δεσμού» με τρεις από τον παλιό του «στάβλο» και δυο αξιόλογους νέους (*Πατούρη, Τσεκούρα*)· την επανεμφάνιση του «Κρεωνίδα» σε καινούργιο χώρο μετά την πρόσκαιρη έκλειψή του· τη δραστήρια κι επιτυχή συνέχιση της προσπάθειας της Ιλεάνας Τούντα στο πρωτόφαντο για την Αθήνα χώρο της του «Κέντρου Σύγχρονης Τέχνης» με μια σειρά εντυπωσιακών παρουσιάσεων κυρίως Ελλήνων που ζουν στο εξωτερικό (*Δανιήλ, Μολφέση, Παναγιωτίδης*) ή μερικών από πιο αξιόλογους νεότερους «γηγενείς» (*Μπουτέας, Βαρώτσος*)· τέλος την παρέμβαση της αιθουσας δημοπρασιών «Μιχαήλ Αρτ» στο χώρο της ζωντανής τέχνης με δυο θεματικές παρουσιάσεις (*Τάκης, Χρύσα*) στο ενδιαμέσο των δημοπρασιών της. Τούτες εξελίχθηκαν σε αποκαλυπτικό οικονομικό, κοινωνικό, αισθητικό barόμετρο για τα γούστα και τις δυνατότητες των ευπορώτερων στρωμάτων της όχι απαραίτητα πληροφωρημένης ούτε αισθητικά παιδευμένης νεόπλουτης ελληνικής κοινωνίας, προς την οποία διαχευτούνται τα περιεχόμενα των σπιτιών των νεόπτωχων παλιότερων αστικών στρωμάτων. Το γεγονός ότι τη «φόρμουλα Μιχαήλ Αρτ» αντιγράφουν δυο τουλάχιστον άλλες αιθουσες δημοπρασιών είναι κι αυτό ενδεικτικό των προτιμήσεων, επιλογών και δυνατότητων των ιδίων αυτών καταναλωτικών στρωμάτων και του «ψωμιού» που υπάρχει σ' αυτές τις επιχειρήσεις. Αναρωτιέται κανείς πού σταματάει η έφεση διακόσμησης των νεόδημων κατοικιών τους, και πού αρχίζει η υστεροβουλία επένδυσης σ' έργα τέχνης.

Δεν είναι τούτη η θέση για να προχωρήσουμε στην ανάλυση του φαινομένου, αλλά το πλήθος των γκαλερί και άλλων χώρων εκθέσεων (πάνω από 50), το πλήθος των εκθέσεων και των δημοπρασιών, ο αριθμός των έργων, ζωγραφικών κυρίως, που προσφέρονται για πώλημα, οι τιμές στις οποίες αγοράζονται επιτρέπουν τη βάσιμη εικάσια ότι το εμπόριο της τέχνης ευημερεί, παρά τις γενικότερα αντίθετες συνθήκες. Εύχομαι να αποβαίνει αυτή η δραστηριότητα όσο επωφελής για τους παραγωγούς των έργων, όσο πρέπει να είναι για τους εμπόρους και άλλους διαμεσολαβητές τους.

Σε διαφορετική κατηγορία μπαίνουν βέβαια οι μεγάλες μη-εμπορικές εκθέσεις που οργά-

νώσαν στην ίδια περίοδο οι Κύπριοι συλλέκτες σύγχρονης τέχνης ελληνικής (Πιερίδης) και ξένης (Ιωάννου), καθώς και ο Ελλαδίτης Βορρές. Αποτελούν αξιόπαινες προσπάθειες ενημέρωσης του ευρύτερου κοινού πάνω στα επιτεύγματα Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών από τις ιδιωτικές συλλογές τους που γενναιόδωρα διαθέτουν σε δημόσια θέα. Βάση τέτοιων συλλογών είναι βέβαια τα υποκειμενικά κριτήρια του κάθε συλλέκτη του οποίου αντιπροσωπεύουν το προσωπικό γούστο. Όσο εκλεπτυσμένο και καθολικό το γούστο του κάθε συλλέκτη και όσο μεγάλα τα οικονομικά τους μέσα, δεν μπορούν να υποκαταστήσουν το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης του οποίου η ανάγκη γίνεται κάθε μέρα και πιεστικότερη.

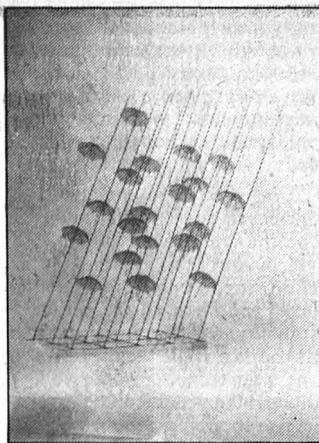
Δεν αναφέρομαι στις εκθέσεις που οργάνωσε η **Εθνική Πινακοθήκη** «ως εκ περισπού» γιατί ξεχνάμε πως κύρια αρμοδιότητά της δεν είναι η σύγχρονη τέχνη. Όμως όσες εκθέσεις οργάνωσε ως σήμερα, είτε του 19ου αιώνα είτε του 20ου επιτελούν έργο καθαρά παιδευσιακό, για το οποίο χρηματοδοτούνται από το Κράτος, και οργανώνονται από ειδικούς με αντικειμενικά, υποτιθέεται, κριτήρια. Για το λόγο αυτό πρέπει να είναι αυστηρά επιλεγμένες από ειδικούς από άποψη ποιότητας και θέσης του καλλιτέχνη μέσα στο σύνολο της σημερινής μας τέχνης και πλήρεις όταν είναι αναδρομικές. Η μόνη έκθεση της περιόδου που ανταποκρινόταν στις προϋποθέσεις αυτές, αλλά μόνο εν μέρει, ήταν η έκθεση του ζωγραφικού έργου του **Κοσμά Ξανάκη** (1925-1984) του πολυπλευρού αυτού καλλιτέχνη - γλύπτη - αρχιτέκτονα - ζωγράφου που κατέχει μια από τις πρώτες θέσεις στη σύγχρονη θέση μας.

Η περίοδος που αρχίζει εύχομαι να είναι παραγωγική στη σωστή κατεύθυνση για τη νέα διεύθυνση της Πινακοθήκης και επαγωγική για μας, το κοινό.

Καταλήγοντας θα ήθελα να δηλώσω ότι όσο ανελλιπώς και να επισκέπτομαι, εφόσον καλούμαι, τις εκθέσεις που θα γίνουν ως τον Ιούλιο 1991 δεν ξέρω αν θα κατορθώσω ν' ανταποκριθώ καλύτερα από πέρσι στην παλινόρροια που άρχισε κιόλας ανεβαίνει. Θα συνεχίσω όμως πάντα ν' αναζητώ όχι αριστουργήματα, και να επισημαίνω κατά προτεραιότητα τις περιπτώσεις νέων πρωτοεμφανιζόμενων καλλιτεχνών, εφόσον διακρίνω στο έργο τους μια σπιθαμή γνησιότητας.

15 Σεπτέμβριος 1990

Αλέξανδρος Ξύδης

● Έκθεση του μεγάλου μας γλύπτη Ζογγολόπουλου εγκαινιάζεται την Τρίτη 2 Οκτωβρίου στην γκαλερί Μπερνιέ (Μαρασλή 51). Η έκθεση θα μείνει ανοιχτή έως τις 3 Νοεμβρίου.

Επιστολή προς Πιπίτσα, Συναδέλφω

Αγαπητή Πιπίτσα, Ξέρω —αποφοίτησες το 1974 από το Πολυτεχνείο, έχοντας φάει όλη τη Χούντα μέχρι χορτασμού, αριστερή από άμυνα και με ιδανικά αποπάνω.

Δούλεψες μαύρα σε γραφείο πολιτικού μηχανικού της πρωτεύουσας. Έτσι είχε τη σπάνια ευκαιρία να γνωρίσεις από κοντά την αθλιότητα των πολεοδομικών γραφείων, «προωθώντας» τους φακέλλους των αδειών από ουρά σε ουρά. Επάνω στον ενάμιση χρόνο τα σιχάθηκαν και αποφάσισες τη μεγάλη περιπέτεια: να βγεις στην επαρχία.

Αναζητήσεις την τύχη σου σε νησί των Κυκλάδων, που τότε ήταν να πάρει τα πάνω του. Και κατάφερες (από τύχη;) να πέσεις σε κάποιο ανθρώπινο εργοδότη, που έχτιζε και το γλεντούσε. Ταυτόχρονα άρχισες να μαθαίνεις την τέχνη του γιαιπού σε περιοχή υψηλού τουριστικού κάλλους. Σχεδιάσες και έχτισες με την καρδιά σου καμάρες και σαμάρια με μάντρες, πεταχτούς σοβάδες και γραφικά πλακόστρωτα.

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ Θ.: Τα Αρχαία Ελληνικά, Α' Λυκείου, τ. Α'-Β'

ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Γ.: Η Νεοελληνική μας γλώσσα Συμβολή στην Έκθεση-Έκφραση, τ. Α'-Β'

ΚΑΨΑΛΗΣ Γ.: Βοήθημα στην Έκθεση-Έκφραση, Α' Λυκείου

ΚΑΡΓΑΚΟΣ Σ.: Προβληματισμοί. Ένας διάλογος με τους νέους, τ. 6

ΚΑΡΓΑΚΟΣ Σ.: Η στρατηγική της έκθεσης, Α' Λυκείου

ΔΕΛΗΣ ΤΡ.: Επιτομή Γραμματικής Τέχνης

ΒΛΑΧΟΥ Β.: Τα Ρήματα, ομαλά και ανώμαλα, της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας (Μέγα)

ΒΛΑΧΟΥ Β.: Τα Ρήματα, ομαλά και ανώμαλα, της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας (Μικρό)

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΣ Γ.: Θουκυδίδου Ιστορία, για τη Β' Λυκείου

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΣ Γ.: Σοφοκλέους, Αντιγόνη

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΣ Γ.: Πλάτωνος, Πρωταγόρας

ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Γ.: Η Νεοελληνική μας γλώσσα Συμβολή στην Έκθεση-Έκφραση, τ. Α'-Β'

ΚΑΡΓΑΚΟΣ Σ.: Προβληματισμοί. Ένας διάλογος με τους νέους, τ. 6

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΣ Γ.: Θουκυδίδου, Ο Επιτάφιος του Περικλή

ΤΟΤΣΙΚΑΣ Α.: Ανθολόγιο, Γ' Λυκείου

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΣ Γ.: Σοφοκλέους, Οιδίπους Τύραννος

ΜΟΥΛΑΚΑΚΗΣ Ν.: Ανθολόγιο Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων, τ. Α'-Β'

ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Γ.: Η Νεοελληνική μας γλώσσα. Συμβολή στην Έκθεση-Έκφραση, τ. Α'-Β'

ΚΟΥΤΣΟΥΜΑΝΟΥ Ι.: Κοινωνικοί προβληματισμοί, τ. Α'-Β'

ΚΑΡΓΑΚΟΣ Σ.: Προβληματισμοί. Ένας διάλογος με τους νέους, τ. 6

ΣΜΥΡΝΙΑΛΟΥ Δ.: Η έκθεση σήμερα

ΜΟΥΛΑΚΑΚΗΣ Ν.: Λογία, Λόγος υπέρ του αδενάτου

ΓΙΑΒΡΗΣ Α.: Η οργάνωση του λόγου, τ. Α'-Β'

ΔΕΛΗΣ ΤΡ.: Η σύνταξη του αρχαίου ελληνικού λόγου

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ Θ.: Συντακτικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας

Gutenberg

Αυθεντική Παιδεία

Όταν τέλειωσε και αυτό, πέρασε σε διπλανό νησί, που άνηκε στην άγονη γραμμή, έρημο και ξεχασμένο (ακόμα). Εκεί άρχισες τις δικές σου εργολαβίες, αλλιώς δεν υπήρχε τρόπος να σταθείς. Έμαθες κάτι στοιχειώδη στατικά για να τα βγάλεις πέρα και πολέμησες με τα νύχια και τα δόντια να επιβληθείς σε μια κλειστή κοινωνία που σε φώναζε «η μηχανικού». Σου πήρε πέντε χρόνια για να σε δεχτούν (κάπως).

Στο μεταξύ με τις δουλιτσες όλο και πρόσθετες στην πείρα σου: όχι μόνο τι σήμαινε να είσαι αρχιτέκτονας στην Ελλάδα, ιδιαίτερα στην επαρχία, αλλά επίσης, το τι σημαίνει να είσαι «αρχιτέκτων» με πελάτη μια συντηρητική κοινωνία. Κάπου εκεί κατάλαβες πως τα αριστερά σου οράματα για συμμαχίες με τον απλό λαό ήταν παραμύθια. Και έτσι σιγά σιγά ανέβαινες.

Μπήκες μετά στην Επιτροπή Αρχιτεκτονικού Ελέγχου της περιοχής, όπου υπηρετήσες άλλα πέντε χρόνια (τώρα πέρασες στη Δευτεροβάθμια). Πόσα έμαθες εκεί μέσα, για ανθρώπους και πράγματα. Πόσο σχετικά ήταν τελικά όλα - ανάλογα με την «ελαστικότητα» των γύρω σου. Ακόμα θαυμάζεις τη δύναμη που έχουν τέτοια πόστα, πόσο εύκολα καταστρέφεται ένας τόπος, φτάνει να υποχωρήσει σε πιέσεις ο ένας ή ο άλλος.

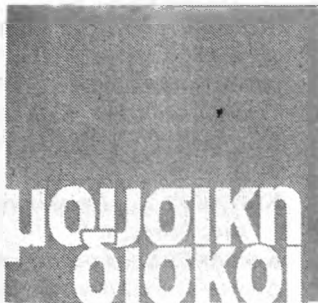
Φορτωμένη έτσι με γνώση και εμπειρίες, ήρθες πριν δυο χρόνια να χτίσεις και εσύ με τη σειρά σου το προσωπικό σου σπίτι μέσα σε ένα παραδοσιακό οικισμό. Θα ήταν όπως το ήθελες: χωρίς ενοχλητικές παραξενιές από πελάτες, ακριβώς όπως το φανταζόσουν τόσα χρόνια, με δυο ενοικιαζόμενα διαμερισμάτκια και ένα, για σένα.

Και πριν λίγο καιρό που πιάσαμε την κουβέντα, ανέφερες την απορία σου, γιατί κανένας δεν φρόντισε να σε προετοιμάσει — στη σχολή, τότε που ξεκινούσες — για το τι θα είχες να αντιμετωπίσεις, εδώ στο επάγγελμα, διεκπεραιωτής αρχιτεκτονικών αδειών στα ελληνικά «νησιά μας». Δηγόσουν τα ανέκδοτα της ζωής σου, και θαύμαζες ότι κανένας δε φρόντισε «στα Υπουργεία» να υπάρχουν κανόνες, προδιαγραφές, κάτι τέλος πάντων κοινής αποδοχής που να σου λέει τι χτίζεις και πως χτίζεις μέσα σε ένα υποβλητικό τοπίο. Να με πού πάμε, αν κάνουμε το τό ή αν καταστρέφουμε την παράδοση».

Ήθελες να βρεθούμε να τα πούμε, μήπως και μπορέσουμε να βοηθήσουμε, τώρα που έβγαينه η μελέτη αναθεώρησης του οικισμού, για να σωθεί κάτι. Να επηρεάσουμε την κοινή γνώμη, να καταλάβουν πως είναι για το συμφέρον τους. Δεν σου απάντησα εκείνη τη στιγμή, τι να πω; Καλή μου Πιπίτσα, τι θες και τα σκαλίζεις. Άσε καλύτερα, ας αλλάξουμε θέμα: ποια είναι η γνώμη σου για τον Άαλτο;

Καλή αντάμωση.

Δημήτρης Φιλιππίδης

Γεύση από όπερα

Η λήξη των μουσικών εκδηλώσεων στο Ηρώδειο, τείνει να γίνει κανόνας ώστε να σηματοδοτείται με μια «τρανταχτή» μετάκληση. Τα λιμνάζοντα ύδατα του θεσμού αυτού, τάρανξαν την περασμένη χρονιά οι εμφανίσεις της ορχήστρας και της όπερας Κίρωφ. Κάτι παρόμοιο επιχειρήθηκε και φέτος, μια που μοναδική αναλαμπή στο τρίμηνο των εκδηλώσεων ήταν η εμφάνιση της Φιλαρμονικής Ορχήστρας του Λένινγκραντ στις αρχές Ιουλίου.

Και μια που είναι γνωστό ότι από τα είδη της έντεχνης μουσικής το πιο αγαπητό στο ευρύτερο κοινό είναι η Όπερα, το φεστιβάλ Αθηνών έκλεισε για φέτος, την αυλαία των μουσικών του εκδηλώσεων με την Κρατική Όπερα της Ουγγαρίας. Υπενθυμίζουμε ότι μετά την ματαιώση της εμφάνισης της δικής μας Ε.Λ.Σ., η Όπερα της Ουγγαρίας ήταν η μοναδική εμφάνιση λυρικού θεάτρου στο μουσικό καλοκαίρι που πέρασε. Το σκεπτικό φαίνεται απλό. Ό,τι είναι ευχάριστο μας δίνεται η ευκαιρία να το παρακολουθήσουμε μια μόνο φορά, κι αυτή κατά προτίμηση στο τέλος της σεζόν για να μένουν οι καλές εντυπώσεις. Πέρα όμως από το να μας παράπονά μας γεννηθεί από τις επιλογές ή την χειρότερη λειτουργία των καλοκαιρινών εκδηλώσεων, το γεγονός είναι οι δυο όπερες που παρουσίασε το πολυπληθές κρατικό συγκρότημα της Ουγγαρίας. Παραστάσεις που στο

σύνολό τους δεν μπορούμε να τις χαρακτηρίσουμε υποδειγματικές για την τελειότητα τους, περιελάμβαναν όμως εξαιρετικές στιγμές ενώ η ολική εικόνα πιστοποιούσε τη σοβαρότητα της εργασίας που είχε προηγηθεί.

Στις 5/9 παρουσιάστηκε με διευθυντή τον G. Oberfank η τετράπρακτη όπερα του G. Verdi «Η δύναμη του Πετρωμένου». Η ορχήστρα οδηγήθηκε με προσοχή τόσο στις εσωτερικές φορισμένες στιγμές όσο και στα μελοδραματικά ξεσπάσματα της παρτιτούρας χωρίς να δημιουργηθούν ιδιαίτερα προβλήματα ισορροπίας του ήχου. Στο ρόλο της Λεωνόρας, η Ι. Τόκοδυ στάθηκε πολύ καλή στη μουσική εκφορά του ρόλου της εντυπωσιάζοντας μάλιστα στήν αποδωχή της περίφημης άριας από την Β' πράξη («Pace, pace mio Dio»). Αξιοπρεπής ήταν η εμφάνιση και των άλλων πρωταγωνιστών Μ. Kalmadi (Δον Κάρλο) Ρ. Kelen (Δον Αλβάρο) ενώ ιδιαίτεροι καλές εντυπώσεις άφησαν τα χορωδιακά μέρη. Αυτά όσον αφορά το μουσικό μέρος της παράστασης. Αξιωμαθόμενα όμως στάθηκε η υποκριτική ικανότητα των συντελεστών — το πλέον αδύναμο σημείο των λυρικών θεάτρων — και η λιτή σκηνοθεσία του Andras Mikó ο οποίος εκμεταλλεύθηκε στο έπακρο τον φυσικό χώρο του Ηρώδειου και έδωσε μια μοναδικής λειτουργικότητας άποψη της δράσης: Ουσιαστική απουσία πρόσθετου σκηνικού διακόσμου, υποβλητική θρησκευτική πομπή στα όρια της ορχήστρας.

Μετά τον Βέρντι, το λυρικό θέατρο της Ουγγαρίας παρουσίασε και πάλι μια ιταλική όπερα: την τριπρακτή «Μαντάμ Μπατεφλάν» του G. Puccini, μελοδράμα που κατέχει μια ξεχωριστή θέση ανάμεσα στα πλέον αγαπητά της ιταλικής όπερας και του οποίου η πρεμιέρα το 1904 στο Μιλάνο είχε χλευαστεί.

Στην παράσταση της 8/9 η Veronica Kincses έδωσε μια από τις καλύτερες ερμηνείες που έχουμε υπόψη μας στον ομώνυμο ρόλο. Ο τενόρος D. Gulyas — που λίγες μέρες νωρίτερα με την Κρατική Ορχήστρα της Ουγγαρίας είχε ερμηνεύσει το Psalmus Hungaricus του Z. Kodaly — υπήρξε ικανοποιητικός στο ρόλο του Πίνκερτον. Από τις πιο καλές στιγμές της παράστασης ξεχώρισαν και τα ντουέτα της J. Bokor (Σουζούκι) με την πρωταγωνίστρια. Η παράσταση δόθηκε σε σκηνοθεσία An Bekker και με διευθυντή ορχήστρας τον A. Medvesky.

Επιχειρώντας μια γενική απότιμηση των εμφανίσεων της

Κρατικής Όπερας της Ουγγαρίας του πολυπληθούς αυτού λυρικού θεάτρου των 1250 συντελεστών — μπορούμε να πούμε ότι εντυπωσίασε. Ίσως άθελά μας χρησιμοποιούμε και ως μέτρο σύγκρισης τις απογοητεύσεις που μας είχε δώσει η Ε.Λ.Σ. Ίσως η Όπερα της Ουγγαρίας να μην παρουσίασε άσφον τις παραστάσεις. Υπήρξαν ατέλειες και μικροπροβλήματα, έδωσε όμως δείγματα σοβαρότητας και υποδομής. Το πλήθος των συντελεστών που διέθετε (οι 4 παραστάσεις δόθηκαν με 5-6 ναυαγισμένους ερμηνευτές) η λεπτή ηχητική ισορροπία που επιτεύχθηκε, καθώς και οι ερμηνευτές, που διακρίθηκαν μέσα από ένα σύνολο που δεν υστερούσε, μας γοήτευαν.

Το πρόβλημά μας τώρα είναι, ότι τα όλο αίγλη Φεστιβάλ του καλοκαιριού τέλειωσαν χωρίς να μας δώσουν τις προσμενόμενες ποιοτικά και ποσοτικά ανάσες που έχουμε ανάγκη για το ...άγνωστο που μας επιφυλάσσει το μέλλον.

Νεκτ. Μητροπούλας

Κάτι σαν όνειρο

— Αισθήσεις βινυλίου

Προλογίζοντας: Ναι, το καλοκαίρι είναι η κατ' εξοχήν εποχή που εμπνέει το όνειρο, τη φωνή, τον αισθησιασμό, την περιπλάνηση. Η πολύτιμη ελαφρά του είναι, βρίσκεται διέξοδο στη νύχτα, στη θάλασσα, στο φως. Έ, και συνηθισμένοι τώρα πλέον, δεν θα παραπονεθούμε και πολύ για τις νεοκόπες καρκινώγους κηλίδες ουράνιων ρυτίων ή για την εξαιρετικά αδυσώπητη και πολυποικίλη τοπογραφία των ατάκτως ερμηνέων σκουπιδιών. Εξάλλου, η περιώνυμη «σκουπιδοαισθητική» όχι μόνον διαπρέπει εις τα παραχωρητικά σάλο για τον media, και εις τα «καλτά» μουσεία, αλλά αν το καλοσκεφτεί κανείς είναι σε θέση να προσφέρει μια ατίθαση, αχαλίνωτη, θυελώδη, αναρχίζουσα ποικιλία, στο στεγνό, προσχεδιασμένο τεχνοκρατισμό των φουτουριστικών μας Μητροπόλεων — παλαιών τε και νέων...

Από τα λιγδωμένα σκοτάδια μιας τέτοιας «φουτουριστικής» Μητροπόλεως, συγκεκμημένα τον θηριώδους ΛΟΣ ANTZEAEI, ξεπηδάει η μετα - χιπική φιγούρα της Sylvia Juncosa. Και κυριολεκτικά κρατάει ανά χείρας τον ελεγχόμενο «επαναστατισμό» της. Τα «περπατημένα» ροκ, τραγουδιά του δίσκου «One Thing», πλέκονται άλλοτε με τρόπο ερωτικά αφηνισμένο

και άλλοτε με τρόπο πιεστικά χαλαρωτικό. Με φόντο κι όχημα, παραδοσιακές (αλλά όχι και νοσταλγικές) φράσεις και θορυβικές εξάρσεις της ηλεκτρικής κιθάρας και της δικής της (όχι αποδεκτά θηλυκής) φωνής. Πολλοί καλοθελητές συμπατριώτες της Τζανκόζα επιμένουν αραδιά και που να τη χαρακτηρίζουν περιπαθέστατα ως «χημαίρα της ηλεκτρικής εξάρσης»... Εμείς ως μη καλοθελητές κανενός αλλά και ως ευσυνειδητοί εραστές της δεοντολογίας την τιμήσαμε δεόντως (δηλαδή όσο μας επιτρέπουν οι καιροί και η αίσθηση πως δεν ζυγνάζει με τέτοιους δίσκους ο φανατισμός μας) στον πιστό μας πικ απ. Δεν είναι δυνατόν στο κάτω κάτω να μη μας συγκινούν διόλου τα όνειρα που θνήσκουν εν τη γενέσει τους, και μάλιστα αυτά που προλαβαίνουν να μας αγγίζουν θαρραλέα με τους αισθαντικούς υπαινιγμούς τους...

Και από υπαινιγμούς άλλο τίποτα στο απολαυστικό μυθολογικό άλμπουμ «Myths 4» της ανεξάρτητης καλλιτεχνικής εταιρείας Sub Rosa, που αντιπροσωπεύεται στη χώρα μας από την κατά κάποιο τρόπο ομοειδή της Penguin.

Η Sub Rosa εδρεύει στο Βέλγιο και κατά τα φαινόμενα ενεδρεύει στη σκιά της με τεταμένη προσοχή, το νεύμα του απρόοπτου και του παράδοξου για να εξηγησάστε, το νευρικό νεύμα ενός ρευστού αισθητικού χώρου που οι έμποροι βινυλίου τον αποκαλούν και «ποπ»... Όπως και μες (εξίσου αυθαίρετα) μπορούμε να τον αποκαλέσουμε και «new progressive» ή «ψυχεδελικώς θρησκειούμενο», ή ό,τι άλλο είναι δυνατόν να επινοηθεί σχετικά. Ειδικά μάλιστα, υπό την επήρεια ενός ήχου που σε παρασύρει αναπάντεχα από τα ιερατικά μανωλωεία του Θιβέτ, στα τεχνοκρατικά σαλόνια της «ολίγον Underground» Δύσης. Και από τις ελαφρώς εστέτ ηχορυθμικές ρητορικές στους διεθνιστικούς απόηχους μιας διακριτικά «εξευγενισμένης» αλλά σπινθηροβόλας Ανατολής... Στο άλμπουμ «Myths 4 - SinoPle Twilight in Catal Mayú» συμμετέχουν: οι θρυλικοί, ~φανατισμένα ψυχονοϊκοί - Coil, οι «συνάδελφοι» τους Current 93, καθώς επίσης και οι άγνωστοι σε μας αλλά ενδιαφέροντες Cheb Mami κι Turkish Dervishes, οι οποίοι και συναγωνίζονται τους παραπάνω δύο εικονοποιούς με τις τουρκο-γενείς (αλλά όχι φωνακλάδικες) λιτανείες τους...

Και ναι, προς τον αρπαχτικό αισθαντισμό της ηχορυθμικής λιτανείας, οδεύουν με συνέπεια

και κυρίως με το δικό τους τρόπο, οι συναρπαστικοί Καλιφορνέζοι Shiva Burlesque. Άλλες είναι φυσικά εδώ οι αφετηρίες και άλλα τα κίνητρα. Όσο για την... κατάληξη, έχει το ύφος και το ήθος περίτεχνα δουλεμένων ερωτικών ρεμβασμών. Από τα κορυφαία σύγχρονα γκρουπ της πολυθρήλητης και σχεδόν πάντα γόνιμης (τα τελευταία 30 χρόνια), Δυτικής Ακτής, οι James Brenner (ηλεκτρικό και ακουστικό μπάσο) Jeffrey Clark (φώνητικά), Joëu Peters (ντραμς, μαρίμπα) και Grant Les Philips (ηλεκτρικές και ακουστικές κιθάρες, πιάνο), με τη βοήθεια των Aaron Shereg και Leslie Medford (στην τάμπλα και την τρομπέτα, αντίστοιχα), περιφέρονται πεισμώνενα με έντονο ρομαντισμό, τα σουρεαλιστικά τους οράματα κάτω από το σκληρό, διαπεραστικό φως του καλιφορνέζικου ήλιου. Και βρίσκουν εν τέλει καταφύγιο, μέσα στις φευγαλέες, χιμαιρικές σκιές ολόκληρης της (στοιχειωμένης σχεδόν στις μέρες μας) ροκ εν ρόλλ μυθολογίας. Εδώ, οι τυχόν μανιέρες προικίζονται και με ψυχή, δεν παίρνουν μόνο σάρκα και οστά. Και η αποπλάνηση των αισθήσεων δεν είναι καθόλου βίαιη, είναι ωστόσο αναπόφευκτη —για να μην πούμε: επιβεβλημένη...

«Δεν προσπαθούμε να διαφέρουμε, ή να γίνουμε σκοτεινοί, ανεξίτηστοι. Νομίζω ότι αυτό που κάνουμε είναι πολύ άμεσο. Ενωώ, ότι όλα υπάρχουν στα τραγούδια μας: το σεξ, ο θάνατος, η πολιτική, η παράνοια, το άρωμα... Μόνο που προτιμούμε να αφήσουμε τον ακροατή να τα διαχωρίσει μόνος του...». Δηλώσεις, του τραγουδιστή των Shiva, Τζέφρι Κλάρι, που μόνο ως διαπιστώσεις οι οποίες έπονται της μουσικής εμπειρίας, μπορούμε να τις δούμε. Και, κατανοώντας τες, να του βγάλουμε το καπέλο! Γιατί όντως, στο υπέροχα «διδεσταλμένο» αισθαντικό σύμπαν αυτών των σεμνών θαυματοποιών, τα στοιχεία που κυριαρχούν είναι: η έκπληξη του αυθόρμητου, η έκρηξη της έμπνευσης, η γοητεία του ερωτισμού η έγχρωμη σαγήνη μιας καθαρά και ξάστερα εμπειρικής «αισθησιολογίας»... Το άλμπουμ - ντεμπούτο των Shiva Burlesque, διατίθεται στη χώρα μας, σε διαφορετικό (ελλιθνοπρεπές) εξώφυλλο από το αυθεντικό «αμερικάνικο», αλλά πλημμυρισμένο με ένθετα, συλλεκτικά γραμματόσημα και έτερα... φετίχ! Ανοίξτε χώρο στη δισκοθήκη σας...

Χρήστος Τσανάκας

7239
739
312

1 **Η Ευρώπη**
Από τους πρώτους μέχρι το Μεσαίωνα
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

2 **Η Ευρώπη**
Από το Μεσαίωνα μέχρι το 1300
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

3 **Η Ευρώπη**
Από το 1300 μέχρι το 1660
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

4 **Η Ευρώπη**
Από το 1660 μέχρι το 1789
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

5 **Η Ευρώπη**
Από το 1789 μέχρι σήμερα
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

6 **Η Ευρώπη**
Από το 1848 μέχρι σήμερα
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Ένα πολύτιμο συλλογικό έργο — περιήγηση στην Ιστορία της ευρωπαϊκής ηπείρου από τις απαρχές του πολιτισμού ως τις μέρες μας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Νικηταρά 9, τηλ. 36.22.496 - 36.09.150

NOTIO-ANATOLIKA THS EDEM

SOUTHEASTERN COLLEGE

ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΙ LEADERS
στή μεταλυκειακή εκπαίδευση

ΠΡΩΤΟΙ ΣΕ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ
ευρος και ευρος προγράμτων και
αξιοπoστη στη συνεργασία με Αμερικανικά
και Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια

ΠΡΩΤΟΙ ΣΤΗΝ ΕΥΧΗ
απέναντι στους αποσπαστές μας
και την σπουδαία τους
στην διεύθυνση του γόπου
και την Ελλάδα
Πανεπιστήμιο Αθηνών

NEW YORK COLLEGE

DEPARTMENT OF ARTS

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

TO NEW YORK COLLEGE
ΣΕ ΕΥΝΕΡΓΕΙΑ
ME TO STATE UNIVERSITY OF NEW YORK/
THE COLLEGE AT NEW PALTZ
ΑΝΑΚΟΙΝΩΝΕΙ ΟΤΙ

PTH COLLEGE

Εκπαίδευση, μόρφωση και πολιτισμό.
Office: 6, Mitropoleos st. (031) 54 37 27, 54 37 28, 54 37 29
Leoforos Stratou Ave. • GR-546 40 Thessaloniki • Greece
Εργαστήρια Ελευθέριου Σπυρίδων

BRITISH HELLENIC COLLEGE

ΕΛΛΗΝΟ-ΒΡΕΤΑΝΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ & ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

- Οι απόφοιτοι μας μπορούν να διαγωνιστούν σε όλη την Ευρώπη, γιατί έχουμε το μοναδικό προνόμιο στην Ελλάδα να εκπαιδεύουμε στην Ευρωπαϊκή Δίγλωσση.
- Το ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ - E.E.C. UNIVERSITY - προσφέρει στους απόφοιτους της Σχολής μας το δικαίωμα να σπουδάσουν χωρίς να πληρώσουν τίποτα στην Ελλάδα.
- Η Διδακτορία δίνεται στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.
- Γίνεται δάνειο απόφοιτων στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.
- Δίδονται υποτροφίες στους απόφοιτους της Σχολής μας.
- Λειτουργούν με απόλυτη διαφάνεια.

15 από τα μεγαλύτερα πανεπιστήμια της Ευρώπης ανταγωνίζονται το σχέδιό μας.
1. UNIVERSITY OF STRASBURG
2. LONDON UNIVERSITY - U.K.
3. QUEEN'S COLLEGE OF DUBLIN
4. UNIVERSITY OF BRISTOL
5. UNIVERSITY OF EDINBURGH
6. UNIVERSITY OF GLASGOW
7. UNIVERSITY OF LIVERPOOL
8. UNIVERSITY OF MANCHESTER
9. UNIVERSITY OF NOTTINGHAM
10. UNIVERSITY OF OXFORD
11. UNIVERSITY OF PARIS
12. UNIVERSITY OF PRAGUE
13. UNIVERSITY OF ROME
14. UNIVERSITY OF WARWICK
15. UNIVERSITY OF WILLES, ABERYSTWYTH

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
- E.E.C. UNIVERSITY -
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
Αδούλ 100 - ΟΜΟΝΟΙΑ - Τηλ: 32 13 462 & 32 13 089

Τα όνειρα των νέων αποτελούν αντικείμενο αισχρής καπηλείας και εκμετάλλευσης σε ορισμένους τομείς της ιδιωτικής εκπαίδευσης, που έρχονται να καλύψουν τις ανάγκες επαγγελματικής αποκατάστασης και ανώτερης παιδείας εφόσον το δημόσιο σύστημα, μέρος μόνο της ζήτησης μπορεί να ικανοποιήσει. Δεκάδες χιλιάδες νέων που δεν κατάφεραν να περάσουν τη μαγική πύλη των δημοσίων ΑΕΙ ή των ΤΕΙ, αναζητούν εναλλακτικές λύσεις τις οποίες εμφανίζονται να προσφέρουν πρόσφατα πλειάδα νεοπαγών «Κολλεγίων» με τεράστιες διαφημιστικές καταχωρήσεις στον Τύπο. Η αγορά μεγάλη, καθώς και τα κέρδη που ανέρχονται σε αρκετές δεκάδες δις δρχ. το χρόνο.

Το θέμα ήρθε ξανά στην επιφάνεια από τις σοβαρότατες καταγγελίες που απηύθυνε ο νεοσυσταθείς Σύλλογος Καθηγητών του South Eastern College εναντίον του ιδιοκτήτη και «θείου δικαίου» διευθυντού του Αγί. Κανελλόπουλου, σε δημόσια συνέντευξη Τύπου την περασμένη εβδομάδα.

Σοβαρές καταγγελίες

Το «Κολλέγιο» έλαμψε ξανά τις τελευταίες εβδομάδες με τις ολοσέλιδες έγχρωμες διαφημιστικές του καταχωρήσεις στον Τύπο για την προσέλκυση νέων σπουδαστών, οι οποίοι έρχονται να προστεθούν στους 4.000 περίπου που είχε πέσει και φυσικά να φουσκώσουν ακόμα περισσότερο το πορτοφόλι του Κανελλόπουλου που όπως λέγεται, στην περασμένη χρονιά πραγματοποιήσε κέρδη 2 δις δραχμών.

Ο Κανελλόπουλος καταγγέλλθηκε ότι:

- παρέχει πτυχία, μετά τριετή φοίτηση, που δεν αναγνωρίζονται από κανένα ελληνικό ή ξένο πανεπιστήμιο.
- το επίπεδο γνώσεων δεν ανταποκρίνεται στο διαφημιζόμενο «πανεπιστημιακού επιπέδου».

στην ΕΟΚ

του Ρεπόρτερ

• η κατάσταση από άποψη τεχνικού εξοπλισμού ή έρευνας (βιβλιοθήκες, εργαστήρια, γραφεία, αίθουσες κλπ.) είναι άθλια. Παντελής έλλειψη ποιότητας δηλαδή.

• οι συνθήκες δουλειάς του ακαδημαϊκού - διδακτικού προσωπικού είναι άθλιες, πράγμα που δεν εγγυάται βέβαια κανένα υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης όπως διατείνονται οι πολυτελείς διαφημίσεις.

Με λίγα λόγια οι καταγγελίες επεδίωκαν να δείξουν προς τις αρμόδιες κρατικές αρχές, τους γονείς, μαθητές και την κοινή γνώμη ότι πρόκειται για μια μεγάλη και καλά στημένη *επιχείρηση εξαπάτησης και παραπλάνησης* από τον κ. Κανελλόπουλο κι ότι ο ίδιος ευθύνεται για μεγάλης έκτασης *εισφοροδιαφυγή και φοροδιαφυγή*, που πιθανότατα επιτυγχάνει μέσω διαφόρων εταιρειών «μιαϊμούδες» που έχει συστήσει.

Ισχυρός παράγων

Ο Κανελλόπουλος, με ισχυρές διασυνδέσεις στην ομογένεια των Ηνωμένων Πολιτειών και την Εκκλησία, με ισχυρές προσβάσεις στην κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, (λέγεται ότι είναι μέλος της ΟΚΕ Παιδείας) ετοιμάζεται να εκδώσει τη «ΝΕΑ ΒΡΑΔΥΝΗ», που έχει αγοράσει, έναντι αγνώστου τιμήματος και πιθανότατα με τα κέρδη του «Κολλεγίου» του.

Αλλά, οι καταγγελίες του Συλλόγου ήταν σαφείς. Συγκίνησαν όμως τον κ. Παλαιοκρασσά και το ΙΚΑ; Συγκίνη-

σαν το Υπουργείο Παιδείας το οποίο κινήθηκε μέσω ΔΙΚΑΤΣΑ (!) για να δει τι γίνεται στην «πιάτσα» και την «ελεύθερη αγορά» της παιδείας; Και ποιές συνθήκες άραγε επικρατούν στα άλλα «Κολλέγια» με τις κίβδηλες διαφημίσεις τους;

Είναι εξωφρενικό βέβαια να διαπιστώνει κανείς ότι η χορήγηση άδειας για τη λειτουργία *εργαστηρίων ελευθέρων σπουδών* εξαρτάται από το υπουργείο Εμπορίου με βάση διατάξεις ΝΔ του 1935 (!). Και φυσικά το υπουργείο Εμπορίου δεν είναι σε θέση να ελέγξει ούτε τους όρους λειτουργίας, ούτε την ποιότητα των προσφερομένων υπηρεσιών, εκπαιδευτικών προγραμμάτων, αξίας και ισοτιμίας πτυχίων κτλ.

Ανάγκη ελέγχου

Το υπουργείο Παιδείας δεν μπορεί να κλείνει τα μάτια μπροστά σ' αυτήν την κατάσταση. Η παιδεία, παραδιδόμενη βέβαια στον ιδιωτικό τομέα, μπαίνει μέσα σε εμπορευματικές σχέσεις, αλλά δεν είναι ένα συνηθισμένο εμπόρευμα το οποίο το κράτος πρέπει να αφήσει ανεξέλεγκτα σε ιδιωτικές ρυθμίσεις.

Ο έλεγχος της ποιότητας των προσφερομένων εκπαιδευτικών υπηρεσιών από τα διαφωτιστικά «Κέντρα Σπουδών» και «Κολλέγια» που ξεφυτρώνουν σαν μανιτάρια, πρέπει να αναληφθεί από το υπουργείο Παιδείας, το οποίο οφείλει συνάμα να καλύψει με πρωτοβουλία του τυχόν νομοθετικά κενά που υπάρχουν για την αποτελεσματική εποπτεία του χώρου αυτού. Αν μη τι άλλο, οφείλει να προστατεύσει τους

καταναλωτές από τους διάφορους αγύρτες της αγοράς.

Η θέσπιση κανόνων λειτουργίας στον τομέα αυτό με κρατική παρέμβαση αποτελεί μια σοβαρή κοινωνική ανάγκη για να καταστεί όσο το δυνατόν πιο διαφανές το τι υπηρεσίες προσφέρονται, σε ποιο κόστος, σε ποιο επίπεδο, τι αξίας και τι αντικρύσματος.

Αυτό το παρεμπόριο της παιδείας με τις παραπλανητικές διαφημίσεις πρέπει να σταματήσει.

Υπάρχουν παντού κανόνες δεοντολογίας και για τις διαφημίσεις και για την άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων. Τόσο πολύ έχει τυφλωθεί η κυβέρνηση από τα «νεο-φιλελεύθερα» δόγματα, ώστε να μην μπορεί να δει την κοινή λογική ορισμένων αναγκαίων κρατικών παρεμβάσεων και ρυθμίσεων;

Προς το 1992

Τα κωλύματα του ελληνικού Συντάγματος για τη δημιουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων είναι δύσκολο να παρακαμφθούν ενώ αναμένεται η κοινοτική οδηγία που μετά το 1992 θα επιβάλει ορισμένες ρυθμίσεις στο θέμα και κανόνες εξίσωσης πτυχίων.

Μέχρι τότε, επιβάλλεται τουλάχιστον να ληφθούν μέτρα που θα υποχρεώνουν τις ιδιωτικές αυτές επιχειρήσεις των κίβδηλων υποσχέσεων να λειτουργήσουν σαν πραγματικά μη κερδοσκοπικοί φορείς, πράγμα που δε σημαίνει ότι δεν θα πραγματοποιούν κέρδη, αλλά ότι θα τα χρησιμοποιούν για τη βελτίωση των παρεχομένων εκπαιδευτικών υπηρεσιών.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Δημήτρη Τσιμπουκίδη Ο ΠΟΛΥΒΙΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ

ΔΙΑΘΕΣΗ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

1. ΠΑΤΑΡΙ: Χ. Τρικούπη 31, τηλ. 3602542

2. ΠΡΟΟΔΟΣ: Μεσολογγίου 5, τηλ. 3621001

3. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ-ΚΑΝΑΚΗΣ: Ζ. Πηγής 2, τηλ. 3623113

4. ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ: Σόλωνος 81, τηλ. 3607876

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

5. Α. ΠΟΥΛΟΥΚΤΣΗ: Λασσάνη 9, τηλ. 031/285857

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 5, 106 79 ΑΘΗΝΑ (τηλ. 36.23.553)

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ

«Η οδήγηση δίνει στον καθένα την ψευδαίσθηση ότι μπορεί να επιδιώκει το δικό του όφελος σε βάρος των άλλων».

Το αυτοκίνητο «γεννήθηκε» σε μια πολύ δύσκολη εποχή, στα τέλη του 19ου αι. Τότε, οι άνθρωποι είχαν λύσει με έναν αρκετά ορθό τρόπο το πρόβλημα της μετακίνησής τους. Μέσα στις πόλεις κυριαρχούσαν τα τραμ και από πόλη σε πόλη οι σιδηρόδρομοι. Π.χ. γύρω στα 1916 στην Αμερική με τα τραμ διακινούνταν 11 δισεκατομμύρια (!) επιβάτες το χρόνο¹.

Η Αφετηρία

Με άλλα λόγια στην αρχή το αυτοκίνητο, ήταν άχρηστο για τους πολλούς. Ήταν, όμως, «χρήσιμο» στην ελίτ, ως μέσο επίδειξης. Και ως τέτοιο χρησιμοποιήθηκε από την παγκόσμια ελίτ, στις πρώτες δεκαετίες της ιστορίας του. Μάλιστα, το 1901, η Μερσέντες-Μπενζ εκτιμούσε ότι το τελικό δυναμικό της παγκόσμιας αγοράς δεν μπορούσε να είναι πάνω από ένα εκατομμύριο αυτοκίνητα!²

Ο Φορντ όμως είχε διαφορετική γνώμη και από το 1913 άρχισε να κατασκευάζει αυτοκίνητα για τη «χυδαία μάζα» στερώντας έτσι τους ομογάλακτους του, της ελίτ, την ικανοποίηση να έχουν μόνον αυτοί το αυτοκίνητο-παιχνίδι.

Όμως, το αυτοκίνητο δεν μπορούσε

να διώξει το τραμ μέσα από τις πόλεις, γιατί το μέσον ήταν βολικό για τον κόσμο. Άρα για να διαδοθεί το ιδιωτικό αυτοκίνητο έπρεπε να καταστραφούν οι μαζικές μεταφορές, κυρίως τα τραμ.

Το έργο αυτό ανέλαβε η Τζένεραλ Μότορς και οι «παραφυάδες» της. Από το 1935 μέχρι το 1949 ξήλωσαν ολόκληρο το δίκτυο τραμ της Αμερικής και των «δορυφορικών» της χωρών.

Το έγκλημα της Τζένεραλ Μότορς ήταν «μεγάλο». Αναγκαστικά την κάθισαν στο «σκαμνί» με μια ιστορική (αλλά άγνωστη) δίκη το 1949 στο Σικάγο. Η απόφαση ήταν καταδικαστική. Από τα πρακτικά της δίκης βγαίνει ότι πράγματι η εταιρεία «δολοφόνησε το τραμ για να μπορέσει να μπει στη ζωή των ανθρώπων», σε όλη τη γη, το ιδιωτικό αυτοκίνητο³.

Έτσι ο τόπος όπου «αναπτύχθηκε» το αυτοκίνητο είναι η Αμερική και από εκεί η «κουλτούρα» του μεταλαμπαδεύτηκε στον υπόλοιπο κόσμο. Η πολιτική σημασία αυτού του γεγονότος δεν πρέπει να μας διαφεύγει.

Το αυτοκίνητο, στη συνέχεια, έτεκεν τον αυτοκινητόδρομο. Για να γίνουν όμως οι αυτοκινητόδρομοι χρειάστηκε να δημιουργηθεί μια καινούρια επιστήμη. Και η επιστήμη αυτή αναπτύχθηκε

στην Αμερική, όπως ήταν φυσικό, με μια σειρά από πειραματικούς δρόμους, που ξεκίνησαν το 1920 και συνεχίζονται μέχρι σήμερα. Στους δρόμους αυτούς κινούνται οχήματα όλο το 24ωρο για χρόνια ολόκληρα, μέχρι να «κουρασθεί» ο δρόμος.

Η κατάσταση σήμερα

Σήμερα στη γη υπάρχουν πάνω από 400 εκατομμύρια αυτοκίνητα⁴. Η Αμερική έχει το 35%, η Ευρώπη το 33% και η Ιαπωνία το 7%. Άρα, ουσιαστικά, η «κοινωνία του αυτοκινήτου» είναι η «δυτική» κοινωνία, κι αυτή πρέπει να δούμε πού βρίσκεται σήμερα.

Όταν η Δύση γέμισε με αυτοκίνητα, η ζωή μέσα στις πόλεις έγινε ανυπόφορη. Η μόνη «δυτικού» τύπου λύση που δόθηκε ήταν: «ολοταχώς» έξω από την πόλη προς τα προάστια. Αποτέλεσμα: οι αποστάσεις μεγάλωσαν τόσο, ώστε το αυτοκίνητο έγινε απαραίτητο! Δηλαδή,

1. Ράπτης, Νίκος, «Ας συζητήσουμε για σεισμούς, πλημμύρες και... τραμ», 1981, σελίδα 14
2. Renner Michael, "Rethinking the Role of the Automobile", Worldwatch Paper 84, Ιούνιος 1988, σελίδα 7
3. Ράπτης, σελίδα 16
4. Renner, σελίδα 5

του Νίκου Ράπτη

δη η κοινωνία αυτή βρέθηκε σε ένα φαύλο κύκλο μέσα από τον οποίο φωνάζει: «δώστε μας αυτοκίνητα για να ξεφύγουμε από την καταστροφή που δημιουργήσε το ίδιο το αυτοκίνητο»⁵.

Το απαραίτητο, πια, αυτοκίνητο φόρτωσε την «κοινωνία του αυτοκινήτου» με τρία προβλήματα που θεωρούνται «κλασικά»:

- Το κυκλοφοριακό
- Τα καύσιμα
- Τη μόλυνση του περιβάλλοντος

Νομίζουμε, όμως, ότι υπάρχει κι ένα τέταρτο πρόβλημα, που ίσως είναι σημαντικότερο από τα άλλα. Το πρόβλημα αυτό είναι η «κοινωνική μόλυνση».

Αλλά ας τα πάρουμε με τη σειρά.

Κυκλοφοριακό

Οποιαδήποτε ανάλυση για το «δυτικό» κυκλοφοριακό πρόβλημα είναι πλεονασμός. Το ότι στην Αμερική κάθε 1.8 άνθρωποι έχουν ένα αυτοκίνητο, στην Ευρώπη κάθε 2.9 κ.ο.κ., μόνον αυτά τα νούμερα κάνουν κάθε συζήτηση περιττή.

Η σύγχυση, που έχει προκαλέσει το κυκλοφοριακό στη σκέψη των απανταχού «ηγέτων», φαίνεται από το μέτρο των μονών-ζυγών που σαν αποτέλεσμα έχει οι περισσότεροι πολίτες να παίρνουν και δεύτερο αυτοκίνητο. Αυτό έγινε π.χ. τη δεκαετία του '70 στο Λαγος της Νιγηρίας⁶. Δέκα χρόνια αργότερα (δεκαετία του '80) οι Έλληνες «ηγέτες» έκαναν το ίδιο πράγμα με τα ίδια δυσμενή αποτελέσματα.

Σήμερα, η κατεύθυνση που έχει πάρει η «λύση» του κυκλοφοριακού στη Δύση είναι: *απαγόρευση της κυκλοφορίας των ιδίων των (απαραίτητων) αυτοκινήτων!*

Τα καύσιμα

Οι δυο «κρίσεις του πετρελαίου» της δεκαετίας του '70 ανάγκασαν τη Δύση, πρώτον να *μικρύνει* τα αυτοκίνητα και δεύτερο να ψάξει για *εναλλακτικά* καύσιμα. Μόλις όμως πέρασαν οι κρίσεις ξεχάστηκαν τα πάντα. Γιατί η λογική του σχεδιασμού των αυτοκινήτων προσδιορίζεται από το ρητό του Χένρυ Φόρντ του Β': «Τα μινι-αυτοκίνητα σημαίνουν μινι-κέρδη»⁷.

Για τα εναλλακτικά καύσιμα ξεκίνησε μια προσπάθεια να βρεθεί μια *μεσοπρόθεσμη* λύση με το *οινόπνευμα*, το *φυσικό αέριο* και τον *ηλεκτρισμό*.

Ως *μακροπρόθεσμη* (και τελική λύση) θεωρείται το *Υδρογόνο*.

Το *οινόπνευμα* που προέρχεται από επεξεργασία των φυτών δεν είναι λύση. Έχει αποδειχθεί ότι η ενέργεια που χρειάζεται για να σπαρθούν τα φυτά και να μετατραπούν σε οινόπνευμα είναι *ίση ή μεγαλύτερη* από αυτήν που θα αποδόσει το οινόπνευμα ως καύσιμο⁸. Εξ άλλου έχει εκτιμηθεί ότι π.χ. το 40% του καλαμποκιού της Αμερικής θα δώσει μόνο το 10% των αναγκών σε καύσιμα. Στην ΕΟΚ όλο το πλεόνασμα των σιτηρών θα καλύψει μόνο το 5% των αναγκών σε καύσιμα. Στη Βραζιλία για να καλυφθεί το 50% των αναγκών σε καύσιμα με οινόπνευμα από ζαχαροκάλαμο, δημιουργήθηκε *πρόβλημα διατροφής* του πληθυσμού, μια και δεν μένει γη για καλλιέργειες «διατροφής».

Το *φυσικό αέριο* χρειάζεται λιγότερο ενεργόβιο επεξεργασία από το οινόπνευμα. Θεωρείται ότι μπορεί να γίνει κάποια χρήση μεσοπρόθεσμα.

Το *ηλεκτρικό αυτοκίνητο*, προς το παρόν, δεν αποτελεί πρακτική οικονομική λύση.

Η μακροπρόθεσμη λύση του *υδρογόνου* ελπίζεται ότι θα γίνει εφικτή στο απώτερο μέλλον. Η ελπίδα είναι να γίνει παραγωγή υδρογόνου με ηλεκτρόλυση του νερού με *ρεύμα που θα προέρχεται από την ηλιακή ενέργεια*.

Όμως, εάν η τεχνολογία φτάσει τόσο μακριά, γιατί να δώσει το υδρογόνο στο αυτοκίνητο και τον αυτοκινητόδρομο-νεκροταφείο, δηλαδή σε ένα τόσο ατελές σύστημα ματακίνησης; Βέβαια την απόφαση θα την πάρουν οι «ηγέτες» όχι οι επιστήμονες.

Συμπέρασμα: η υπόθεση των καυσίμων δεν φαίνεται και τόσο «ρόδινη», προς το παρόν.

Η μόλυνση του περιβάλλοντος

Λένε ότι το αυτοκίνητο φέρνει τα εχθές κακά:

● *Στους ανθρώπους:* στην Καλκούτα 7 εκατομμύρια άνθρωποι δυσκολεύονται να αναπνεύσουν. Για ποιο όφελος; Στην Αθήνα, άλλο άκρατο παράδειγμα, έχουμε 6 θανάτους την ημέρα από το αυτοκίνητο⁹.

● *Στα φυτά:* Στην Κεντρική Ευρώπη

πεθαίνουν τα δάση. Στην Αμερική οι καλλιέργειες των δημητριακών παθαίνουν τεράστιες ζημιές. Αυτά αρκούν.

● *Στο νερό:* Οι αζωτούχες ενώσεις κάνουν γλίνα στην επιφάνειά του που σκοτώνει φυτά και ψάρια.

● *Στον αέρα:* Δεν υπάρχει ελπίδα να ξεκαθαρίσει ο αέρας από τη βρωμιά της εξάτμισης. Η κατακράτηση κάποιου ρύπου στην εξάτμιση γεννά κάποιον άλλο στη συσκευή επεξεργασίας (τον περίφημο καταλύτη). Ο καθαρισμός στην εξάτμιση έχει τέτοια *τεχνικο-οικονομικά* προβλήματα, ώστε δεν φαίνεται να υπάρχει εφικτή λύση.

Όμως, το *σοβαρότερο* πρόβλημα είναι το επερχόμενο «φαινόμενο του θερμοκηπίου», από το διοξείδιο του άνθρακα που βγαίνει από την εξάτμιση. Οι νόμοι της φυσικής λένε ότι το διοξείδιο του άνθρακα δεν μπορεί να καθαριστεί στην εξάτμιση. Γιατί, για να καθαρίσουμε ένα λίτρο βενζίνης από διοξείδιο του άνθρακα, πρέπει να καταναλώσουμε *άλλο ένα λίτρο και κάτι* στη συσκευή της εξάτμισης!¹⁰ Δηλαδή φαύλος κύκλος. *Συμπέρασμα:* *δεν υπάρχουν καθαρά αυτοκίνητα!*

Η λύση προς την οποία έχει στραφεί η «κοινωνία του αυτοκινήτου» είναι, *πάλι περιορισμός* της κίνησης του (απαραίτητου) αυτοκινήτου. Και πάλι στη βιβλιογραφία σαν «φωτεινό» παράδειγμα *σκληρών περιορισμών φέρεται* η Αθήνα (και το Βουκουρέστι του Τσαουσέσκου, με τους τόσο «αποτελεσματικούς» του δακτυλίου¹¹.

Η *μόνη* λύση για να μην υπάρχει διοξείδιο του άνθρακα στην εξάτμιση είναι όπως αναφέραμε το υδρογόνο από ηλιακή ενέργεια. Δηλαδή το πρόβλημα μετατίθεται, πολύ επικίνδυνα, προς το απώτερο μέλλον.

Αυτά ήταν τα τρία «κλασικά» προβλήματα, που δέχεται η «τρέχουσα σοφία» της «κοινωνίας του αυτοκινήτου».

Ας εξετάσουμε τώρα και το τέταρτο, που θα πρέπει να το θεωρούμε και σημαντικότερο, αλλά όμως ούτε καν αναφέρεται σαν πρόβλημα.

5. Gorz André "Ecology as Politics", Black Rose Press, 1980, σελίδα 74

6. SOUTH, περιοδικό, Νοέμβριος 1987, σελίδα 57

7. Renner, σελίδα 33

8. Renner, σελίδα 23

9. Renner, σελίδα 36

10. Renner, σελίδα 45

11. Renner, σελίδα 42

Γιώργου Γραμματικάκη Η ΚΟΜΗ ΤΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ

Σ' αυτό το βιβλίο, ο Καθηγητής στο Φυσικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Κρήτης Γιώργος Γραμματικάκης περιγράφει με απλό και γλαφυρό τρόπο τις σύγχρονες επιστημονικές απόψεις για τη γένεση του Σύμπαντος, την εξέλιξη των αστεριών και την εμφάνιση της ζωής' αναφέρεται στην κορυφαία εκδήλωση αυτής της ζωής, τον άνθρωπο, και υπογραμμίζει τους κινδύνους που απειλούν τη Γη και τον πολιτισμό μας.

Η «Κόμη της Βερενίκης» — το βιβλίο πήρε τον τίτλο του από έναν πανάρχαιο αστερισμό — πληροφορεί τον αναγνώστη για τις μαύρες οπές, αλλά και την εξωγήινη ζωή, τη θεωρία της εξέλιξης αλλά και το μέλλον του Σύμπαντος, την οικολογική κρίση αλλά και τον αργό θάνατο του Ήλιου μας.

Πρόλογος: Στ. Αλεξίου

Εξώφυλλο: Μανόλη Τζομπανάκης

Ένα βιβλίο για τον καθένα,
ένα βιβλίο για σας

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ**

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
Εκδόσεις «ΤΡΟΧΑΛΙΑ»
Βιβλιοπωλείο

Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
10680 Αθήνα τηλ. 3646426

Η κοινωνική μόλυνση

Ο Μισέλ Ροκάρ, ο σημερινός Γάλλος πρωθυπουργός, τον Αύγουστο του '88, «ορκίστηκε» να «λάβει αυστηρά μέτρα» για να περιορίσει την «εντελώς αυτοκαταστροφική έλλειψη προσοχής», που έχουν οι Γάλλοι όταν οδηγούν¹². Λίγες ημέρες πριν, ο Πιέρ Ζοζέ, Υπουργός των Εσωτερικών της Γαλλίας έλεγε: «... οι Γάλλοι οδηγούν σαν τρελοί»¹³. Βέβαια ο πρωθυπουργός και ο υπουργός, ή μεταθέτουν το πρόβλημα ή δεν έχουν επίγνωση του προβλήματος. Οι Γάλλοι οδηγοί, ούτε έχουν τάσεις αυτοκτονίας ούτε η Γαλλία αποτελείται από τρελούς. Η πραγματικότητα είναι ότι η Γαλλία είναι ένα «επιλεκτό» μέλος της «κοινωνίας του αυτοκινήτου». Και στην κοινωνία αυτή οι άνθρωποι όταν μπαίνουν στο αυτοκίνητο, κυρίως όμως όταν βγαίνουν από αυτό, είναι γεμάτοι μίσος. Μίσος για το συνάνθρωπό τους. Το μίσος αυτό είναι απλωμένο σε ολόκληρη την κοινωνία αυτή και έχει βαθιές ρίζες. Και ποια μπορεί να είναι η κοινωνική, ηθική και πολιτική συμπεριφορά αυτών των ατόμων, που ζουν με συνεχές μίσος μέσα τους;

Το 1975 ο Γάλλος διανοητής André Gorz έγραφε: «Πάρτε τον απάνθρωπο και επιθετικό εγωισμό του οδηγού, ο οποίος κάθε στιγμή δολοφονεί συμβολικά όλους τους "άλλους", που απλώς παρουσιάζονται σαν φυσικά εμπόδια στη δική του ή τη δική της ταχύτητα»¹⁴.

Σε μια μελέτη της Ακαδημίας Επιστημών της Αμερικής διαβάζουμε ότι οι άνθρωποι με λίγη μόρφωση «αγαπάνε» το αυτοκίνητο περισσότερο από τους πιο μορφωμένους¹⁵. Το συμπέρασμα αυτό της έρευνας νομίζουμε ότι «φωτίζει» αρκετά την «κοινωνία του αυτοκινήτου».

Πού πάμε;

Στη Δύση οι άνθρωποι βλέπουν ότι το αυτοκίνητο τους οδηγεί σε αδιέξοδο· καταναλίσκουν το 1/4 του χρόνου τους (εκτός ύπνου), πίσω από το τιμόνι· το 80% των μετακινήσεών τους είναι προς και από τη δουλειά και μόνο το 20% για αναψυχή. Κάθε χρόνο σκοτώνονται από αυτοκίνητα οι άνθρωποι μιας Χιροσίμα. Και όμως, στη Δύση το «αγαπούν» το αυτοκίνητο, το λατρεύουν.

Παρ' όλα αυτά νομίζουμε ότι ο εν-

θουσιασμός του αυτοκινήτου από το σημερινό κυρίαρχο ρόλο του είναι αναπόφευκτος.

Μεσοπρόθεσμα θα ξαναγεννηθούν τα τραμ και τα τραίνα σε συνδυασμό με το ποδήλατο, που θα συνοδεύει τον πολίτη και μέσα σε ειδικά σχεδιασμένα βαγόνια. Ήδη η ιδέα είχε ξεκινήσει από το 1896! Στην Ευρώπη ήδη δίνεται προτεραιότητα στο τραμ. Επίσης θα χρησιμοποιηθεί πάλι η ανθρώπινη ενέργεια για μεταφορές μικρών φορτίων. Ήδη έχει αρχίσει να συζητείται σοβαρά η χρησιμοποίηση της χειράμαζας.

Μακροπρόθεσμα βλέπουμε ότι θα καταργηθεί η γιγαντούπολη, που δημιουργήσε η πρωτόγονη «κοινωνία του αυτοκινήτου» και θα αντικατασταθεί από μικρές πόλεις με βασική επιδίωξη οι άνθρωποι να ζουν και να εργάζονται περίπου στον ίδιο χώρο, με δυνατότητα μετακίνησης είτε με τα πόδια είτε με ποδήλατα. Το παραπάνω φαίνεται ουτοπικό, είναι όμως αναπόφευκτο! Ήδη η ανθρωπότητα έχει πετύχει την πρώτη της «ουτοπία»: την κατάργηση του πυρηνικού εργοστασίου. Το πυρηνικό εργοστάσιο νικήθηκε παγκοσμίως. Ήδη έχει αρχίσει η αντίστροφη μέτρηση γι' αυτό, γιατί είχε μέσα του το σπόρο της αυτοκαταστροφής: την ακτινοβολία. Στο αυτοκίνητο ο σπόρος αυτός είναι το διοξείδιο του άνθρακος, δηλαδή το «φαινόμενο του θερμοκηπίου».

Εάν δε τις επόμενες δεκαετίες λυθεί και το πρόβλημα του υδρογόνου από ηλιακή ενέργεια, τότε είναι πιθανόν ότι μια κοινωνία, που έχει ήδη αρχίσει να «λογικεύεται» δεν θα δώσει το υδρογόνο στο αυτοκίνητο και τον αυτοκινητόδρομο.

Σημείωση: Η τρέχουσα «κατάσταση» στο Ιράκ δεν πρόκειται να έχει καμιά επίδραση στην «κοινωνία του αυτοκινήτου» (καύσιμα, κλπ.). Ο κυρίαρχος του παιχνιδιού, η αμερικανική ελίτ, θα συνεχίσει το δρόμο της. Εξ άλλου, όσοι παρακολουθούν από κοντά αυτή την ελίτ, ήξεραν ότι θα υπάρξει κάποιος «βάρβαρος», αφού εξέλειπε ο «κλασικός» Σοβιετικός. Μας προέκυψε ο Σαντάμ!

12. International Herald Tribune (IHT), 24.8.88, σελίδα 2

13. IHT, 16.8.88, σελίδα 2

14. A. Gorz, σελίδα 70

15. Highway Research Board, Report 82, σελίδα 4

Ο Σωτήρης Ντάλης γράφει για το βιβλίο «Ιδεολογίες: Η μεγάλη σύγχυση», εκδ. Ροές, Αθήνα 1990

Το μεγάλο και πάντα επίκαιρο πρόβλημα της ιδεολογίας απασχολεί τους Γάλλους πανεπιστημιακούς σ' αυτό το σημαντικό συλλογικό έργο. Όταν το 1798 ο Destut de Tracy έπλασε το νεολογισμό «Ιδεολογία» δεν μπορούσε ποτέ να φαντασθεί πως έφερνε στον κόσμο ένα εννοιολογικό τέρας, γράφει ο Ντομινίκ Γκριζόνι. Πράγματι ο Γάλλος φιλόσοφος με τον όρο ιδεολογία, εννοούσε την επιστήμη η οποία εξετάζει τις ιδέες, τους χαρακτήρες, τη σχέση που υπάρχει μεταξύ τους. Ιδεολόγοι ονομάστηκαν και πολλοί φιλόσοφοι του διαφωτισμού, όπως ο Pierre Cabanis, ο Volney, ο Garat, ο Sleyes και βέβαια ο Destut de Tracy. Στη συνέχεια ο όρος ιδεολογία, γενικεύθηκε και χρησιμοποιήθηκε από τους Μαρξ και Ένγκελς, εντάσσοντας τη φιλοσοφία, τη θρησκεία και την ηθική ως μορφές ιδεολογιών.

Ο Edward Shils, ήταν αυτός που ξεχώρισε τις ιδεολογίες από τις κοσμοθεωρίες, από τα «μεγάλα συστήματα σκέψης», όπως είναι ο υπαρξισμός, ο πραγματικός ή ο εγγειανός ιδεαλισμός, που είναι πιο ανοιχτά, και δεν απαιτούν την ολοκληρωτική προσχώρηση των οπαδών τους, καθώς επίσης κι από διάφορες κινήσεις, όπως την κίνηση για τα πολιτικά δικαιώματα.

Στο άρθρο του «Ιδεολογία» στην «International Encyclopedia of the Social Sciences» με οκτώ κριτήρια καθορίζει τις ιδεολογίες σε σύγκριση με άλλα συστήματα πεποιθήσεων.

Τα αντιγράφω όπως τα αναφέρει στον πρόλογο του βιβλίου ο Σπύλιος Παπασπηλιόπουλος: α) ο ξεκάθαρος χαρακτήρας της διατύπωσής τους, β) η απαίτησή τους για δυσπείρωση γύρω από μια ειδική πεποίθηση θετικού ή αξιολογικού τύπου, γ) η απαίτησή τους για διάκριση από άλλα συστήματα πίστης,

περασμένα ή σύγχρονα. δ) η απόρριψη κάθε καινοτομίας, ε) ο μισαλλόδοξος χαρακτήρας των επιταγών τους, στ) ο γεμάτος πάθος τρόπος δημοσιοποίησής τους, ζ) η απαίτησή τους για ολοκληρωτική προσχώρηση, η) η σύνδεσή τους με θεσμούς που είναι επιφορτισμένοι να ενισχύσουν και να πραγματοποιήσουν τις εν λόγω πεποιθήσεις.

Αυτό που πρέπει να ερευνηθεί γράφει ο Σπ. Παπασπηλιόπουλος είναι γιατί οι ιδεολογίες αποκτούν μία υπερβολική και μη θεμελιωμένη αξιοπιστία, πως ψεύτικες ιδέες στηρίζονται στην αυθεντία της επιστήμης. Και συνεχίζει πως χάρη στις εργασίες του Τ. Κuhn ξέρουμε σήμερα ότι αν αποδεχτούμε την ενεργητική θεωρία της γνώσης, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η επιστημονική γνώση συνδέεται με μη αποδεδειγμένες απόψεις, κι ότι η ιδεολογία μπορεί να αναπτυχθεί στην ίδια την καρδιά της επιστημονικής εργασίας—όχι μόνο όταν πρόκειται για ψευδοεπιστημονικές θεωρίες που αθροούνται στις κοινωνικές επιστήμες, αλλά και για θεωρίες αυθεντικά επιστημονικές (σελ. 10-11).

Όλοι οι συντάκτες των συντομων αλλά εξαιρετικά περιεκτικών άρθρων αυτού του σημαντικού συλλογικού έργου, είναι πανεπιστημιακοί με πλούσιο έργο στις ιδεολογικές αντιπαραθέσεις.

Η πρώτη ενότητα έχει τον τίτλο «Χρονολογία», γράφουν οι Φίλιπ Μπυρρέν, Ζαν Μαρί Ντομινάκ, Ζωρζ Μπαλαντιέ και Πασκάλ Ορύ, παρουσιάζοντας μια ενδιαφέρουσα επισκόπηση του θέματος.

«Πολιτική» είναι ο τίτλος της δεύτερης ενότητας, που αποτελεί εισαγωγή στο πολιτικό προβληματισμό και προσέγγιση των σχέσεων πολιτικής θεωρίας και μορφών σύγχρονης ιδεολογίας. Στην ενότητα αυτή παρουσιάζουν κείμενά τους οι: Νταγιέλ Λιντενμπέργκ, Αλαιν Μπεργκουινιού, Ζαν Λεκά, Πιέρ Αντρέ Ταγκιέφ, Πιέρ Χασκί, Πιέρ Μπινμπάμ, Ντομινίκ Πατώ, Κλωντ Λε Μπον, Μωρίς Αγκυλόν και Ρομπέρ Φοσσαίρ.

Η σχέση Επιστήμης και Ιδεολογίας, εξετάζεται στην επόμενη πολύ ενδιαφέρουσα ενότητα με τον τίτλο «Επιστήμη». Οι συντάκτες αυτής της ενότητας ασχολούνται με τη σημερινή χωρίς συμπλέγματα επιστήμη, η οποία κατανόησε ότι έχει ανάγκη την ιδεολογία για να συνεχίσει το έργο της, αλλά και έμαθε επίσης να δυσπιστεί για τον εαυτό της και τα αποτελέσματα της γνώσεως που κομίζει.

Στο κεφάλαιο αυτό γράφουν οι: Ζαν Μαρκ, Λεβύ Λεμπλόν, Ζιλ Κοέν - Ταννουντζί, Μαρσέλ Μπλαν, Πιέρ Τυγιέ, Ζακ Αρσάκ, Μισέλ ντε Πρακοντάλ και Λουί Πυϊζέ.

Ο «Πολιτισμός» είναι η τελευταία ενότητα του βιβλίου και τα κείμενα υπογράφουν οι: Αμπέλ Ζανιέρ, Μαρκ Γκυγιώμ, Γκυ Κονοπνίκι, Ζαν Ντυβινώ, Ανρί Βεμπέρ, Ζαν Ρουσεσέ, Ζαν Λουί Σλεγκέλ, Ολιβιέ Μονζέν και Ζαν Φρανσουά Λυοτάρ.

Μεσ' από τα σύντομα κείμενα αυτού του συλλογικού έργου οι συγγραφείς διακρίνονται σαφώς την επιστήμη, τη θρησκεία, τη θεωρία και τη φιλοσοφία, απ' την ιδεολογία, προσπαθούν να επιστημονούν τους λόγους σύγχυσης. Εξετάζονται οι ιδεολογίες σε σχέση με τη νοοτροπία μας και την καθημερινή συμπεριφορά μας. Την ευημερία, τα επιτεύγματα της τεχνικής, το πνεύμα της επιτυχίας, τις μεταμορφώσεις του θρησκευτικού πνεύματος, τη νέα γοητεία που ασκεί το Ισλάμ κτλ.

Τέλος ο μεν πρόλογος του Σπ. Παπασπηλιόπουλου στην ελληνική έκδοση, καταγράφει την ιστορική εξέλιξη του όρου, συντελώντας κατά τον καλύτερο τρόπο στην κατανόηση του ενδιαφέροντος αυτού τόμου.

Ο δε «επίλογος» του μεταφραστή του τόμου Η. Π. Νικολοδη (ένα ήδη δημοσιευμένο κείμενο) για τη βαθύτερη ουσία της πολιτικής, αποτελεί μια σημαντική αναφορά στο Κ. Δ. Καραβίδα.

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΝΕΟΚΛΗΣ ΣΑΡΡΗΣ
Οσμανική πραγματικότητα
1. Το Δεσποτικό κράτος
2. Η Δογματική Διοίκηση
Εκδ. Αρσενιδής, Αθήνα 1990

Ένα τεράστιο κενό στην ελληνική βιβλιογραφία καλύπτει η μελέτη αυτή του Ν.Σ., καθώς στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό σε τουρκικές δυσπρόσιτες πηγές για τον Έλληνα μελετητή. Έτσι μπορούμε να έρθουμε σε επαφή με πληροφορίες και ειδήσεις που αφορούν την τουρκοκρατία και σχετίζονται με τους θεσμούς και τη λειτουργία από τον 11ο αιώνα έως τις αρχές του 20ου.

ΓΙΩΡΓΟΣ Δ. ΣΑΜΩΤΗΣ - ΓΡΗΓΟΡΗΣ Ι. ΤΣΑΛΤΑΣ
Διεθνής προστασία του περιβάλλοντος
Τ. Ι. Διεθνείς Πολιτικές και Δίκαιο του Περιβάλλοντος
Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1990

Ιδιαίτερα νέος αυτός κλάδος του Διεθνούς Δικαίου αντιμετω-

πίζεται από τους ερευνητές μέσα στο σύνολο των παραμέτρων του κοινωνικού προβλήματος που έχει καταλήξει για την ανθρωπότητα σήμερα, το περιβάλλον. Έτσι υπερβαίνεται ο νομικιστικός χαρακτήρας αυτής της μελέτης καθώς ερευνώνται όλοι οι επιμέρους πολυπλοκοί συντελεστές που το διαμορφώνουν, όπως επίσης και οι όροι εκείνοι οι απαραίτητοι για την προστασία του.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
Τζιά (Κέα)
Εκδ. Μελίσσα
Αθήνα

Ο εκδοτικός οίκος Μελίσσα βοηθάει με τις εκδόσεις του στη διάδοση της παραδοσιακής λαϊκής μας αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Στον τόμο για την Τζιά μετά από μια περιεκτική ιστορική, κοινωνική και οικονομική αναφορά, οι: Ρ. Κλουτσινιώτη, Ν. Φαράκλας και Ν. Αλεξάνδρου, μας ξεναγούν στην τζιωτική καθηκία, μας περιγράφουν τη μορφή, το σχήμα και τη λειτουργικότητα των χώρων της. Η σειρά των εκδόσεων Μελίσσα που περιλαμβάνει και άλλους τόμους κυκλοφορεί και τα αγγλικά και τα γερμανικά.

MICHEL GRODENT
Le bandit, le prophète et le mécréant
La Poesie et la chanson dans l'histoire de la Grèce Moderne
Εκδ. Hatier, Αθήνα 1989

Μια πολύ ενδιαφέρουσα συμβολή στη μελέτη της νεοελληνικής

ΚΩΣΤΑ ΜΑΡΔΑ

Η Ελλάδα στα δίκτυα των Βάσεων

ΑΠΟ ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΤΡΟΥΜΑΝ ΣΤΟΝ Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

• Πως χειρίστηκαν βάσεις - πυρηνικά ο Καραμανλής, ο Μητσοτάκης και ο Παπανδρέου. • Γιατί η Κρήτη είναι στόχος του Καντάφι και του Χουσεΐν. • Η ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας από την Κορέα στον Περσικό.

Ένα βιβλίο που δικαιώνεται από τις διεθνείς εξελίξεις.

Β' Έκδοση
ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ

λογοτεχνίας: ποίηση και τραγούδι —όπως διασταυρώνεται με την ιστορία. Κυρίως αναπτύσσονται οι θεματικές ενότητες εκείνες που συναρτώνται με την πολιτική ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας: από το Δημοτικό Τραγούδι έως τη Μεταπολεμική ποίηση.

ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Συμπληρώνοντας Κενά
Σολωμός, Καβάφης, Καβαδίας x
Δούκας x Λαούρδας
Εκδ. Ρομπτρον, Αθήνα 1988

Μια ακόμη σημαντική συμβολή του ποιητή Ντίνου Χριστιανόπουλου: φιλολογικά μελετήματα που έχουν πάντοτε να προσθέσουν στη γνώση μας τη δική του συστηματική όσο και ευαίσθητη προσέγγιση. 1. Οι μεταφράσεις του «Ύμνου εις την Ελευθερίαν» του Σολωμού, 2. Συμβολή στη μακεδονική βιβλιογραφία του Καβάφη (1915-1950), 3: Το «Πούσι» του Νίκου Καβαδία και οι «Cartes postales» του H.J.-M. Levet, 4. Στρατής Δούκας. Η ζωή. Το έργο. Εργογραφία. Βιβλιογραφία, 5. Βασίλειος Λαούρδας ως κριτικός της λογοτεχνίας μας.

MARIO VITTI
Φθόρα και λόγος. Εισαγωγή στην
ποίηση του Γιώργου Σεφέρη
Εκδ. Εστία, Αθήνα 1989

Η κλασική στο είδος της μελέτης του Μ.Β. σε νέα έκδοση, αναθεωρημένη, είναι μια ουσιαστική προσφορά. Επαναφέρει, με τον τρόπο της, το ζήτημα της προσέγγισης και μελέτης της νεοελληνικής λογοτεχνίας και μας εμπνέει στην κατεύθυνση της σύμπραξης φιλολογίας και κριτικής μέσα στο αντίστοιχο

πάντα πλαίσιο που προσφέρει η επικοινωνία της λογοτεχνίας με την ιστορία.

ΓΙΟΛΑΝΤΑ ΠΕΓΚΛΗ
Τάσος Κόρφης
Εκδ. Εσπερος, Αθήνα 1990

Η μονογραφία της Γ. Π., καωμένη με αγάπη και ευσυνειδησία αλλά και κάποια σπουδή που αδικεί το τελικό αποτέλεσμα θα μπορούσε να βρει στο μέλλον μια πιο βελτιωμένη μορφή. Προς το παρόν παραμένει πρωτογενώς μόνο χρήσιμη για τη μελέτη του έργου του Τάσου Κόρφη.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΦΤΑΝΤΖΗΣ
Θέατρο στα βουνά της Δ. Μακεδονίας τον καιρό της κατοχής
Εκδ. περιοδικού «Γιατί», Θεσσαλονίκη 1990

Η εργασία του Γ. Κ. έχει το χάρισμα να είναι γραμμένη από έναν «δράστη» και από αυτή την άποψη καταθέτει αυτό ακριβώς το αναμνηστικό υλικό που κάνει το βιβλίο να είναι τόσο παλλόμενο. Συγχρόνως συγκεντρώνει και παρουσιάζει άγνωστο υλικό, πληροφοριακό και εικονιστικό. Η εποχή για να μελετηθεί συστηματικά το θέατρο «στους δύσκολους καιρούς» της Κατοχής έχει φτάσει.

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

ΘΩΜΑΣ ΦΑΝΟΥΡΑΚΗΣ
Εκδ. Δήμος Ηρακλείου - Βικελαία
Βιβλιοθήκη, Ηράκλειο 1990

Ένας εξαιρετικός ζωγράφος, Ηρακλειώτης, ο Θωμάς Φανουράκης για όσους δεν τον γνωρίζουν, είναι αληθινή αποκάλυψη: καθαρότητα γραμμής, χρωμα-

τική διαύγεια, και έξοχος συνδυασμός της γενίκευσης του χώρου με την εξειδίκευση στη λεπτομέρεια. Η έκδοση είναι ιδιαίτερα επιμελημένη και η καλλιτεχνική επιμέλεια είναι της Στέλλας Κουκουλάκη. Ο Δήμαρχος Ηρακλείου Κώστας Κληρονόμος προλογίζει την έκδοση και την εισαγωγή έχει γράψει ο Γιάννης Μιγάδης.

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΝΕΝΗ ΕΥΘΥΜΙΑΔΗ
Το χρώμα του μέλλοντος
Εκδ. Εστία, Αθήνα 1988

Ένα συνεχές μυθιστόρημα δομημένο όπως ένα ταξίδι αντιστοιχεί συνεχώς είναι μια «αφορμή» για να αναδειχθεί η αρετή της αφήγησης: ρευστότητα και παρ' όλα αυτά τα στοιχεία συνοχής δεν διαταράσσονται. Η Ν.Ε. διαμορφώνει έναν αφηγηματικό ιστό που αδιόρατος μα σταθερός διαπερνά όλες τις ποιητικές διακυμάνσεις των χαρακτήρων και των συμβάντων. Και, κυρίως, ένα αφήγημα γοητευτικό όπου με ισοδύναμο τρόπο ο στοχασμός διασταυρώνεται με την «ιστορία».

ΓΙΟΚΟΝΤΑ ΜΠΕΛΙ
Η γυναίκα φωλιά
Εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα

Το μυθιστόρημα αυτό —το πρώτο έργο σε πεζολόγο της Νικαργουανής ποιήτριας— είναι μια πληθωρική αφήγηση για τις επιθυμίες και αμφιταλαντεύσεις ανθρώπων που έχουν στρατευθεί σ' έναν αγώνα μέχρι θανάτου. Το έργο διακρίνεται από μια ιδιόζουσα δομή που υπηρετεί λειτουργικά το θέμα του. Το λυρικό στοιχείο στη γλώσσα του έργου —προφανές και δικαιολογημένο για μια ποιήτρια— διαμορφώνει μια ιδιόζουσα όσο και γοητευτική γραφή.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Γ. ΚΟΛΙΝΙΑΤΗΣ
Ο ερχομός της
Εκδ. Εστία, Αθήνα 1990

Με άξονα τις οικογενειακές σχέσεις αναπτύσσονται τα επτά αφηγήματα του Δ.Γ.Κ.: υποχθόνια ροή βίου, η οποία υποβαστάζεται από τους μονόλογους των «ηρώων». Το θεωρητικά συγγενές αποδεικνύεται πρακτικά ασύμβατο και οι δεσμοί αυτοί των ανθρώπων —αίματος και συζυγικοί— τροφοδοτούν την καθημερινή και συνεχή τυραννία.

ΑΡΜΑΝΤΟ ΠΑΛΑΣΙΟ ΒΑΛΝΤΕΣ
Η αδελφή Σαν Σουλπίσιο
Εκδ. Γνώση, Αθήνα 1990

Μια ιστορία αγάπης στην Ανδαλουσία δίνει την ευκαιρία στον Βαλντές να παρουσιάσει την ποιητική ψυχή της πόλης του:

σκληρή στην εξωτερική μορφή αλλά γεμάτη γλυκύτητα και ταπεινότητα στο βάθος. Οι λαχτάρες, τα όνειρα και μια ισχυρή νοσταλγία για τη Σεβιλλιάνικη ζωή.

ΗΑΙΑΣ ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΣ
Γράμματα στη μητέρα
Εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1990

Μια απλή στη δομή της αλλά αποτελεσματική στο χειρισμό της επιλογή είναι αυτή των επιστολών. Επτά επιστολές που απευθύνονται στο σταθερό σημείο αναφοράς, που είναι η μητέρα, μετατρέπουν το πρόσχημα σε διαμεσολαβητή των καταστάσεων που μοιάζουν κοινός τόπος του σύγχρονου ανθρώπου. Βέβαια, οι επιστολές αυτές καταλήγουν να είναι τόσο άμεσες και «προφορικές» που αναιρούν την αρχική ιδέα που είναι, νομίζουμε, γραπτός λόγος μέσω γραπτού λόγου. Και έτσι δεν καταξιώνουν το αρχικό εγχείρημα. Παραμένουν στο επίπεδο της καθημερινής ομιλίας που έχει βέβαια, κι αυτή το ενδιαφέρον της.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΛΑΜΠΑΚΗΣ
Αναχωρήσεις και υποναβές
Εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1990

Μια μυθιστορηματική μετάπλαση πραγματικών προσώπων και γεγονότων δίνει την αφορμή για την απόδοση του ψυχολογικού υποστρώματος που υποκινεί τους πρωταγωνιστές στην καταδίωξη του μύθου τους. Η μεταμόρφωση σφραγίζεται από τις ιδεολογικοπολιτικές τους επιλογές. Έτσι, οι «αναχωρήτες» διαμορφώνονται μέσα από τους γόνιμους αλλά ματαιωμένους μύθους της δεκαετίας του '60, και γίνονται «υποναβές» στις αρχές της δεκαετίας του '70. Ένα σύνθετο εγχείρημα —στο βαθμό που προσπαθεί να μιλήσει για όλες εκείνες τις πλευρές της ανθρώπινης περιπέτειας— πολιτικής και ερωτικής— που διαμορφώνονται «εντός παρενθέσεως».

62 φωνές
Ποιητική ανθολογία 1989
Επιμ. Τάσος Κόρφης
Εκδ. Πρόσπερος, Αθήνα 1990

Δώδεκα χρόνια συστηματικής παρουσίας —12 τόμοι της ποιητικής ανθολογίας που επιμελείται ο Τ. Κ.— είναι, χωρίς αμβολία σημαντική προσφορά. Και αυτό παρά τις επιφυλάξεις που μπορεί να έχει κανείς για τα κριτήρια ανθολόγησης αλλά και γι' αυτή καθ' εαυτή την ίδια τη νοοτροπία που καλλιέργει η ανθολογία. Είναι χρήσιμη, αναγκαία ίσως και η μόνη από- νηση.

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΕΙΣ»

μεσο στην εφημερίωση

● Η κινητικότητα της ελληνικής πολιτικής ζωής αντανakλάται στον Τύπο που και αυτός με τη σειρά του επηρεάζει αποφασιστικά τις εξελίξεις. Η «κόπωση» μετά από τις έντονες πολιτικές διαμάχες και τις εκλογικές αναμετρήσεις του τελευταίου χρόνου αποτυπώθηκε στην πτώση των κυκλοφοριών. Τα ανακλαστικά όμως των εκδοτών οδηγούν σε νέες εξορμήσεις και ανακατατάξεις. Οι κυοφορούμενες εξελίξεις — με προανάκρουσμα τις κοινωνικές αναστατώσεις από τα μέτρα της νεοδημοκρατικής κυβέρνησης — θα σηματοδοτηθούν σε ένα μήνα, με το αποτέλεσμα των δημοτικών εκλογών. Το άρθρο του Ν.Ι. Κυριαζίδη που δημοσιεύεται σε άλλες στήλες είναι, κατατοπιστικό για τις μεταβολές στις κυκλοφορίες «μεταβολές που οδηγούν στις αναδιατάξεις».

● Σε λίγες μέρες εμφανίζεται η «Νέα Βραδυνή». Για τις δραστηριότητες του εκδότη της Αλ. Κανελλόπουλου πολλά έχουν γραφτεί και κοινοποιηθεί ώστε δικαίως απέκτησε τον τίτλο του «νέου μικροκοσμά». Μόνον που τώρα η κοινή γνώμη είναι υποψιασμένη.

● Το μεγάλο σχήμα που θα χρησιμοποιήσει η «νέα» εφημερίδα ετοιμάζονται να υιοθετήσουν και άλλα φύλλα: Η ανανεωμένη «Μεσημβρινή» και ο... εκσυγχρονιζόμενος «Δημ. Λόγος». Ο τελευταίος έχει ως πρότυπό του —σε εμφάνιση και ύψος— την... «Καθημερινή». Αν είναι δυνατόν...

● Για τη συνάντηση Κουρή - Λαμπράκη - Κόκκαλη έγιναν οι αναμενόμενες διαψεύσεις από τους δυο πρώτους. Εν τούτοις οι πληροφορίες μας, διαψεύδουν τις διαψεύσεις. Η αβρότητα των Κουρήδων προς τον Κόκκαλη είναι η καλύτερη επιβεβαίωση. Ποιό όμως ήταν το ελλείπον αυτοί της συνάντησης; Ο Κόκκαλης πρόκειται να κλείσει την «Επικαιρότητα» —δεν θέλει τώρα τα πολλά πάρε-δώσε με το ΠΑΣΟΚ— και έτσι το κοινό της θα περάσει στον Ταύρο. Ο

«Φλας» θα περάσει στον Λαμπράκη —μιας και ο TOP FM έχει φουντάει. Εκποιεί λοιπόν τα Μέσα Ενημέρωσης ο Κόκκαλης προκειμένου να εξασφαλίσει την ησυχία του; Οι πηγές διευκρινίζουν ότι με τη μεσολάβηση του Βαρδινγιάννη, ο Κόκκαλης θα αποζημιωθεί μπαίνοντας στο κλαμπ του MEGA-CHANEL.

● Η λεηλασία της «Γραμμής» —στην οποία είχε αναφερθεί πολύ νωρίς το ANTI— είναι το θέμα που θα απασχολήσει και τη δικαστική έρευνα και τον Τύπο —τουλάχιστον τη μερίδα εκείνη που δεν μετείχε στη λεηλασία.

● Ο Τύπος της Αριστεράς περνά τη μεγάλη κρίση του —αντανάκλαση της κρίσης του ΚΚΕ, αλλά και του Συνασπισμού και της επαμφοτερίζουσας πολιτικής του. Η «Πρώτη» είναι η εφημερίδα που, παρά τις ευοίωνες προοπτικές στο ξεκίνημα της και στην προσπάθεια ανανέωσης, έκλεισε με «εντολή του ΚΚΕ».

● Ο λόγος περί «Αυριανής» και η ευκολία της να κατηγορεί —συγκαλυμμένα φυσικά— τους πάντες και τα πάντα. Επειδή πολύ πρόσφατα αναφέρθηκε στο ANTI, θυμίζουμε στους κ. κ. Γερονικό, Μάκη και Γιώργο τις συγκεκριμένες αναφορές μας ότι ήταν χαφιέδες της Χούντας. Αλλά εσιώπησαν αποφεύγοντας την πρόκληση.

● Τι ήταν πάλι εκείνες οι εκπομπές στα κρατικά κανάλια, την Τρίτη το μεσημέρι όπου, ενώ οι ανταποκριτές από το Τόκυο ήταν προσεκτικοί και συγκρατημένοι, ένας δημοσιογράφος της ΕΤ σε «ρεπαρτί» του δρόμου» ρωτούσε τους περαστικούς:

— Τι έχετε να μας πείτε τώρα που πήραμε την Ολυμπιάδα;

● Δεν το ακούσατε στο Ραδιόφωνο, δεν το είδατε στην Τηλεόραση αφού «χάσαμε» την Ολυμπιάδα. Πόσο όμως απογυμνώνει ο γραπτός λόγος την εικόνα και τον ήχο που, έτσι κι αλλιώς δεν είδαμε ή ακούσαμε... Ιδού το «μήνυμα» της Κόκα - Κόλα για τον αναμενόμενο θρίαμβό μας στο Τόκυο:

MVO: Μπράβο Ελλάδα! Το πιστέψαμε, τ'ο προσπαθήσαμε, το πετύχαμε.

FVO: Η Χρυσή Ολυμπιάδα, το '96, θα γίνει στην Αθήνα.

JINGLE: «Την έχεις, τη θέλεις, την αίσθηση που σε ενώνει με τον κόσμο, σε συναρπάζει».

FVO: Η COCA-COLA γιορτάζει μαζί με όλη την Ελλάδα το μεγάλο γεγονός.

MVO: Μπράβο Αθήνα!

● Σε εκτενή δήλωσή του προς την ΕΣΗΕΑ ο Γιάννης Θεοδωράκης καταγγέλλει τον δημοσιογράφο του «Βήματος» —και της

ΕΡΤ— Νίκο Χασαπόπουλο για αντιδεοντολογική συμπεριφορά σχετικά με μια συνέντευξη - συρραφή που εμφανίστηκε στο ΒΗΜΑ της 10/9. Αλλά και για όποιον δεν γνώριζε το παρασκήνιο, η ανάγνωση της «συνέντευξης» αρκούσε για να υποψιαστεί ότι κάτι δεν πήγαινε καλά. Αλλά είναι άραγε του κ. Χασαπόπουλου η ευθύνη ή πάει λίγο ψηλότερα; Τέτοιες μέρες η δημοσιογραφική δεοντολογία έχει τρωθεί καιρία. Εν αναμονή...

● Κυκλοφόρησε το 9ο τεύχος της «Νέας Κοινωνιολογίας» αφιερωμένο στις ελληνο- τουρκικές σχέσεις και με τον χαρακτηριστικό υπότιτλο «οι τουρκικές προθέσεις και οι ελληνικές ανταπάντες». Περιέχει αρκετά ενδιαφέροντα άρθρα μεταξύ των οποίων του Παύλου Χιδιρόγλου με τίτλο «Η Δυτική Θράκη υπό το φως της Εθνικής Ιδέας των Τούρκων με βάση τουρκικά δημοσιεύματα» και του Μιχάλη Δούντα με τίτλο «Η προοπτική των ελληνοτουρκικών σχέσεων και του Κυπριακού», στο οποίο επισημειώνονται οι ανταπάντες της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και οι επιζήμιοι χειρισμοί.

● Η αμχανία που κυριαρχεί στον Τύπο της Αριστεράς φαίνεται σε πολλά ζητήματα: Ο Διαχασμός για θέματα όπως οι Ολυμπιακοί αγώνες, οι επιλογές για τις δημοτικές, η κρίση στον Κόλλο, η αποστολή του «Λήμνος» και άλλα πολλά, είναι προφανή όταν ακούει κανείς «902» ή διαβάσει «Ρίζο», και «Αυγή».

● κ. Αμπντέλ Ραχμάμ, κάπου στη Λιβύη. Πιστεύω να μας έρθετε πάλι. Τα νυχτερινά κέντρα της Αθήνας σας περιμένουν να το γλεντήσετε. (Με τις απαραίτητες τιμολογικές αναπροσαρμογές της 15ετίας, λάβετε υπόψη ότι σήμερα οι 150 χιλιάδες κοστίζουν δεκαπλάσια). Αν σας ενδιαφέρουν μπίζνες, ο Νιόνιος θα σας συστήσει ευχαρίστως στον Άρη, που έγινε πρόσφατα πρόεδρος της ΕΒΟ με τη σύμφωνη γνώμη όλων μας.

Το θέμα σας ίσως απασχολήσει τον Τύπο και εκ του λόγου αυτού η υπενθύμιση.

ΑΝΤΙ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.49.300
72.32.819 — 72.48.240
FAX: 72.26.107
TELEX: 214179 ANTI

● Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα

● Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ

● Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ

● Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

● Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300

● Εκτύπωση:
«ΕΜΕΣ ΠΡΕΣ ΕΠΕ»
ΝΙΚΟΣ ΣΜΥΡΝΗΣ
ΔΡΑΚΟΝΤΟΣ 88
Τηλ. 51.48.983-51.23.290

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού
Εξάμ. 2.200 δρχ. -
Ετήσια 4.400
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 15.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 3.800

Εξωτερικού
Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 25
ετήσια: δολ. 50
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αφ. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 28
ετήσια: δολ. 56

● Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 200
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 300

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

● Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240

● Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτάς και Σία Ε.Ε.
Λαοσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

ENGLISH LESSONS

Μαθήματα Αγγλικής
για προχωρημένους

Πληροφορίες στο
τηλέφωνο 701.24.49
(Περιοχή Παγκρατίου)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

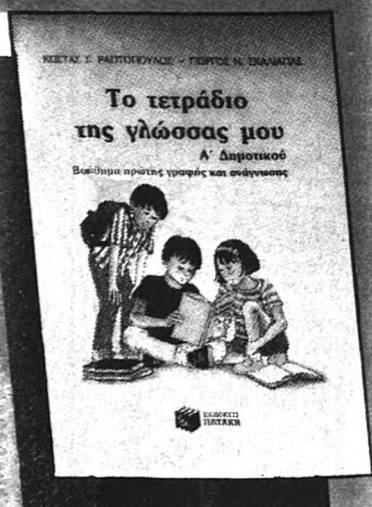
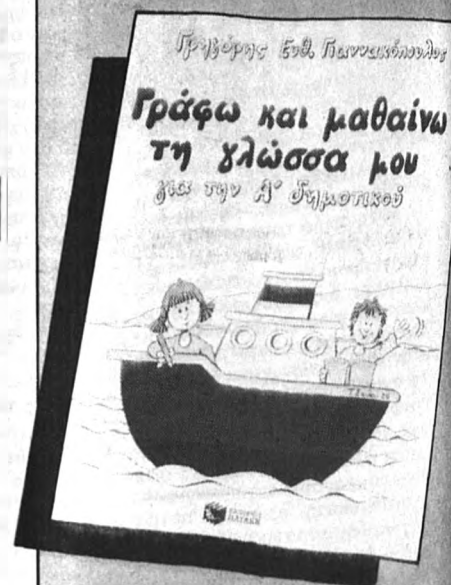
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

- Προσκήσεις γραφής
- Κάρτες
- Παιδαγωγικά παιχνίδια
- Εκπαιδευτικό υλικό
- Αυτοκόλλητα

ΔΗΜΟΤΙΚΟ

- Γλώσσα
- Μαθηματικά
- Χειροτεχνία
- Βιβλία γνώσεων

και Δραστηριοτήτων

ΕΥΓΕΓΧΡΩΝΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΕ ΣΕΒΑΣΜΟ
ΣΤΗΝ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΓΝΩΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

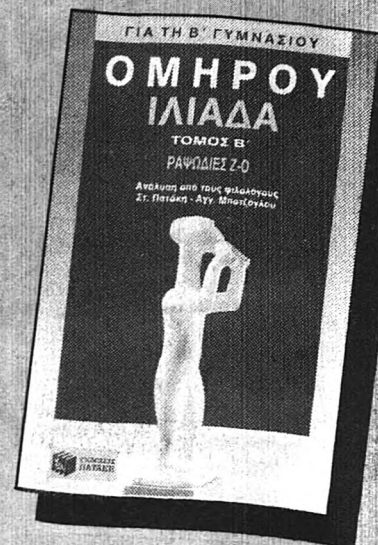
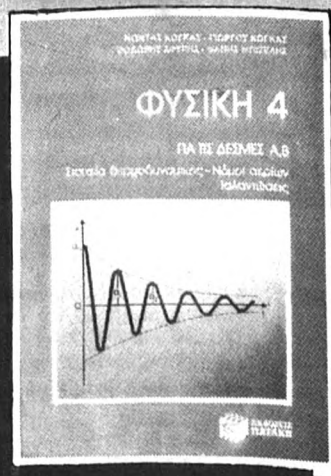
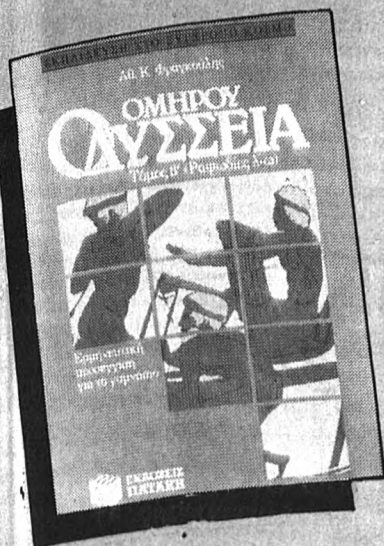
ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

ΓΥΜΝΑΣΙΟ

- Γλώσσα
- Έκθεση - Έκφραση
- Αρχαία Ελληνικά
- Νέα Ελληνικά
- Εκπαίδευση στο σύγχρονο κόσμο

ΛΥΚΕΙΟ

- Γλώσσα
- Έκθεση - Έκφραση
- Ιστορία
- Αρχαία Ελληνικά
- Νέα Ελληνικά
- Λατινικά
- Λεξικά
- Ψυχολογία
- Κοινωνιολογία
- Φιλοσοφία
- Φυσική
- Μαθηματικά
- Χημεία
- Βιολογία

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΕ ΣΕΒΑΣΜΟ
ΣΤΗΝ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΓΝΩΣΗ

ΛΕΩΝΕΙΔΑ 2 - 10678 ΑΘΗΝΑ

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΗΠΕΙΡΟ:

Διαφωνίες σχετικά με τη χρονολόγηση

Πρόσφατες έρευνες στο αρχαιολογικό, ανθρωπολογικό, γενετικό και γλωσσολογικό πεδίο επιχειρούν να ανασκευάσουν την τρέχουσα παραδοχή του επιστημονικού κόσμου σχετικά με την πρώτη ανακάλυψη της Αμερικανικής ηπείρου από το ανθρώπινο είδος. Μία θεωρία, που μέχρι πρόσφατα εμφανιζόταν ως επικρατέστερη προτείνει ως έτος πρώτης μετανάστευσης το 10.000 π.Χ., βασιζόμενη στα ευρήματα του πολιτισμού Clovis. Απεναντίας, έρευνες σε διαφορετικούς καταυλισμούς με ραδιοχρονολόγηση ευρημάτων, μας οδηγούν μέχρι και 20.000 χρόνια πίσω. Σε συνέδριο που έγινε στις ΗΠΑ στην αρχή της χρονιάς που διανύουμε, το συμπέρασμα μετά από σχετική σύγκλιση διαφορετικών πεδίων της επιστήμης, φάνηκε να ευνοεί τη δεύτερη σχολή επιμηκύνοντας σημαντικά το χρόνο της ανθρώπινης παρουσίας στο Νέο Κόσμο.

Η εξάπλωση του ανθρώπινου είδους στην Αμερικανική ήπειρο έγινε σχετικά πρόσφατα σε σύγκριση με τον Παλαιό Κόσμο. Εξαιρετικής σημασίας είναι η διαπίστωση ότι όλα αυτά τα ανθρώπινα λείψανα που βρέθηκαν στη Βόρεια και Νότια Αμερική ανήκουν στον *Homo sapiens* ενώ σε καμία περίπτωση δεν έχουν παρουσιάσει σοβαρές ενδείξεις ανθρωπίνης παρουσίας στην παλαιότερη ή μέση Πλειστόκαινο. Το ενδιαφέρον για την προέλευση των αυτοχθόνων πολιτισμών του Νέου Κόσμου ξεκίνησε από τα πρώτα χρόνια της Ισπανικής Κατάκτησης.

Οι Ισπανοί του 16ου αιώνα, ενδιαφερόμενοι να χρησιμοποιήσουν τους ιθαγενείς ως εργάτες, αμφέβαλαν για την ανθρωπινή υπόστασή τους και για το αν ακόμη είχαν ψυχή. Όταν η εκκλησία αποφάσισε ότι είχαν ψυχή, η οποία μάλιστα μπορούσε να σωθεί, άρχισε το έργο του προσηλυτισμού τους στο χριστιανισμό. Ταυτόχρονα διατυπώθηκαν και οι πρώτες εκκλήσεις για την προέλευσή τους. Το 1590 ο Ιησούιτης ιερέας Χοσέ ντε Αγκόστα πρώτος διαπίστω-

σε την εξωτερική ομοιότητα των αυτοχθόνων της Αμερικής και των Μογγόλων και συνεπέρανε ότι οι δεύτεροι θα πρέπει να μετανάστευσαν από τη Β.Α. Ασία στο δυτικό ημισφαίριο. Οι άνθρωποι του 16ου αιώνα δεν είχαν τρόπο να γνωρίζουν την ύπαρξη της Σιβηρίας, της Αλάσκας και του Βερίγγειου πορθμού. Η θεωρία αυτή, με πλείστες βελτιώσεις και στοιχεία άντεξε στο χρόνο μέχρι σήμερα. Το ερώτημα όμως παρέμενε σχετικά με τον ακριβή χρονικό προσδιορισμό της μετανάστευσης αυτής.

Γύρω στο 1940 γεωλόγοι και αρχαιολόγοι, χρησιμοποιώντας μεθόδους χρονολόγησης της γεωλογίας δέχονταν ότι η Αμερική είχε κατοικηθεί τουλάχιστον 11.000 χρόνια πριν. Η πραγματική επανάσταση όμως στην αρχαιολογία του Νέου Κόσμου ήρθε στα τέλη της δεκαετίας του '40 όταν ο Willard Libby, χημικός του πανεπιστημίου του Σικάγου τελειοποίησε τη μέθοδο ραδιοχρονολόγησης με άνθρακα - 14, των αρχαίων οργανικών υλικών. Η μέθοδος βρήκε την καλύτερή της εφαρμογή σε αντικείμενα και λείψανα ηλι-

κίας μεταξύ 10.000 και 40.000 χρόνων. Επίσης μία σειρά εξελίξεων σε ευρύ φάσμα των επιστημών επέτρεψε την καλύτερη και σε βάθος μελέτη της προέλευσης των αρχαίων Ινδιάνικων φυλών.

Η διαφωνία που παρατηρείται σήμερα σχετικά με την ακριβή χρονολόγηση της μετανάστευσης του ανθρώπινου είδους στην Αμερική, αναπόφευκτα επεκτείνεται και στον τρόπο με τον οποίο έγινε η μετανάστευση αυ-

Οι αιχμές δοράτων καθώς και άλλα εργαλεία που βρέθηκαν δείχνουν ότι ήταν επιδέξιοι και εξασκημένοι κυνηγοί. Η μετανάστευση ομάδων κυνηγών τη 10η χιλιετία π.Χ., εξοπλισμένων με ένα αριθμό βασικών εργαλείων ανάλογων με αυτά των κατοίκων της Σιβηρίας την ίδια εποχή, είναι μία θεωρία γενικώς αποδεκτή. Αποτελεί όμως ακόμη αναπάντητο ερώτημα εάν οι κυνηγοί αυτοί των οποίων οι αιχμές έχουν βρεθεί συχνά μαζί

Η είσοδος των ανθρώπων του Clovis στη Β. Αμερική, 12.000 χρόνια πριν την εποχή μας. Η άποψη αυτή πρόσφατα αμφισβητήθηκε.

τή. Η ύπαρξη των παγετώνων στη Β. Αμερική φαίνεται πως έπαιξε σοβαρό ρόλο. Η τελευταία περίοδος παγετώνων (περίοδος Ουϊκόνσιν) άρχισε πριν 80.000 χρόνια και διήρκεσε μέχρι το 7.000 π.Χ. καλύπτοντας τον Καναδά, πολλές από τις βόρειες πολιτείες των ΗΠΑ αφήνοντας ένα μεγάλο μέρος της Αλάσκας ακάλυπτο. Εξ άλλου η δέσμευση τεραστίων μαζών νερού στους παγετώνες της βόρειας Ευρώπης και Αμερικής κατέβαλε σημαντικά τη στάθμη των θαλασσών αποκαλύπτοντας μία πλατεία λωρίδα ξηράς εκεί που σήμερα βρίσκεται ο Βερίγγειος πορθμός. Με αυτό τον τρόπο η Σιβηρία και η Αλάσκα ήταν ενωμένες επιτρέποντας στις ασιατικές ανθρώπινες ομάδες να μεταναστεύσουν στο δυτικό ημισφαίριο. Όλα αυτά φαίνεται πως έγιναν κατά τη γεωλογική περίοδο της νεώτερης Πλειστοκαινού που συμπίπτει με την Ανώτερη Παλαιολιθική περίοδο, δηλαδή 80.000 έως 13.000 χρόνια πριν.

Ευρήματα από καταυλισμούς δείχνουν ότι η γη που αντίκρουσαν οι πρώτοι άποικοι πρέπει να ήταν κυνηγετικός παράδεισος.

με υπολείμματα γιγαντιαίου βίσωνα ή μαμμούθ του νεώτερου Πλειστόκαινου, ήταν πράγματι οι πρώτοι μετανάστες. Υπάρχει και η πιθανότητα μιας πρώιμης μετανάστευσης ανθρώπων με πιο πρωτόγονη τεχνολογία σε μία εποχή που οι κλιματικές συνθήκες ήταν πιο ήπιες.

Τα παλαιότερα ευρήματα της Β. Αμερικής προέρχονται από τον πολιτισμό Clovis ή τουλάχιστον αυτό ήταν αποδεκτό πριν τέσσερα χρόνια. Το Clovis είναι μία τοποθεσία στην πολιτεία New Mexico των ΗΠΑ όπου ανακαλύφθηκαν τα πρώτα ευρήματα —κυρίως εργαλεία. Ανάλογες ανακαλύψεις (όπως αιχμές λεπτής εργασίας) στην ίδια κατηγορία, χρονολογούμενα στην όγδοη χιλιετία π.Χ., βρέθηκαν και σε πολλά άλλα σημεία της βόρειας και κεντρικής Αμερικής. Ο αρχαιολόγος Paul C. Martin υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι του πολιτισμού Clovis πέρασαν από την Αλάσκα στις νοτιότερες περιοχές από μία στενή διώδο που χώριζε το μεγάλο παγετώνα σε δύο τμήματα. Τα πολύ αποτελεσματικά δόρατα στα οποία εφαρμόζαν τις περίφημες δίκοπες λίθινες αιχμές, ήταν ο

εξοπλισμός που τους έκανε επιδεδειγμένους κυνηγούς και, σύμφωνα με τον Martin, πιθανότατα υπεύθυνους για την εξαφάνιση των μεγάλων θηλαστικών της Αμερικής όπως το μαμμούθ, ο γιγαντιαίος ελέφας, τα άλογα, η αντιλόπη και ο γιγαντιαίος βίσονας.

Η υποχώρηση των παγετώνων με την εκπονή της Πλειστοκαινού ανέβασε τη στάθμη των θαλασσών, η Αλάσκα αποκόπηκε από τη Σιβηρία με αποτέλεσμα ομάδες που ήδη βρίσκονταν στην αμερικανική ήπειρο, να βρεθούν απομονωμένες από τον υπόλοιπο κόσμο. Με αυτό τον τρόπο και αφού προσαρμόστηκαν στο ιδιόζον περιβάλλον της περιοχής ανέπτυξαν πολιτισμούς, τρόπους ζωής και κοινωνική οργάνωση που λίγα κοινά έχουν με τα αντίστοιχα του Παλαιού κόσμου.

Πολλοί όμως είναι οι ερευνητές που διαφωνούν με την ανωτέρω θεωρία βάσει του γεγονότος ότι δεν υπάρχει σαφής ένδειξη για την ύπαρξη διόδου στο βορειοαμερικανικό παγετώνα πριν 10.000 χρόνια. Επίσης, τα μεγάλα θηλαστικά θα μπορούσαν να έχουν εξαφανιστεί από τις μεγάλες κλιματικές και περιβαλλοντικές αλλαγές που είχαν συντελεστεί τότε. Έχουμε συνεπώς μια αντίθετη άποψη που προτείνει ότι οι πρόγονοι των σημερινών Ινδιάνων θα πρέπει να κινήθηκαν για πρώτη φορά προς το νότο σε παλαιότερη περίοδο και ότι δεν ήταν κατ' ανάγκη κυνηγοί αλλά αγρότες ή ψαράδες.

Πρόσφατα ευρήματα από το Monte Verde της Χιλής και το Meadowcroft των ΗΠΑ ενισχύουν

την τελευταία άποψη. Το Monte Verde ήταν ήδη γνωστό ως πολύ αρχαίος καταυλισμός στην Κεντρική Χιλή, μοναδικός στο είδος του με σειρές από ξύλινα σπίτια και άλλες κατασκευές, ξύλινα και λιθίνα εργαλεία των οποίων η χρονολόγηση με άνθρακα-14 τα τοποθετεί έως και 13.000 χρόνια πίσω. Η τελευταία και πιο πλήρης έκθεση των ευρημάτων με έμφαση στις λιθινές αιχμές δοράτων έγινε μόλις πριν ένα χρόνο σε ένα συνέδριο στο πανεπιστήμιο του Maine όπου υποστηρίχθηκε η άποψη ότι ίσως οι πρώτοι Αμερικανοί δεν ήταν εξειδικευμένοι κυνηγοί. Ένας άλλο αρχαίος καταυλισμός ηλικίας 16.000 χρόνων στο καταφύγιο Meadowcroft, 48 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά του Pittsburgh, με υποδειγματική στρωματογραφία για την αρχαιολογική έρευνα, αποτελεί την καλύτερη μαρτυρία για εποίκισμό της Αμερικής προγενέστερα του Clovis, σύμφωνα με τον αρχαιολόγο James Adovasio, υπεύθυνου των ανασκαφών στο σημείο αυτό.

Η συγκεντρωτική έκθεση των ευρημάτων και οι πάσης φύσεως ενδείξεις ανάγκασαν τους ασχολούμενους με το θέμα να επανεξετάσουν το ζήτημα της άφιξης των πρώτων ανθρώπων στην Αμερική. Στο συνέδριο που έγινε στο Boulder του Colorado μεταξύ 22 και 25 Μαρτίου της χρονιάς αυτής, με τίτλο «Γλώσσα και Προϊστορία της Αμερικής», ο προεδρεύων Dennis Stanford συνόψισε τις εργασίες λέγοντας ότι «είναι καιρός να δεχτούμε την ύπαρξη πολιτισμού προγενέστερου του Clovis στο Νέο Κόσμο». Το σημαντικό εδώ

είναι ότι ο Stanford υπήρξε παλαιότερα από τους κυριότερους υποστηρικτές της θεωρίας που δέχεται ότι η μετανάστευση που οδήγησε στον πολιτισμό του Clovis ήταν η πρώτη προς την αμερικανική ήπειρο. Εάν τα ευρήματα των Monte Verde και Meadowcroft δίνουν πράγματι αδιάσειστες πληροφορίες, και εάν δεχθούμε ότι οι ανθρωπίνες ομάδες κινούνταν μερικές δεκάδες ή λίγες εκατοντάδες χιλιόμετρα ανά γενεά, η πρώτη μετανάστευση θα πρέπει να συνέβη πριν 20.000 χρόνια περίπου. Με αυτό το ρυθμό θα είχαν φθάσει στη Χιλή πριν 13.000 χρόνια.

Στο συνέδριο του Colorado, για πρώτη φορά αμφισβητήθηκε σοβαρά η θεωρία του Joseph Greenberg, γλωσσολόγου του Πανεπιστημίου του Stanford στην Καλιφόρνια, του Christy L. Turner, ανθρωπολόγου του Πανεπιστημίου Arizona State, και του Stephen L. Zegura γενετιστή-ανθρωπολόγου του Πανεπιστημίου της Αριζόνα. Οι τρεις παράπανω ερευνητές είχαν παρουσιάσει την ενιαία θεωρία τους το 1986 προτείνοντας τον πολιτισμό του Clovis ως βάση για να στηρίξουν την πρώτη ανακάλυψη της Αμερικής από τους ανθρώπους 12.000 - 14.000 περίπου χρόνια πριν την εποχή μας.

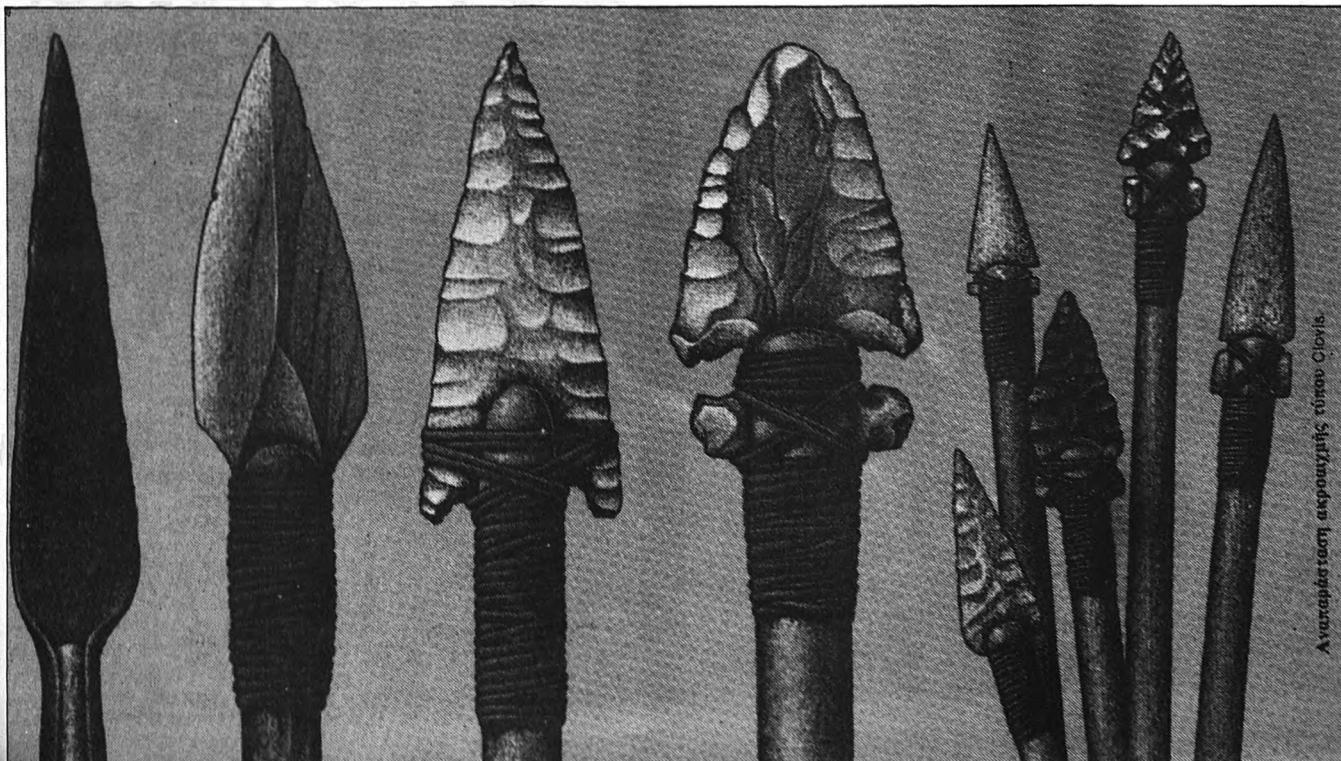
Οι γλωσσολογικές μελέτες του Greenberg είχαν υποδείξει τρία βασικά κύματα μετανάστευσης που αντιστοιχούν στις τρεις κύριες γλωσσικές ομάδες, όπως ο ίδιος τις κατέταξε, δηλαδή, τις Εσκιμο-Αλεούτιες (των κατοίκων της Βορειοδυτικής Αλάσκας), της Na-Nτην (αυτών της βορειοδυτικής α-

κτής και των βορείων περιοχών του Καναδά) και της Αμερινδικής, κοινής γλωσσικής οικογένειας όλων των υπολοίπων Ινδιάνων της Βόρειας και Νότιας Αμερικής. Ο Greenberg πιστεύει ότι η τελευταία γλωσσική οικογένεια προέρχεται από τη μετανάστευση που δημιούργησε τον πολιτισμό του Clovis, πριν 12.000 χρόνια.

Ο Christy Turner είχε καταλήξει από νωρίτερα στο ίδιο συμπέρασμα βασιζόμενος σε ανθρωπολογικές παρατηρήσεις των οδοντικών χαρακτηριστικών που συνέδεαν τους λαούς της Β.Α. Ασίας με τους αρχαίους και σύγχρονους Ινδιάνους, Εσκιμώους και Αλεσούντιους. Η συσχέτιση χώρισε τους πρώτους Αμερικανούς ομοίως σε τρεις κατηγορίες: τους Εσκιμο-Αλεούτιους, τους Ινδιάνους της βορειοδυτικής ακτής και όλους τους υπολοίπους.

Τέλος, η εργασία του Zegura που αφορούσε τη γενετική συσχέτιση των γλωσσικών και οδοντικών χαρακτηριστικών επιβεβαίωσε την υπόθεση των τριών διαφορετικών μεταναστεύσεων.

Στο συνέδριο του Κολοράντο όμως, η θαυμάσια ενοποιημένη αυτή θεωρία άρχισε να χάνει τα στηρίγματά της λόγω της παρουσίας διαφορετικών δεδομένων από γλωσσολόγους, γενετιστές και αρχαιολόγους. Η Rebecca Cann του Πανεπιστημίου της Χαβάης με την εργασία της στη γενετική έδειξε ότι θα πρέπει να έγιναν περισσότερες από τρεις μεταναστεύσεις. Η ίδια δήλωσε ότι «το 1983 οι πρώτες έρευνες στο μιτοχονδριακό DNA είχαν δείξει ότι όλοι οι Ινδιάνοι προήλθαν από μία κοινή

Ανακάλυψη ακρουγής τύπου Clovis

οικογένεια. Σήμερα γνωρίζουμε ότι υπάρχουν τουλάχιστον 11 τέτοιες μεγάλες οικογένειες και ίσως περισσότερες. Για να έχουμε τέτοια γενετική διαφοροποίηση, ή θα πρέπει να έγιναν περισσότερες μεταναστεύσεις, ή θα πρέπει να υπήρχαν μεγαλύτερες μεταναστευτικές ομάδες με πολλά ασυσχετίστα θήλα άτομα.

Η Cann τοποθετεί την πρώτη μετανάστευση έως και 40.000 χρόνια πριν την εποχή μας.

Το σημαντικότερο χτύπημα στη θεωρία του Greenberg ήρθε από τους ίδιους τους γλωσσολόγους που σε γενικές γραμμές απορρίπτουν την ιδέα της κοινής αμερινδικής οικογένειας γλωσσών, της οποίας η ύπαρξη σύμφωνα με την Sarah Thomason του Πανεπιστημίου του Πιτσμπουργκ δεν μπορεί να ελεγχθεί υπόθεση. Επιπλέον, όπως ισχυρίζεται και η Johanna Nichols του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνια στο Berkeley, «οι πιθανότητες να βρεθεί κάτι θετικό για μία γλώσσα παλαιότερη και από 10.000 χρόνια βρίσκονται μεταξύ του μηδέν και της απελπισίας». Ο Greenberg δεν είναι εύκολος στόχος για τους επικριτές του. Μεγάλη μορφή της γλωσσολογίας, με τεράστια γνώση γλωσσών και άπιστευτη μνήμη, έχει μία ενστικτώδη ικα-

νότητα να βρίσκει τις σχέσεις μεταξύ γλωσσών. Η μέθοδός του, που αποτελεί μία «χονδρική» συσχέτιση ενός τεράστιου αριθμού ανεξάρτητων γλωσσικών ομάδων (62-200) και που ονομάζεται «μαζική σύγκριση», δέχτηκε τον κύριο όγκο των πυρών από τους επικριτές του. Βασισμένος στην υπόθεση ότι συγκεκριμένες λέξεις μεταβάλλονται αργά και δανείζονται σπάνια από άλλες γλώσσες, επεξεργάστηκε λίστες τετοιών λέξεων από εκατοντάδες γλώσσες ψάχνοντας για χαρακτηριστικά που οδηγούν σε κάποια συγγένεια. Αντίθετα, η Sarah Thomason και ο Lyle Campbell του Πανεπιστημίου Louisiana State επιχειρούν πολύ πιο λεπτομερή συσχέτιση σε μικρότερες ομάδες γλωσσών υποδεικνύοντας τις ιστορικές συγγένειες μεταξύ τους. Το βάρος μάλιστα ρίχνουν στις σχέσεις μεταξύ των ήχων που παράγουν οι λέξεις. Η τεχνική αυτή είναι ελεγμένη, και μάλιστα οι ιστορικοί - γλωσσολόγοι έχουν κατασκευάσει τις προγονικές γλώσσες για πολλές σύγχρονες ινδιάνικες ομάδες ξεκινώντας από τέτοιου είδους συσχετίσεις.

Στο αρχαιολογικό πεδίο, η ραδιοχρονολόγηση του πρώτου στρώματος των ευρημάτων του

Monte Verde έδειξε ηλικία 13.000 χρόνων, ενώ η κατώτερη στρώματωση, αν και πιο αβέβαιη, οδήγησε 33.000 χρόνια πίσω. Λίγοι όμως ειδικοί δέχονται τόσο μεγάλες ηλικίες. Τα λίθινα εργαλεία που βρέθηκαν στις ανασκαφές του Monte Verde και του Meadowcroft, αποτελούν μόνο μέρος της συνολικής εικόνας.

Πλαστικά υλικά όπως ξύλο και οστά, διατηρούνται δύσκολα και γι' αυτό οι αρχαιολόγοι του Νέου Κόσμου δεν είναι εξοικειωμένοι με την αξιολόγησή τους. Παρόλα αυτά στο Monte Verde, ο Tom Dillehay, υπεύθυνος των ανασκαφών από το 1979 έως το 1986 ανακάλυψε 14 ξύλινες καλύβες, λίθινα λαξευτικά εργαλεία με ξύλινες λαβές, υπολείμματα μαστόδοντων, δέρματα ζώων, και ποικιλία φυτών, πολλών με θεραπευτικές ιδιότητες. Συγκεκριμένα, βρέθηκαν 80 είδη φυτών που θα πρέπει να προήλθαν από τις ακτές της Χιλής και τα βουνά της Αργεντινής. Όλο αυτό το υλικό δείχνει ότι υπήρχε ένα μεγάλο εμπορικό δίκτυο και ότι οι κάτοικοι του Monte Verde ήταν έμπειροι βοτανολόγοι. Ο Dillehay έκανε την υπόθεση ότι οι πρώτοι Αμερικανοί δεν ήταν κυνηγοί μεγάλων ζώων όπως οι άνθρωποι του πολιτισμού Clovis, αλλά άνθρω-

ποι που ζούσαν συλλέγοντας φυτά και όστρακα, και σκότωναν φώκιες και άλλα αργά θηλαστικά με ξύλινα εργαλεία.

Η άποψη αυτή που θέλει τους πρώτους Αμερικανούς σαν ήσυχους βοτανολόγους που κάπου κάπου κυνηγούσαν, ίσως κάποτε πάρει την κυρίαρχη θέση στις θεωρίες γύρω από το θέμα. Το πεδίο αυτό όμως, ακόμη παραμένει ρευστό, και εκτός από την ένδειξη για την ύπαρξη προγενέστερων του Clovis πολιτισμών και των σημείων γήρανσης της θεωρίας του Greenberg, δεν παρέχει κάτι ουσιαστικό που θα το παρουσιάσει ως ενοποιημένη θεωρία.

Άκης Μπογιατζής

ΠΗΓΕΣ

1. Science, 248 (27 Απριλίου 1990), σελ. 439-441.
2. "World Prehistory. A new Outline" υπό Grahame Clark Cambridge University Press, 1969.
3. "Prehistory Societies" υπό Grahame Clark & Stuart Piggott, Pelican, London 1970.
4. National Geographic, 174 (Οκτώβριος 1988), σελ. 500-503.
5. "Atlas of Ancient America", Phaidon Press, London 1986.
6. "The First Americans" από τη σειρά "The Emergence of man", TIME-LIFE books, 1973.

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ινστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1990 - 1991

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ: Εισαγωγή στην Ομαδική Ψυχοθεραπεία
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχιατρική
ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: Εισαγωγή στην Δυναμική Ψυχιατρική
ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ: Εισαγωγή στις Αξιολογήσεις
ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ-ΖΕΥΓΑΡΙΩΝ: Εισαγωγικές Διαλέξεις

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΩΝ ΟΜΑΔΑΣ (Group Analysts)
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΙΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΕΙΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ-ΖΕΥΓΑΡΙΩΝ

Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 9-11 & ΧΑΡΑΛΑΟΥ ΤΡΙΚΟΠΗ 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644 7533 643 5980
Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΗΛ 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644 7533-643 5980

Ισπανικά

Εταιρεία Ισπανικών Σπουδών
- ΜΙΓΚΕΛ ΝΤΕ ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ -

Καποδιστρίου 2, Τηλ. 3628880

ΕΠΙΣΗΣ ΤΜΗΜΑΤΑ:

Πορτογαλικής Γλώσσας
Δεύτερος κύκλος

(Ισπανικών Σπουδών)

Τελειοποίηση της γλώσσας &

Ισπανόφωνος Πολιτισμός

Προετοιμασία για τα διπλώματα DELE του Υπουργείου Παιδείας της Ισπανίας (BASICO & SUPERIOR)

Πρόγραμμα Λατινοαμερικάνικων Σπουδών

Διδάσκουν Ισπανοί καθηγητές πτυχιούχοι ισπανικών πανεπιστημίων

Πληροφορίες/εγγραφές:

Από 3 Σεπτεμβρίου πρωί: 10.00 - 1.30 απόγευμα: 6.00 - 9.00 καθημερινά.

1 τετράδιο = 5 εμβόλια

Εκατομμύρια παιδιά σήμερα
χρειάζονται ακόμα τη βοήθειά σου.
Χρειάζονται την αγάπη σου.
Χρειάζονται την UNICEF.

Με ένα τετράδιο UNICEF, προσφέρεις
τη χαμένη ελπίδα και την αγάπη.
Προσφέρεις τη χαρά στους άγνωστους
φίλους σου, τα παιδιά όλου του κόσμου.

Τα τετράδια UNICEF κυκλοφορούν σε
πολλά όμορφα σχέδια και θα τα βρείτε:

UNICEF, Ξενίας 3, πλατεία Μαβίλη,
Αθήνα και στις τράπεζες Εμπορική,
Γενική & Μακεδονίας-Θράκης σ' όλη
την Ελλάδα.

Πληροφορίες στα τηλέφωνα: 7784223-
7780017. Fax: 7783829

Για περισσότερες πληροφορίες συμπλη-
ρώστε και στείλτε μας το κουπόνι που ακο-
λουθεί. Πολύ σύντομα θα έχετε στα χέρια
σας διαφημιστικό φυλλάδιο.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

ΠΟΛΗ: Τ.Κ.

ΤΗΛΕΦΩΝΟ:

unicef

Ξενίας 1, 115 27 Αθήνα, Τηλ. 7780017 - 7778268

Ο καθαρός ήχος